

Analize, raziskave in razvoj
ISSN 1318-3850

SLOVENIJA: POMLADANSKO POROČILO 2005

Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
dr. Janez Šušteršič, direktor

<http://www.gov.si/umar/>

Odgovorna urednica: Mojca VENDRAMIN
Tehnična urednica: Ema Bertina KOPITAR
Lektoriranje: Karla ŽELEZNIK
Naslovnica, oblikovna zasnova: Sandi RADOVAN, studio DVA

Tisk: Tiskarna SOLOS
Naklada: 400

Ljubljana, maj 2005

Pomladansko poročilo 2005

Odgovorna urednica:

Mojca VENDRAMIN

Pri pripravi Pomladanskega poročila 2005 so sodelovali:

I. del

Mojca Vendramin (*odgovorna urednica*)

Maja Bednaš (*glavne ugotovitve*)

Lejla Fajić (*urednica, mednarodno okolje*)

Barbara Ferik (*zasebna potrošnja*)

Marjan Hafner (*finančni tokovi in trg kapitala*)

Slavica Jurančič (*mednarodna konkurenčnost*)

Jasna Kondža (*državna potrošnja, javne finance*)

Mojca Koprivnikar Šušteršič (*trgovina in gostinstvo, nepremičnine, najem in poslovne storitve*)

Mateja Kovač (*kmetijstvo*)

Gorazd Kovačič (*predelovalne dejavnosti*)

Saša Kovačič (*plače*)

Tomaž Kraigher (*zaposlenost in brezposelnost*)

Janez Kušar (*investicije, gradbeništvo, proizvodna struktura bruto domačega proizvoda*)

Jože Markič (*izvozno-uvozni tokovi in plačilna bilanca*)

Jure Povšnar (*oskrba z elektriko, plinom in vodo, rudarstvo, promet in zveze*)

Janez Šušteršič (*srednjeročne projekcije gospodarske rasti*)

Boštjan Vasle (*cenovna gibanja, denarna politika*)

Ivanka Zakotnik (*nacionalni računi, bruto varčevanje in investicije*)

Eva Zver (*javne storitve*)

Zunanja sodelavca:

Slaven Mičkovič (*proizvodna vrzel, dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja*)

Timotej Jagrič (*napovedi na podlagi modela vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela*)

II. del

Uredila: Maja Bednaš

Avtorji prispevkov: Barbara Ferik, Marjan Hafner, Slavica Jurančič, Jasna Kondža, Mojca Koprivnikar Šušteršič, Mateja Kovač, Gorazd Kovačič, Tomaž Kraigher, Jože Markič, Jure Povšnar, Matija Rojec, Boštjan Vasle

III. del

Boštjan Vasle, Maja Bednaš, Janez Šušteršič, Alenka Kajzer

IV. del

Maja Ferjančič

V. del

Branka Tavčar

Tehnična podpora (statistična priloga, obdelava podatkov)

Bibijana Cirman-Naglič

Marjeta Žigman

Dragica Kovač.

Emma Bertina Kopitar (*tehnična urednica, prelom*)

Kazalo

Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila 2005 11

I. del

Analiza in napoved gospodarskih gibanj

---

1. Gospodarska gibanja v letu 2004	17
2. Mednarodno okolje	21
2.1. Pregled gospodarskih gibanj po državah	23
3. Analiza gospodarskih gibanj v letu 2004 in Pomladanska napoved za leti 2005 in 2006	26
3.1. Bruto domači proizvod	32
3.1.1. Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	32
3.1.2. Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda	46
3.2. Ekonomski odnosi s tujino	57
3.2.1. Plačilna bilanca	57
3.2.2. Mednarodna konkurenčnost	61
3.3. Cenovna gibanja in politika	63
3.3.1. Napoved inflacije	65
3.4. Trg dela	67
3.4.1. Plače	67
3.4.2. Zaposlenost in brezposelnost	71
3.5. Politika javnih financ	77
3.5.1. Javnofinančni prihodki	77
3.5.2. Javnofinančni odhodki	79
3.5.3. Javnofinančni primanjkljaj	82
3.5.4. Primanjkljaj institucionalnega sektorja država	83
3.6. Denarni trg in gibanje kapitala	84
3.6.1. Denarna gibanja in politika	84
3.6.2. Finančni tokovi in trg kapitala	88
3.7. Srednjeročne projekcije do leta 2010	94
3.8. Primerjava napovedi drugih institucij	96

II. del

Učinki vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004

---

1. Ključne ugotovitve	101
1.1. Sprememba zunanjetrgovinskega režima	103

1.2. Vplivi vstopa v EU na predelovalne dejavnosti, kmetijstvo, promet in turizem	110
1.3. Vstop v ERM II	115
1.4. Javnofinančni rezultati vstopa Slovenije v EU	120
1.5. Vpliv vstopa v EU na prilive neposrednih tujih investicij	123
III. del	
Izzivi ekonomskih politik do prevzema evra	127
IV. del	
Ocena uspešnosti napovedi UMAR	137
V. del	
Statistična priloga	145
Literatura in viri	165

V Pomladanskem poročilu 2005 so upoštevani razpoložljivi podatki do 15. aprila 2005, napoved pa je temeljila na podatkih razpoložljivih do 31. marca 2005.

Kazalo tabel

Tabela 1:	Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v letih 2005 in 2006	21
Tabela 2:	Napovedi gospodarskih gibanj v svetu	23
Tabela 3:	Pomladanska napoved rasti BDP in agregatov potrošnje ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006	26
Tabela 4:	Pomladanska napoved tekočega računa plačilne bilance ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006	27
Tabela 5:	Pomladanska napoved gibanj na trgu dela ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006	28
Tabela 6:	Pomladanska napoved inflacije in primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006	29
Tabela 7:	Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov za leti 2005 in 2006	31
Tabela 8:	Prispevek k rasti, v odstotnih točkah	32
Tabela 9:	Rast komponent povpraševanja	33
Tabela 10:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	35
Tabela 11:	S potrošnjo povezani kazalniki, stopnje rasti (%)	40
Tabela 12:	Državna potrošnja (individualna in kolektivna)	45
Tabela 13:	Dodana vrednost po dejavnostih, v stalnih cenah leta 2000	46
Tabela 14:	Prihodek in število delovno aktivnih v nekaterih oddelkih in skupinah dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev (K)	54
Tabela 15:	Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpložljivega dohodka	57
Tabela 16:	Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti	61
Tabela 17:	Gibanje produktivnosti dela in bruto plače na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2004	68
Tabela 18:	Pregled kazalcev o disperziji plač v zasebnem sektorju v obdobju 2000–2004	69
Tabela 19:	Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2003 in 2004 (v %)	72
Tabela 20:	Značilne skupine registriranih brezposelnih (v % od povprečnega števila brezposelnih)	76
Tabela 21:	Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v bruto domačem proizvodu v %	80
Tabela 22:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja, po metodologiji GFS-IMF (MF) (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %)	82
Tabela 23:	Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj, v % BDP	82

Tabela 24:	Delež primanjkljaja sektorja država po podsektorjih po metodologiji ESA – 1995, v % BDP	84
Tabela 25:	Prihranki prebivalstva v bankah in realne medletne stopnje rasti	89
Tabela 26:	Stanje kreditov domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi in realne stopnje rasti	90
Tabela 27:	Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev	95
Tabela 28:	Primerjava objavljenih pomladanskih napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo	97
Tabela 29:	Deleži EU v izvozu in uvozu Slovenije v obdobju 1996–2004 (v %)	104
Tabela 30:	Rast izvoza (izraženega v EUR) po skupinah držav pred in po vstopu Slovenije v EU (medletne stopnje v %)	106
Tabela 31:	Mednarodna trgovina s kmetijskimi in živilskimi proizvodi, 2003 in 2004	107
Tabela 32:	Rast slovenskega tržnega deleža v pomembnejših EU trgovinskih partnericah (letne stopnje rasti v %)	108
Tabela 33:	Rast tržnih deležev novih članic na svetovnem trgu in trgu EU 25	109
Tabela 34:	Stopnje rasti zaposlenosti po podpodročjih predelovalnih dejavnosti v obdobju 2000–2004 (%)	112
Tabela 35:	Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti na valutnem območju evra	118
Tabela 36:	Neto položaj proračuna RS do proračuna EU v letu 2004 (v mio SIT)	121
Tabela 37:	Povprečni letni prilivi NTI v nove članice EU pred in po vstopu; mio USD, % prilivov iz EU	124
Tabela 38:	Letni prilivi NTI v države, ki so leta 2004 postale članice EU, v razdobju 2000–2003; mio USD, % prilivov v EU 15	124
Tabela 39:	Tokovi in stanja vhodnih in izhodnih NTI v Sloveniji v obdobju 1994–2004; mio EUR	125
Tabela 40:	Napake v napovedani realni gospodarski rasti posameznih institucij za leto 2004	139
Tabela 41:	Napake posameznih institucij pri napovedovani medletni inflaciji konec leta za leto 2004	140
Tabela 42:	Napake posameznih institucij pri napovedani povprečni inflaciji za leto 2004	140
Tabela 43:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za tekoče leto	142
Tabela 44:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za prihodnje leto	143

Kazalo slik

Slika 1:	Rast potencialnega BDP in prispevki k rasti	34
Slika 2:	Medletne stopnje rasti blagovnega izvoza Slovenije v regije oz. države (merjeno v EUR)	38
Slika 3:	Razmerje med krediti in prejemki oziroma vlogami prebivalstva	40
Slika 4:	Medletna rast bruto investicij v osnovna sredstva	42
Slika 5:	Predvideno število novogradenj in povečav stanovanj (predvidenih z gradbenimi dovoljenji) ter njihova površina	43
Slika 6:	Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti	49
Slika 7:	Ekonometrični napovedni model	52
Slika 8:	Dinamika plačilno-bilančnih tokov	58
Slika 9:	Gibanje cen življenjskih potrebščin, izbranih podskupin indeksa cen in cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih	63
Slika 10:	Osrednja napoved in verjetnost pričakovanih odstopanj	67
Slika 11:	Delež prejemnikov 13. plač po dejavnostih	68
Slika 12:	Struktura javnofinančnih prihodkov	78
Slika 13:	Proizvodna vrzel in ciklična komponenta javnofinančnega primanjkljaja	83
Slika 14:	Stabilizacija tečaja tolarja	85
Slika 15:	Gibanje ključnih obrestnih mer Banke Slovenije in Evropske centralne banke	85
Slika 16:	Javnofinančni primanjkljaj in javni dolg v novih članicah EU	87
Slika 17:	Inflacija in obrestne mere v novih članicah EU	87
Slika 18:	Medletne realne stopnje rasti obsega varčevanja (brez tolarskih vpoglednih vlog) in realna rast obsega tolarskih kreditov prebivalstva v bankah	91
Slika 19:	Gibanje realnih obrestnih mer	92
Slika 20:	Stanja swap poslov in tolarskih blagajniških zapisov Banke Slovenije	131
Slika 21:	Dekompozicija primanjkljaja širšega sektorja države	132

Kazalo okvirjev

Okvir 1:	Proizvodna vrzel (output gap)	34
Okvir 2:	Napovedi industrijske proizvodnje na podlagi modela vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela	52
Okvir 3:	Bruto varčevanje in investicije	56
Okvir 4:	Podatki o številu zaposlenih in delovno aktivnih	74
Okvir 5:	Dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja	82
Okvir 6:	Izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev	86

Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila 2005

Gospodarska gibanja v letu 2004 so bila ugodna. Realna rast bruto domačega proizvoda (4.6%) je bila najvišja v zadnjih petih letih, spodbujalo jo je okrepljeno tuje povpraševanje (12.6-odstotna rast skupnega izvoza) ob nadaljevanju razmeroma visoke rasti domače potrošnje (4.7%), tako zasebne kot investicijske, iz predhodnega leta. Usklajeno delovanje ekonomskih politik Banke Slovenije in vlade je kljub pritiskom naraščajočih cen nafte na svetovnem trgu prispevalo k nadaljnjemu vzdržnemu znižanju inflacije, ki se je ob koncu leta spustila na (dotlej) rekordno nizko raven (3.2% v primerjavi z decembrom 2003, 3.6% v povprečju leta 2004). Realna rast bruto plače na zaposlenega je bila le malo višja kot leto pred tem in je zaostajala za rastjo produktivnosti za več kot eno odstotno točko, k čemur je precej prispevalo realno znižanje plač v javnem sektorju. Zaposlenost se je po dveh letih ponovno nekoliko povečala, število brezposelnih pa je upadlo (po anketi o delovni sili in registriranih brezposelnih). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance se je v primerjavi z letom 2003 povečal, predvsem zaradi poslabšanih pogojev menjave s tujino kot posledice višjih cen nafte, vendar je ostal v vzdržnih okvirih pod 1% BDP.

1. maja 2004 je Slovenija vstopila v EU. Večjih pretresov na gospodarskem področju vstop ni prinesel, saj se je velik del menjalnega dela gospodarstva konkurenčnim razmeram skupnega trga prilagodil že v predpristopnem obdobju. Najbolj jasna sprememba je bil nedvomno prevzem skupne trgovinske politike EU, ki je odpravil še preostalo carinsko zaščito za uvoz občutljivih kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU in z odpravo carinskih formalnosti v trgovini z EU poenostavil pogoje poslovanja, prinesel pa je tudi nekatere nove ovire v trgovini z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije, saj so z vstopom v EU prenehali veljati prostotrgovinski sporazumi s Hrvaško, Makedonijo in BIH. Učinek odprave teh sporazumov je bil največji v trgovini z Makedonijo in tudi BIH, kjer so v slovenskem izvozu relativno močno zastopani živilski proizvodi, za katere so se po 1. maju 2004 v povprečju povišale carine. V trgovini s Hrvaško so bili negativni učinki odprave prostotrgovinskega sporazuma majhni, saj v menjavi prevladujejo proizvodi, ki so skladno z veljavnim trgovinskim sporazumom med Hrvaško in EU že od leta 2004 prosti carine. Prevzem skupne trgovinske politike je neposredno najbolj vplival na živilsko industrijo. Na eni strani je odprava carinske zaščite za uvoz kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU povečala ponudbo cenejših izdelkov iz EU, kar je v kombinaciji z ugodnimi vremenskimi pogoji vplivalo tudi na znižanje cen hrane, na drugi strani pa je povišanje carinskih dajatev za uvoz slovenskih kmetijskih in živilskih proizvodov v državah nekdanje Jugoslavije poslabšalo položaj slovenskih izvoznikov teh proizvodov na tamkajšnjih trgih. Vse to je rezultiralo v upadanju proizvodne in izvozne aktivnosti v proizvodnji pijače, hrane in tobaka v obdobju po vstopu v EU, kjer je prišlo tudi do pospešenega upadanja števila zaposlenih. Na drugih podpodročjih dejavnosti je bil neposredni učinek spremembe zunanjetrgovinskega režima po 1. maju 2004 majhen. Za uspešne izvozne panoge (kemična, kovinska, papirna industrija, proizvodnja električne in optične opreme, proizvodnja strojev in opreme ter vozil in plovil), ki so se že v devetdesetih letih v veliki meri prilagodile konkurenčnim razmeram na skupnem trgu, je vstop v EU skupaj s povečanim

povpraševanjem zaradi oživljanja tamkajšnje gospodarske rasti pomenil pozitiven impulz in možnost povečanja prodaje tudi na nekatere manj tradicionalne trge znotraj petindvajseterice. Vstop v EU tudi ni pospešil poslabšanja razmer v delovno intenzivnih panogah (tekstilna, obutvena, usnjarska), kjer se je proces nazadovanja, načilen že za pretekla leta, nadaljeval s podobnim oziroma celo nekoliko počasnejšim tempom, povezan pa je predvsem s premajhno strukturno prilagojenostjo teh panog.

Slovenija je z vstopom v EU prevzela obveznost vplačevanja sredstev v proračun EU, hkrati ji je bilo omogočeno črpanje evropskih sredstev za kmetijstvo, razvoj podeželja, strukturno, kohezijsko in notranjo politiko, ki pa je natančno predpisano in zahteva pripravljene programe, sofinancirane tudi iz nacionalnega proračuna. V letu 2004 Slovenija pri črpanju evropskih proračunskih sredstev ni bila uspešna, kar predvsem opozarja na nujnost povečanja absorpcijske sposobnosti v prihodnjih letih. Neto proračunski položaj Slovenije do proračuna EU je v letu 2004 tako znašal le 3.4 mrd SIT oziroma slabih 10% od predvidenega, pa še to je bilo doseženo le zaradi nekoliko manjših dejanskih vplačil v evropski proračun od predvidenih in zaradi predčasnega nakazila pavšalnih povračil.

Z vstopom v EU so bila povezana tudi nekatera makroekonomska tveganja, ki pa se v letu 2004 niso uresničila. Prvo je bilo morebitno izrazito in naglo padanje konkurenčnosti delovno intenzivnih panog v letu 2004, ki bi se odrazilo na nižji rasti domače proizvodnje ter večjem številu brezposelnih. Podatki o proizvodnji in številu zaposlenih v delovno intenzivnih panogah v letu 2004 kažejo, da se tveganje še hitrejšega padanja njihove konkurenčnosti ni uresničilo, saj so bila sicer neugodna gibanja v skladu s predvidevanji. Drugo tveganje je bila možnost močno pospešene rasti domače potrošnje zaradi znižanja nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERM II, kar bi lahko povzročilo makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Po podatkih za leto 2004 se to tveganje prav tako ni uresničilo, saj so bila gibanja domače potrošnje skladna s pričakovanji in niso imela inflatornega vpliva.

Stabilno makroekonomsko okolje v letu 2004 in trdna zaveza nosilcev makroekonomskih politik za koordinirano delovanje v Programu za vstop v ERM II in prevzem evra, sprejetem novembra 2003, sta Sloveniji omogočila vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II že konec junija 2004 v prvi skupini novih držav (poleg Slovenije še Estonija in Litva), kar naj bi ob izpolnitvi formalnih pogojev omogočilo tudi prevzem evra v začetku leta 2007. Odločitev za vstop v ERM II je pozitivno vplivala na ukrepe vladne ekonomske politike, predvsem na področju politike nadzorovanih cen in dohodkovne politike ter učinkovito koordinacijo z Banko Slovenije, kar se je odrazilo na znižanju inflacije v letu 2003 in še bolj v letu 2004. Banka Slovenije je v okviru priprav za vstop v ERM II, ki so bile kasneje formalizirane v Programu, od konca prvega četrtertja 2003 postopno zniževala obrestne mere in upočasnjevala deprecijacijo tolarja. S tem pa so bili zmanjšani tudi inflacijski pritiski, ki so v zadnjih letih izvirali iz deprecijacije domače valute. Zniževanje ključnih obrestnih mer Banke Slovenije se je odražalo tudi na zniževanju nominalnih bančnih obrestnih mer, slednje pa je spodbudilo kreditno aktivnost bank in v kombinaciji s cikličnimi in konjunktornimi dejavniki vplivalo na rast zasebne potrošnje.

Pričakovana gospodarska gibanja v obdobju do prevzema evra so razmeroma ugodna. Ob pričakovanem rahlem umirjanju rasti skupnega izvoznega povpraševanja letos pričakujemo nekoliko nižjo gospodarsko rast v primerjavi s preteklim letom, ki pa bo ostala na razmeroma visoki ravni (3.8%). Nižja od lanske naj bi bila sicer tudi rast domače potrošnje, vendar predvsem zaradi predvidenega manjšega kopičenja zalog, medtem ko bosta zasebna in investicijska potrošnja rasli po podobnih stopnjah kot v preteklem letu. Ob odsotnosti večjih zunanjih cenovnih šokov bo usklajeno delovanje ukrepov ekonomskih politik vlade in Banke Slovenije omogočilo nadaljnje vzdržno zniževanje inflacije in izpolnitev maastrichtskega konvergenčnega kriterija sredi leta 2006. Podobna gospodarska gibanja kot v letošnjem letu tako pričakujemo tudi v prihodnjem letu, ko naj bi se zaradi ponovno nekoliko višje rasti tujega povpraševanja okrepila rast izvoza, ki bo kljub bolj umirjeni rasti zasebne in investicijske potrošnje prispevala k nekoliko višji gospodarski rasti (4.1%).

Prevzem evra v začetku leta 2007 je ključni cilj makroekonomskih politik, ki bo v prihodnjem letu in pol zahteval njihovo koordinirano delovanje za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev. Ob tem pa ni pomembno le, da so kriteriji izpolnjeni v smislu doseganja postavljenih številčnih ciljev, temveč tudi, da se njihovo izpolnjevanje zagotovi na čim bolj vzdržen način oziroma tako, da po vstopu v EMU zaradi predhodno precej restriktivne kombinacije ekonomskih politik ne pride do porušanja makroekonomskih ravnotežij. Izziv je toliko večji, ker se je vloga posameznih ekonomskih politik po vstopu Slovenije trajno spremenila. Ob koncu leta 2004 je Slovenija izpolnjevala tri od petih kriterijev, pri čemer kriterija stabilnosti tečaja tolarja (kar pomeni dvoletno obdobje stabilnega tečaja) ni mogla izpolnjevati, saj sodeluje v mehanizmu deviznih tečajev šele od junija 2004. Izpolnjena sta bila oba fiskalna kriterija (delež primanjkljaja sektorja širše države v primerjavi z BDP ni presegal dovoljenih 3%, javni dolg pa je bil precej pod dovoljeno mejo 60% BDP). Slovenija je prav tako izpolnila kriterij glede višine obrestne mere, ni pa še izpolnjevala kriterija, ki se nanaša na stabilnost cen.

Do sredine leta 2006 je zato na prvem mestu treba zagotoviti izpolnitev inflacijskega kriterija, k čemur lahko denarna politika prispeva predvsem preko ohranjanja stabilnega tečaja tolarja, ostale makroekonomske politike pa morajo to zniževanje podpreti. Za doseg maastrichtskega kriterija bo zato morala vlada nadaljevati z že sprejetimi politikami, predvsem z restriktivnimi politikami na področju reguliranih cen ter z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva. Hkrati mora Banka Slovenija do prevzema evra tudi uskladiti raven obrestnih mer z obrestnimi merami evro območja, pri čemer bo ključnega pomena ohranjanje skladnosti med znižanjem inflacije in obrestnih mer oziroma zagotavljanje stabilne realne obrestne mere.

Kljub izpolnjevanju maastrichtskih kriterijev pa so spremembe potrebne tudi na fiskalnem področju. Podrobnejša analiza sedanje fiskalne situacije, zlasti naraščanje strukturnega primanjkljaja v zadnjih letih, opozarja na nekatere strukturne probleme, ki predstavljajo izziv fiskalni politiki in zahtevajo predvsem čimprejšnje spremembe v smeri večje fleksibilnosti izdatkov. To je pomembno še zlasti, ker fiskalna politika po vstopu v ERM II in EMU nosi relativno večje breme zagotavljanja makroekonomske stabilnosti, njen manevrski prostor za ukrepanje ob spremenjenih makroekonomskih okoliščinah pa je zaradi visokega deleža z zakonom določenih proračunskih odhodkov zelo omejen. Fleksibilnost javnofinančnih izdatkov je

potrebna tudi zaradi sofinanciranja prilivov iz evropskega proračuna, saj ob strogih omejitvah glede dovoljene višine primanjkljaja in zaradi nujnosti sofinanciranja evropskih virov iz domačega proračuna lahko premajhen manevrski prostor v variabilnem delu proračuna onemogoči realizacijo priliva sredstev iz evropskega proračuna, kar lahko zavre rast investicij. Tudi na področju socialnih transferov bi bilo treba predvsem povečati njihovo ciljno učinkovitost ter preučiti merila oziroma zakonske podlage, ki določajo upravičenost, pravila usklajevanja in tudi višino transferov. V tem kontekstu pa bo nujno tudi nadaljevati pripravo projekcij, ki bodo ovrednotile dolgoročno finančno vzdržnost javnega financiranja in potrebo po spremembi sedanje ureditve sistema pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja.

V občutljivem obdobju bivanja v ERM II breme ohranjanja makroekonomske stabilnosti nosi tudi plačna politika. V tem obdobju je zato omejevalna plačna politika pomembna za ohranjanje makroekonomske stabilnosti in doseganje inflacijskega cilja, zato je priporočljivo, da se določila Socialnega sporazuma za obdobje 2003–2005 ohranijo tudi v letu 2006. Vendar je hkrati treba zagotoviti, da se ta usmeritev ne dosega preko povečevanja razkoraka med rastjo plač in rastjo produktivnosti nad ciljem, postavljenim v Socialnem sporazumu, prav tako tudi ne s povečevanjem razkoraka med rastjo plač v posameznih sektorjih. To namreč lahko pripelje do makroekonomskih neravnotežij in tudi sproži zahteve po prekomernem dvigu plač takoj po vstopu v EMU.

I. del
Analiza in napoved
gospodarskih gibanj

1. Gospodarska gibanja v letu 2004

Gospodarska rast v letu 2004 (4.6%) je bila najvišja v zadnjih petih letih. Krepitev, ki se je v skladu z okrevaljem mednarodnega okolja pričela že konec leta 2003, se je pospešeno nadaljevala do tretjega četrletja lani (5.0-odstotna realna rast BDP na medletni ravni) in se v zadnjem četrletju nekoliko umirila, vendar ostala na razmeroma visoki ravni (4.3%; umiritev je bila predvsem posledica nekoliko nižje rasti investicij in negativnega prispevka spremembe zaloga h gospodarski rasti)¹. Realna rast bruto domačega proizvoda v letu 2004 je tako znašala 4.6%, k temu je po oceni SURS prispevalo tudi višje število delovnih dni kot leto prej (5 delovnih dni)². Krepitev rasti je v veliki meri izvirala iz močno pospešenega izvoza glede na leto prej (12.6-odstotna realna rast, v letu 2003 3.2%), ki je presegel tudi pričakovanja iz Jesenske napovedi, realna rast domače potrošnje pa se je ohranila na solidni ravni preteklega leta (4.7%).

V letu 2004 se je znatno okrepila rast izvoza v EU, Hrvaško, Srbijo in Črno goro ter Rusijo. Spremembe v regionalni strukturi menjave v letu 2004, ki so bile deloma pogojene tudi s konjunktornimi gibanji v mednarodnem okolju, pa že kažejo tudi učinek ustvarjanja in odvratanja trgovine po vstopu v EU. Medletna realna rast skupnega izvoza blaga, ki se je okrepila v drugem četrletju, se je ohranjala na visoki ravni tudi v drugi polovici leta, tako da je v letu 2004 znašala 13.2%. K temu je največ prispeval po skromni rasti v letu 2003 pospešen izvoz v stare članice EU, predvsem v Italijo, Francijo in tudi Avstrijo ter druge manj tradicionalne trgovinske partnerice (Belgija, Španija, Irska, Portugalska), medtem ko je bil pospešek v Nemčijo skromnejši in se je proti koncu leta še upočasnjeval. Rast izvoza v nove članice EU se je ohranjala na visoki ravni iz zadnjih let. Med državami bivše Jugoslavije so bile dosežene visoke rasti izvoza na Hrvaško ter v Srbijo in Črno goro. Visoka rast izvoza v Rusijo iz prejšnjih let se je lani še podvojila, upadel pa je izvoz v ZDA, ki je bil v letu 2003 izjemno visok. Rast izvoza v BIH je bila v celem letu 2004 skromna, izvoz v Makedonijo je celo upadel, pri čemer je na samo mesečno dinamiko izvoza v obe državi močno vplival učinek odprave prostotrgovinskih sporazumov po vstopu Slovenije v EU. Tako so bile v prvih štirih mesecih dosežene zelo visoke stopnje rasti izvoza, ki so po maju 2004 naglo upadle. Odprava prostotrgovinskega sporazuma pa na izvoz na Hrvaško, nasprotno, ni imela vidnejšega vpliva, saj ima Hrvaška z EU sklenjen t. i. vmesni trgovinski sporazum, v skladu s katerim je velik del uvoza industrijskih izdelkov iz EU že od leta 2004 prost carine.

Domače povpraševanje sta v letu 2004 spodbujala nekoliko višja rast zasebne potrošnje in ohranjanje živahne investicijske aktivnosti, ponovno je bil visok tudi prispevek rasti zaloga h gospodarski rasti. Na strani domačega povpraševanja je bila okrepljena realna rast zasebne potrošnje (3.5%, v letu 2003 2.7%) v okviru

¹ Po desezoniranih in za število delovnih dni prilagojenih podatkih se je bruto domači proizvod v zadnjem četrletju 2004 glede na predhodno četrletje realno znižal za 0.4%, dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih pa za 2.4%.

² Nominalna rast bruto domačega proizvoda v letu 2004 je bila 7.7-odstotna, kar je skladno z Jesensko napovedjo. Podatek o 4.6-odstotni realni rasti tako pomeni, da je implicitni deflator bruto domačega proizvoda znašal 3%. Na razmeroma nizki deflator BDP v letu 2004 je precej vplivalo poslabšanje pogojev menjave s tujino, kar pomeni, da je bila rast uvoznih cen višja od rasti izvoznih cen, to pa je predvsem posledica pospešene rasti cen nafte in surovin v letu 2004.

napovedane, prav tako tudi realna rast investicij v osnovna sredstva, ki je bila na nekoliko višji ravni kot leto prej (6.8%, v letu 2003 6.3%), realna rast državne potrošnje pa je bila nižja kot leto prej (1.7%, v letu 2003 2.6%) in tudi od predvidene v Jesenski napovedi. Nad pričakovanji je bila rast zalog, kar je po visokih vrednostih v letih 2002 in 2003 lani k celoletni gospodarski rasti prispevalo kar 0.8 odstotne točke. Rast zasebne potrošnje je ob zmerni rasti plač in zaposlenosti izvirala tudi iz razmeroma visoke rasti drugih prejemkov, ki so povečevali razpoložljivi dohodek, in povečanega zadolževanja prebivalstva v bankah, ki je bilo v večji meri dolgoročno in je omogočilo povečano potrošnjo trajnih in poltrajnih dobrin. K večjemu zadolževanju je prispevalo zniževanje nominalnih obrestnih mer, povezano z vstopom v mehanizem deviznih tečajev ERM II, po oceni pa tudi razbremenjevanje dohodkov od odplačevanja posojil, najetih leta 1999, kar je ponovno povečalo kreditno sposobnost prebivalstva. Rast investicij v osnovna sredstva je po naši oceni v veliki meri temeljila na rasti investicij v opremo in stroje, okrepila se je tudi rast investicij v stanovanjske stavbe na osnovi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih, obseg investicij v inženirske objekte pa se je ohranjal na visoki ravni iz leta 2003.

Skupaj je bila ob rasti domačega povpraševanja, ki je bila na relativno visoki ravni, in pospešeni rasti izvoza dosežena tudi visoka rast uvoza (12.4%, v letu 2003 6.8%). Prispevek menjave s tujino je bil sicer negativen (-0.2 odstotni točki), vendar manj kot v 2003 (-2.2 o. t.) in manj, kot smo predvideli jeseni. Skromen **primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance** v 2003 se je lani povečal, na 238.3 mio EUR oz. 0.9% BDP, kar je bilo večinoma posledica večjega primanjkljaja v trgovinski bilanci.

*Leto 2004 je bilo na splošno pozitivno glede rasti **zaposlenosti**, vendar je ostala rast formalne zaposlenosti nizka, močno pa se je povečala neformalna zaposlenost.* Rast formalne zaposlenosti (osebe v delovnem razmerju in samozaposleni po mesečni statistiki) je bila v letu 2004 0.8-odstotna. Pač pa se je v letu 2004 močno povečala neformalna zaposlenost (ki jo ocenjujemo kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi o delovni sili in številom formalno delovno aktivnih)³. Število delovno aktivnih po anketi se je povečalo za približno 5%, od tega število neformalno delovno aktivnih, ki smo ga ocenili na podlagi razlike med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih, kar za 35%. Rast zaposlenosti po statistiki nacionalnih računov v letu 2004 je bila po prvi oceni SURS 0.1-odstotna. Stopnja registrirane brezposelnosti se je v letu 2004 znižala na 10.3% (10.9% leta 2003)⁴, stopnja anketne brezposelnosti pa na 6.3% (6.7% leta 2003).

*Realna rast bruto **plače** na zaposlenega je bila v letu 2004 2-odstotna, s čimer je bil presežen cilj Socialnega sporazuma o zaostajanju rasti plač za rastjo produktivnosti.* V zasebnem sektorju se je realna bruto plača na zaposlenega povečala za 3.1%, predvsem zaradi ugodnejše konjunktore, kar se je odrazilo v izplačilih ob koncu leta, k rasti plač pa je prispevalo tudi pet delovnih dni več v primerjavi s preteklim letom. Na skromnejšo skupno rast realne bruto plače na zaposlenega je vplivalo

³ Po naši oceni gre pri tej razliki predvsem za pomagajoče družinske člane, delo po pogodbah in razne oblike zaposlitve na črno.

⁴ Pri tem so črtanja iz evidenc brezposelnih v letu 2004 znašala 24.3% skupnega priliva v brezposelnost (začetno stanje + novi iskalci prve zaposlitve + osebe, ki so izgubile delo). Med razlogi za črtanje prevladujejo črtanja po lastni volji, zaradi nezglasitve ali odklona zaposlitve in zaradi šolanja.

predvsem gibanje plač v javnem sektorju, saj je bila realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v letu 2004 realno za 0.8% nižja kot v preteklem letu.

Vzdržno zniževanje inflacije v zadnjih dveh letih je rezultat usklajenih ukrepov Banke Slovenije in Vlade RS, povezanih z Načrtom vstopa v ERM II in prevzema evra. Rast cen življenjskih potrebščin je decembra lani na medletni ravni znašala 3.2%; za približno tretjino pa se je v letu 2004 znižala tudi povprečna inflacija, ki je konec leta znašala 3.6%. Kot že v letu 2003 je bila tudi lani rast cen največja v prvem polletju leta (2.8%), v drugi polovici pa je znašala le 0.4%. Največji prispevek k znižanju inflacije v letu 2004 je imela stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v ERM II. Medletna rast tečaja je junija 2004 znašala 2.3% (junija 2003 3.3%), kar je k inflaciji, ob upoštevanju praktično popolnega prenosa rasti tečaja na rast cen, prispevalo 1.0 odstotne točke manj kot v istem obdobju predhodnega leta, vendar še vedno približno polovico skupne rasti cen.

Vlada je v letu 2004 nadaljevala z izvajanjem načrta povišanja reguliranih cen, usklajenim spreminjanjem fiskalnih obremenitev in izpolnjevanjem usmeritev iz Socialnega sporazuma. Osnovni cilj politike reguliranih cen (zagotoviti skladno rast reguliranih cen z rastjo prostih cen) za razliko od leta 2003 sicer ni bil dosežen, razlog hitreše rasti reguliranih cen (njihovo povišanje je v letu 2004 znašalo 9.0%, rast prostih cen pa 2.1%) pa so bili zunanji dejavniki, in sicer višjih cen nafte oziroma tekočih goriv za prevoz in ogrevanje (ki so k inflaciji prispevale 1.0 odstotne točke). Drugačna od načrtovane je bila tudi rast večine drugih reguliranih cen: za več kot 10% so se povišale cene osnovnih komunalnih storitev, neprofitnih najemnin ter učbenikov, in tako k inflaciji prispevale 0.2 odstotne točke več, kot je bilo predvideno v Načrtu uravnavanja reguliranih cen, rast preostalih reguliranih cen je bila počasnejša. Zaradi relativno večjega vpliva sprememb cen nafte na inflacijo kot v ostalih državah EU je vlada tudi lani aciklično prilagajala trošarine na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje; nadaljeval pa se je tudi proces harmonizacije trošarin na tobačne izdelke z davčnim sistemom držav EU, kar je k inflaciji prispevalo dodatne 0.2 odstotne točke. Na področju dohodkovne politike je vlada v okviru dogovora s socialnimi partnerji dosegla, da rast plač tudi v letu 2004 ni bila višja od rasti produktivnosti, s čimer je preprečevala morebitne prenose povišanja plač na cene.

Med ukrepi, povezanimi z vstopom Slovenije v EU, je k znižanju inflacije značilno prispevala še sprememba trgovinskih režimov. Spremenjene konkurenčne razmere na trgu in odprava carin so vplivale na znižanje cen hrane, poleg tega pa so k temu prispevali tudi boljši vremenski pogoji v primerjavi z letom 2003. Skupni učinek teh dejavnikov se je odrazil v znižanju cen hrane v letu 2004 za 1.1%, zaradi česar je bila inflacija v tem letu nižja za 0.2 odstotne točke (v letu 2003 so višje cene hrane k inflaciji prispevale 0.8 odstotne točke).

Po **konsolidirani globalni bilanci** (v skladu z metodologijo GFS – Ministrstva za finance) so se javnofinančni prihodki (vključujejo državni in občinske proračune ter pokojninsko in zdravstveno blagajno) v letu 2004 realno povečali za 5%; dosegli so 41.7% BDP, kar je za 0.4 strukturne točke več kot v letu 2003. **Javnofinančni odhodki** (konsolidirani) izkazani v globalni bilanci skupaj s sredstvi plačanami v proračun EU so se realno povečali za 5%, brez sredstev vplačanih v proračun EU pa realno za 3.4%. Skupaj s sredstvi plačanami v proračun EU so znašali 43.1% BDP,

kar je za 0.4 strukturne točke več kot leta 2003, brez teh sredstev pa so dosegli 42.4% BDP, kar pa je za 0.3 strukturne točke manj kot leta 2003.

Z ukrepi ekonomske politike se je sicer blažilo pritiske na javnofinančne odhodke in zagotavljalo čim bolj stabilne vire financiranja, vendar je kljub temu **javnofinančni primanjkljaj**⁵ za leto 2004 dosegel 1.4% BDP, kar je toliko kot v letu 2003. Delež primanjkljaja sektorja država (po metodologij Evropskega sistema računov iz leta 1995 – ESA-95) je v letu 2004 po predhodnih podatkih znašal 1.9% BDP, glede na preteklo leto se je zmanjšal za 0.1 strukturne točke.

⁵ Javnofinančni primanjkljaj je definiran kot razlika med konsolidiranimi prihodki in odhodki državnega in občinskih proračunov ter pokojninske in zdravstvene blagajne.

2. Mednarodno okolje

Svetovna gospodarska rast je bila lani najvišja v zadnjih tridesetih letih (5.1%). Še precej bolj pospešena v primerjavi s predhodnim letom je bila rast obsega mednarodne menjave, ki je bila skoraj 10-odstotna in je presegla jesenska pričakovanja. Napovedi gospodarskih gibanj, ki sta jih letošnje pomlad objavila Evropska komisija in Mednarodni denarni sklad za letos in prihodnje leto so v primerjavi z jesenskimi ostale nespremenjene in predvidevajo nižjo svetovno gospodarsko rast kot lani (med 4.1% in 4.4%).

Pri pripravi pomladanske napovedi smo kot predpostavke gibanj v mednarodnem okolju upoštevali napovedi, ki so bile dosegljive do konca marca letos (marčna izdaja Consensusa in pomladanske napovedi Evropske komisije; za države južne Evrope tudi pomladanske napovedi WIIW), prikazane so v Tabeli 1. Naknadno objavljene napovedi IMF ter aprilskega Consensusa pa tudi ne odstopajo od tistih, ki smo jih upoštevali kot predpostavke.

Pričakovane cene nafte so precej višje od jesenskih predpostavk. Po pripravi Jesenske napovedi so se oktobra lani cene nafte na svetovnih trgih ponovno pričele krepiti in presegle 50 USD/sodček, nato pa se do konca leta spustile na raven 40 USD, tako da je v povprečju leta 2004 cena nafte (Brent) znašala 38.3 USD/sodček (predpostavka iz Jesenske napovedi je bila 37 USD). Letos so se cene zopet začele zviševati in v marcu dosegle najvišje dolarske vrednosti doslej (56 USD/sodček). Tako je povprečna cena v prvem četrtletju letos dosegla 47.6 USD/sodček, do konca

Tabela 1: Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije v letih 2005 in 2006

	2004	2005		2006
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Pomladanska napoved (april 2005)
Evro območje	2.0	2.0	1.7	2.2
EU	2.4	2.3	2.0	2.4
Nemčija	1.6	1.6	0.9	1.7
Italija	1.2	1.8	1.2	1.7
Avstrija	2.0	2.3	2.0	2.2
Francija	2.5	2.2	2.0	2.3
V. Britanija	3.1	2.6	2.8	2.8
Češka	4.0	3.4	3.8	4.0
Madžarska	4.0	3.6	3.9	4.1
Poljska	5.3	4.5	4.5	4.6
Hrvaška	3.8	3.5	3.5	3.5
BIH	6.0	4.5	5.0	5.0
Srbija	7.0	3.0	5.0	5.0
Makedonija	2.0	3.0	4.0	4.0
ZDA	4.4	3.5	3.5	3.4
Rusija	7.1	5.5	5.5	5.3

Vir: Lastne ocene na podlagi napovedi Evropske komisije, Consensus Forecasts, marec 2005, WIIW Research Report No. 314, marec 2005.

leta pa v skladu z napovedmi mednarodnih institucij⁶ in ob tehnični predpostavki nespremenjenega razmerja evro/dolar pričakujemo njeno postopno umirjanje z visoke ravni ob začetku drugega četrletja na 45 USD/sodček in ohranjanje na tej ravni tudi prihodnje leto. Takšna predvidena dinamika pomeni povprečno ceno nafte v višini 48 USD/sodček v letu 2005 in 45 USD/sodček prihodnje leto.

Izračuni vpliva cen nafte na gospodarsko rast so se za lansko leto izkazali kot precejšeni. Po oceni, ki jo je pred časom pripravil IMF, naj bi permanentna podražitev cen nafte za 5 USD znižala povprečno svetovno gospodarsko rast za do 0.3 odstotne točke. Vendar pa IMF ugotavlja, da do takšnega učinka v lanskem letu ni prišlo, saj so bile visoke cene nafte delno posledica prav visoke svetovne konjunktore in posledično visokega povpraševanja po nafti. Hkrati pa cene nafte, ki so v mnogih državah uvoznih sicer zvišale inflacijo, niso povzročile sekundarnih učinkov in dodatnih inflacijskih pritiskov, zaradi katerih bi bilo potrebno dodatno zviševanje obrestnih mer, kar bi lahko negativno vplivalo na domačo potrošnjo.

Svetovna rast cen ostalih surovin v letu 2005 bo precej nižja od rasti cen nafte, v letu 2006 pa je pričakovano, da se bodo njihove cene znižale. Že v letu 2004 so svetovne cene ostalih surovin rasle počasneje kot cene nafte; v tem so se najbolj podražile kovine (za 36%) in hrana (14%), manj pa neprehrambeni kmetijski proizvodi in pijače (za 6% oz. 3%). Letos je še pričakovana nadaljnja rast cen kovin (15%), ki pa naj bi v letu 2006 upadle (-10%), v obeh letih se bo pocenila tudi hrana (za 3–5%). Po drugi strani se po dveh letih zmerne rasti letos predvideva podražitev pijač (za 12%) in ohranjanje teh cen na povišani ravni tudi v letu 2006.

V skladu z gibanji na valutnih trgih v zadnjih šestih mesecih je razmerje med evrom in dolarjem v pomladanski napovedi nekoliko višje (1.306 dolarja za evro) kot v jesenski (1.22). Razmerje predstavlja t. i. tehnično predpostavko, ki pomeni ohranjanje nespremenjenega razmerja za celotno obdobje napovedi. Določeno je na osnovi gibanj v zadnjih mesecih (povprečje od oktobra 2004 do marca letos). Vrednost dolarja do evra se je v pomladnih mesecih krepila, proti koncu leta pa padala, tako da je v povprečju leta 2004 razmerje znašalo 1.24 dolarja za evro. V prvih treh mesecih letos je bilo razmerje med valutama v povprečju za 4.9% višje kot v istem obdobju lani, in sicer na ravni 1.31 dolarja za evro.

V letu 2004 se je vodilna obrestna mera ameriške centralne banke zviševala, na evro območju pa je ostala nespremenjena. V letu 2005 naj bi se v ZDA postopoma še zvišala, na evro območju pa je gibanje bolj negotovo. Ameriški FED je vodilno obrestno mero od lanskega junija, ko so bile obrestne mere spremenjene prvič po štirih letih, do konca marca letos zvišal že 7-krat (na 2.75%). Po napovedih Consensusa (april 2005) se bodo obrestne mere do konca leta 2005 povečale na t. i. nevtralno raven (3.75–4.0%). Po drugi strani se na evro območju obrestna mera za refinanciranje ni spremenila že od junija 2003 in bo po pričakovanjih tudi v naslednjih mesecih ostala na ravni 2%. Hkrati bo velikost morebitnega zvišanja v drugi polovici letošnjega leta oz. v letu 2006 odvisna od gospodarske aktivnosti v teh državah.

⁶ Predpostavka IMF za povprečje cen nafte vrste Brent, Dubai in West Texas Intermediate za leto 2005 znaša 46.5 USD/sodček in za leto 2006 43.75. Predpostavka Evropske komisije za cene nafte Brent v letu 2005 znaša 50.9 USD/sodček in v letu 2006 48.0 USD/sodček.

Tabela 2: Napovedi gospodarskih gibanj v svetu

	2003	2004	2005		2006
			okt. 2004	april 2005	april 2005
Gospodarska rast - svet (realna rast v %)	4.0	5.1	4.3	4.3	4.4
Obseg svetovne trgovine z blagom in storitvami (realna rast v %)	4.9	9.9	7.2	7.4	7.6
Svetovne cene surovin brez energentov* (rast v %)	7.1	18.8	-3.9	3.8	-5.1
6-mesečne LIBOR** obrestne mere na dolarske depozite (v %)	1.2	1.8	3.4	3.3	4.1
6-mesečne LIBOR** obrestne mere na evro depozite (v %)	2.3	2.1	2.8	2.3	2.9

Vir: IMF, World Economic Outlook, oktober 2004, april 2005.

Opombe: *Tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu. **LIBOR – London interbank offered rate.

Mednarodne prognozične inštitucije tudi letos opozarjajo na številna tveganja glede gibanj v mednarodnem okolju. Na svetovni ravni so negotovosti povezane zlasti s cenami nafte in plačilnobilančnimi neravnotežji. Hkrati je gospodarska rast v nekaterih regijah preveč odvisna od konjunktore v ZDA in na Kitajskem, zato hitrejša upočasnitev rasti v teh državah od predvidene lahko predstavlja tveganje za gospodarstva s šibko rastjo domačega povpraševanja.

2.1. Pregled gospodarskih gibanj po državah

ZDA so lani dosegle najvišjo gospodarsko rast v zadnjih petih letih, ki je znašala 4.4%; za leti 2005 in 2006 pa so napovedi od jeseni ostale pretežno nespremenjene in predvidevajo približno 3.5-odstotno gospodarsko rast. Ta je lani temeljila na visoki rasti zasebne potrošnje (3.8%) in na močno pospešenih bruto investicijah v osnovna sredstva (9%). Ob šibkem dolarju in ob ugodni svetovni konjunkturi se je precej okrepil tudi izvoz blaga in storitev (8.5%), vendar pa je bil zaradi še višje rasti uvoza prispevek menjave s tujino negativen. Zaposlenost, ki je v zadnjih treh letih pospešenega gospodarskega okrevanja upadala oz. stagnirala se je lani le povečala. Zaradi povišanja obrestnih mer in manj spodbujevalne politike glede davčnih olajšav, kar je bistveno pripomoglo k doseženi rasti v zadnjih treh letih, se bo domača potrošnja in s tem gospodarska rast v ZDA v letih 2005–2006 upočasnila za skoraj odstotno točko. Po oceni Evropske komisije bo ta upočasnitev v letu 2006 izrazitejša (3%), kot predvidevajo ostale prognozične inštitucije (IMF, Consensus), saj vključuje še bolj upočasnjeno rast zasebne potrošnje.

Po dveh letih skromne gospodarske rasti se je v letu 2004 bruto domači proizvod držav na evro območju povečal za 2.0% (v EU za 2.4%). Napovedi za leto 2005 so se od jeseni nekoliko poslabšale in predvidevajo umiritev glede na leto 2004, za leto 2006 pa še vedno pospešitev gospodarske rasti na evro območju. Po obetajočih gibanjih v prvi polovici lanskega leta je v drugi polovici sledila nižja gospodarska rast od jeseni pričakovane, ki se je upočasnila zaradi nižje rasti izvoznega povpraševanja, višjih cen nafte (v povprečju za 10 USD/sodček kot v prvi polovici leta) in pospešene apreciacije evra (najizraziteje v zadnjem četrtletju leta). Zaradi šibke rasti domačega povpraševanja, zlasti zasebne potrošnje (najbolj v Nemčiji, pa tudi v Italiji in Avstriji), gospodarska rast na evro območju še vedno ostaja močno odvisna

od konjunktura v mednarodnem okolju, ki bo v letih 2005 in 2006 nekoliko manj spodbudno kot v letu 2004. Med posameznimi državami, ki so naše pomembnejše partnerice so se napovedi za gospodarsko rast od jeseni najbolj poslabšale za Nemčijo in Italijo, popravki za Francijo in Avstrijo pa so manjši (gl. tabelo 1, na str. 21). Prav tako bo število delovnih dni, ki je v letu 2004 k 2-odstotni gospodarski rasti evro območja prispevalo približno četrtno odstotne točke, v letu 2005 za 4 dni manjše, kar bo po ocenah stopnjo gospodarske rasti znižalo za 0.13 odstotne točke.

V letu 2004 je gospodarska rast v Nemčiji znašala 1.6%⁷, kar je največ po letu 2000. Takšno rast naj bi ponovno dosegla šele v letu 2006, letos pa bo ta precej upočasnjena. Rast je lani temeljila zlasti na pospešenem izvozu. V okviru domačega povpraševanja sta zasebna in investicijska potrošnja ponovno upadli (prva tretje in druga že četrto leto zapored), zaloge pa so močno porasle. Pričakovanja podjetij glede gospodarskih gibanj v prihodnjih mesecih, ki jih odraža kazalec poslovne klime inštituta IFO, so v februarju in marcu 2005 upadala, prav tako se poslabšuje ocena trenutne ekonomske situacije. Ker zaradi nizke rasti zaposlovanja in skromne rasti plač tudi letos ni predvidena močnejša krepitev zasebne potrošnje (hkrati je stopnja varčevanja že od leta 2000 v porastu), bo ob skromnem pozitivnem prispevku menjave s tujino gospodarska rast letos le 0.9-odstotna.

Tudi v Franciji je bila gospodarska rast lani najvišja po letu 2000, in sicer 2.5-odstotna. V letu 2005 se bo rast po pričakovanjih znižala za približno 0.5 odstotne točke, v letu 2006 pa je pričakovan rahel pospešek do ravni potencialne rasti (2.3%). Na doseženo gospodarsko rast, ki pa se je v drugi polovici lanskega leta že upočasnjevala, je vplivala predvsem rast zasebne potrošnje, medtem ko je mednarodna menjava ob poslabšani cenovni konkurenčnosti francoskega izvoza negativno prispevala k rasti BDP. Po dveletnem upadanju se je lani povečala tudi investicijska potrošnja, ki bo letos in prihodnje leto spodbujena še z uvedbo davčnih olajšav. Eden izmed razlogov za nižjo predvideno rast letos in prihodnje leto je tudi precej manjši prispevek rasti zalog, ki je lani h gospodarski rasti prispeval 1 odstotno točko.

Dvoodstotna gospodarska rast v Avstriji v letu 2004 je bila izvozno spodbujena. Letos in prihodnje leto je pričakovana 2.0–2.2-odstotna gospodarska rast, vendar ob nižji rasti izvoznega povpraševanja. Lani so se ob ugodnem makroekonomskem okolju in zaradi državnih investicijskih premij, ki jih je bilo mogoče uveljaviti do konca leta, močno povečale še investicije v stroje in opremo. V nasprotju z gibanjem zalog v Nemčiji in Franciji, so imele le-te v Avstriji močan negativen prispevek h rasti bruto domačega proizvoda. V letih 2005–2006 bo gospodarska rast v Avstriji na podobni ravni kot lani, in sicer med 2.0% in 2.2%. Rahel pospešek v primerjavi z letom 2004 odraža pričakovano višjo rast zasebne potrošnje, ki jo bodo v okviru večletne davčne reforme omogočile predvidene olajšave, pričakovana pa je tudi nadaljnja rast zaposlovanja. Lani pospešena rast investicij v opremo in stroje se bo precej upočasnila, delno bo nadomeščena z višjo gradbeno aktivnostjo. Menjava s tujino bo imela pozitiven učinek na rast BDP, vendar bo ta ob nižji rasti izvoza v obeh letih precej manjši kot v letu 2004.

⁷ V tem je učinek večjega števila delovnih dni ocenjen na 0.5 odstotne točke.

Gospodarska rast v **Italiji** je tudi v lanskem letu precej zaostajala za povprečno rastjo na evro območju, saj je dosegla le 1.2%. Pospešitev rasti za približno pol odstotne točke je pričakovana šele prihodnje leto. Dvoletno upadanje izvoza se je **lani** sicer ustavilo, vendar pa je bila dosežena rast precej skromnejša kot v drugih članicah EU. Neugodna gibanja v izvozu imajo močan vpliv na industrijsko proizvodnjo, ki je lani že četrto leto upadla, padec pa je po zadnjih napovedih pričakovan tudi **letos**. Za zajezitev takšnih gibanj je vlada pripravila sveženj ukrepov, ki naj bi spodbudili rast industrijske proizvodnje (zmanjšanje regulacije, večje spodbude za ustanavljanje majhnih podjetij, programi za promocijo investicij v R&R dejavnostih). Domača potrošnja, ki je bila sicer že lani glavni dejavnik rasti, bo hitrejšo rast dosegla šele v letu 2006.

V pomembnejših partnericah iz skupine **novih članic EU** (Poljska, Češka, Madžarska) se v letih 2005–2006 pričakuje nadaljevanje relativno visokih stopenj gospodarske rasti, ki so bile dosežene že v letu 2004. V letu 2004 je bila gospodarska rast v teh državah spodbujena tudi s strani domačega povpraševanja, okrevanje na evro območju in vstop v EU pa sta močno povečala tudi njihovo mednarodno menjavo. Prav na tem segmentu in zlasti v menjavi z agroživilskimi proizvodi se kažejo največji neposredni učinki vstopa v EU, medtem ko se na drugih področjih prepletajo z ugodnejšo konjunkturo na evro območju oz. EU. Tako je bila gospodarska aktivnost v industriji v teh državah pospešena že pred 1. majem 2004. Tudi podatki o prilivih neposrednih tujih investicij kažejo, da so se ti v letu 2004 presegli skromnejše prilive v letu 2003, vendar so ostali pod rekordnimi vrednostmi v obdobju 2000–2002. Nadaljevanje ugodnih trendov v domačem povpraševanju in gospodarski rasti teh držav se pričakuje tudi v prihodnjem kratkoročnem obdobju.

V **državah nekdanje Jugoslavije** so pomladanske napovedi v primerjavi z jesenskimi ostale nespremenjene (Hrvaška) oziroma so nekoliko višje (za druge države na tem območju). Umiritev gospodarske rasti v letu 2004 na **Hrvaškem** je bila zlasti posledica zmanjšanih infrastrukturnih investicij države, ki so spodbujale rast v letih 2001–2003. V letošnjem in prihodnjem letu se bo gospodarska rast Hrvaške ohranjala na podobni ravni (3.5%). V **Srbiji** ter v **Bosni in Hercegovini** so gospodarska gibanja že v letu 2004 presegla pričakovanja. Vremenske razmere so omogočile visoko kmetijsko pridelavo, dosežena pa je bila tudi visoka rast industrijske proizvodnje (v Srbiji 7-odstotna in v BiH 12-odstotna). Ugodna gibanja so vplivala tudi na povišane napovedi gospodarske rasti za leti 2005 in 2006, na raven približno 5% v obeh državah. Skromna gospodarska rast v **Makedoniji** v letu 2004, ki je bila tudi posledica restriktivnih makroekonomskih politik (zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja s 6% BDP v letu 2002 na 2% BDP v letu 2004 je imelo močan negativen vpliv na investicije in rast v dejavnostih javnih storitev), naj bi se v letih 2005–2006 ponovno pospešila (na 4%). Po izrazitem upadu industrijske proizvodnje v lanskem letu (za dobrih 12%) je letos in prihodnje leto v teh dejavnostih pričakovana rast (3-odstotna oz. 5-odstotna).

3. Analiza gospodarskih gibanj v letu 2004 in pomladanska napoved za leti 2005 in 2006

Pomladanska napoved *gospodarske rasti* za leto 2005 (3.8%) ostaja nespremenjena glede na jesensko napoved, za leto 2006 pa je nekoliko višja, 4.1% (jeseni 3.9%⁸). Ob sicer majhni agregatni spremembi je sama struktura rasti bruto domačega proizvoda v letu 2005 nekoliko spremenjena; v smeri večjega prispevka mednarodne menjave k rasti, predvsem zaradi navzgor popravljenih napovedi rasti izvoza. (gl. tabelo 3). Nova napoved rasti domačega povpraševanja v letu 2005 je nižja zaradi nekoliko nižje napovedi rasti državne potrošnje in investicij.

Tabela 3: Pomladanska napoved rasti BDP in agregatov potrošnje ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2004	Realne stopnje rasti v %			
		2005		2006	
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.6	3.8	3.8	3.9	4.1
Izvoz blaga in storitev	12.6	5.8	7.5	6.6	7.9
Uvoz blaga in storitev	12.4	6.5	6.5	6.5	6.6
Zasebna potrošnja	3.5	3.4	3.4	3.1	3.1
Državna potrošnja	1.7	2.9	2.5	2.9	2.5
Investicije v osnovna sredstva	6.8	7.0	6.7	5.5	4.9

Vir: SURS, UMAR napovedi.

Letos in prihodnje leto se bo nadaljevala visoka rast *izvoza* v države EU. Čeprav v obeh letih pričakujemo nekoliko nižjo gospodarsko rast v večini velikih trgovinskih partneric v EU v primerjavi z jesenskimi pričakovanji, smo predvsem glede na lanska ugodna gibanja v mednarodni menjavi napoved rasti izvoza povišali (na 7.5% oziroma 7.9%; gl. tabelo 3). V tem naj bi se letos rast izvoza v države EU 25 v primerjavi z letom 2004 le rahlo upočasnila, relativno večjo umiritev rasti izvoza pa pričakujemo na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro ter Rusijo, kjer so bile lani dosežene visoke stopnje rasti izvoza. Tudi v ostalih državah nečlanicah (razen ZDA⁹) pričakujemo letos v povprečju nižje rasti izvoza kot lani. V prihodnjem letu se bo ob ugodnih trendih v mednarodnem okolju rast izvoza ohranjala na podobni ravni. Pri tem naj bi se glede na letos spet rahlo okrepila rast v stare članice EU, v nove članice EU bo po naših ocenah ostala na visoki ravni, še nekoliko pa naj bi upadle

⁸ Nižja nominalna vrednost bruto domačega proizvoda za leto 2005 v letošnji Pomladanski napovedi (6,571,000 mio SIT) v primerjavi z lansko Jesensko napovedjo (6,626,000 mio SIT) je ob enaki napovedi realne rasti BDP za leto 2005 posledica: (i) nekoliko nižje realizacije nominalnega BDP v letu 2004 glede na Jesensko napoved (za 3,339 mio SIT) in (ii) nižjega implicitnega deflatorja BDP za leto 2005 (2.3%, v Jesenski napovedi 3.0%), ki je posledica nižje napovedi povprečne inflacije za leto 2005 (za 0.5 odstotne točke) in poslabšanja pogojev menjave za 1.2 odstotne točke (jeseni je bilo za leto 2005 predvideno izboljšanje pogojev menjave za 0.1 odstotne točke). Samo zaradi nižjega deflatorja BDP je nominalni BDP za leto 2005 (upoštevajoč realizacijo v letu 2004) nižji za 51.2 mrd SIT.

⁹ V letu 2004 je bila rast izvoza v ZDA negativna; zaradi močnega pospeška izvoza v letu 2003 (visoka primerjalna osnova).

rasti izvoza na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro, Rusijo ter ostale države nečlanice EU. To pomeni, da predvidevamo nadaljevanje procesa ustvarjanja in odvrčanja trgovine kot posledice članstva v EU.

Letos in prihodnje leto naj bi se rast zasebne, investicijske in državne potrošnje ohranjala približno na ravni zadnjih dveh let. Tako v obeh letih pričakujemo ohranjanje realne rasti zasebne potrošnje nad 3% (3.4% v 2005 in 3.1% v 2006), ki ob pričakovanih gibanjih plač in zaposlenosti izhaja iz ocenjenega razpoložljivega dohodka in relativno majhnih sprememb v strukturi njegove porabe. Rast investicij v osnovna sredstva se bo letos ohranjala na relativno visoki ravni (6.7%), pri čemer naj bi se nadaljevala lani pospešena rast investicij v stanovanjsko gradnjo, investicije v nestanovanjske objekte pa se bodo po oceni ohranjale na visoki ravni zadnjih dveh let. Rast investicij v opremo in stroje naj bi se le nekoliko upočasnila. Dejavniki, ki bi lahko pospešili investiranje v letu 2005 in ga zavrl v letu 2006 pa so tudi predvidene davčne spremembe na področju investicijskih olajšav, ki stopijo v veljavo leta 2006. Glede na zelo visoko rast zalog v zadnjih dveh letih in pričakovana ugodna gospodarska gibanja letos in v prihodnjem letu v tem segmentu pričakujemo nižje rasti in v povprečju nevtralen prispevek sprememb zalog h gospodarski rasti. Predvsem zato je rast domače potrošnje letos nižja kot zadnji dve leti in nižja kot v Jesenski napovedi.

Tabela 4: Pomladanska napoved tekočega računa plačilne bilance ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2004	2005		2006	
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
Tekoči račun plačilne bilance, v mio EUR	-238	-100	-243	-125	69
Tekoči račun plačilne bilance, v % BDP	-0.9	-0.4	-0.9	-0.4	0.2

Vir: BS, napoved UMAR.

Letos se bo primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance ohranil na lanski ravni, v prihodnjem letu pa se bo prevesil v rahel presežek. Kljub višji napovedani rasti izvoza ostaja napoved rasti uvoza ob pričakovani rasti domače potrošnje na ravni iz Jesenske napovedi (6.5% v 2005 in 6.6% v 2006). Prispevek neto menjave s tujino naj bi bil tako letos in prihodnje leto prvič po letu 2002 zopet pozitiven (0.5 oz. 0.7 odstotne točke). Ob letos nekoliko slabših in prihodnje leto izboljšanih pogojih menjave bo primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance letos ostal na podobni ravni kot lani, v višini 0.9% BDP, v letu 2006 pa naj bi se prevesil v majhen presežek, v višini 0.2% BDP.

Skladno z ugodno gospodarsko rastjo se bodo v letih 2005 in 2006 postopno izboljševale tudi razmere na trgu dela. Tako se bo nadaljevalo povečevanje zaposlenosti, ki se je po dveh letih upadanja začela lani (po nacionalnih računih za 0.4% leta 2005 in 0.5% leta 2006), skladno s tem pa naj bi se nekoliko hitreje zmanjševala tudi brezposelnost (gl. tabelo 5).

Tabela 5: Pomladanska napoved gibanj na trgu dela ter primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2004	2005		2006	
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
TRG DELA					
Zaposlenost po SNA (rast v %)	0.1	0.3	0.4	0.4	0.5
Stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	10.3	10.1	9.8	9.6	9.3
Stopnja brezposelnosti po ILO (v %)	6.3	6.1	6.2	5.9	6.0
Bruto plača na zaposlenega (realna rast v %)	2.0	2.2	2.1	2.4	2.6

Vir: SURS, napoved UMAR.

V letu 2005 bo realna bruto **plača** na zaposlenega porasla za 2.1%, in sicer v zasebnem sektorju za 2.5% in v javnem sektorju za približno 0.9%. Plačna politika bo v letu 2005 sledila smernici zaostajanja rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela za eno odstotno točko. Rast bruto plače na zaposlenega v zasebnem sektorju bo nekoliko nižja kot preteklo leto, deloma tudi zaradi manjšega števila delovnih dni (štiri). Pri tem v usklajevalnem mehanizmu za plače v zasebnem sektorju, ki je dogovorjen v Dogovoru o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005, ni predvidena korekcija navzdol (usklajevalni mehanizem v dogovoru za leto 2005 sicer upošteva nekoliko višjo rast cen življenjskih potrebščin od napovedane za leto 2005). V javnem sektorju je v realni rasti bruto plače na zaposlenega upoštevana 2-odstotna uskladitev vseh plač dogovorjena med socialnimi partnerji s “Sporazumom o uskladitvi višine izhodiščne plače in osnovne plače v letu 2005”, redna napredovanja in julijsko povečanje plač v dejavnosti izobraževanja. Dogovorjena uskladitev pomeni, da bo upošteval mehanizem iz Dogovora o višini in načinu uskladitve osnovnih plač ter višini regresa za letni dopust za leti 2004 in 2005 namenjenih manj sredstev za odpravo nesorazmerij.

Za leto 2006 bo v socialnem sporazumu za naslednje obdobje treba oblikovati smernice za plačno politiko. Dogovorjene smernice se bodo upoštevale pri konkretnem dogovarjanju med socialnimi partnerji o plačni politiki tako za zasebni kot javni sektor, saj se v obeh sektorjih z letom 2005 dogovor o politiki plač izteče. Ocena 2.6-odstotne realne rasti bruto plače na zaposlenega v Pomladanski napovedi predpostavlja, da se osnovna smernica o vsaj enoodstotnem zaostajanju rasti realne bruto plače na zaposlenega za produktivnostjo dela ne bo spremenila. V zasebnem sektorju naj bi ob tej predpostavki realna bruto plača na zaposlenega porasla za približno 2.9%, predvsem zaradi nadaljnje povečane gospodarske aktivnosti. V javnem sektorju, kjer se upošteva, da se bodo plače že izplačevale na osnovi novega zakona, pa bi realna bruto plača porasla za približno 1.8%.

Po znižanju **inflacije** v zadnjih dveh letih za več kot polovico pričakujemo njeno nadaljnje umirjanje tudi v letih 2005 in 2006, kar bo omogočilo izpolnitev maastrichtskega kriterija sredi leta 2006. Ob nadaljevanju izvajanja dosedanjih ukrepov makroekonomskih politik za znižanje inflacije in ohranjanju ugodnih učinkov vstopa v EU pričakujemo, da se bo medletna inflacija v letu 2005 znižala na 2.5%, v letu 2006 pa na 2.3%. Toliko kot medletna naj bi v obeh letih znašala

tudi povprečna inflacija. Na področju *denarne politike* predpostavljamo, da bo Banka Slovenije ohranjala stabilen tečaj tolarja tudi v preostalem obdobju sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM II in s tem, poleg izpolnitve maastrichtskega kriterija stabilnosti tečaja tolarja, preprečevala spremembe cen, ki bi jo povzročile spremembe tečaja. Ker je postopna deprecijacija tolarja v minulih letih vsakokrat prispevala približno polovico skupnega povišanja cen, bo ohranjanje stabilnega tečaja odpravilo pomemben dejavnik inflacije. Nadaljevanje politike na področju *regulacije cen in prilagajanja trošarin* pomeni, da rast teh cen ne bo preseгла rasti cen, ki se oblikujejo prosto, od tega cilja pa ne bo bistveno odstopala nobena izmed reguliranih cen. V skladu z veljavnim načrtom uravnavanja reguliranih cen v letih 2004 in 2005 rast reguliranih cen v letošnjem letu naj ne bi preseгла 1.5%, kar bi k inflaciji prispevalo 0.2 odstotne točke. Koordinacija ukrepov vlade in neodvisnih regulatorjev, ki sodelujejo pri oblikovanju cen na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, pa naj bi v letu 2005 zagotovila skladno naraščanje teh cen z rastjo ostalih cen. V primerjavi z letom 2004 naj bi se letos znižal tudi prispevek sprememb trošarin k inflaciji. Po tem, ko je lani znašal 0.4 odstotne točke, naj bi v letih 2005 in 2006 znašal 0.2 odstotni točki, predvsem zaradi nadaljevanja harmonizacije trošarinskih stopenj na tobak. Poleg tega pa smo pri pripravi napovedi predpostavili, da bo vlada nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila večja nihanja cen nafte in predvsem njihove sekundarne učinke.

Tabela 6: Pomladanska napoved inflacije in primerjava z Jesensko napovedjo za leti 2005 in 2006

	2004	2005		2006	
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
inflacija (povprečje leta, v %)	3.6	3.0	2.5	2.7	2.3
inflacija (dec./dec., v %)	3.2	2.9	2.5	2.7	2.3

Vir: SURS, napoved UMAR.

Pri napovedi inflacije smo tudi upoštevali, da bodo v letih 2005 in 2006 enkratni dejavniki v manjši meri kot lani vplivali na gibanje cen. Za razliko od leta 2004, ko so višje cene nafte in posledično tekočih goriv za prevoz in ogrevanje k inflaciji neposredno prispevale 1.0 odstotne točke, za leto 2005 ne pričakujemo dodatnega naraščanja cen nafte nad ravnijo ob koncu prvega četrtertletja 2005 oziroma predpostavljamo, da se bo njihova povprečna cena približala 48 USD/sodček, v letu 2006 pa naj bi se povprečna cena Brent nafte znižala na 45 USD/sodček. Na drugi strani pa na znižanje cen v preostanku letošnjega leta ne bo več vplivala odprava carin na prehrabene izdelke.

Glavna tveganja za uresničitev Pomladanske napovedi

V Jesenski napovedi 2004 smo opozorili na tveganji za njeno uresničitev, povezani z vstopom Slovenije v EU, ki pa se nista uresničili. Prvo je bilo morebitno naglo

padanje konkurenčnosti delovno intenzivnih panog v letu 2004, ki bi se odrazilo na nižji rasti domače proizvodnje ter večjem številu brezposelnih. Podatki o proizvodnji in številu zaposlenih v delovno intenzivnih panogah v letu 2004 kažejo, da se tveganje še hitrejšega padanja njihove konkurenčnosti ni uresničilo, saj so bila sicer neugodna gibanja v skladu s predvidevanji osnovnega scenarija. Tudi v letu 2005 pričakujemo podobna negativna gibanja v teh panogah, kar pa je že vključeno v osnovni scenarij. Drugo tveganje je bila možnost pospešene rasti domače potrošnje kot posledice znižanja nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERM II, kar bi lahko povzročilo makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Podatki za leto 2004 kažejo, da se niti to tveganje ni uresničilo oziroma, da so bila gibanja skladna s pričakovanji v osnovnem scenariju.

Vendar pa zaradi še vedno prisotnega učinka zniževanja obrestnih mer tveganja pospešene rasti domače potrošnje še ne moremo povsem izključiti, zlasti to velja za prvo četrtletje oziroma prvo polovico leta 2005. Zato smo ob pripravi Pomladanske napovedi ponovno proučili možne posledice uresničitve tega tveganja. V primeru pospešene rasti domače potrošnje glede na osnovni scenarij bi se ob višji gospodarski rasti porušilo zunanje ravnovesje, povečali pa bi se tudi inflacijski pritiski. Večja odzivnost domače potrošnje, ki jo še ocenjujemo za možno, vendar manj verjetno od osnovnega scenarija, bi lahko pomenila letošnjo višjo realno rast investicij v osnovna sredstva za slabe tri odstotne točke, zasebne potrošnje pa za dobre pol odstotne točke. Hitrejša rast domačega povpraševanja bi ob višjem uvozu pospešila gospodarsko rast v letu 2005 za približno pol odstotne točke. Primanjkljaj na tekočem računu bi se v tem primeru v letu 2005 povečal za dobrih 100 mio EUR (0.4% BDP), vendar bi ostal v okvirih vzdržnosti. Hkrati bi se zaradi večjega domačega trošenja nekoliko upočasnilo zniževanje inflacije, in sicer bi ta učinek v letu 2005 znašal približno 0.2 odstotne točke.

V Pomladanski napovedi smo letos pripravili še alternativni scenarij, ki temelji na predpostavki, da bo gospodarska rast v nekaterih, večinoma starih članicah EU v letu 2005 v povprečju za okoli 0.5 odstotne točke nižja glede na osnovni scenarij. Tveganje izhaja iz možnega večjega učinka visokih cen nafte in apreciacije evra na gospodarsko aktivnost v teh državah ter možnosti nadaljnega poslabšanja globalnih makroekonomskih ravnovesij, ki bi delovala zaviralno na gospodarsko rast v ZDA in evropskih državah. Na ta tveganja v svojih analizah, objavljenih spomladi letos opozarja tudi Evropska komisija. Uresničitev teh predpostavk bi v letu 2005 za Slovenijo pomenila manjšo krepitev izvoznega povpraševanja glede na predpostavko osnovnega scenarija pomladanske napovedi, kar bi se odrazilo predvsem na realni stopnji rasti izvoza (znižanje za približno 0.7 odstotne točke), delno pa tudi na investicijski potrošnji (znižanje za približno 0.6 odstotne točke, zlasti zaradi investicij zasebnega sektorja). Zaradi nižje rasti naročil bi nekoliko počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično tudi uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na obseg uvoza, ki bi se povečeval počasneje glede na osnovni scenarij. Ocenjujemo, da bi se ob uresničitvi navedenih predpostavk realna stopnja rasti bruto domačega proizvoda v letu 2005 znižala za približno 0.3 odstotne točke glede na osnovni scenarij.

Glede na dinamiko rasti cen nafte na svetovnih trgih v marcu in začetku aprila letošnjega leta predstavlja njihovo gibanje tveganje za uresničitev Pomladanske

Tabela 7: Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov za leti 2005 in 2006

Realne stopnje rasti v % (kjer ni drugače navedeno)

	2004	2005		2006	
		Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)	Jesenska napoved (okt. 2004)	Pomladanska napoved (april 2005)
BDP – realne stopnje rasti v %	4.6	3.8	3.8	3.9	4.1
BDP v mio SIT (tekoče cene)	6,191,161	6,626,000	6,571,200	7,066,400	7,039,800
BDP v mio SIT (stalne cene 2000)	4,836,895	4,993,300	5,018,800	5,190,300	5,223,000
INFLACIJA (XII/XII predhodnega leta, v %)	3.2	2.9	2.5	2.7	2.3
INFLACIJA (I–XII/I–XII povprečje leta, v %)	3.6	3.0	2.5	2.7	2.3
Deflator BDP, v %	3.0	3.1	2.3	2.6	2.9
TEČAJ USD (BS)	192.4	196.3	183.2	196.3	183.6
TEČAJ EURO (BS)	238.9	239.6	239.7	239.6	239.7
Razmerje EURO/USD	1.242	1.22	1.308	1.22	1.306
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	0.1	0.3	0.4	0.4	0.5
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI (%)	10.3	10.1	9.8	9.6	9.3
ST. BREZPOSELNOSTI ILO (%)	6.3	6.1	6.2	5.9	6.0
PRODUKTIVNOST (BDP na zaposlenega)	4.5	3.5	3.4	3.5	3.6
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	2.0	2.2	2.1	2.4	2.6
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12.6	5.8	7.5	6.6	7.9
- izvoz blaga	13.2	6.0	8.1	6.8	8.2
- izvoz storitev	9.4	5.0	5.2	5.8	6.5
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	12.4	6.5	6.5	6.5	6.6
- uvoz blaga	13.2	6.5	6.7	6.4	6.7
- uvoz storitev	6.6	6.7	5.4	7.0	6.2
SALDO tekočega računa plačilne bilance, v mio EUR	-238	-100	-243	-125	69
- delež v BDP v %	-0.9	-0.4	-0.9	-0.4	0.2
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	6.8	7.0	6.7	5.5	4.9
- delež v BDP v %	24.7	25.2	25.8	25.6	25.8
ZASEBNA POTROŠNJA	3.5	3.4	3.4	3.1	3.1
- delež v BDP v %	54.0	53.9	54.0	53.6	53.2
DRŽAVNA POTROŠNJA	1.7	2.9	2.5	2.9	2.5
- delež v BDP v %	19.8	19.8	19.7	19.7	19.4

Vir podatkov: SURS, BS, ocene in napovedi UMAR.

napovedi za leto 2005. Trajnejše povišanje cen nafte na svetovnem trgu bi ob drugih nespremenjenih pogojih pomenilo upočasnitev gospodarske rasti in hitrejšo rast cen življenjskih potrebščin. Izhodišče izračuna alternativnega scenarija, ki upošteva vpliv višjih cen nafte na gibanje makroekonomskih agregatov, je višja povprečna cena nafte za sodček v letu 2005 za 10 USD glede na osnovni scenarij. Upoštevajoč negativni vpliv na konjunkturo svetovnega gospodarstva bi to upočasnilo rast naših izvoznih trgov za približno pol odstotne točke, kar bi upočasnilo realno rast izvoza za 0.2 odstotne točke. Manjše izvozno povpraševanje in višji stroški proizvodov za vmesno porabo bi negativno vplivali na rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih. Višje cene nafte bi povišale povprečno inflacijo za približno 0.3 odstotne točke, kar bi skupaj s poslabšanjem pogojev menjave s tujino negativno vplivalo na realno rast agregatov domače potrošnje (predvsem investicijske ter nekoliko manj zasebne). Skupni rezultat navedenih vplivov bi bila za približno 0.2 odstotne točke nižja gospodarska rast v letu 2005.

3.1. Bruto domači proizvod

3.1.1. Izdatkovna struktura BDP

Gospodarska rast v letu 2004 (4.6%) je bila najvišja v zadnjih petih letih. Krepitev, ki se je v skladu z okrevanjem mednarodnega okolja pričela že konec leta 2003, se je pospešeno nadaljevala do tretjega četrletja lani (5-odstotna realna rast BDP na medletni ravni¹⁰) in se v zadnjem četrletju nekoliko umirila, vendar je ostala na razmeroma visoki ravni (4.3%)¹¹. Realna rast bruto domačega proizvoda (BDP) v letu 2004 je tako po prvi oceni znašala 4.6%. Glavni dejavnik, ki je glede na predhodno leto prispeval k višji rasti, je saldo menjave s tujino. Na gospodarsko rast je sicer vplival negativno (-0.2 odstotne točke), vendar je bil negativni prispevek

Tabela 8: Prispevek k rasti BDP, v odstotnih točkah

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
					Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2.7	3.3	2.5	4.6	3.8	4.1
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	1.7	1.0	-2.2	-0.2	0.5	0.7
Domača potrošnja skupaj	1.0	2.3	4.7	4.8	3.3	3.4
- Zasebna potrošnja	1.4	0.2	1.5	1.9	1.8	1.7
- Državna potrošnja	0.8	0.3	0.5	0.3	0.5	0.5
- Investicije v osnovna sredstva	1.0	0.8	1.6	1.8	1.8	1.4
- Spremembe zalog	-2.2	1.0	1.1	0.8	-0.8	-0.2

Vir: SURS, napoved UMAR.

¹⁰ 4.1% v prvem četrletju, 4.9% v drugem četrletju.

¹¹ Umiritev je bila predvsem posledica nekoliko nižje rasti investicij in negativnega prispevka spremembe zalog h gospodarski rasti. Po desezoniranih in za število delovnih dni prilagojenih podatkih se je BDP v zadnjem četrletju 2004 glede na predhodno četrletje realno znižal za 0.4%, dodana vrednost v predelovalnih dejavnostih pa za 2.4%.

k rasti BDP lani za 2 odstotni točki nižji kot v letu poprej in za 0.5 nižji, kot smo predvideli v Jesenski napovedi.

Rast izvoza je bila v letu 2004 znatno hitrejša, rast domače potrošnje pa se je ohranila na solidni ravni preteklega leta. Krepitev gospodarske rasti je v veliki meri izvirala iz močno pospešenega izvoza glede na leto prej (12.6-odstotna realna rast, v letu 2003 3.2%), ki je presegel tudi pričakovanja iz Jesenske napovedi. Pri tem se je povečala rast izvoza v EU, Hrvaško, Srbijo in Črno goro ter Rusijo. Regionalna struktura menjave je bila deloma posledica konjunktturnih gibanj v mednarodnem okolju, deloma pa tudi že učinka ustvarjanja in odvratanja trgovine po vstopu v EU (gl. tudi str. 36). Na strani domačega povpraševanja je bila okrepljena realna rast zasebne potrošnje (lani 3.5%, predlani 2.7%) v okviru napovedane, prav tako tudi realna rast investicij v osnovna sredstva, ki je bila na nekoliko višji ravni kot leto prej (lani 6.8%, predlani 6.3%), realna rast državne potrošnje pa je bila nižja kot leto prej (lani 1.7%, predlani 2.6%) in tudi od predvidene v Jesenski napovedi. Nad pričakovanji je bila rast zalog, kar je po visokih vrednostih v letih 2002 in 2003 lani k celoletni gospodarski rasti prispevalo kar 0.8 odstotne točke; prispevek je bil največji v drugem četrtletju, v drugi polovici leta se je postopno zmanjševal. Rast zasebne potrošnje je ob zmerni rasti plač in zaposlenosti izvirala tudi iz razmeroma visoke rasti drugih prejemkov, ki so povečevali sredstva za zaposlene, in povečanega zadolževanja prebivalstva v bankah, ki je bilo v večji meri dolgoročno in je omogočilo povečano potrošnjo trajnih in poltrajnih dobrin. K večjemu zadolževanju je prispevalo predvsem zniževanje nominalnih obrestnih mer, povezano z vstopom v mehanizem deviznih tečajev ERM II, po oceni pa tudi razbremenjevanje dohodkov od odplačevanja posojil, najetih leta 1999, kar je ponovno povečalo kreditno sposobnost prebivalstva. Rast investicij v osnovna sredstva je po naši oceni v veliki meri temeljila na rasti investicij v opremo in stroje, podatki o izdanih gradbenih dovoljenj kažejo, da je bila okrepljena tudi rast investicij v stanovanjske stavbe, obseg investicij v inženirske objekte pa se je ohranjal na visoki ravni iz leta 2003. Ob relativno visoki ravni domačega povpraševanja in pospešeni rasti izvoza je bila dosežena tudi visoka rast uvoza (lani 12.4%, predlani 6.8%).

Tabela 9: Rast komponent povpraševanja

	Realne stopnje rasti, v %					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
					Napoved	
Skupno agregatno povpraševanje	3.7	3.4	3.1	6.0	4.8	4.8
v tem:						
Tuje povpraševanje (izvoz)	6.3	6.7	3.2	12.6	7.5	7.9
Domače povpraševanje	3.1	2.6	3.0	4.2	4.0	3.8
- reprodukcijsko	3.1	3.7	2.5	4.4	3.9	4.1
- izdatki za zasebno porabo	2.3	0.3	2.7	3.5	3.4	3.1
- izdatki za državno potrošnjo	3.9	1.7	2.6	1.7	2.5	2.5
- investicijsko	4.1	3.1	6.3	6.8	6.7	4.9

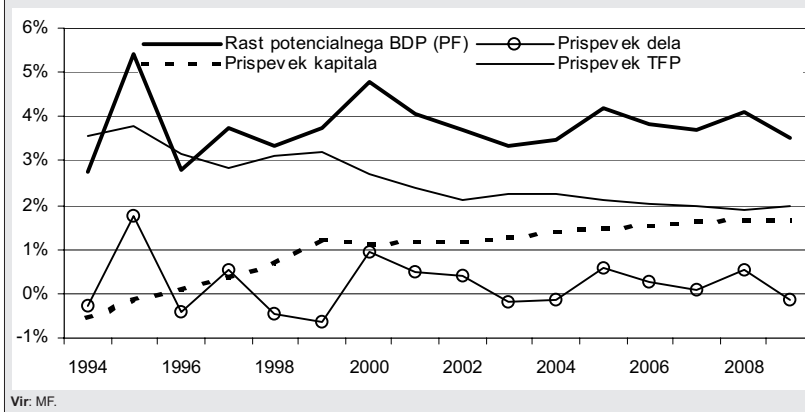
Vir: SURS, napoved UMAR.

Okvir 1: Proizvodna vrzel (output gap)

Proizvodna vrzel je izračunana po metodi produkcijske funkcije in predstavlja razliko med potencialnim in dejanskim proizvodom. Metoda produkcijske funkcije, ki temelji na logiki ponudbenega potenciala gospodarstva in na Solowovi enačbi rasti omogoča, da se lahko ocenijo posamični vplivi različnih dejavnikov na rast potencialnega proizvoda. Potencialni proizvod oziroma trendna rast ponudbenega potenciala gospodarstva je mera maksimalnega vzdržnega proizvoda, pri kateri je raven realnega BDP še konsistentna s stabilno stopnjo inflacije.

Lani je bila dejanska raven BDP nad potencialno, ponovno jo bo predvidoma dohitela do leta 2009. Zaradi visoke realne rasti dejanskega BDP (4.6%) v primerjavi s trendno rastjo (3.5%) je v letu 2004 raven dejanskega BDP presegla raven potencialnega proizvoda in je posledično prišlo do spremembe predznaka proizvodne vrzeli. Ocenjena proizvodna vrzel je v letu 2004 znašala 0.1% BDP. V letu 2005 bo ocenjena proizvodna vrzel ponovno negativna zaradi hitrejše trendne rasti (4.2%) od dejanske (3.8%). Ocenjujemo, da bo tudi v obdobju do leta 2009 raven dejanskega BDP za malenkost nižja od ravni potencialnega in jo bo do konca tega obdobja dohitela. Predvidena relativno visoka potencialna rast v naslednjih letih (3.8% v 2006, 3.7% v 2007 in 4.1% v 2008) bo predvsem posledica povečanega prispevka kapitala. Ob zanemarljivem prispevku dela se bo prispevek skupne faktorke produktivnosti (TFP) še nadalje zmanjševal, vendar bo še vedno največ prispeval k skupni rasti potencialnega BDP.

Slika 1: Rast potencialnega BDP (v %) in prispevki k rasti (v odstotnih točkah)

Vir: MF.

Pomladanska napoved gospodarske rasti za leto 2005 (3.8%) ostaja nespremenjena glede na Jesensko napoved, za leto 2006 pa je nekoliko višja, 4.1% (jeseni 3.9%). Ob sicer majhni agregatni spremembi je sama struktura rasti bruto domačega proizvoda v obeh letih spremenjena v smeri večjega prispevka mednarodne menjave k rasti; predvsem zaradi navzgor popravljenih napovedi rasti izvoza. Nova napoved rasti domačega povpraševanja je v obeh letih nižja zaradi nekoliko nižje napovedi rasti državne potrošnje in investicij.

Letos in prihodnje leto se bo rast izvoza ohranjala na relativno visoki ravni, rast domačega povpraševanja pa upočasnjevala. Čeprav v obeh letih pričakujemo nekoliko nižjo gospodarsko rast v večini velikih trgovinskih partneric v EU v primerjavi z jesenskimi pričakovanji, smo predvsem glede na lanska gibanja v mednarodni menjavi, ki so bila izrazito pozitivna in nad pričakovanji, napoved rasti izvoza povišali (v letu 2005 na 7.5%, v letu 2006 na 7.9%). Pri tem predvidevamo, da se bo ob pričakovanih gibanjih v mednarodnem okolju nadaljeval proces ustvarjanja in odvratanja trgovine kot posledice članstva v EU, kar pomeni ohranjanje visoke rasti izvoza v države EU in upadanje rasti izvoza na trge izven EU. Ob sicer nekoliko počasnejši izvozni rasti glede na predhodno leto bo tudi rast reprodukcijskega povpraševanja (3.9% in 4.1%) zaostajala za lansko (gl. tabelo 9). Napoved rasti zasebne potrošnje, ki se bo ohranjala nad ravni 3% (3.4% in 3.1%), izhaja iz ocenjenega razpoložljivega dohodka in relativno majhnih sprememb v strukturi njegove porabe. Podobno bo rast investicij v osnovna sredstva še naprej na relativno visoki ravni (6.7% in 4.9%), pri čemer naj bi se rast investicij v opremo in stroje nekoliko upočasnila, lani pospešena rast investicij v stanovanjsko gradnjo nadaljevala, investicije v nestanovanjske objekte pa se bodo po oceni ohranjale na visoki ravni zadnjih dveh let. Dejavniki, ki bi lahko pospešili investiranje v letu 2005 in ga zavrl v letu 2006 pa so tudi davčne spremembe na področju investicijskih olajšav, ki stopijo v veljavo leta 2006. Glede na zelo visoko rast zalog v zadnjih dveh letih in pričakovana ugodna gospodarska gibanja letos in v prihodnjem letu v tem segmentu pričakujemo nižje rasti in v povprečju nevtralen prispevek sprememb zalog h gospodarski rasti. Predvsem zato je rast domače potrošnje nižja kot zadnji dve leti. Napoved rasti izdatkov za državno potrošnjo v obeh letih (2.5%) je skladna s predpostavkami makroekonomskega okolja in z izhodišči predloga rebalansa proračuna za leto 2005. Pri tem je glede na Jesensko napoved zaradi nove izhodiščne osnove (podatek za 2004) in sprememb v strukturi javnofinančnih odhodkov rast nekoliko spremenjena. Kljub višji napovedani rasti izvoza ostaja napoved rasti uvoza ob pričakovani rasti domače potrošnje na ravni iz Jesenske napovedi (6.5% v 2005 in 6.6% v 2006). Prispevek neto menjave s tujino naj bi bil tako letos in prihodnje leto prvič po letu 2002 zopet pozitiven (0.5 oz. 0.7 odstotne točke).

Tabela 10: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	Struktura v %, tekoče cene					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
					Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	-0.7	1.5	0.0	-0.6	-0.7	0.5
Domača potrošnja skupaj	100.7	98.5	100.0	100.6	100.7	99.5
- Zasebna potrošnja	56.3	54.6	54.4	54.0	54.0	53.2
- Državna potrošnja	20.5	20.2	20.3	19.8	19.7	19.4
- Investicije v osnovna sredstva	24.5	23.3	23.9	24.7	25.8	25.8
- Spremembe zalog	-0.6	0.4	1.4	2.1	1.3	1.1

Vir: SURS, napoved UMAR.

Saldo tekočih transakcij s tujino se bo prihodnje leto prevesil v rahel presežek.

Tekoči račun plačilne bilance je lani, drugo leto zapored, izkazoval primanjkljaj v višini 0.9% BDP, kar je več kot v predhodnem letu (0.4% BDP). Ob večjem presežku v menjavi storitev in manjših neto izdatkih od dela in kapitala sta k poslabšanju tekočega računa v lanskem letu prispevala večji primanjkljaj v blagovni menjavi in manjši presežek na računu transferov. Primanjkljaj tekočega računa naj bi letos ostal na podobni ravni kot leta 2004, prihodnje leto pa naj bi se, ob predvideni nekoliko nižji rasti zasebne in investicijske porabe, prevesil v majhen presežek (0.2% BDP).

3.1.1.1 Izvoz in uvoz

Izvoz je bil glavni dejavnik gospodarske rasti v letu 2004. Lani močno okrepljena realna rast izvoza je izhajala iz visokega tujega povpraševanja, na rast uvoznih tokov pa je poleg pospešenega izvoza vplivala tudi relativno visoka rast domače potrošnje. Tako se je izvoz blaga in storitev realno povečal za 12.6% (v letu 2003 za 3.2%) in uvoz za 12.4% (v letu 2003 za 6.8%). Saldo menjave s tujino je v letu 2004 na gospodarsko rast vplival negativno (-0.2 odstotne točke), vendar v precej manjši meri kot leta 2003 (-2.2 odstotne točke). Obseg mednarodne menjave blaga in storitev je bil vse leto na visoki ravni, najvišje medletne stopnje rasti so bile dosežene v drugem četrtletju, ker je bilo delno tudi posledica vstopa Slovenije v EU (gl. II. del, str. 103).

Izvozni tokovi v letu 2004 so bili posledica povpraševanja držav EU 25, držav na ozemlju nekdanje Jugoslavije (zlasti Hrvaške ter Srbije in Črne gore) in Rusije. Okrepljena rast **blagovnega izvoza** na trge EU 25 je bila predvsem posledica pospešene gospodarske aktivnosti v teh državah, predvsem v starih članicah EU, deloma pa tudi učinka ustvarjanja trgovine po vstopu Slovenije v EU, saj se je rast v EU še bolj pospešila v drugi polovici leta. Rast izvoza v EU 25 je bila 10.2-odstotna (merjeno v EUR), kar je prispevalo 60% k rasti celotnega blagovnega izvoza. K temu je največ prispeval izvoz v stare članice EU (9.6%¹², v 2003 1.3%), zlasti v Avstrijo, Francijo in Italijo, medtem ko je izvoz v Nemčijo v zadnjem četrtletju medletno celo upadel¹³. Poleg povečanega izvoza v že tradicionalne trgovinske partnerice se je okrepil tudi izvoz na manj tradicionalne trge EU (Belgija,

¹² Podatki o regionalni strukturi izvoza v letu 2004 še niso v celoti usklajeni z naknadno popravljenimi agregatnimi podatki o izvozu blaga v letu 2004 (SURS, 31. 3. 2005). Razlike so v indeksu rasti izvoza v države EU 25, ki je bil po kasnejši objavi povišan na 10.2% (za 0.7 odstotne točke). Ker s tem popravkom ni bila objavljena tudi struktura po posameznih državah, so zato zgoraj navedeni podatki, ki se nanašajo na države znotraj EU, še iz prejšnje objave regionalnega izvoza. Ker ne gre za velika odstopanja, verjetno tudi usklajeni podatki po državah ne bodo bistveno odstopali od sedanjih.

¹³ Nemčija je naša najpomembnejša trgovinska partnerica, vendar se njen delež v skupnem slovenskem blagovnem izvozu od leta 2000 (27.1%) naprej postopoma znižuje. Po preliminarnih podatkih SURS se je izvoz v Nemčijo v letu 2004 nominalno (v EUR) povečal za 2.5% in je predstavljal 21.3% skupnega blagovnega izvoza, v trgovinski bilanci med Slovenijo in Nemčijo pa je bil lani prvič dosežen primanjkljaj. Od najpomembnejših izvoznih proizvodov se je okrepil izvoz pohištva, industrijskih strojev za splošno uporabo in kovinskih izdelkov, upočasnil pa izvoz oblek, električnih strojev in naprav ter cestnih vozil. Medtem ko je v obdobju 1996–2003 blagovna menjava z državami EU izkazovala primanjkljaj, pa je bila Nemčija edina država, s katero smo imeli presežek v trgovinski bilanci. Slednji se je v obdobju stagnacije rasti nemškega gospodarstva v letih 2002 in 2003 sicer znižal, a je še vedno v povprečju znašal 375 mio EUR.

Danska, Luksemburg, Španija, Irska, Portugalska, Grčija in Ciper). Rast izvoza v nove članice EU je bila na relativno visoki ravni (8.7%), vendar nekoliko nižja kot v preteklih dveh letih (11.1%).

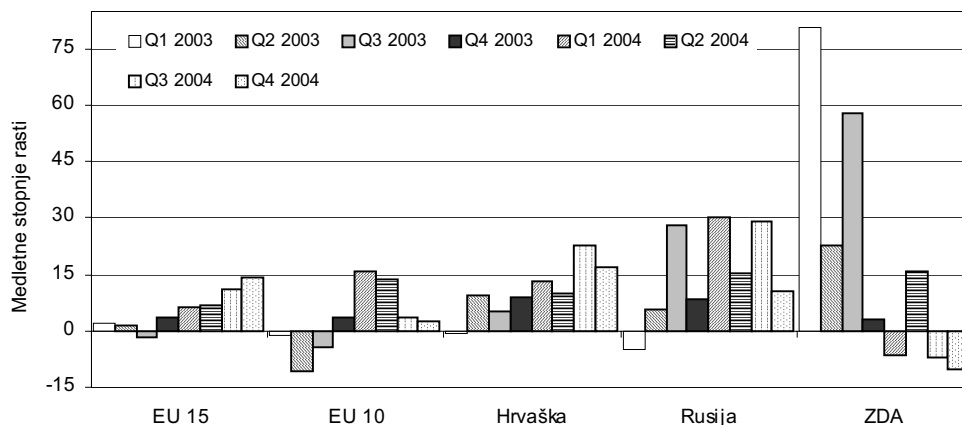
Sprememba zunanjetrgovinskega režima z državami nekdanje Jugoslavije je najbolj vplivala na menjavo z BIH in Makedonijo, kamor se je, po visokem izvozu v prvih štirih mesecih leta 2004, izvoz od maja do decembra mesečno v povprečju na medletni ravni znižal. K temu je večinoma prispeval manjši izvoz proizvodov (živila in pijače, usnjeni, lesni in papirnati izdelki ter električni stroji), katerim so se najbolj povečale carinske stopnje. Ocenjujemo, da je izvoz v BIH in Makedonijo v celem letu k rasti celotnega blagovnega izvoza prispeval le 0.2 odstotne točke. Odprava prostotrgovinskega sporazuma pa ni vplivala na izvoz na Hrvaško, s katero ima EU sklenjen Stabilizacijsko pridružitveni sporazum. Skladno s tem je bil za veliko večino industrijskih izdelkov, ki jih Slovenija izvažna na Hrvaško, izvoz prost carine že 1. januarja 2004. Rast izvoza v to državo se je močno okrepila (na 15.6%, v 2003 5.5%) predvsem zaradi visoke rasti izvoza cestnih vozil. Tudi v Srbijo in Črno goro, s katero sporazuma o prosti trgovini ni imela Slovenija, niti ga nima EU, je bila rast izvoza po stagnaciji v letu 2003 in ob okrepljeni lanski gospodarski rasti v tej državi zelo visoka (31.3%).

Močno se je povečal tudi izvoz blaga v Rusijo (za 20.6% merjeno v EUR, v 2003 za 8.7%), kjer se je, zaradi visokih cen nafte rast ruskega gospodarstva okrepila (več kot polovico ruskega izvoza namreč predstavlja nafta) in posledično povečala njihovo uvozno povpraševanje. Ob naraščajočem izvozu telekomunikacijskih in medicinskih ter farmacevtskih proizvodov se je izvoz v Rusijo nominalno povečal za 20.6%. Izvoz blaga v ZDA pa se je znižal za 2.7%, kar je bilo predvsem posledica visoke primerjalne osnove predhodnega leta zaradi visokega izvoza medicinskih in farmacevtskih proizvodov.

***Izvoz storitev** je lani dosegel boljše rezultate kot leto prej.* Izvoz storitev se je v letu 2004 realno povečal za 9.4% (v letu 2003 pa je realno upadel za 2.4%). K povečanju je največ prispeval izvoz transportnih storitev, ki je najbolj povezan z blagovnim izvozom. Po upadu v letu 2003 se je lani okrepil tudi izvoz ostalih storitev (vse ostale storitve brez transporta in potovanja), zlasti osebnih, kulturnih in rekreacijskih storitev, avdiovizualnih ter raznih poslovnih, tehničnih in profesionalnih storitev. Kljub ugodnim gibanjem izvoza teh storitev pa njihov delež zaostaja v primerjavi z državami EU 15; v slednjih predstavlja več kot polovico, v Sloveniji pa slabo četrtno izvoza storitev. Slovenija na tem področju zaostaja tudi v primerjavi z novimi članicami EU.

Lani se je precej okrepila tudi rast uvoza. **Uvoz blaga** se je v letu 2004 realno povečal za 13.2% (v letu 2003 za 7.3%), kar je bilo, ob enaki rasti domače potrošnje kot leto prej, večinoma posledica visoke rasti izvoza in posledično reprodukcijskega povpraševanja. Tako se je po namenski strukturi najbolj povečal uvoz proizvodov za vmesno porabo, v skladu z okrepljeno zasebno potrošnjo pa tudi uvoz proizvodov za široko porabo. Uvoz proizvodov za investicije je v drugem polletju medletno stagniral. **Uvoz storitev** se je realno povečal za 6.6%. K povečanju je v največji meri prispeval uvoz transportnih storitev, v tem predvsem cestni, zračni in pomorski transport, kar je posledica pospešene rasti mednarodne blagovne menjave. Pri ostalih storitvah je najhitrejšo rast izkazoval uvoz licenc, patentov in avtorskih pravic, najbolj pa se je znižal uvoz konstrukcijskih storitev.

Slika 2: Medletne stopnje rasti blagovnega izvoza Slovenije v regije oz. države (merjeno v EUR), v %

Vir: SURS.

Za leto 2005, ob predvideni rahli upočasnitvi gospodarske rasti v državah EU 25 (zlasti v starih članicah EU (gl. str. 21), pričakujemo tudi znižanje rasti obsega mednarodne menjave, na 7% (v letu 2004 12.5%). Saldo menjave s tujino bo po dveh letih negativnega prispevka v letu 2005 pozitivno prispeval h gospodarski rasti (0.5 odstotne točke).

Rast izvoza se bo letos upočasnila, bolj na trge nečlanice EU. Ocenjujemo, da se bo v letu 2005 izvoz blaga in storitev realno povečal za 7.5% (izvoz blaga za 8.1%, izvoz storitev za 5.2%). V regionalni strukturi pričakujemo, da se bo po lanskem pospešku najbolj upočasnila rast izvoza v države nečlanice, predvsem na Hrvaško, v Srbijo in Črno goro ter Rusijo, nekoliko pa tudi v države EU 25. Tako se bo delež izvoza na notranji trg EU¹⁴ povečal približno za 1 strukturno točko, na 67% celotnega slovenskega blagovnega izvoza. S procesom realne konvergence pričakujemo relativno hitrejšo rast izvoza zlasti industrijskih proizvodov, kot so stroji in naprave ter proizvodov, razvrščenih po materialu. Pri izvozu storitev naj bi se realno najbolj povečal izvoz ostalih storitev, ki temeljijo na znanju in imajo visoko dodano vrednost.

Ob upočasnitvi rasti izvoza in tudi domačega povpraševanja bo posledično nižja tudi realna rast uvoza. Ocenjujemo, da se bo uvoz realno povečal za 6.5% (uvoz blaga za 6.7%, uvoz storitev za 5.4%). Pri nekoliko nižji rasti zasebne potrošnje naj bi se delež uvoza proizvodov za široko porabo rahlo znižal, na 23.1%. Deleža uvoza proizvodov za vmesno porabo in proizvodov za investicije pa se bosta rahlo povečala, na 59.3% in 17.5%, kar bo pri prvem večinoma posledica višjih cen nafte in ostalih primarnih surovin, pri drugem pa višjih uvoznih cen strojev in opreme. Ker je Slovenija sprejela skupno trgovinsko politiko EU, ki preferenčno obravnava uvoz

¹⁴ Glede na zadnje razpoložljive podatke o svetovnem blagovnem izvozu (za leto 2003) je delež izvoza držav EU 15 v okviru notranjega trga predstavljal 61.5% njihovega skupnega izvoza, delež izvoza v ZDA 8.7%, na Japonsko 1.6%, v tranzicijske države 7.8%, v Latinsko Ameriko 1.9%, v države Afrike 3.4%, v države Azije 9.5% in v ostale države 5.6% skupnega izvoza EU 15.

iz nekaterih držav nečlanic, ocenjujemo, da se bo iz teh držav nadaljevala visoka realna rast blagovnega uvoza. Kljub temu pa bo, v skladu s krepitvijo obsega menjave med članicami, k skupni realni rasti blagovnega uvoza največ prispeval uvoz iz držav EU 25. Poleg rasti uvoza storitev transporta in potovanj pričakujemo tudi krepitev rasti uvoza ostalih storitev, ki naraščajo v skladu z razvojem domačega gospodarstva.

Rast mednarodne menjave se bo prihodnje leto ohranila na relativno visoki ravni, izrazitejša bo z državami članicami EU. V letu 2006 se bo ob predvidenem izboljšanju gospodarskih razmer v mednarodnem okolju prispevek menjave s tujino h gospodarski rasti še nekoliko povečal (na 0.7 odstotne točke). Realna rast izvoza naj bi se še rahlo okrepila, na 7.9% (blago za 8.2%, storitve za 6.5%). Pri tem se bo zopet nekoliko pospešila rast blagovnega izvoza v stare članice EU, v nove članice EU pa ohranila na razmeroma visoki ravni. Predvidevamo torej nadaljnjo rast menjave znotraj trga EU in upočasnitev izvoza v Hrvaško, Srbijo in Črno goro, Rusijo ter ostale nečlanice. Ob praktično nespremenjeni rasti domačega povpraševanja glede na leto 2005 se bo tudi realna rast uvoza ohranila na podobni ravni, na 6.6% (uvoza blaga 6.7%, storitev za 6.2%).

3.1.1.2. Zasebna potrošnja

Zasebna potrošnja je lani dosegla drugo¹⁵ najvišjo rast v zadnjih devetih letih. Povečala se je realno za 3.5%, kot smo predvideli tudi v Jesenski napovedi. Med kratkoročnimi kazalniki potrošnje so imeli vsi, razen število prvič registriranih osebnih avtomobilov in razlike med rastjo trošenja rezidentov v tujini in tujcev pri nas, bolj ugodna gibanja kot leto prej (gl. tabelo 11). Po četrletjih je bila rast trošenja gospodinjstev največja v prvem četrletju (realno za 4% na medletni ravni), ko so najvišjo rast v letu dosegli tudi prejemki prebivalstva (realno 5.3%) ter prve registracije osebnih avtomobilov (17.6%), močno trošenje domačih gospodinjstev v tujini (16.1%) pa je kar za 10.5 o. t. preseglo trošenje tujcev pri nas. Vrednost kazalca zaupanja potrošnikov¹⁶ je v preteklem letu od februarja (ko je dosegel najnižjo vrednost doslej) pa do oktobra porasla kar za 23 odstotnih točk (kazalec je takrat dosegel rekordno vrednost, 11 o. t. nad dolgoletnim povprečjem).

Gospodinjstva so se lani pospešeno zadolževala. Zadolževanje je izhajalo predvsem iz treh virov - zniževanja obrestnih mer, sprostitev prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (NSVS) ter povečanih nakupov trajnih dobrin¹⁷ zaradi razbremenjevanja dohodkov prebivalstva po večjem zadolževanju v letu 1999. Rast povprečnega mesečnega stanja kreditov pri bankah, ki je bila najvišja po letu 1999 (ko je znašala 34.7%), je predvsem posledica krepitve obsega tolarških dolgoročnih kreditov¹⁸

¹⁵ Leta 1999 ob uvedbi DDV je bila rast potrošnje 5.9-odstotna.

¹⁶ Kazalec zaupanja potrošnikov sicer ne izkazuje visoke korelacije s potrošnjo.

¹⁷ Rast prvih registracij osebnih avtomobilov, ki so ponavadi pokazatelj zagona v potrošnji trajnih dobrin, se je sicer po letu pospešene rasti na medletni ravni že v drugem četrletju 2004 začela umirjati in bila v zadnjem četrletju negativna. Ocenjujemo, da so se lani bolj krepili nakupi drugih trajnih dobrin, kot so gospodinjstvi aparati in pohištvo.

¹⁸ Krediti z ročnostjo nad enim letom.

Tabela 11: S potrošnje povezani kazalniki, stopnje rasti (%)

	2003	2004
Prejemki prebivalstva ^{1,2}	1.9	5.2
Kreditni prebivalstvu ¹ , povprečje ³	3.0	12.9
Dolgoročni	3.6	13.5
Varčevanje prebivalstva v bankah ⁴ , povprečje ³	7.4	4.5
Prvič registrirana osebna vozila	13.1	3.8
Realni prihodek v trgovini na drobno ⁵	3.2	3.8
Obračunan DDV končnim potrošnikom ¹	0.2	6.1
Potovanja: uvoz/izvoz (v EUR)	4.5 / 3.8	9.9 / 10.6
Uvoz proizvodov za široko porabo (v SIT)	9.2	15.2

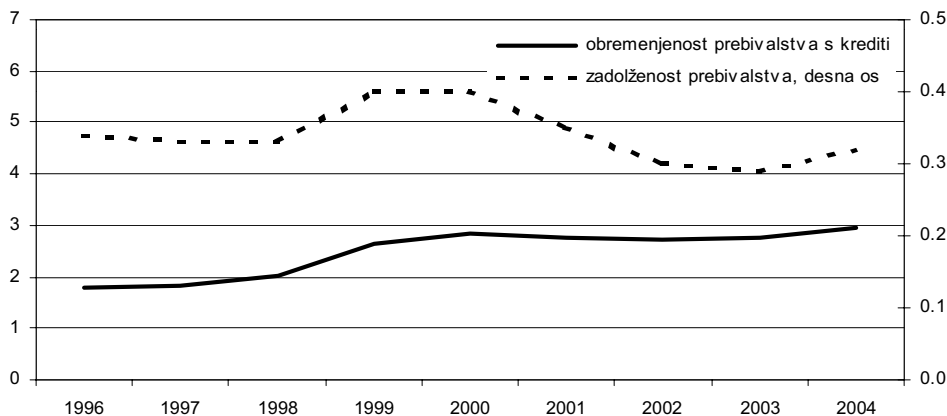
Vir podatkov: AJPES, MF, BS, DUNZ, SURS, DURS, preračuni UMAR.

Opombe: ¹deflacirano s CPI, ²masa neto plač in drugi prejemki iz delovnega razmerja (prejemki po pogodbah o delu in po avtorskih pogodbah, povračila stroškov v zvezi z delom, drugi osebni prejemki) po AJPES ter transferi posameznikom in gospodinjstvom (po konsolidirani globalni bilanci javnega financiranja MF), ³povprečno mesečno stanje obsega sredstev, ⁴deflacirano s CPI in nominalnim efektivnim deviznim tečajem, ⁵po mesečni anketi TRG/M.

(gl. tudi str. 90). Kljub visoki rasti prejemkov je bil prirast kreditov glede na leto prej kar 5.2-krat večji kot prirast prejemkov. S tem se je povečalo razmerje med povprečnim stanjem bančnih kreditov in prejemki (obremenjenost prebivalstva s posojili) ter doseglo najvišjo vrednost doslej, 2.96 (gl. sliko 3). Hkrati je povprečno mesečno stanje vlog prebivalstva v bankah beležilo najnižjo rast v zadnjih 12-ih letih (gl. tudi str. 88). Posledično se je zadolženost prebivalstva (razmerje med krediti in varčevanjem) glede na leto 2003 nekoliko povečala, na 0.32 (gl. sliko spodaj).

Vpliv sprostitve sredstev iz prve NSVS na zasebno potrošnjo po naših ocenah ni bil velik. Eno izmed tveganj za večje trošenje je v letu 2004 predstavljalo potencialno trošenje, ki bi izhajalo iz sproščenih sredstev NSVS predvsem tistih varčevalcev, ki

Slika 3: Razmerje med krediti in prejemki oziroma vlogami prebivalstva

Vir podatkov: SURS, AJPES, BS, preračuni UMAR.

v okviru te sheme ne bi prihranili dovolj za nakup stanovanja¹⁹ in bi ta sredstva porabili za nakup potrošnih dobrin. Vendar pa se je v drugem polletju rast stanovanjskih kreditov dejansko pospešila, čeprav je kreditni potencial iz prve sheme NSVS še v veliki meri neizkoriščen (pravico do črpanja kreditov lahko izkoristijo še do julija letos; gl. tudi str. 90). Hkrati se je del sredstev po ocenah prelil tudi v nadaljnje varčevanje (stanovanjsko, rentno ipd.) oziroma naložbe (v življenjska zavarovanja, vrednostne papirje, vzajemne sklade ipd.), del pa naj bi se porabil tudi za poplačila starih kreditov. Vse to nakazuje, da učinek NSVS na povečano trošenje gospodinjstev v letu 2004 ni bil velik.

Ocenjeni razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je v letu 2004 realno povečal za 2.4%. Sredstva za zaposlene so se ob 0.3-odstotni rasti števila prejemnikov plač in 2.0-odstotni rasti realne bruto plače na zaposlenega ter visoki rasti drugih prejemkov iz dela (gl. str. 67) realno okrepila bolj kot leto prej. Po predhodnih podatkih MF so se za 3.1% povečali transferi posameznikom in gospodinjstvom²⁰. Zaradi manjšega varčevanja v bankah in nižjih obrestnih mer so močno upadli prihodki od obresti. Izdatki za plačilo dohodnine so realno porasli za 4.6%. Nagib k potrošnji (razmerje med zasebno potrošnjo in razpoložljivih dohodkom) se je v primerjavi z letom 2003 povečal, rast bruto varčevanja gospodinjstev pa je bila drugo leto zapored negativna.

V letu 2005 pričakujemo, da bo rast potrošnje ostala na relativno visoki ravni (3.4%). Poganjali naj bi jo predvsem že zgoraj omenjeni nakupi trajnih in poltrajnih dobrin. Zaradi tega predvidevamo, da se bo kreditiranje prebivalstva nadaljevalo tudi v letu 2005, vendar z nekoliko počasnejšo dinamiko. Na podlagi podatkov o prvih registracijah avtomobilov lahko sicer trdimo, da je obdobje povečanih nakupov avtomobilov zaenkrat končano²¹. Drugače je z nakupi drugih trajnih in poltrajnih dobrin, za katere pričakujemo, da se bodo še krepili, predvsem zaradi pospešene stanovanjske gradnje (gl. str. 42), sproščanja prihrankov iz NSVS²², povečanja dohodka gospodinjstev nižjih dohodkovnih razredov²³ in ugodnih možnosti financiranja nakupov²⁴. Ob še naprej zmerni rasti plač (gl. str. 67) in zaposlenosti (gl. str. 71) se bodo sredstva za zaposlene povečala realno za 3.0%, nekoliko nižja od lanske naj bi bila rast socialnih transferov, plačila dohodnine pa se bodo znižala realno za 7.0% (gl. opombo 23). Tako ocenjujemo, da se bo razpoložljivi dohodek povečal realno za 3.8%. Nagnjenost k trošenju bo le nekoliko nižja kot lansko leto, bruto varčevanje gospodinjstev pa bo realno poraslo. Pričakujemo, da se bo v

¹⁹ Po ocenah naj bi jih bilo približno 65%. Vendar pa jih od teh nekaj že ima stanovanje in lahko tako sredstva iz NSVS nameni za zamenjavo za večje stanovanje ali obnovo obstoječega, kar se lahko financira tudi skozi daljše obdobje. To je v prid manjšemu prelivu teh sredstev v zasebno potrošnjo, kot bi izhajalo iz predpostavke, da se bodo sredstva NSVS, ki ne bodo zadoščala za nakup stanovanja, prelila v potrošnjo.

²⁰ Od tega se je masa pokojnin kot največja postavka realno povečala za 2.1%.

²¹ Upadanje registracij iz lanskega leta se je nadaljevalo tudi v prvem četrtletju letos (-8.9%).

²² Letos se bodo sprostila sredstva iz NSVS v obsegu za približno 40 mrd SIT kreditnega potenciala (polovica potenciala lanske sheme).

²³ Kot posledice novega zakona o dohodnini (Uradni list RS 54/2004, 56/2004 ter 62/2004), ki se je začel uporabljati 1. 1. 2005.

²⁴ Predvsem mislimo na možnost plačila na obroke brez obresti pri trgovcih.

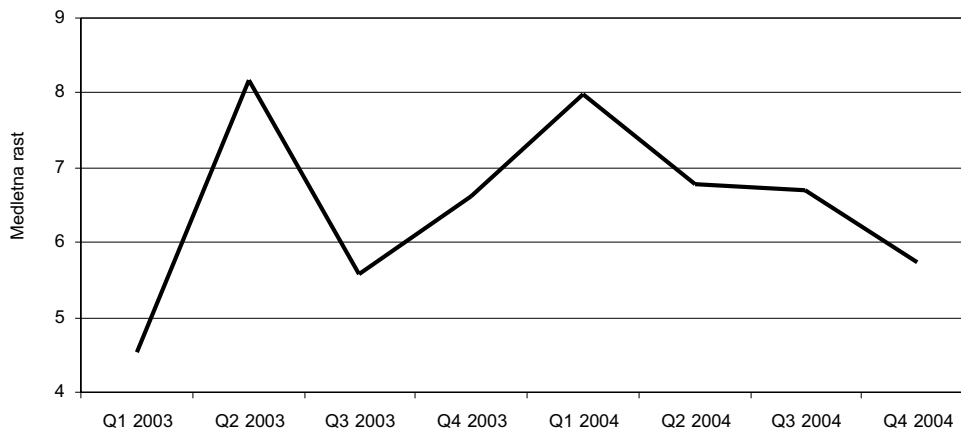
prihodnjih letih še nadalje spreminjala struktura varčevanja²⁵; varčevanje v bankah je namreč zaradi nizkih obrestnih mer vse manj privlačno, krepijo pa se druge oblike varčevanja²⁶ (vzajemni skladi, življenjsko varčevanje, pokojninski skladi), ki postajajo tudi vse bolj pomemben element zagotavljanja dodatne socialne varnosti gospodinjstev.

Prihodnje leto se bo rast zasebne potrošnje nekoliko umirila (3.1%). Prav za toliko bi se naj povečala sredstva za zaposlene, podobna naj bi bila tudi rast razpoložljivega dohodka (3.0%). K počasnejši rasti potrošnje bo verjetno nekaj prispevalo tudi odplačevanje kreditov najetih v prejšnjih letih (predvsem stanovanjskih, ki imajo relativno visoko anuiteto), kar bo zmanjševalo prosta sredstva gospodinjstev. Stanovanjske gradnja in z njo spodbujeni nakupi trajnih in poltrajnih dobrin naj bi se še naprej krepili, sredstva iz NSVS pa bodo na ravni leta 2005, zato ne pričakujemo bistvenega povečanja trošenja iz tega naslova.

3.1.1.3. Bruto investicije

Visoka realna rast bruto investicij v osnovna sredstva se je nadaljevala tudi v letu 2004 (6.8%; leto pred tem 6.3%). Najvišja medletna rast je bila zabeležena v prvem četrtletju (8.0%), potem se je rast zniževala in v zadnjem četrtletju dosegla realno 5.7% glede na primerljivo obdobje leta 2003 (gl. sliko 4). Desezonirani in za število

Slika 4: Medletna rast bruto investicij v osnovna sredstva (v %)

Vir podatkov: SURS.

²⁵ Po raziskavi Gral-Iteo »Nove varčevalne navade-priložnost za banke ali zavarovalnice?« so življenjska zavarovanja najpomembnejši finančni instrument pri investiranju osebnega premoženja že za 19% anketirancev (le 5 o. t. nižji delež kot bančni depoziti). Sledijo delnice in obveznice (10%), pokojninski skladi (6%), investicijski in vzajemni skladi so šele na petem mestu (4%), 36% anketirancev ni investiralo, 1% pa je investiralo v druge oblike.

²⁶ Povprečno stanje sredstev v vzajemnih skladih se je lani povečalo realno za 2.2-krat (leta 2003 za 1.6-krat, gl. str. 88), premije življenjskega zavarovanja so se leta 2003 povečale realno za 11%, lani pa za 38.9%. Lani so premije življenjskega zavarovanja predstavljale že 50% tokov varčevanja v bankah (leta 2003 44%), tokovi v vzajemne sklade pa 36% (leta 2003 16%).

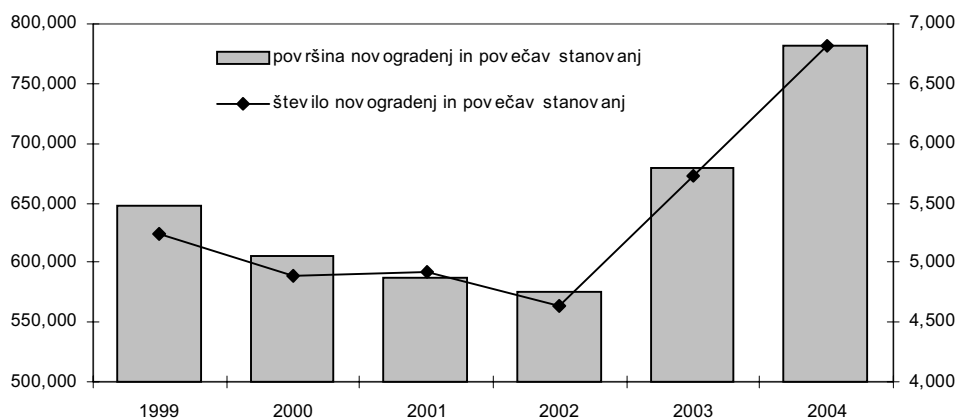

delovnih dni prilagojeni podatki ne kažejo umirjanja investicijske aktivnosti proti koncu lanskega leta. Rast investicij glede na predhodno četrtoletje je bila po teh podatkih najvišja v drugem četrtoletju (1.8%), najnižja v tretjem (1.4%), v zadnjem pa je bila na isti ravni kot v prvem (1.6%).

Lani so se povečale investicije v opremo in stroje ter stanovanjske investicije, investicije v druge zgradbe in objekte pa so bile na ravni prejšnjega leta. Uvoz strojev in transportnih naprav se je lani povečal za 10.7% (merjeno v EUR). Rast stanovanjskih investicij se je po naših ocenah, ki temeljijo na podatkih o izdanih gradbenih dovoljenjih in gradbeni statistiki (gl. sliko 5), lani še nekoliko okrepila. Prav tako na podlagi gradbene statistike ocenjujemo, da je bil obseg investicij v nestanovanjske zgradbe in objekte lani približno na isti ravni kot prejšnje leto: v tem se je po visoki rasti v letu 2003 umirila gradnja avtocest.

Rast investicij v letošnjem letu se bo ohranila na visoki ravni. Ocenjujemo, da bo realna rast bruto investicij v osnovna sredstva 6.7-odstotna. V tem bodo najhitreje naraščale investicije v stanovanjsko gradnjo²⁷. Obseg investicij v druge zgradbe in objekte naj bi se ohranil na lanski ravni, pri čemer v okviru teh pričakujemo rast investicij v nestanovanjske stavbe²⁸, investicije v avtoceste pa bodo glede na predlog letnega načrta razvoja in obnavljanja avtocest na nižji ravni kot v letu 2004. Rast investicij v opremo in stroje se bo po naših ocenah nadaljevala tudi v letu 2005. Na ta segment investicij bo dodatno vplivala tudi sprememba davčne zakonodaje, ki bo znatno zmanjšala investicijske olajšave v naslednjem letu (Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb sicer velja že od 1. 1. 2005, vendar močno spremenjen sistem investicijskih olajšav stopi v veljavo eno leto kasneje).

Slika 5: Predvideno število novogradenj in povečav stanovanj (predvidenih z gradbenimi dovoljenji) ter njihova površina

Vir: SURS.

²⁷ Po začasnih podatkih je bilo z izdanimi gradbenimi dovoljenji lani predvidena gradnja 6,812 novih stanovanj, kar je za 19.0% več kot leto pred tem, njihova predvidena skupna površina pa je višja za 15.3%.

²⁸ Z gradbenimi dovoljenji izdanimi v letu 2004 se je namreč predvidena skupna površina nestanovanjskih stavb povečala že tretje leto zapored (za 5.8%, po 7.8-odstotni in 8.1-odstotni rasti v letih 2002 in 2003).

Rast investicij se bo v letu 2006 nekoliko upočasnila. Rast bruto investicij v osnovna sredstva se bo znižala na 4.9%, pri čemer ocenjujemo, da se bo nadaljevala rast investicij v nova stanovanja, investicije v avtocestno infrastrukturo pa ostale na ravni iz letošnjega leta. Višja rast gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju bo pozitivno vplivala na investicije zasebnega sektorja, vendar pa bo zaradi novega sistema investicijskih olajšav del investicij, ki bi bile sicer izvedene v tem letu, realiziran že v letu 2005.

Prispevek sprememb **zalog** in vrednostnih predmetov k rasti BDP je leta 2004 znašal 0.8 odstotne točke. Stanje zalog se je povečalo tretje leto zapored. V deležu BDP je v letu 2004 prirast zalog predstavljal 2.1% (v tekočih cenah). Prirast zalog je bil višji v prvi polovici leta (2.9% BDP); kar povezujemo s spremembo zunanjetrgovinskega režima pred vstopom v EU (gl. II. del, str. 103). V drugi polovici leta je bil prirast zalog enak 1.4% BDP, kar je bilo še vedno več kot dolgoletno povprečje (1.0%, v letih 1995–2004). Pričakujemo, da se bo del teh zalog v letu 2005 sprostil, na drugi strani pa bo večja sprememba v smeri povečanja zalog v gradbeništvu (glede na pričakovano krepitev stanovanjske gradnje). Tako napovedujemo, da bo v letu 2005 prirast zalog pozitiven, vendar pa bo zaradi velikega povečanja zalog v letu 2004 njihov prispevek k rasti BDP v letu 2005 negativen (-0.8 odstotne točke). Podobno napovedujemo za leto 2006; povečanje zalog, vendar pa bo prispevek spremembe zalog še vedno negativen (-0.2 odstotne točke).

3.1.1.4. Državna potrošnja

V letu 2004 se je državna potrošnja po prvih podatkih Statističnega urada RS po metodi četrletnih računov realno povečala za 1.7%. V tem je hitreje rasla individualna potrošnja države (za 2.1%), nekoliko počasneje pa kolektivna potrošnja države (za 1%).

Delež državne potrošnje v BDP se je v letu 2004 zmanjšal. Ker je rast državne potrošnje močno zaostajala za rastjo BDP, se je njen delež v BDP zmanjšal na 19.8% (gl. tabelo 12). V tem se je delež individualne državne potrošnje v BDP znižal na 11.7%, delež kolektivne državne potrošnje pa na 8.1%. Prispevek državne potrošnje k rasti BDP je v letu 2004 znašal le 0.3 odstotne točke, kar je za 0.2 odstotne točke manj kot v letu 2003.

K rasti državne potrošnje je v letu 2004 največ prispevala rast sredstev za zaposlene, ki so se povečali hitreje kot celotna državna potrošnja, predvsem zaradi rasti števila zaposlenih v sektorju država, ki je ponovno dosegla 2.0-odstotno rast. Vmesna poraba pa se je v letu 2004 v primerjavi s preteklim letom celo nekoliko realno zmanjšala (za 0.5%).

Rast državne potrošnje za leto 2005 je ocenjena na 2.5% in bo še zaostajala za napovedano gospodarsko rastjo. Delež državne potrošnje v BDP se bo tako zmanjšal na 19.7%, k rasti BDP pa bo prispevala 0.5 odstotne točke. Napoved obsega državne potrošnje temelji na makroekonomskih predpostavkah o rasti plač in številu zaposlenih v tem sektorju, na ocenah javnofinančnih odhodkov (upoštevani so del odhodkov, ki po metodologiji nacionalnih računov vstopajo v državno potrošnjo)

Tabela 12: Državna potrošnja (individualna in kolektivna)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
						Napoved	
Letna realna rast (v %)							
Državna potrošnja skupaj	2.3	3.9	1.7	2.6	1.7	2.5	2.5
Individualna potrošnja	1.3	3.1	2.6	2.4	2.1	2.3	2.7
Kolektivna potrošnja	3.7	5.1	0.4	2.7	1.0	2.8	2.2
Delež v BDP (v %)							
Državna potrošnja skupaj	19.8	20.5	20.2	20.3	19.8	19.7	19.4
Individualna potrošnja	11.6	12.0	11.9	11.9	11.7	11.6	11.6
Kolektivna potrošnja	8.2	8.5	8.3	8.4	8.1	8.1	7.8

Vir: SURS, ocene in napovedi UMAR.

glede na izhodišča rebalansa proračuna za leto 2005, na ocenah odhodkov občinskih proračunov, ter na predvidenih odhodkih obveznega zdravstvenega zavarovanja po finančnem načrtu Zavoda za zdravstveno zavarovanje za leto 2005.

Rast kolektivne potrošnje države bo v letu 2005 nekoliko višja od individualne potrošnje države (gl. tabelo 12). Predvideno je nadaljnje povečanje števila zaposlenih v sektorju država za slaba 2%, predvsem v javni upravi in obrambi (2.9%), kjer je predvideno zmanjševanje števila zaposlenih v državnih organih in povečanje števila zaposlenih v vojski in policiji zaradi profesionalizacije vojske in varovanja zunanje meje EU. V dejavnosti zdravstva bo rast zaposlenih približno enaka kot v letu 2004 (približno 2%). Realna rast vmesne porabe je ocenjena na približno 3.0%, pri čemer je predvidena skromna realna rast v dejavnosti zdravstva (1.5%) in nekoliko višja v drugih dejavnostih, predvsem za posebne materiale in storitve za vojsko (profesionalizacija vojske, potrebe vojske po vstopu Slovenije v NATO) in za blago in storitve v državnih organih (povečanje izdatkov zaradi vstopa v EU).

Tudi v letu 2006 bo državna potrošnja realno porasla za 2.5%. Ker bo še zaostajala za gospodarsko rastjo, se bo njen delež v BDP znižal na 19.4%, k rasti BDP pa bo tako kot letos prispevala 0.5 odstotne točke. Število zaposlenih v sektorju država skupaj se bo povečevalo za 1.9%; ob nekoliko hitrejši rasti v javni upravi in obrambi (2.1%) ter v dejavnosti zdravstva (2.0%) in zmernejši rasti v izobraževanju (1.5%). V javni upravi je sicer še vedno predvideno rahlo zmanjševanje števila zaposlenih, razen v vojski in policiji, kjer se bo število zaposlenih še povečevalo zaradi nadaljnje profesionalizacije slovenske vojske in zagotavljanja varovanja zunanje meje EU. V letu 2006 bo stopil v veljavo zakon o sistemu plač v javnem sektorju, ki s predvidenim nevtralnimi učinkom ne bo pomenil dodatnih pritiskov na rast sredstev za zaposlene. Tudi v letu 2006 se še predvideva zmerna rast vmesne porabe (2.5%) z nekoliko hitrejšo rastjo sredstev za posebne materiale in storitve za potrebe slovenske vojske (obveznosti po vstopu v NATO) ter sredstev za zdravila in za materialne izdatke v storitvah v dejavnosti zdravstva.

3.1.2. Proizvodna struktura BDP

Pospešena gospodarska aktivnost v letu 2004 se je pokazala tudi v visoki realni rasti dodane vrednosti. Po 2.5-odstotni rasti v letu 2003, se je dodana vrednost lani povečala za 4.4%. Na 5-odstotno rast v osnovnih dejavnostih so pozitivno vplivali ugodno mednarodno okolje (predelovalne dejavnosti) in boljši vremenski pogoji kot leta 2003 (kmetijstvo, oskrba z električno energijo, plinom, vodo). V pretežno tržnih storitvah je bila rast 4.6-odstotna; izstopala je rast v finančnem posredništvu, kar povežujemo z višjo kreditno aktivnostjo in rastjo obsega zavarovalnih premij. V javnih storitvah se je dodana vrednost realno povečala za 3.5%; manj v javni upravi in izobraževanju, bolj v zdravstvu in drugih storitvah (gl. tabelo 13).

Ocenjujemo, da se bo v letih 2005–2006 realna rast dodane vrednosti upočasnila na približno 4%. Zaradi upočasnjene gospodarske rasti v najpomembnejših slovenskih partnericah v izvozu bo rast dodane vrednosti v predelovalnih dejavnostih

Tabela 13: Dodana vrednost po dejavnostih, v stalnih cenah leta 2000

	Realne stopnje rasti v %				
	2002	2003	2004	2005	2006
				Napoved	
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	15.5	-15.4	11.2	1.0	1.0
B. Ribištvo	-4.2	5.1	-2.9	0.0	0.0
C. Rudarstvo	-8.4	5.8	-5.2	-1.0	-1.0
D. Predelovalne dejavnosti	4.8	3.9	5.4	4.5	4.8
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	6.1	-3.1	4.9	1.0	2.0
F. Gradbeništvo	0.6	3.4	1.6	3.5	3.0
G. Trgovina in popravila motornih vozil	3.5	2.9	3.8	4.0	3.4
H. Gostinstvo	3.4	3.5	2.3	4.0	4.5
I. Promet, skladiščenje in zveze	3.1	3.4	3.8	4.0	4.5
J. Finančno posredništvo	5.8	6.1	10.4	6.0	6.5
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	3.3	3.7	3.8	4.5	5.0
L. Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	3.3	4.4	3.1	3.8	2.5
M. Izobraževanje	2.6	2.4	2.4	2.5	2.6
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.0	3.1	4.9	4.2	4.3
O. Druge skupne in osebne storitve	-2.2	1.5	3.9	4.0	4.0
P. Zasebna gospodinjstva z zaposl.osebjem	-9.8	-34.1	-7.8	0.0	0.0
Pripisane bančne storitve (PBS)	7.0	12.3	8.2	8.8	7.0
1. DODANA VREDNOST (A...P + PBS)	3.7	2.5	4.4	3.9	4.1
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	0.6	2.5	5.7	2.8	4.1
a) Davki na proizvode in storitve	0.9	2.3	5.6	2.7	4.0
b) Subvencije	6.6	-0.6	4.0	2.0	2.3
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	3.3	2.5	4.6	3.8	4.1

Vir: SURS, napoved UMAR.

v letu 2005 nižja za približno odstotno točko (4.5%), v letu 2006 pa zaradi ugodnejših napovedi glede mednarodnega okolja ponovno pričakujemo rahel pospešek (4.8%). Pod predpostavko normalnih vremenskih razmer bo rast nižja tudi v kmetijstvu ter v oskrbi z električno energijo, plinom in vodo. Po drugi strani zlasti zaradi predvidene pospešene stanovanjske gradnje letos in prihodnje leto pričakujemo višjo rast dodane vrednosti v gradbeništvu. V okviru tržnih storitev bo v obeh letih še naprej izstopala rast dodane vrednosti v finančnem posredništvu, kjer pričakujemo nadaljevanje ugodnih gibanj tako v dejavnosti bančništva kot zavarovalništva, višje kot v zadnjih dveh letih pa ocenjujemo tudi rast v gostinstvu ter nepremičninah, najemu in poslovnih storitvah. V javnih storitvah letos pričakujemo enako rast kot lani, v letu 2006 pa umiritev.

Dodana vrednost v dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova je v letu 2004 po globokem padcu v predhodnem sušnem letu zopet porasla, realno za 11.2%. Po podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo²⁹ se je obseg kmetijske pridelave skupaj povečal za 11.7%. Povečanje je bilo visoko predvsem v rastlinskem delu pridelave (26.5%), nekoliko pa tudi pri živalskih proizvodih (1.7%), medtem ko je bil obseg prireje živali nižji kot v letu prej (-1.3%). Vrednost kmetijske pridelave v osnovnih cenah, ki vključujejo neposredne finančne pomoči pridelovalcem, je zaradi nižjih odkupnih cen porasla manj od obsega kmetijske pridelave, skupno za 2.7%. K rasti dodane vrednosti dejavnosti je lani močno prispevala nižja vrednost vmesne porabe, ki se je v osnovnih cenah znižala za 4.2%.

V letih 2005–2006 naj bi se ob predpostavki normalnih vremenskih razmer dodana vrednost dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova povečala letno za približno 1%. V tej dejavnosti so sicer še vedno precejšnje možnosti za povečanje razmeroma nizke produktivnosti, vendar pa bo višjo pridelavo ob vse strožjih okoljskih omejitvah reformirane kmetijske politike (gl. Pomladansko poročilo 2004, Okvir 7), ki jo bomo v Sloveniji začeli izvajati z letom 2007, ta cilj vse težje doseči. Po pričakovanih naj bi se odkupne cene še naprej zniževale, vendar naj bi bile vsaj približno nadomeščene z višjimi finančnimi pomočmi. Število kmetijskih gospodarstev naj bi se v naslednjih letih še naprej zmanjševalo, s tem pa povečevala njihova povprečna velikost in izboljševala nizka učinkovitost kmetijskih pridelovalcev.

Dodana vrednost v rudarstvu se je v letu 2004 znižala za 5.2% (po 5.8-odstotni rasti v letu 2003), rahel padec pa je pričakovan tudi v letih 2005–2006. Po podatkih SURS se je obseg industrijske proizvodnje v tej dejavnosti lani znižal za 1.1%, zaposlenost pa kar za 9.5%. V dveh največjih rudnikih je za **letos** načrtovana proizvodnja nekoliko nižja od lanske, ob nekoliko večjih potrebah domačih termoelektrarn po premožu (kar se je v prvih dveh mesecih letos zaradi podpovprečne proizvodnje hidroelektrarn že zgodilo) pa bi proizvodnja lahko dosegla lansko raven. Za leto 2005 napovedujemo znižanje dodane vrednosti v rudarstvu za 1.0%, enako znižanje pa naj bi zabeležili tudi **v letu 2006.**

V letu 2004 so na visoko raven gospodarske aktivnosti **predelovalnih dejavnosti, ki**

²⁹ Ekonomski računi za kmetijstvo, ki jih od leta 2004 objavlja SURS, predstavljajo podračun nacionalnih računov za dejavnost kmetijstva. Eno izmed pomembnejših razlik v metodologiji obeh računov predstavlja zajetje kmetijskih gospodarstev. Iz ekonomskih računov za kmetijstvo so tako izločene enote, ki proizvajajo le za lastne potrebe.

predstavljajo najbolj izvozno usmerjeno panogo slovenskega gospodarstva, pomembno vplivale ugodne razmere v mednarodnem okolju. V letu 2004 se je gospodarska rast okrepila v večini najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric Slovenije (gl. str. 21). Takšna gibanja so precej okrepila skupni blagovni izvoz (gl. str. 36) in dodano vrednost predelovalnih dejavnosti, ki se je tako lani povečala realno za 5.4% (za 1.5 odstotne točke več kot leto pred tem). K visoki rasti v letu 2004 je 1.2 odstotne točke prispeval tudi učinek večjega števila delovnih dni³⁰. Primerjava medletnih stopenj rasti po četrtletjih pokaže, da je zmerni rasti dodane vrednosti v prvem četrtletju (4.4%) sledila izdatnejša okrepitev v drugem (7.8%) in tretjem (7.4%), v zadnjem četrtletju pa se je rast umirila (2.2%). Podobno dinamiko v letu 2004 odseva tudi rast obsega proizvodnje. Kot je razvidno iz slike 6, pa je trendno-ciklična komponenta obsega proizvodnje obrat v proizvodnem ciklu identificirala že na prehodu v drugo polovico leta.

Najboljše proizvodne rezultate so tudi v letu 2004 dosegla podpodročja, ki glavnino prihodka ustvarijo na tujih trgih. Najvišjo, 8.2-odstotno, rast proizvodne aktivnosti so, ob 2.0-odstotnem porastu zaposlenosti, dosegle izrazito izvozno usmerjene panoge.³¹ Hkrati se je njihov izvoz povečal za 14.4% (izraženo v EUR). V tej skupini izstopajo proizvodnja strojev in naprav, kjer se je obseg proizvodnje povišal za 9.8%, proizvodnja vozil in plovil (9.5%) ter proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (8.8%). V zmerno izvozno usmerjenih panogah³² se je obseg proizvodnje povečal za 5.4%, izvoz za 10.0%, zaposlenost pa se je znižala za 1.5% (predvsem zaradi zmanjšanja zaposlenosti v proizvodnji tekstilnih izdelkov, gl. tudi str. 71). Najvišjo, 16.5-odstotno, rast proizvodne aktivnosti so v tej skupini dosegli v proizvodnji električne in optične opreme, a se je obenem raven zaloga v letu 2004 povečala kar za 121.1%. Pri pretežno na domači trg usmerjenih panogah³³ se je proizvodna aktivnost ob 1.3-odstotnem povečanju izvoza ohranila približno na ravni iz leta 2003 (+0.3%), zaposlenost pa se je znižala za 2.0%.

V začetku leta 2005 se proizvodna aktivnost umirja. Po začasnih podatkih se je v januarju obseg proizvodnje predelovalnih dejavnosti na medletni ravni povečal za 4.1%, v februarju za 0.8%, v obeh mesecih skupaj pa je bil ob enakem številu delovnih dni kot v tem obdobju lani, višji za 2.4%. Trendno proizvodna aktivnost že več mesecev stagnira. V nadaljevanju pričakujemo ohranjanje zmerne dinamike rasti proizvodne aktivnosti, kar nakazujejo tudi kazalci podjetniške klime, izrazitejšo okrepitev pa pričakujemo šele v zadnjem četrtletju 2005. Na podobno dinamiko gibanja proizvodne aktivnosti kažejo tudi rezultati modela vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega napovednega modela (gl. okvir 2).

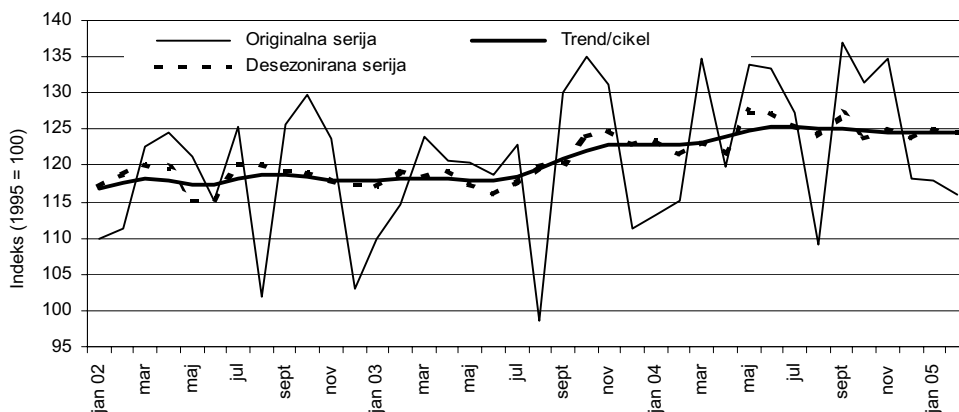
³⁰ Leto 2004 je imelo 5 delovnih dni več (256) kot leto 2003.

³¹ Med izrazite izvoznike smo uvrstili podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in uspeha (AJPEŠ) s prodajo na tujih trgih v povprečju ustvarijo več kot 70% svojih čistih prihodkov iz prodaje (pro. usnja in usnjenih izdelkov, pro. kemičnih izdelkov, pro. strojev in naprav, pro. vozil in plovil).

³² Povprečni delež čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje se giblje med 50 in 70% (pro. tekstilij, tekstilnih in krznenih izdelkov, obdelava in pridelava lesa, pro. gume in plastičnih mas, pro. kovin in kovinskih izdelkov, pro. električne in optične opreme, ter pro. pohištva).

³³ Povprečni delež čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje je pod 50% (proizvodnja hrane in pijač, pro. vlaknin, papirja in založništvo, pro. koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva ter pro. nekovinskih mineralnih izdelkov).

Slika 6: Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti

Vir: SURS, preračuni UMAR po metodi TRAMO-SEATS.

Podjetniška klima v predelovalnih dejavnostih,³⁴ ki je bila ob koncu lanskega leta na nizki ravni, se v začetku leta 2005 krepi, vendar predvsem zaradi sezonskih vplivov. Izboljšanje skupnega kazalca zaupanja sicer beležimo že tretji mesec zapored, vendar desezonirana serija še ne kaže tendence rasti. V marcu je kazalec zaupanja prvič letos dosegel pozitivno vrednost, ki je enaka povprečni mesečni vrednosti v letu 2004. Delež anketiranih podjetij, ki pričakujejo izboljšanje poslovne klime, v marcu tako za 2.0 odstotne točke presega delež tistih, ki pričakujejo njeno poslabšanje. Podjetniška pričakovanja o rasti izvoza ter skupnega povpraševanja v naslednjih treh mesecih, ki sicer v izračunu kazalca zaupanja niso zajeta, so v marcu na občutno višji ravni, kot znaša mesečno povprečje preteklega leta, desezonirani podatki pa še ne kažejo pomembnega izboljšanja.

V letih 2005–2006 pričakujemo nekoliko nižjo rast gospodarske aktivnosti predelovalnih dejavnosti kot v letu 2004. Ob nižji rasti domače potrošnje in slabših napovedih gospodarske rasti v naših najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah in s tem povezanimi nižjimi stopnjami rasti izvoza blaga ocenjujemo, da se bo povprečna rast obsega proizvodnje v primerjavi s predhodnim letom zmerno umirila,³⁵ nekoliko nižja pa bo tudi realna rast dodane vrednosti (4.5-odstotna). V letu 2006 ob ponovnem izboljšanju konjunkturo v državah EU pričakujemo krepitev proizvodne in izvozne aktivnosti, kar naj bi še nekoliko dvignilo realno rast dodane vrednosti (na 4.8%).

V dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in vodo se je dodana vrednost v letu 2004 povečala za 4.9%, kar je v veliki meri povezano z boljšimi vremenskimi pogoji za proizvodnjo elektrike. Pri tem se je poraba elektrike po podatkih ELES

³⁴ Raven podjetniške klime, ki jo na podlagi ankete o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih ocenjuje SURS, ponazarja skupni kazalec zaupanja, ki predstavlja aritmetično povprečje ravni skupnih naročil, ravni zalog in pričakovane proizvodnje.

³⁵ Na umirjanje gospodarske aktivnosti v letu 2005 bo vplivala tudi visoka raven zalog ob koncu leta 2004, ki so bile v lanskem decembru za 37.0% nad ravnjo predhodnega leta.

povišala za 2.5%, proizvodnja pa za 9.5%. Ob boljših hidroloških pogojih se je proizvodnja hidroelektrarn povečala kar za 35.1% (za 8.7% je presegla tudi predvideno za normalne vremenske razmere), proizvodnja nuklearke za 5.0%, proizvodnja termoelektrarn pa se je znižala za 0.6%. Po ocenah iz energetske bilance RS se je v letu 2004 za 2.8% znižala raba daljinske toplote, raba zemeljskega plina pa za 5.0%.

Na podlagi energetske bilance RS napovedujemo, da bo v letih 2005–2006 v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo dosežena nižja rast dodane vrednosti kot v letu 2004. Povečanje proizvodnje električne energije bo v letu 2005 skromno, saj naj bi proizvodnja hidroelektrarn in termoelektrarn za nekaj odstotkov upadla, močno pa bo predvidoma višja proizvodnja nuklearke (za skoraj 7%), kjer v letu 2005 ne bo rednega remonta, saj se je obdobje med njimi podaljšalo. Ob nekoliko manj ugodnih hidroloških razmerah se utegne proizvodnja elektrike celo znižati. Dodana vrednost v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo naj bi se tako v letu 2005 povečala za 1.0%. V letu 2006 bo zaključena obnova nekaterih hidroelektrarn (kar bo povečalo njihovo moč), dokončana pa naj bi bila tudi prva od načrtovanih petih novih spodnjiesavskih elektrarn. To bo prispevalo k povišanju rasti dodane vrednosti v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v letu 2006 na 2.0%.

*Lani se je realna rast dodane vrednosti v **gradbeništvu** upočasnila na 1.6% (s 3.4% v letu 2003), kar je bilo povezano predvsem z zmanjšano aktivnostjo v gradnji inženirskih objektov. V večjih podjetjih³⁶ se je vrednost opravljenih gradbenih del realno povečala za 2.5% (v letu 2003 za 8%). Gradnja inženirskih objektov je bila realno za 3.6% nižja kot leto pred tem, gradnja stavb pa za 9.2% višja, predvsem zaradi 65.4-odstotne rasti v gradnji stanovanjskih stavb. Ob tem je treba opozoriti, da velika podjetja, ki so vključena v raziskavo, predstavljajo relativno nizek delež v celotni stanovanjski gradnji.*

Za leti 2005 in 2006 napovedujemo, da se bo rast dodane vrednosti v dejavnosti gradbeništvu povečala, okrepila pa se bo predvsem stanovanjska gradnja. Rast dodane vrednosti naj bi bila v letu 2005 3.5-odstotna, v letu 2006 pa 3.0-odstotna. Pričakovana krepitev stanovanjske gradnje temelji na začasnih podatkih o izdanih gradbenih dovoljenjih, po katerih sta se predvideno število stanovanj in njihova skupna površina lani povečala drugo leto zapored. V dveh letih se je predvideno število novih stanovanj povečalo za 46.9%, njihova skupna površina pa za 35.8%. Podobno tudi v gradnji nestanovanjskih stavb pričakujemo krepitev aktivnosti, saj se je v lani izdanih gradbenih dovoljenjih predvidena celotna površina nestanovanjskih stavb povečala tretje leto zapored (v treh letih se je tako povečala za 23.3% oziroma v povprečju 7.2% na leto). Gradnja inženirskih objektov naj bi v letih 2005 in 2006 stagnirala. Gradnja avtocest naj bi bila sicer nižja, vendar pričakujemo intenzivnejšo gradbeno aktivnost v gradnji drugih objektov.

*Realna rast dodane vrednosti se je v dejavnosti **trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe v letu 2004 okrepila in dosegla 3.8%**. Prihodek se je v*

³⁶ V raziskovanje so zajeta vsa gradbena podjetja, katerih vrednost opravljenih gradbenih del je po zaključnih računih v letu 2002 dosegla vsaj 300 mio SIT, in enote v sestavi, ki se ukvarjajo z gradbeno dejavnostjo in imajo najmanj 20 zaposlenih, ter še nekatera negradbena podjetja, ki izvajajo gradbeno dejavnost.

letu 2004 povečal tako v trgovini na drobno kot v trgovini na debelo, rast pa je bila najvišja v posameznih trgovinah z neživili, kar je bilo povezano s povečano gradnjo stanovanjskih stavb ter s povečanim nakupom poltrajnih in trajnih dobrin. Visoko povečanje prihodka so tako dosegli v trgovini, ki prodaja pohištvo, gospodinjske aparate, gradbeni material ter kovinske izdelke, prav tako pa se je okrepila prodaja motornih vozil.

Ocenjujemo, da se bo letos rast dodane vrednosti v tej dejavnosti še nekoliko okrepila (na 4%), naslednje leto pa bo nižja (3.4%). Na nadaljnjo rast prihodka, zlasti v trgovini z neživili, bo vplivala pričakovana visoka rast zasebne potrošnje in pospešena stanovanjska gradnja.

Dodana vrednost v dejavnosti gostinstva se je v letu 2004 realno povečala za 2.3%, kar je za dobro odstotno točko manj kot v zadnjih dveh letih (leta 2003 3.5%). V tem se je prihodek v gostinstvu realno povečal za 1.7%; največ v podjetjih, ki točijo pijače. Število turistov se je v letu 2004 v primerjavi z letom prej povečalo za 4.2%, število prenočitev pa le za 1.1%³⁷, kar se je odrazilo v manjšem povečanju prihodka podjetij, ki nudijo nastanitve in z njimi povezane storitve (le za 1.2%). V Sloveniji (in v svetu) se namreč povprečna doba turističnega obiska v zadnjih letih znižuje³⁸; medtem ko nekateri odhajajo na več krajših počitnic, drugi zaradi ekonomske situacije le krajšajo obstoječi dopust³⁹.

V letošnjem in prihodnjem letu pričakujemo pospešitev rasti dodane vrednosti v gostinstvu. Za letos napovedujemo rast dodane vrednosti v tej dejavnosti v višini 4.0%, v letu 2006 pa približno 4.5%. Pričakujemo, da se bo v prihodnjih letih izkoriščenost povezav z nizkocenovnimi letalskimi prevozniki še izboljšala. Predvsem naj bi se še povečeval obisk turistov iz držav, iz katerih se število prenočitev v zadnjih letih najbolj povečuje, pri čemer obiski gostov iz nekaterih od teh držav še vedno zaostajajo za rezultati iz let pred osamosvojitvijo (Velika Britanija, Nizozemska, Francija, Izrael, Belgija ...). Obenem v turizmu pričakujemo večji investicijski zagon, ki bo spodbujen tudi s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj. Le-ta naj bi poskušal s povečanim obsegom in z višjo kakovostjo storitev omiliti posledice vse krajšega počitnikovanja. Predhodni podatki kažejo na nadaljevanje takšnih gibanj tudi v prvih dveh mesecih letošnjega leta, saj se je ob enakem številu turistov kot v tem obdobju lani število njihovih prenočitev zmanjšalo za 6.6%.

Rast dodane vrednosti v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez se je v letu 2004 še nekoliko pospešila, in sicer na 3.8%, kar je zlasti posledica velikega porasta obsega cestnega blagovnega prometa. Takšno povečanje (merjeno v prevoženih tonskih kilometrih za 29.9%) povezujeemo z lani močno pospešeno blagovno menjavo. V okviru blagovnega prometa se je še nekoliko bolj povečal pomorski blagovni promet (za 30.6%), pristaniški pretovor pa za 12.8%. V okviru potniškega

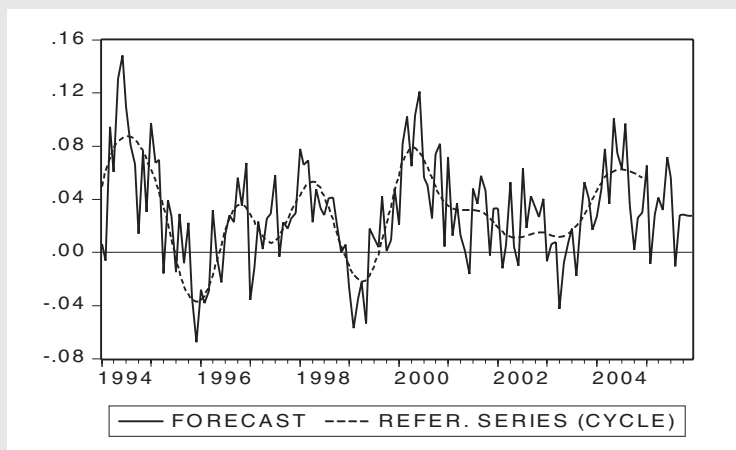
³⁷ Število prenočitev domačih turistov se je zmanjšalo za 3.0%, število prenočitev tujih turistov pa povečalo za 4.5%.

³⁸ Leta 1992 so turisti v turističnih namestitvenih objektih bivali povprečno 3.7 dneva, v letu 2004 pa 3.2 dneva.

³⁹ Tako je npr. leta 2004 na počitnice odšlo 53% nemških državljanov, ki pa so močno skrajšali dolžino počitnic, ki je lani znašala le še 12.8 dni, kar predstavlja približno 14% manj kot leta 2000 (Kovač Konstantinovič, 2005).

Okvir 2: Napovedi industrijske proizvodnje na podlagi modela vodilnih indikatorjev in nelinearnega ekonometričnega modela*

Model vodilnih indikatorjev kaže na umirjanje rasti gospodarske aktivnosti v letošnjem letu. Tako kaže kompozitni indeks (tehtano povprečje gibanja desetih vodilnih indikatorjev), ki napove obrat v ekonomski aktivnosti. Ob tem, da se proti koncu leta ponovno pričakuje obrat v poslovnem ciklu, je smiselno pričakovati pospešitev gospodarske aktivnosti v letu 2006, ko bo na domače gospodarstvo pozitivno vplivala konjunktura v EU. Tudi difuzijski indeks (delež vodilnih indikatorjev, ki ima pozitivno rast) potrjuje upočasnitev rasti gospodarske aktivnosti v letošnjem letu, vendar pa še ne kaže možne točke obrata v pospešeno rast.

Slika 7: Ekonometrični napovedni model

Opomba: REFER. SERIES (CYCLE) – letna stopnja rasti industrijske proizvodnje (ciklična komponenta). FORECAST – tekoča napoved letne stopnje rasti industrijske proizvodnje za dvanajst mesecev vnaprej.

Tudi nelinearni ekonometrični model napoveduje upočasnitev gospodarske aktivnosti do konca letošnjega leta in nato pospešitev. Poglavitna slabost sistema vodilnih indikatorjev je, da ni mogoče natančno določiti točke obrata, saj model nima konstantnega napovednega horizonta. Zato ga dopolnjuje nelinearni ekonometrični model (Jagrič, 2003); v izračunu uporablja skoraj 400 mesečnih časovnih serij ključnih elementov ekonomske aktivnosti v Sloveniji in mednarodnem okolju, ki kaže na rahlo ohlajanje gospodarstva tekom letošnjega leta (gl. sliko 7), ki se bo končalo v zadnjem četrtletju, kjer je nakazan obrat. Če bo obrat sovpadal s pospešeno rastjo v EU, je na osnovi preteklih raziskav (Jagrič in Ovin, 2004) smiselno pričakovati pospešeno gospodarsko rast v letu 2006. Takšen rezultat potrjuje tudi naša pričakovanja oz. predpostavke, na katerih temelji Pomladanska napoved.

*Katedra za kvantitativne ekonomske analize, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru

prometa se je nadaljevalo zniževanje prevozov potnikov z avtobusi v cestnem prometu, ki so se znižali za 13.1%. Močno, za 13.7%, pa se je povečal letališki potniški promet (tudi zaradi prihoda tujega nizkocenovnega letalskega prevoznika), rast zračnega potniškega prometa je bila visoka, a skoraj za polovico nižja. V pomožnih prometnih dejavnostih, ki vključujejo tudi špedicijske storitve, so se v letu 2004 prihodki znižali za 12.5%, kar je bila delno pričakovana posledica vstopa Slovenije v EU, ki je najbolj negativno vplival prav na špedicijsko dejavnost podjetij (gl. II. del, str. 114). Nasprotno so se povečali prihodki v dejavnosti potovalnih in turističnih organizacij (za 13.1%) ter pri poštni in telekomunikacijski dejavnosti (za 13.3%).

V letošnjem in prihodnjem letu pričakujemo nadaljevanje nekoliko pospešene rasti dodane vrednosti v tej dejavnosti (na 4.0% oz. 4.5%), saj naj bi članstvo Slovenije v EU tudi v prihodnje imelo neto pozitivni učinek na domači transportni sektor, nadaljnja liberalizacija telekomunikacijskega sektorja pa bi lahko spodbudila še višjo rast v tej dejavnosti.

*V letu 2004 je dodana vrednost **finančnega posredništva** realno porasla za 10.4% in je tako za več kot dvakrat preseгла rast BDP, za 2.5% se je povečala tudi zaposlenost v tej dejavnosti. Kot posledica okrepljenega zadolževanja prebivalstva ter podjetij in DFO (gl. str. 90) se je okrepila kreditna dejavnost bank, pa tudi ponudba novih bančnih storitev, kar se je odrazilo predvsem na nadpovprečno visoki rasti neto provizij, ki so nominalno porasle za več kot desetino. Na drugi strani pa se še naprej umirja nominalna rast stroškov v bankah, ki je bila lani najnižja doslej (2.7%). Zaposlenost v dejavnosti bančništva je stagnerala, medtem ko se je v zavarovalništvu in pomožnih dejavnostih (dobra tretjina zaposlenih v finančnem posredništvu) povečala za 4% oz. za 15.5%. Zavarovalnice so lani zabeležile 16.8-odstotno realno rast prihodka od premij, pri čemer so se močno krepile premije življenjskih zavarovanj (za 44%), zlasti tistih, ki so vezana na enote investicijskih skladov.*

*V dejavnosti finančnega posredništva se bodo ugodni trendi nadaljevali tudi v **prihodnjih dveh letih**. V tem obdobju pričakujemo krepitev dodane vrednosti pri storitvah, ki so povezane z dolgoročnim varčevanjem, kot so življenjska zavarovanja, dodatna pokojninska zavarovanja in varčevanje v vzajemnih skladih. Prav tako lahko pričakujemo, da se bo zlasti v letu 2005 ob ohranitvi relativno visoke rasti domače potrošnje še naprej krepila kreditna dejavnost bank. Tako pričakujemo, da bo dodana vrednost v finančnem posredništvu ob nadaljnjem poglobljanju bančnega in finančnega sektorja v letu 2005 realno porasla za 6.0%, v letu 2006 pa za 6.5%.*

*Rast dodane vrednosti v dejavnosti **nepremičnin, najema in poslovnih storitev** se je v letu 2004 že drugo leto zapored okrepila in dosegla 3.8%. Hitrejša kot v letu 2003 je bila rast zaposlovanja; število delovno aktivnih se je v primerjavi s letom 2003 povečalo za 4.1%. V dveh največjih oddelkih, to je v oddelku obdelave podatkov oz. računalniških storitev ter v oddelku drugih poslovnih dejavnosti, ki skupaj zaposlujeta 87.1% vseh zaposlenih v dejavnosti K⁴⁰, se je povečalo za 4.6%. Na dobre rezultate poslovanja podjetij v omenjenih oddelkih kažejo tudi podatki o povečanju prihodka (gl. tabelo 14) ter podatki o izvozu nekaterih poslovnih storitev.*

⁴⁰ Delovno aktivni v oddelku drugih poslovnih dejavnosti predstavljajo dobre tri četrtine vseh zaposlenih.

Tabela 14: Prihodek in število delovno aktivnih v nekaterih oddelkih in skupinah dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev (K)

	2004, rast v %			
	Nominalni prihodek	Delovno aktivni		
		Skupaj	Zaposlene osebe	Samozaposlene osebe
Skupaj dejavnost K	-	4.1	4.2	2.9
Obdelava podatkov, podatkovne baze in s tem povezane dejavnosti	35.1	6.3	6.3	6.2
Poslovne dejavnosti ¹	28.8	4.2	4.3	3.2
Podjetniško svetovanje	17.2	3.2	3.0	4.0
Tehnično svetovanje	41.6	-2.0	-2.3	1.8
Oglaševanje	6.7	5.9	6.2	3.7
Druge poslovne dejavnosti	23.6	9.7	10.5	1.2
Čiščenje objektov in opreme	26.2	9.0	9.3	4.8

Vir: SURS, preračuni UMAR.

Opomba: ¹Med poslovne dejavnosti ni šteta dejavnost holdingov (razred 74.15).

Izvoz ostalih poslovnih storitev, merjen v evrih, se je v letu 2004 glede na leto 2003 nominalno povečal za 16.4% (v letu 2003 je upadel za 1.7%), od tega so najvišjo rast dosegla ravno podjetja v dejavnosti raznih poslovnih, profesionalnih in tehničnih storitev, katerih izvoz se je v obravnavanem obdobju nominalno povečal za 38.7% (v letu 2003 se je povečal za 18.5%⁴¹; gl. tudi str. 36).

Za letošnje in prihodnje leto pričakujemo krepitev rasti dodane vrednosti v dejavnosti K. Podobno kot lani naj bi se še povečal obseg drugih poslovnih dejavnosti, prav tako pa zaradi pričakovane uvedbe evra pričakujemo povečano povpraševanje po svetovanju in oskrbi z računalniškimi programi. Januarski podatki o delovno aktivnih kažejo povečanje števila zaposlenih prav v omenjenih dveh oddelkih⁴². Ob takšnih gibanjih ocenjujemo, da bo realna rast dodane vrednosti v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve letos 4.5-odstotna. Pozitivni trendi naj bi se v letu 2006 še okrepili, tako da bi dodana vrednost dosegla približno 5.0-odstotno rast.

Realna rast dodane vrednosti **javnih storitev** (dejavnosti L-P) se je v letu 2004 ponovno okrepila in dosegla 3.5%. V primerjavi z letom 2003 (3.0%) je bila rast strukturno ugodnejša, saj se je precej znižala v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja in izrazito okrepila v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva ter v drugih javnih, skupnih in osebnih storitvah (gl. tabelo 13 na str. 46).

⁴¹ Delež izvoza raznih poslovnih, profesionalnih in tehničnih storitev v celotnem izvozu ostalih poslovnih storitev se je od dobre polovice v letu 2002 povečal na dobre tri četrtine v letu 2004.

⁴² Zaposlenost v dejavnosti računalniških storitev se je v januarju 2005 glede na december 2004 povečala za 2.0%, zaposlenost v dejavnosti ostalih poslovnih storitev pa za 2.8%, na kar je v veliki meri vplival tudi prenos javnega podjetja iz druge dejavnosti, kar je k rasti zaposlenosti v oddelku doprineslo približno 2 odstotni točki.

Umiritev rasti dodane vrednosti v dejavnosti *javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja* v letu 2004 (s 4.4% na 3.1%) je bila povezana z upočasnjeno rastjo zaposlovanja. Večina novih zaposlitev v tej dejavnosti je bila v letu 2004 zaradi oblikovanja profesionalne vojske in vzpostavljanja schengenske meje⁴³, za razliko od leta 2003, ko je bila rast zaposlovanja visoka tudi v civilnem delu državne uprave. V dejavnosti *izobraževanja* je bila rast števila delovno aktivnih v letu 2004 v primerjavi s predhodnim letom nekoliko višja (1.7-odstotna). Ponovno se je okrepila na področju osnovnošolskega izobraževanja, verjetno še v povezavi z uvajanjem devetletke; visoka rast zaposlenosti pa je bila lani zabeležena tudi v višjem in visokem šolstvu, kjer je bilo uvedeno precej novih programov in delovati so začele tri nove višje strokovne šole. Zelo visoka rast dodane vrednosti v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva je bila v letu 2004 predvsem zaradi širitve mreže domov za starejše (1 nov javni zavod in 4 novi zasebniki s koncesijo) in varstveno delovnih centrov ter s tem povezanimi novimi zaposlitvami. Tako se je tudi na področju zdravstva ohranila razmeroma visoka rast zaposlovanja (1.7%). V pretežno tržno usmerjeni dejavnosti drugih javnih, skupnih in osebnih storitev se je rast dodane vrednosti v letu 2004 močno okrepila (z 1.5% na 3.9%). Povečal se je prihodek (nominalno za 16.8%), medtem ko je bila rast števila delovno aktivnih le 1.0-odstotna.

V letih 2005 in 2006 pričakujemo, da bo realna rast dodane vrednosti javnih storitev še naprej zaostajala za rastjo celotnega gospodarstva; v letu 2005 bo znašala 3.6%, v letu 2006 pa 3.2%. Na podlagi predvidene rasti zaposlovanja⁴⁴ in plač (gl. trg dela na str. 67) pričakujemo, da bo v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja realna rast dodane vrednosti v letu 2005 nekoliko preseгла lansko (3.8%), v letu 2006 pa se bo zmanjšala (na 2.5%). V dejavnosti izobraževanja naj bi se rast dodane vrednosti v naslednjih dveh letih približno ohranila (približno 2.5%), vendar ob predpostavki, da bo dosežena hitrejša rast zaposlovanja na področju izobraževanja odraslih, kar bi bilo skladno z načrtovanimi večjimi vlaganji v ta segment. V naslednjih dveh letih pričakujemo upočasnitev zaposlovanja na področju osnovnega šolstva, nižja kot v letu 2004 pa bo predvidoma tudi rast v višjem in visokem šolstvu. V dejavnosti zdravstva in socialnega varstva pričakujemo le nekoliko nižjo rast dodane vrednosti, ki bo zaradi nadaljnje širitve socialno-varstvene mreže še naprej ostala na visoki ravni (približno 4.2-odstotna). Tudi na področju drugih javnih, skupnih in osebnih storitev pričakujemo nadaljevanje pozitivnih gibanj (po anketi o poslovnih tendencah v storitvenih dejavnostih se v omenjeni dejavnosti pričakujejo tako večje povpraševanje kot tudi krepitev zaposlovanja).

⁴³ V ministrstvih, vladnih službah in upravnih enotah je bilo v letu 2004 v povprečju 33,981 zaposlenih (68% vseh delovno aktivnih v dejavnosti L); od 1. 1. 2004 do 1. 1. 2005 se je število zaposlenih povečalo za 1,168 oseb, od tega v slovenski vojski za 570 in v policiji za 561.

⁴⁴ Za leti 2005 in 2006 je nov kadrovski načrt še v pripravi. Ob upoštevanju dopolnjenega Kadrovskega načrta za leti 2004 in 2005, ki je še v veljavi, naj bi bilo v letu 2005 še 950 novih zaposlitev v Slovenski vojski in Policiji skupaj, v necivilnem delu državne uprave pa naj bi se število zaposlenih zmanjšalo za 1%, to je za približno 150 zaposlenih.

Okvir 3: Bruto varčevanje in investicije

*Bruto varčevanje*⁴⁵ se je v letu 2004 precej povečalo. Medtem ko je v predhodnih dveh letih predstavljalo sorazmerno stabilen delež v BDP (25.0%; gl. tabelo 15), se je lani bruto varčevanje po oceni povečalo na 25.9% BDP. V tem je po naših ocenah, na osnovi razpoložljivih podatkov o gibanjih davka na dobiček pravnih oseb⁴⁶ ter ocen gibanja primarnih dohodkov⁴⁷, precej porasel bruto poslovni presežek⁴⁸, ki ga je ustvaril podjetniški sektor (nefinančne in finančne družbe) in predstavlja največji delež narodnogospodarskega varčevanja. Lanski porast bruto varčevanja povezujemo tudi z nadaljnjim izgrajevanjem institucionalnih varčevalnih mehanizmov (pokojninskih in življenjskih zavarovanj, stanovanjske varčevalne sheme itd.) in razvojem finančnih trgov izven bank. Tako se od aprila 2004 dalje javnim uslužbencem hkrati z izplačilom plač obračuna in izplačuje skupne premije kolektivnega dodatnega zavarovanja⁴⁹, močno pa so se lani okrepila tudi vlaganja v vzajemne sklade. Po predhodnih podatkih⁵⁰ je bilo v letu 2004 bruto varčevanje v sektorju države, izkazano po metodologiji ESA 95, nominalno za 5.2% višje kot v predhodnem letu (v višini 1.8% BDP). Sedanje napovedi⁵¹ kažejo, da se bo obseg neto izposojanja celotnega sektorja države v letu 2005 ohranil na ravni predhodnega leta (1.9% BDP), pri tem naj bi se obseg investicij v osnovna sredstva sektorja države povečal (od 2.8% BDP v lanskem letu na 2.9% BDP v letošnjem letu): kar pomeni da lahko letos pričakujemo porast bruto varčevanja v sektorju države (na 1.9% BDP).

Vrzel med bruto varčevanjem in bruto investicijami se je lani povečala. Raven bruto nacionalnega varčevanja kljub okrepitvi tudi lani (podobno kot predlani) ni zadoščala za financiranje visoke ravni domačih bruto investicij. Ta se je ob nižjih obrestnih merah in ugodni gospodarski konjunkturi povečala za 1.5 odstotne točke in preseгла krepitev ravni bruto nacionalnega varčevanja (za 0.9 odstotne točke glede na predhodno leto). Tako se je ob poslabšanih pogojih menjave vrzel med varčevanjem in bruto investicijami nekoliko povečala (na raven 0.9% BDP oz. 241 mio EUR).

Rast bruto varčevanja bo letos in prihodnje leto omogočila nadaljnjo rast bruto investicij in prihodnje leto tudi zapiranje investicijsko-varčevalne vrzeli. Letos bo delež bruto investicij v BDP porastel skladno s porastom deleža bruto varčevanja

⁴⁵ Bruto varčevanje izraža delež nacionalnega razpoložljivega dohodka, ki ni bil porabljen kot izdatek za končno potrošnjo (zasebno in državno).

⁴⁶ Podatki o vplačilih javnih prihodkov v letu 2004 kažejo 13.3-odstoten nominalen porast tega davka glede na leto poprej.

⁴⁷ Zbirni podatki iz zaključnih računov o doseženih primarnih dohodkih v letu 2004 še niso razpoložljivi

⁴⁸ Bruto poslovni presežek vključuje tudi amortizacijo za obnavljanje osnovnih sredstev in je v nadaljnji razdelitvi zmanjšan za davke iz dobička, izplačila dividend, obresti itd. ter je glavni vir financiranja bruto investicij podjetniškega sektorja.

⁴⁹ Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbence, Ur. list RS št. 126/2003.

⁵⁰ Temeljni agregati sektorja država, Slovenija, 2000–2004, Prva statistična objava št. 66/2005.

⁵¹ Poročilo o primanjkljaju in dolgu države, marec 2005.

(za 0.3 odstotne točke): neto zadolževanje v tujini se bo ohranilo na ravni lanskega leta (0.9% BDP). Prihodnje leto bo delež bruto investicij upadel, kar bo ob povečanju ravni varčevanja spet vzpostavilo ravnovesje med varčevanjem in investicijami. Tako ob pričakovanem gibanju deležev bruto varčevanja in bruto investicij v BDP v letu 2006 pričakujemo skromen presežek na računu tekočih transakcij s tujino (v višini 0.3% BDP).

Tabela 15: **Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka**

	Struktura v % BDP, tekoče cene					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
					Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Neto primarni dohodki s tujino	0.2	-0.6	-0.7	-0.4	-0.5	-0.6
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	100.2	99.4	99.3	99.6	99.5	99.4
Neto tekoči transferji s tujino	0.7	0.6	0.4	0.1	0.4	0.3
BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK	100.9	100.0	99.7	99.7	99.9	99.7
Končna potrošnja	76.8	74.8	74.7	73.8	73.7	72.6
BRUTO VARČEVANJE	24.1	25.2	25.0	25.9	26.2	27.2
Saldo tekočih transakcij s tujino	0.2	1.4	-0.4	-0.9	-0.9	0.3
BRUTO INVESTICIJE	23.9	23.8	25.3	26.8	27.1	26.9
v tem: investicije v osnovna sredstva	24.5	23.3	23.9	24.7	25.8	25.8

Vir: SURS; napoved UMAR.

3.2. Ekonomski odnosi s tujino

3.2.1. Plačilna bilanca

*Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance se je v letu 2004 povečal, na 238.3 mio EUR oz. 0.9% BDP (v letu 2003 91.2 mio EUR oz. 0.4% BDP). Večji primanjkljaj je bil večinoma posledica večjega **primanjkljaja v trgovinski bilanci**; presežek v trgovinski bilanci z državami nečlanicami ni pokrival naraščajočega primanjkljaja v trgovinski bilanci z državami EU 25. Po precejšnji okrepitvi blagovnega izvoza tako v države EU 25 kot tudi države nečlanice se je namreč blagovni uvoz še bolj okrepil (gl. str. 24). Povečanje blagovnega primanjkljaja je bilo poleg količinskih (realnih) gibanj posledica tudi gibanja pogojev menjave, ki so se od drugega četrtletja naprej predvsem zaradi višjih cen nafte in ostalih primarnih surovin medletno slabšali. Posledično se je vrednostno močno povečal uvoz proizvodov za vmesno porabo. Po naših ocenah je neto uvoz nafte in derivatov v letu 2004 predstavljal kar dve tretjini celotnega blagovnega primanjkljaja (839.9 mio EUR). Pri nespremenjenih pogojih menjave bi bil blagovni primanjkljaj nižji za približno 215 mio EUR.*

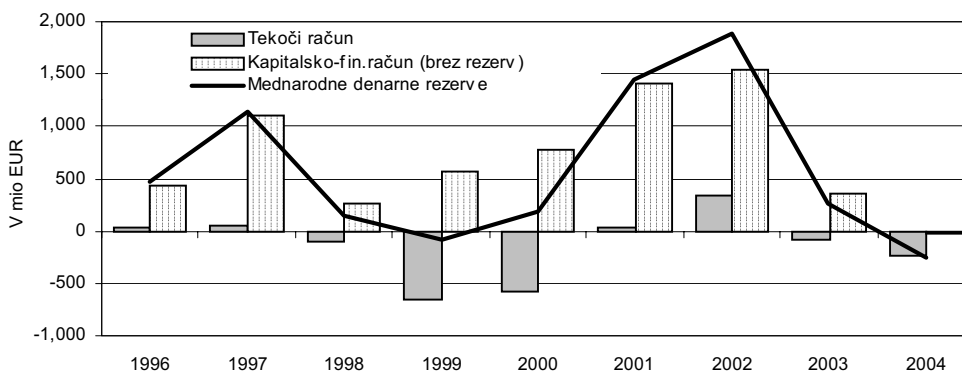
Storitvena bilanca je v letu 2004, ob hitrejši rasti izvoza od uvoza storitev, zabeležila največji presežek doslej (671.9 mio EUR; v letu 2003 538.4 mio EUR). Na izvozni strani se je najbolj povečal cestni prevoz, kar je bilo po eni strani posledica visokih stopenj rasti blagovnega izvoza, po drugi strani pa tudi posledica vstopa v EU. Zaradi manjšega števila zahtevanih administrativnih postopkov se je namreč izboljšala konkurenčnost naših prevoznikov v primerjavi s prevozniki držav nečlanic. Čeprav se je izvoz ostalih storitev precej okrepil, pa se njihov strukturni delež v primerjavi z letom prej ni povečal. Slovenija pri izvozu teh storitev še vedno zaostaja za sodobnimi trendi. Pri uvozu storitev se je najbolj povečal obseg transportnih storitev, kar je bilo skladno z rastjo blagovnega uvoza (gl. tudi str. 36).

Primanjkljaj v **bilanci faktorskih dohodkov** je bil v letu 2004 nižji (100.9 mio EUR) kot pa leto prej (178 mio EUR). Na strani prihodkov kapitala so se skoraj za tretjino povečale obresti od naložb v vrednostne papirje. Ob povečanju zunanje zadolževanja so bila večja tudi plačila obresti na zunanji dolg. Nižje so bili ocenjeni reinvestirani dobički tujih vlagateljev v primerjavi s prejšnjim letom (67.1 mio EUR, v 2003 188.9 mio EUR), saj se je pri oceni za tekoče leto upoštevala povprečna vrednost reinvestiranih dobičkov v preteklih petih letih. To je bil tudi glavni razlog manjšega deficita dohodkovne bilance. Neto dohodki od dela so se v primerjavi z letom prej le nekoliko znižali.

Presežek v **bilanci tekočih transferov** se je v primerjavi z letom prej znižal (z 94.2 mio EUR na 30.5 mio EUR). V strukturi transferov se je znižal neto priliv ostalih sektorjev (nakazila zdomcev in ostalih transferov), neto odliv državnega sektorja pa se je povečal. Slednje je bilo večinoma posledica nižjih neto prilivov iz proračuna EU. Po predhodnih podatkih smo v letu 2004 namreč iz proračuna EU dejansko dobili le nekaj več kot polovico načrtovanih prihodkov (184.4 mio EUR), medtem ko smo v proračun EU dejansko prispevali 170.1 mio EUR (oz. 90.2% načrtovanih odhodkov).

Neto finančni tok (brez mednarodnih denarnih rezerv) je v letu 2004 izkazoval 291.2 mio EUR neto pritoka kapitala, kar je precej manj kot v letu 2003 (456.1 mio EUR). Najbolj se je povečal uvoz kapitala v obliki najetih posojil v tujini, medtem

Slika 8: Dinamika plačilno-bilančnih tokov, v mio EUR

Vir: BS.

ko je bil največji odtok kapitala zabeležen pri domačih naložbah v vrednostne papirje v tujini.

Glavni viri pritoka kapitala v letu 2004 so bila najeta posojila v tujini s strani domačih poslovnih bank in domačih podjetij. Drugi večji prilivi kapitala so izhajali iz neposrednih tujih naložb, gotovine in vlog tujih bank ter v obliki kratkoročnih obveznosti iz naslova komercialnih kreditov. Poslovne banke so se zadolževale v tujini in tako doma pokrivalo večje povpraševanje po deviznih kreditih (943 mio EUR, 659 mio EUR v 2003). Prav tako so podjetja lani v tujini najela več posojil (739 mio EUR, 570 v 2003). Tako je bilo zadolževanje bank kot podjetij v tujini na najvišji ravni doslej. Priliv neposrednih tujih naložb se je povečal na 421.6 mio EUR (298.8 mio EUR v 2003), katerega je večinoma predstavljal lastniški kapital, medtem ko so ga v letu 2003 v večji meri oblikovale obveznosti do povezanih podjetij. Vloge tujih bank pri domačih poslovnih bankah pa so se zaradi manjše razlike med domačimi in tujimi obrestnimi merami na devizne vloge znižale. Ob povečanem obsegu blagovnega uvoza iz držav EU 25 so se do omenjenih držav močno povečale kratkoročne obveznosti iz naslova komercialnih kreditov.

Kapital je odtekal predvsem s selitvijo tuje gotovine in vlog prebivalstva iz bančnega sistema ter z naložbami v vrednostne papirje. Odtekal je tudi v obliki neposrednih domačih naložb v tujino, kratkoročnih komercialnih kreditov in tudi posojil. Naložbe v tuje vrednostne papirje so od vseh tokov izvoza kapitala naraščale najhitreje, saj so se v primerjavi z letom 2003 povečale kar za 410.6 mio EUR (na 603.3 mio EUR). Povečala so se vlaganja podjetij in prebivalstva v tuje delnice in obveznice, plačilo obveznosti iz naslova Evroobveznic s strani državnega sektorja pa je predstavljalo več kot tretjino tega odtoka. Že tretje leto zapored pa se povečuje izvoz kapitala v obliki gotovine in vlog prebivalstva. Povečal se je tudi tok kratkoročnih komercialnih kreditov, kar je bilo posledica visoke rasti blagovnega izvoza tako v države EU 25 kot tudi v države nečlanice. Odliv neposrednih domačih naložb v tujino je bil na ravni iz leta 2003 (400.7 mio EUR). Po podatkih BS se je spremenila struktura naložb, saj se je znižal delež v državah nekdanje Jugoslavije (ki je še vedno visok) in povečal delež v državah EU 25.

Presežek na tekočem računu je bil letos do februarja nižji kot v istem obdobju lani. Po začetnih podatkih BS se je blagovni izvoz v prvih dveh mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani nominalno (v EUR) povečal za 12.2% in uvoz blaga za 12.5%; primanjkljaj v trgovinski bilanci je bil le nekoliko večji od primerljivega lani. Poleg presežka v storitveni bilanci se je povečal tudi presežek v bilanci faktorskih dohodkov. Bilanca tekočih transferov je izkazovala primanjkljaj (v istem obdobju lani praktično v ravnovesju), ki je bil večinoma posledica transferov v tujino s strani državnega sektorja. Saldo tekočega računa plačilne bilance je izkazoval presežek, ki pa je bil skoraj polovico nižji (49 mio EUR) od primerljivega lani (91.3 mio EUR).

Lanska gibanja kapitalskih tokov se v letošnjem letu ohranjajo. Finančne transakcije (brez mednarodnih denarnih rezerv) so v prvih dveh mesecih letos izkazovale 156.2 mio EUR neto pritoka kapitala. Nadaljeval se je izvoz kapitala v obliki neposrednih naložb in naložb v vrednostne papirje, komercialnih kreditov in gotovine prebivalstva. Na strani obveznosti pa so se najbolj povečale vloge tujih bank pri

domačih poslovnih bankah, podjetja in tudi domače banke pa so se v tujini zadolževala nekoliko več kot v istem obdobju lani. Mednarodne denarne rezerve, ki jih je oblikoval presežek tako v tekočih kot tudi finančnih transakcijah, so se povečale za 132.2 mio EUR. Konec februarja je stanje mednarodnih denarnih rezerv znašalo 6,711.9 mio EUR, stanje deviznih rezerv poslovnih bank pa 1,030.8 mio EUR.

Saldo tekočega računa bo v letu 2005 na enaki ravni kot lani. Primanjkljaj bo le nekoliko večji (243 mio EUR oz. 0.9% BDP) kot lani (238 mio EUR oz. 0.9% BDP). Ocenjujemo, da se bo trgovinski primanjkljaj povečal na 928 mio EUR, kar bo tudi posledica poslabšanih pogojev menjave (indeks 98.7), na katere bo večinoma vplivala v povprečju višja cena nafte in ostalih primarnih surovin. Storitveni presežek naj bi bil še nekoliko večji (716 mio EUR), predvsem zaradi večjega presežka v menjavi transporta in potovanj. Ocenjujemo, da se bo primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov v letu 2005 nekoliko povečal: prejemi od kapitala se bodo zaradi nizkih obrestnih mer v tujini rahlo znižali, na strani izdatkov od kapitala pa naj bi se povečali reinvestirani dobički tujih vlagateljev v Sloveniji. Večja bodo tudi načrtovana plačila obresti na zunanji dolg, ki je bil najet v preteklih letih. Presežek pri dohodkih od dela ne bo zadoščal za kritje primanjkljaja pri dohodkih od kapitala. Večji presežek bilance tekočih transferov bo predvsem posledica večjih neto prilivov iz proračuna EU.

Prihodnje leto se bo primanjkljaj tekočega računa prevesil v rahel presežek (69 mio EUR ali 0.2% BDP⁵²). Ob hitrejši rasti izvoznih od uvoznih tokov bomo dosegli presežek v menjavi blaga in storitev, pri čemer naj bi se glede na leto 2005 primanjkljaj v trgovinski bilanci znižal, presežek v storitveni bilanci pa še povečal. Pričakujemo tudi povečanje izdatkov od lastniškega kapitala (dividende, razdeljeni dobiček in reinvestirani dobički) in s tem večji primanjkljaj v dohodkovni bilanci. Načrtovana vrednost prilivov iz proračuna EU bo v letu 2006 predstavljala v povprečju 1.5% BDP (največ pridobljenih sredstev je načrtovano za kmetijstvo in strukturne politike), medtem ko naj bi vrednost plačil v proračun EU predstavljala 1.1% BDP.

Neto zadolženost Slovenije se je lani precej povečala. Konec decembra 2004 je **stanje mednarodnih denarnih rezerv** znašalo 6,541.8 mio EUR, stanje deviznih rezerv poslovnih bank pa 1,116.4 mio EUR (konec decembra 2003 pa 6,878.9 mio EUR in 1,028.4 mio EUR). Mednarodne denarne rezerve so zadoščale za kritje 5-mesečnega uvoza blaga in storitev (konec decembra 2003 za 5.9-mesečnega uvoza blaga in storitev). Glede na splošno merilo vsaj 3-mesečnega pokritja celotnega uvoza in na to, da mednarodne denarne rezerve še vedno zadoščajo za kritje kratkoročnega dolga po zapadlosti, je rezervna pozicija Slovenije relativno ugodna. **Bruto zunanji dolg** je v letu 2004 znašal 15,355 mio EUR oz. 59.2% BDP (leta 2003 54.1%), nelastniške terjatve pa 51.6% BDP (leta 2003 52.2%), zato se je **neto zunanji dolg** Slovenije v letu 2004 povečal na 1,988 mio EUR ali 7.7% BDP (1.9% v 2003).

⁵² Raven ni identična z izračunom salda tekočih transakcij s tujino po nacionalnih računih (gl. okvir str. 56) zaradi ne popolnoma usklajene plačilne bilance in nacionalnih računov za leto 2004 (po plačilni bilanci je primanjkljaj tekočega računa v višini 56 mrd SIT, po nacionalnih računih pa 57.5 mrd SIT).

3.2.2. Mednarodna konkurenčnost

V povprečju leta 2004 je bilo poslabšanje cenovne in stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti posledica šibkega ameriškega dolarja. Povečanje slovenskega tržnega deleža na trgih pomembnejših trgovinskih partneric kaže na izboljšanje slovenske izvozne konkurenčnosti.

Na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric se je – pod vplivom upadanja vrednosti ameriškega dolarja na mednarodnih valutnih trgih – slabšanje slovenske cenovne konkurenčnosti v letu 2004 nadaljevalo, vendar je bilo zaradi umirjanja rasti relativnih cen precej manj izrazito kot v letu 2003. Rast domačih cen življenjskih potrebščin v primerjavi s tujimi se je močno upočasnila (na 1.6%), rast relativnih cen industrijskih proizvodov, ki je bila zmerena že v letu 2003, pa se ni bistveno povečala (na 1.8%). Zato se je realna krepitev tolarja do košarice valut OECD, kljub upadanju nominalne vrednosti ameriškega dolarja do evra (za 9.1%, po 16.6-odstotnem padcu v letu 2003), upočasnila na približno 1% (gl. tabelo 16).

Na valutnem območju evra se je lani slovenska cenovna konkurenčnost rahlo izboljšala. Tolar je do evra, merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin, realno padel (za 0.5%), če upoštevamo deflator relativnih cen industrijskih proizvodov pa je realno stagniral na ravni leta 2003, čeprav je bila po vstopu v ERM II njegova nominalna vrednost do evra stabilna in je od centralne paritete le malenkostno odstopala.

V primerjavi s Hrvaško in povprečjem Češke, Madžarske, Poljske ter Slovaške se je, po poslabšanju v letu 2003, slovenska cenovna konkurenčnost⁵³ lani izboljšala. Tolar je do hrvaške kune realno padel za 1.6 % (v letu 2003 se je okreplil za 2.5%), do povprečja valut ostalih držav pa za 3.2% (po 4.5-odstotni okreplitvi).

Tabela 16: Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti

Letne stopnje rasti v %	Valutno območje OECD ¹				Valutno območje evra			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
				Napoved				Napoved
Nominalni efektivni tečaj tolarja	-2.9	-0.2	-0.7	0.5	-3.7	-3.2	-2.1	-0.3
Relativne cene in stroški ²								
Cene življenjskih potrebščin	5.8	3.9	1.6	0.8	5.8	4.0	1.7	1.0
Cene industrijskih izdelkov	5.1	1.5	1.8		5.0	1.8	2.1	-
Stroški dela na enoto proizvoda ³	6.1	3.4	2.5	1.0	5.4	3.7	2.3	1.2
Realni efektivni tečaj tolarja - deflator:								
Cene življenjskih potrebščin	2.7	3.7	0.9	1.4	1.8	0.7	-0.5	0.7
Cene industrijskih izdelkov	2.0	1.3	1.1		1.1	-1.5	0.0	-
Stroški dela na enoto proizvoda ³	2.9	3.2	1.8	1.6	1.5	0.4	0.1	0.9

Vir: BS, SURS, OECD; preračuni in napoved UMAR.

Opombe: ¹evro, ameriški dolar, švicarski frank, britanski funt; ²rast slovenskih cen (stroškov, v nacionalni valuti) v primerjavi z rastjo cen (stroškov) trgovinskih partneric (v nacionalni valuti); Nemčija, Italija, Francija, Avstrija (evro območje), ZDA, Švica in Veliko Britanijo; ³v predelovalnih dejavnostih.

⁵³ Merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin.

Upadanje **stroškovne konkurenčnosti** slovenskih predelovalnih dejavnosti se je v letu 2004 na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric upočasnilo zaradi močno pospešene rasti produktivnosti dela⁵⁴ (s 3.4% na 5.7%). Izhajala je iz okrepljene rasti obsega proizvodnje (z 1.6% na 4.9%), ki je vplivala tudi na počasnejše upadanje zaposlenosti. Tolar se je do košarice valut OECD, deflacionirane z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda, realno okrepil (za 1.8%), saj so, ob stabilizaciji tečaja evra in šibkem ameriškem dolarju, pospešeno naraščali realni stroški dela na zaposlenega (deflacionirano s cenami življenjskih potrebščin za 4% glede na 1.2%)⁵⁵. Na valutnem območju evra se je stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti ohranila na ravni leta 2003 (gl. tabelo 16).

Izvozna konkurenčnost, merjena z rastjo agregatnega **tržnega deleža**⁵⁶ na za slovenske izvoznike pomembnejših mednarodnih trgovih⁵⁷, se je v letu 2004, po enoletni stagnaciji, ponovno izboljšala. Rast slovenskega tržnega deleža (z 0.528% na 0.537%) je bila na trgih EU posledica okrepitve slovenskega tržnega položaja v državah evro območja (francoskem, avstrijskem in italijanskem, pa tudi do sedaj relativno manj pomembnih belgijskem in španskem trgu; gl. tudi II. del, str. 108). Na trgih izven območja EU se je lani izraziteje povečal slovenski tržni delež na hrvaškem trgu (po dveletnem padcu), rast deleža na ruskem trgu pa se je pospešeno nadaljevala. Slovenski tržni delež na najpomembnejšem nemškem trgu je lani padel drugo leto, prav tako na trgih EU izven evro območja (češkem, madžarskem, poljskem in slovaškem), po triletni rasti, in ameriškem trgu, po dveletni rasti.

Na začetku leta 2005 se je pod vplivom okrepitve ameriškega dolarja in padca relativnih cen slovenska cenovna konkurenčnost na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric nekoliko izboljšala (za 0.7%⁵⁸ oz. 0.6%⁵⁹), v povprečju prvih dveh mesecev pa se je ohranila na ravni izpred enega leta. Cenovna konkurenčnost na valutnem območju evra se je rahlo izboljšala tudi na medletni ravni (za 0.5% oz. 0.3%), ker se, ob nominalno stabilnem tečaju tolarja do evra po vstopu v ERM II, nominalna deprecijacija na medletni ravni postopno umirja (še do konca prve polovice leta).

V primerjavi s Hrvaško in povprečjem Češke, Madžarske, Poljske ter Slovaške se je na začetku leta 2005 izboljšanje slovenske cenovne konkurenčnosti⁶⁰ pospešeno nadaljevalo. Tolar je v prvih dveh mesecih do hrvaške kune realno padel za 1.8% in bil realno za 3.1% nižji kot pred letom, do povprečja valut ostalih držav pa za 3.9% oziroma za 10.5%.

⁵⁴ Merjeno z obsegom proizvodnje na zaposlenega.

⁵⁵ Rast realnih čistih plač se je povečala na 3.4% (z 1.8%), drugih prejemkov iz dela na 7.1% (po 4.9-odstotnem padcu), davkov in prispevkov od plač pa na 3.6% (z 2.5%), saj je bil vpliv septembrskega zvišanja spodnje meje obdavčitve plač z davkom na izplačane plače na celoletno davčno obremenitev plač relativno majhen.

⁵⁶ Podatki o regionalni strukturi izvoza v letu 2004 še niso v celoti usklajeni z naknadno popravljenimi agregatnimi podatki o izvozu blaga v letu 2004 (SURs, 31. 3. 2005). Gl. tudi str. 36.

⁵⁷ V Nemčiji, Italiji, Franciji, Avstriji, Nizozemski, Belgiji, Španiji, Veliki Britaniji, Češki, Slovaški, Madžarski, Poljski, ZDA, Hrvaški, Rusiji.

⁵⁸ Merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin.

⁵⁹ Merjeno z relativnimi cenami industrijskih proizvodov.

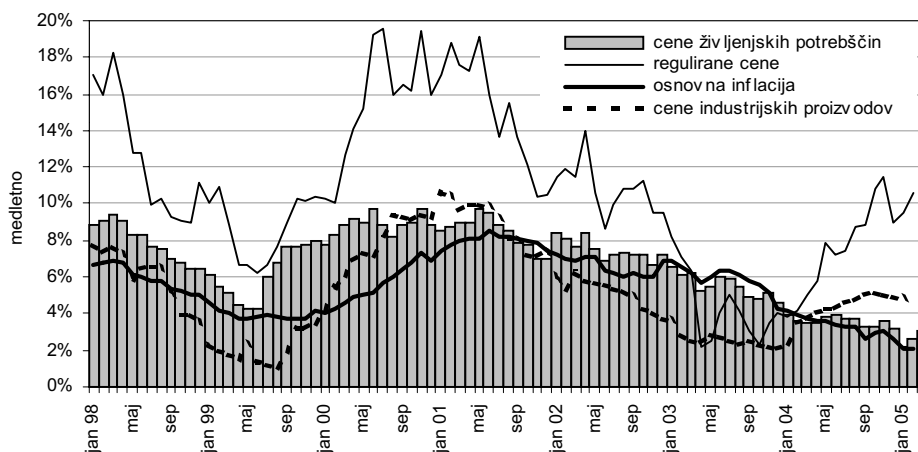
⁶⁰ Merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin.

V povprečju leta 2005 se bo na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric upadanje slovenske cenovne konkurenčnosti nekoliko okrepilo, stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti pa rahlo upočasnilo. Ob tehnični predpostavki, da bo ameriški dolar do evra nihal okoli razmerja 1.31 USD za 1 evro, se bo tolar do košarice valut OECD nominalno okrepil za 0.5% (do evra bo nominalno padel za 0.3%). Pri nadaljnjem znižanju rasti relativnih cen življenjskih potrebščin bo realna rast efektivnega tečaja tolarja 1.4-odstotna (do evra 0.7-odstotna). Merjeno z rastjo relativnih stroškov dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih bo realna rast efektivnega tečaja tolarja 1.6-odstotna (do evra 0.9-odstotna). Rast produktivnosti dela (3.1%) se bo pod vplivom umirjanja rasti proizvodnje sicer umirila nekoliko bolj kot rast realnih stroškov dela na zaposlenega (2.4%), vendar pa se bodo, po lanskem padcu, letos tudi v pomembnejših trgovinskih partnericah stroški dela na enoto proizvoda nekoliko povečali (po dosegljivih ocenah za 0.8%).

3.3. Cenovna gibanja in politika

Po znižanju inflacije v letu 2003 se je njeno postopno umirjanje nadaljevalo tudi v letu 2004. Znižanju rasti cen življenjskih potrebščin za 2.6 odstotne točke v letu 2003 je sledilo njeno znižanje za nadaljnje 1.4 odstotne točke v letu 2004. Rast cen življenjskih potrebščin je decembra lani na medletni ravni tako znašala 3.2%; za približno tretjino pa se je v letu 2004 znižala tudi povprečna inflacija, ki je konec leta znašala 3.6%. Kot že v letu 2003 je bila tudi lani rast cen največja v prvem polletju leta (2.8%), v drugi polovici pa je znašala le 0.4%. Kljub relativno visokemu znižanju inflacije ta še vedno močno odstopa od maastrichtskega kriterija. Decembra 2004 je vrednost maastrichtskega kriterija znašala 2.2%, medtem ko je povprečna inflacija (merjena s HICP) v Sloveniji konec leta 2004 znašala 3.7% in tako za 1.5 odstotne točke presegala vrednost, ki bi omogočala izpolnitev pogojev za prevzem evra.

Slika 9: Gibanje cen življenjskih potrebščin, izbranih podskupin indeksa cen in cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih

Vir: SURS, preračuni in ocene UMAR.

Vzdržno zniževanje inflacije v zadnjih dveh letih je rezultat usklajenih ukrepov Banke Slovenije in Vlade RS, povezanih z Načrtom vstopa v ERM II in prevzema evra. Največji prispevek k znižanju inflacije v letu 2004 je imela stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v ERM II. Banka Slovenije je v prvem polletju leta 2004 nadaljevala s postopnim upočasnjevanjem deprecijacije tolarja, ob vstopu v ERM II pa je tečaj tolarja stabilizirala. Medletna rast tečaja je junija 2004 znašala 2.3% (junija 2003 3.3%), kar je k inflaciji, ob upoštevanju praktično popolnega prenosa rasti tečaja na rast cen, prispevalo 1.0 odstotne točke manj kot v istem obdobju predhodnega leta, vendar še vedno približno polovico skupne rasti cen. Stabilizacija tečaja tolarja ob vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II ob koncu junija 2004 je tako odpravila pomemben dejavnik inflacije. Zaradi postopnega drsenja tečaja tolarja v prvem polletju je medletna rast tečaja evra decembra 2004 znašala 1.3%, učinek stabilizacije tolarja na inflacijo pa se bo v celoti odrazil v letu 2005.

Ostale makroekonomske politike so podpirale umirjanje inflacije. Vlada je v letu 2004 nadaljevala z izvajanjem načrta povišanja reguliranih cen, usklajenim spreminjanjem fiskalnih obremenitev in izpolnjevanjem usmeritev iz Socialnega sporazuma. Osnovni cilj politike reguliranih cen (zagotoviti skladno rast reguliranih cen z rastjo prostih cen) za razliko od leta 2003 sicer ni bil dosežen, razlog za hitrejšo rast reguliranih cen (njihovo povišanje je v letu 2004 znašalo 9.0%, rast prostih cen pa 2.1%), pa je bila predvsem sprememba zunanjih dejavnikov, in sicer višjih cen nafte oziroma tekočih goriv za prevoz in ogrevanje (ki so k inflaciji prispevale 1.0 odstotne točke oziroma 71% skupnega povišanja reguliranih cen). Drugačna od načrtovane je bila tudi rast večine drugih reguliranih cen. Za več kot 10% so se namreč povišale cene osnovnih komunalnih storitev, neprofitnih najemnin ter učbenikov, in tako k inflaciji prispevale 0.2 odstotne točke več, kot je bilo predvideno v Načrtu uravnavanja reguliranih cen. Ob počasnejši rasti preostalih reguliranih cen (njihov prispevek je bil za 0.1 odstotne točke nižji od načrtovanega), je torej drugačna rast reguliranih cen od načrtovane k inflaciji prispevala manj kot 0.1 odstotne točke. Zaradi relativno večjega vpliva sprememb cen nafte na inflacijo kot v ostalih državah EU je vlada tudi lani aciklično prilagajala trošarine na tekoča goriva za prevoz in ogrevanje; nadaljeval pa se je tudi proces harmonizacije trošarin na tobačne izdelke z davčnim sistemom držav EU, kar je k inflaciji prispevalo dodatne 0.2 odstotne točke. Na področju dohodkovne politike je vlada v okviru dogovora s socialnimi partnerji dosegla, da rast plač tudi v letu 2004 ni bila višja od rasti produktivnosti, s čimer je preprečevala morebitne prenose povišanja plač na cene.

Med ukrepi, povezanimi z vstopom Slovenije v EU, je k znižanju inflacije značilno prispevala še sprememba trgovinskih režimov. Spremenjene konkurenčne razmere na trgu in odprava carin so vplivale na znižanje cen hrane, poleg tega pa so k temu prispevali tudi boljši vremenski pogoji v primerjavi z letom 2003. Skupni učinek teh dejavnikov se je odrazil v znižanju cen hrane v letu 2004 za 1.1%, zaradi česar je bila inflacija v tem letu nižja za 0.2 odstotne točke. Po 4.0-odstotnem povišanju cen hrane v letu 2003, kar je k inflaciji prispevalo 0.8 odstotne točke, se je prispevek sprememb cen hrane k inflaciji tako zmanjšal za 1.0 odstotne točke.

Za razliko od rasti cen življenjskih potrebščin se je rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih v letu 2004 povišala. Po njihovem relativno hitrejšem umirjanju v letu 2003 (za 1.6 odstotne točke na 2.1%) je bila 4.9-odstotna rast v letu 2004

predvsem posledica višjih cen energentov ter drugih surovin, ki se neposredno in posredno, preko višjih cen industrijskih proizvodov v tujini, prenašajo v domače cene. Relativno večji vpliv višjih cen energentov na cene industrijskih proizvodov pa je tudi posledica dejstva, da vlada ne regulira cen energentov, ki so zajeti v indeksu cen industrijskih proizvodov, medtem ko so energenti, zajeti v indeksu cen življenjskih potrebščin, pod različnimi oblikami regulacije. Med posameznimi skupinami indeksa so se v letu 2004 najbolj povišale cene proizvodov za vmesno porabo (za 6.9%), manj pa cene proizvodov za investicije (3.3%) ter proizvodov za široko porabo (3.0%).

3.3.1. Napoved inflacije

Po znižanju inflacije v zadnjih dveh letih za več kot polovico pričakujemo njeno nadaljnje umirjanje tudi v letih 2005 in 2006, kar bo omogočilo izpolnitev maastrichtskega kriterija sredi leta 2006. Ob nadaljevanju izvajanja dosedanjih ukrepov makroekonomskih politik za znižanje inflacije in v manjši meri ohranjanju ugodnih učinkov vstopa v EU pričakujemo, da se bo medletna inflacija v letu 2005 znižala na 2.5%, v letu 2006 pa na 2.3%. Toliko kot medletna naj bi v obeh letih znašala tudi povprečna inflacija.

Medletna inflacija bo v prvem polletju leta 2005 zanihala navzdol, do konca leta pa se bo približala 2.5%. Rast cen življenjskih potrebščin je v prvem polletju leta 2004 znašala 2.8%, v preostalih mesecih pa so se cene povišale le za 0.4%. Ker pričakujemo, da bo rast cen v prvem polletju letošnjega leta nižja kot v istem obdobju leta 2004, se bo medletna inflacija ob koncu prvega polletja približala ravni 2.0%, v drugem polletju pa se bo nekoliko povišala in ob koncu leta predvidoma znašala 2.5%. Razlog za naraščanje inflacije v drugem polletju leta bo predvsem odsotnost učinkov, povezanih z vstopom v EU, ki so v drugem polletju lanskega leta močno zavrli rast cen.

Za vzdržno znižanje inflacije v prihodnjih dveh letih bo ključnega pomena ohranjanje sedanjih usmeritev makroekonomskih politik. Ob predpostavki, da bodo v prihodnjih dveh letih na rast cen v manjši meri kot v letu 2004 vplivali dejavniki pretežno enkratnega značaja (cene nafte in odprava carin pri prehrabnih izdelkih), bo za znižanje inflacije ključnega pomena izvajanje že sprejetih usmeritev na področju denarne, fiskalne in dohodkovne politike ter politike regulacije cen.

Na področju denarne politike predpostavljamo, da bo Banka Slovenije ohranjala stabilen tečaj tolarja tudi v preostalem obdobju sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM II in s tem, poleg izpolnitve maastrichtskega kriterija stabilnosti tečaja tolarja, preprečevala spremembe cen, ki bi jo povzročile spremembe tečaja. Ker je postopna deprecijacija tolarja v minulih letih vsakokrat prispevala približno polovico skupnega povišanja cen, bo ohranjanje stabilnega tečaja odpravilo pomemben dejavnik inflacije.

Za politike v pristojnosti vlade pa pričakujemo, da bodo še naprej podpirale usmeritve Banke Slovenije za znižanje inflacije. Po tem, ko je sprememba usmeritev na področju politike regulacije cen in prilagajanja trošarin prispevala k znižanju inflacije v letu 2003 in 2004, za leti 2005 in 2006 pričakujemo nadaljevanje sedanjih usmeritev.

Na področju politike regulacije cen to pomeni, da rast cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, tudi v teh letih ne bo presegala rasti cen, ki se oblikujejo prosto, od tega cilja pa ne bo bistveno odstopala nobena izmed reguliranih cen. V skladu z veljavnim načrtom uravnavanja reguliranih cen v letih 2004 in 2005 rast reguliranih cen v letošnjem letu naj ne bi presegla 1.5%, kar bi k inflaciji prispevalo 0.2 odstotne točke. Koordinacija ukrepov vlade in neodvisnih regulatorjev, ki sodelujejo pri oblikovanju cen na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, pa naj bi v letu 2005 zagotovila skladno naraščanje teh cen z rastjo ostalih cen.

V primerjavi z letom 2004 naj bi se letos znižal tudi prispevek sprememb trošarin k inflaciji. Po tem, ko je lani znašal 0.4 odstotne točke, naj bi v letih 2005 in 2006 znašal 0.2 odstotni točki, predvsem zaradi nadaljevanja harmonizacije trošarinskih stopenj na tobak. Poleg tega pa smo pri pripravi napovedi predpostavili, da bo vlada nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila večja nihanja cen nafte in predvsem njihove sekundarne učinke.

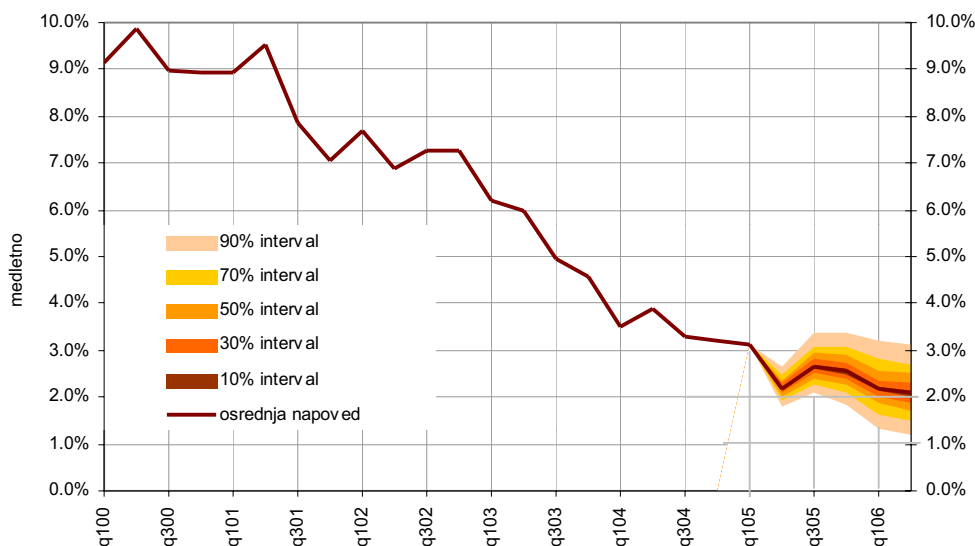
Pri napovedi inflacije smo tudi upoštevali, da bodo v letih 2005 in 2006 enkratni dejavniki v manjši meri kot lani vplivali na gibanje cen. Za razliko od leta 2004, ko so višje cene nafte in posledično tekočih goriv za prevoz in ogrevanje k inflaciji neposredno prispevale 1.0 odstotne točke, za leto 2005 ne pričakujemo dodatnega naraščanja cen nafte nad raven ob koncu prvega četrletja 2005 oziroma predpostavljamo, da se bo njihova povprečna cena približala 48 USD/sodček, v letu 2006 pa naj bi se povprečna cena Brent nafte znižala na 45 USD/sodček. Na drugi strani pa na znižanje cen v preostanku letošnjega leta ne bo več vplivala odprava carin na prehrabene izdelke, zaradi katerih je bila inflacija po vstopu v EU nižja za približno 1.0 odstotne točke.

Višja inflacija kot v povprečju EU bo, ob doslednem izvajanju naštetih ukrepov makroekonomske politike, v naslednjih letih predvsem posledica ekonomskega dohitevanja razvitejših držav EU. Ocenjujemo, da bi lahko bila zaradi hitrejši rasti produktivnosti v slovenskem gospodarstvu glede na povprečje v naših najpomembnejših gospodarskih partnericah (Balassa-Samuelsonov učinek), ter zaradi strukturnih neskladij, ki se še ohranjajo v slovenski ekonomiji, inflacija v prihodnjih letih med 1.0 do 1.5 odstotne točke višja kot v povprečju teh držav EU. Dodatno vzdržno znižanje inflacije bo zato mogoče doseči predvsem z dokončanjem strukturnih reform, predvsem v sektorjih, kjer se cene še oblikujejo pod nadzorom države ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Tveganja, da bo inflacija v letu 2005 odstopala od osrednje napovedi, ostajajo enakomerno porazdeljena. V primerjavi s predhodno napovedjo so se tveganja za odstopanje inflacije od osrednje napovedi zmanjšala, vendar ostajajo glede na osrednjo napoved enakomerno porazdeljena. Ocenjujemo namreč, da lahko drugačno rast cen od predvidene povzročijo predvsem šoki iz mednarodnega okolja, kjer kot najverjetnejšega ocenjujemo nadaljnje spremembe cen nafte. Kot manj verjetna razloga za višjo rast cen pa ocenjujemo možnost nedoslednega izvajanja ukrepov že sprejetih makroekonomskih politik ter povečanje razkoraka med dejansko in potencialno rastjo bruto domačega proizvoda.

Slika 10: Osrednja napoved in verjetnost pričakovanih odstopanj

Vir: SURS, napoved UMAR.

3.4. Trg dela

3.4.1. Plače

Plačna politika je v letu 2004 zagotovila gibanje plač v skladu z makroekonomskimi okviri. Smernica iz Socialnega sporazuma za obdobje 2003–2005 o zaostajanju rasti realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela je bila celo za eno odstotno točko presežena. Doseženo zaostajanje realne bruto plače za produktivnostjo dela je preprečilo dodatne inflacijske pritiske ter v delu gibanja plač javnega sektorja prispevalo k boljšemu ravnotežju med javnofinančnimi dohodki in izdatki. V napovedi predpostavljamo, da se bo smernica o zaostajanju rasti realne bruto plače za rastjo produktivnosti dela ohranila tudi v letih 2005 in 2006, saj predstavlja enega izmed ciljev plačne politike določene v Socialnem sporazumu za obdobje 2003–2005.

Rast bruto plače na zaposlenega je tudi v letu 2004 zaostajala za rastjo produktivnosti. Lani je bruto plača realno porasla za 2% in tako za dve in pol odstotne točke zaostajala za rastjo produktivnosti dela, ki je po prvi oceni nacionalnih računov SURS, na osnovi četrtnih podatkov, znašala 4.5%. Tako se zaostajanje rasti plač za produktivnostjo po letih uresničuje na različnih ravneh (gl. tabelo 17), pri čemer je predvsem pomembno, da se ta med socialnimi partnerji dogovorjena smernica uresničuje v povprečju večletnega obdobja.

V zasebnem sektorju je realna bruto plača na zaposlenega dosegla 3.1-odstotno rast in tako za 1.4 odstotne točke zaostajala za skupno rastjo produktivnosti dela (po predhodnih podatkih SURS). Dosežena realna rast bruto plače na zaposlenega je bila v zasebnem sektorju predvsem posledica boljšega ekonomskega okolja in za

Tabela 17: **Gibanje produktivnosti dela in bruto plače na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2004**

	Produktivnost dela	Bruto plača na zaposlenega			Realna rast v %
		Skupaj	Zasebni sektor	Javni sektor	
1999	4.2	3.3	3.2	3.7	
2000	3.1	1.6	1.3	2.1	
2001	2.2	3.2	2.3	5.1	
2002	3.7	2.0	2.3	1.1	
2003	2.8	1.8	2.1	0.7	
2004	4.5	2.0	3.1	-0.8	
1999–2004	3.4	2.3	2.4	2.0	

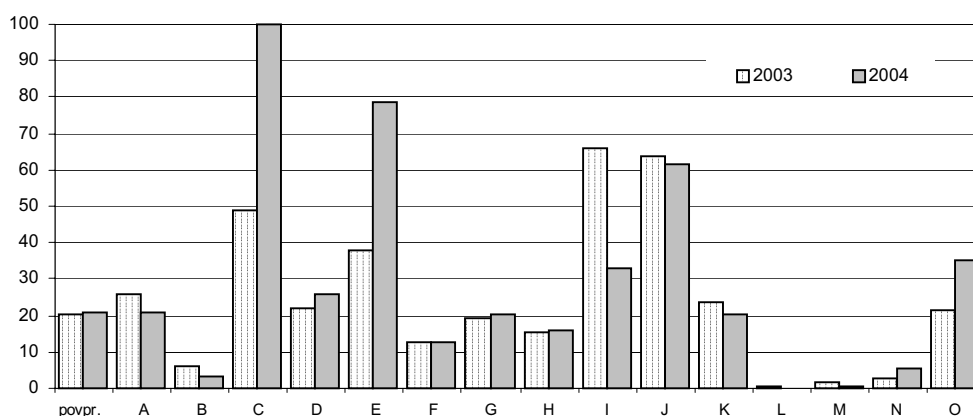
Vir podatkov: SURS, preračuni za produktivnost dela in bruto plače po sektorjih UMAR.

pet delovnih dni daljšega leta. Visoka rast realne bruto plače v zasebnem sektorju je bila prisotna v vseh četrletjih na medletni ravni (3.8%, 2.4%, 3.1% in ravno tako tudi v zadnjem četrletju 3.1%), pri čemer so bila po dolžini delovnih dni vsa četrletja razen drugega daljša kot leto prej (drugi pa enako dolg).

V letu 2004 je skupaj v novembru in decembru 21.1% zaposlenih prejelo **13. plačo**, kar je za dobre pol odstotne točke večji delež prejemnikov kot v letu 2003 (20.6%). V povprečju je prejemnik 13. plače dobil znesek v višini približno 50% povprečne mesečne plače, ki ne odstopa veliko po dejavnostih. Po deležu zaposlenih, ki prejemajo 13. plačo najbolj izstopajo tiste dejavnosti, ki niso čisto vezane na tržne pogoje (slika), kot je to dejavnosti oskrbe z elektriko, vodo in plinom (E), dejavnost prometa (I) in dejavnost finančnega posredništva (J), kar je prisotno že odkar SURS posebej vodi izplačila 13. plač.

Socialni partnerji so se dogovorili, da bo v letu 2004 uskladitveni odstotek za plače v zasebnem sektorju v višini 3.2% izražen v znesku enakem za vse zaposlene v

Slika 11: **Delež prejemnikov 13. plač po dejavnostih, v %**

Vir: SURS.

Tabela 18: Pregled kazalcev o disperziji plač v zasebnem sektorju v obdobju 2000–2004

	2000	2001	2002	2003	2004
9.decil/1.decil	3.22	3.30	3.23	3.32	3.40
Mediana/1.decil	1.61	1.61	1.61	1.63	1.61
9.decil/mediana	2.00	2.05	2.01	2.04	2.11
Ginijev koeficient	0.293	0.294	0.286	0.289	0.293
BOD/Mediana*100	122.6	123.8	123.2	122.9	123.8

Vir: SURS, preračuni UMAR.

dejavnosti. Med socialnimi partnerji dogovorjeni usklajevalni mehanizem iz “Dogovora o politiki plač v zasebnem sektorju za obdobje 2004 in 2005” je namreč nekoliko bolj zapleten kot do sedaj, saj se morajo socialni partnerji tudi na ravni dejavnosti dogovoriti o višini uskladitvenega zneska. Večinoma so dogovor zaključili do konca septembra. S pristopom enotnega uskladitvenega zneska so predvsem sindikati želeli zmanjšati razpore med plačami. Že nekaj časa je namreč prisotno poslabšanje distribucije zaposlenih po višini bruto plače v zasebnem sektorju. Predvsem se poslabšuje razmerje med bruto plačo devetega decila in bruto plačo mediane (gl. tabela 18), kar pomeni, da se visoke plače povečujejo hitreje od ostalih. Sicer pa institut minimalne plače in še posebno usklajevalni mehanizem, ki velja za minimalno plačo, še naprej izpolnjuje svojo vlogo in onemogoča poslabšanje distribucije v spodnjem delu oziroma zavira relativni padec nižjih plač.

V Dogovoru je bila tudi varnostna zaklopka v primeru, da bi cene življenjskih potrebščin v letu 2004 presegle 3.6%. Tedaj bi se pri naslednji uskladitvi za nastalo razliko bruto plače dodatno uskladile. Cene življenjskih potrebščin brez alkohola in tobaka so v obdobju od decembra 2003 do decembra 2004 porasle za 3.2%, to pa je bilo enako uskladitvenemu odstotku.

Nižja skupna rast realne bruto plače je bila predvsem posledica gibanja plač v javnem sektorju. Realna bruto plača na zaposlenega v tem sektorju je imela za 0.8% nižjo raven kot v preteklem letu. V samem letu (od decembra 2003 do decembra 2004) je realno porasla za 1.5%, saj se je v juliju izhodiščna plača povečala za 2.5%, tako kot izhaja iz Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o sistemu plač v javnem sektorju, pa tudi napredovanja so se izvajala po utečenih postopkih. Tako je bil realni padec bruto plače v povprečju leta glede na preteklo leto predvsem posledica izostanka 2.4-odstotne avgustovske uskladitve v letu 2003, kar je zaradi prenosa imelo za posledico v letu 2004 glede na preteklo leto nižjo raven bruto plače za 1.4 odstotne točke. Če avgustovske uskladitve iz leta 2003 ne bi preusmerili v kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje, bi realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju v letu 2004 glede na preteklo leto porasla za 0.6%. Seveda bi v tem primeru tudi skupna realna bruto plača dosegla za 0.5 odstotne točke višjo rast v letu 2004 (2.5%).

V letu 2005 ocenjujemo, da bo realna bruto plača na zaposlenega porasla za 2.1% od tega v zasebnem sektorju več, za 2.5% in v javnem sektorju za približno 0.9%.

Ob ocenjeni 3.4% rasti produktivnosti, bo zaostajanje realne bruto plače na zaposlenega nekoliko več od odstotne točke. Realna bruto plača na zaposlenega bo v **zasebnem sektorju** naraščala nekoliko počasneje kot preteklo leto, deloma zaradi manjšega števila delovnih dni (štiri) in deloma zato, ker bo po napovedih ponovna okrepitev gospodarskega okolja šele konec leta (gl. okvir na str. 52). V letu 2005 še velja usklajevalni mehanizem dogovorjen v Dogovoru o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005. V tem letu je dogovorjeni uskladitveni odstotek 2.7%, kar je več od sedaj ocenjene 2.5-odstotne rasti cen življenjskih potrebščin v letu 2005 merjeno od decembra 2004 do decembra 2005, vendar pa v okviru ocenjene inflacije za to obdobje v času podpisa Dogovora (2.9%). V Dogovoru ni vgrajene varovalke za primer, da bi bila dejanska rast cen življenjskih potrebščin počasnejša od predvidene, tako da korekcija navzdol v usklajevalnem mehanizmu dogovora ni mogoča. Ob dogovarjanju o uskladitvenem znesku za leto 2004 so socialni partnerji v približno tretjini kolektivnih pogodb na ravni dejavnosti dogovorili tudi že višino uskladitve za leto 2005.

V javnem sektorju je v rasti bruto plače na zaposlenega upoštevan dogovorjeni uskladitveni odstotek (2%) za izhodiščne plače v javnem sektorju ter predvidena napredovanja zaposlenih. Poleg tega pa je upoštevano še 3-odstotno julijsko povečanje plač v dejavnosti vzgoje in izobraževanja, tako kot izhaja iz Aneksa h kolektivni pogodbi za dejavnost vzgoje in izobraževanja. Usklajevalni mehanizem iz “Dogovora o višini in načinu uskladitve osnovnih plač ter višini regresa za letni dopust za leti 2004 in 2005” je za leto 2005 izhajal iz uradnih ocen o gibanju cen življenjskih potrebščin za Slovenijo in Evropsko unijo v času podpisa Dogovora (julij 2003), tako je bil dogovorjen uskladitveni odstotek v višini 3.04%, od tega pol za uskladitev vseh plač javnega sektorja in pol pa za odpravo nesorazmerij. V dogovoru je bila dana možnost ponovne preverbe ocen upoštevanih v usklajevalnem mehanizmu. V jesenskih napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo in tudi za Evropsko unijo so bile ocene inflacije za leto 2005 znižane. Na osnovi tega je bil letos aprila med socialnimi partnerji dogovorjen uskladitveni odstotek v višini 2% za vse plače v javnem sektorju, 0.5% pa je bilo namenjeno za odpravo nesorazmerij. Razlog za to, da je odstotek uskladitve vseh plač zaposlenih v javnem sektorju večji od polovice, je predvsem v dejstvu, da se do julija letos plače še ne bodo izplačevale na osnovi zakona o sistemu plač v javnem sektorju. Da se ne bi porabilo za uskladitev vseh 2.5% sta dva razloga. Prvi je ta, da je potrebno rezervirati določena sredstva za odpravo nesorazmerij, drugi razlog pa je, da so najnovejše ocene o gibanju cen življenjskih potrebščin v pomladanski napovedi gospodarskih gibanj tako za Slovenijo kot za Evropsko unijo še nižje in bi bil v skladu z uskladitvenim mehanizmom iz Dogovora na osnovi sedanjih uradnih izhodišč izračunan odstotek uskladitve 2.2%.

Že v letošnjem letu se bodo socialni partnerji morali dogovoriti o novem socialnem sporazumu za naslednje obdobje in v okviru tega tudi o smernicah za plačno politiko. Tako dogovorjene smernice se bodo upoštevale pri konkretnem dogovarjanju med socialnimi partnerji o plačni politiki tako za zasebni kot javni sektor za naslednje obdobje, saj se v obeh sektorjih z letom 2005 dogovor o politiki plač izteče.

V letu 2006 ocenjujemo, da bo rast bruto plače na zaposlenega 2.6% in bo zaostajala za eno odstotno točko za predvideno 3.6-odstotno rastjo produktivnosti dela. Napoved

upoštevata, da se osnovna smernica o vsaj enoodstotnem zaostajanju rasti realne bruto plače na zaposlenega za produktivnostjo dela ne bo spremenila. Zaradi vstopa v EMU bodo namreč potrebni vsi možni ukrepi za ohranjanje makroekonomske stabilnosti in preprečevanje povečanja inflacije. V zasebnem sektorju bo zaradi nadaljnje povečane gospodarske aktivnosti realna bruto plača na zaposlenega porasla za približno 2.9%. V javnem sektorju pa se upošteva, da se bodo plače že izplačevale na osnovi novega zakona, zaradi česar se bodo lahko uporabila tudi zatečena sredstva za odpravo nesorazmerij in bo realna bruto plača na zaposlenega porasla za približno 1.8%.

Minimalna plača je določena z "Dogovorom o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005". Socialni partnerji so se dogovorili, da bo avgusta 2004 minimalna plača določena v višini 117,500 SIT, kar pomeni 5.4-odstotno povečanje in avgusta 2005 v višini 122,600 SIT oziroma 4.3-odstotno povečanje. Z iztekom Dogovora se izteče tudi usklajevalni mehanizem za minimalno plačo in med socialnimi partnerji se bo treba dogovoriti o sistemu za ugotavljanje višine minimalne plače; mehanizem, ki bi urejal minimalno plačo, je lahko urejen z zakonom, lahko pa se ob vsakokratnem določanju plačne politike socialni partnerji dogovorijo tudi glede načina določanja minimalne plače.

Delež prejemkov za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov od dela ter izplačila po pogodbah in po avtorskih pogodbah v masi čistih plač se je v letu 2004 povečal. Pospešena rast teh prejemkov (15%) je močno prehitela rast čistih plač (8.5%), tako da je delež teh prejemkov v čistih plačah dosegel 40.6% in tako preusmeril dosedanje padajočo dinamiko (v letu 2003 38.3%, v letu 2002 39.6% in v letu 2001 41.2%). Povečanje deleža teh prejemkov v čistih plačah je izrazitejše v zasebnem sektorju, saj je njihov delež porasel na 43.6% (v letu 2003 40.9%, v letu 2002 42.6% in v letu 2001 45.1%). Po nekaj letnem ohranjanju stabilnega deleža je porasel tudi delež tovrstnih prejemkov v masi plač javnega sektorja in v letu 2004 dosegel 33.8% (v letu 2003 32.6%, v letu 2002 32.8% in v letu 2001 32.6%).

3.4.2. Zaposlenost in brezposelnost

Povečana gospodarska rast v letu 2004 je imela za posledico predvsem močno povečano neformalno delovno aktivnost, rast formalne zaposlenosti pa je ostala skromna. Od tod tudi velike razlike v stopnjah rasti zaposlenosti po različnih statističnih virih (gl. Okvir 4 na str. 74). **Po statistiki nacionalnih računov** se je zaposlenost v letu 2004 povečala le za 0.1%⁶¹. Nekoliko višja in tudi višja kot pretekla leta je bila rast števila **formalno delovno aktivnih**⁶² (0.8%). Med njimi se je relativno najbolj povečalo po novi metodologiji ocenjeno število kmetov⁶³, rast števila zaposlenih (oseb v delovnem razmerju) pa je bila skromna, le 0.3-odstotna. Število

⁶¹ Po prvi objavi, 15. 3. 2005.

⁶² Kot formalno delovno aktivne opredeljujemo zaposlene in samozaposlene osebe po mesečnih podatkih SURS.

⁶³ Kljub spremenjeni metodologiji, po kateri je SURS za obdobje od januarja 2000 dalje preračunal število kmetov, ki jih vključuje v mesečno statistiko samozaposlenih, to iz leta v leto še vedno nerealno niha. To je tudi eden od vzrokov za razliko med rastjo mesečne statistike o formalno delovno aktivnih in rastjo zaposlenosti po statistiki nacionalnih računov, ki za oceno dinamike števila kmetov uporablja bolj stabilne vire (gl. Okvir 4).

Tabela 19: Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2003 in 2004 (v %)

	2003	2004
Zaposlenost po statistiki nacionalnih računov	-0.3	0.1
Delovno aktivni po anketi o delovni sili	-1.4	5.1
Formalno delovno aktivni ¹	-0.9	0.8
Osebe v delovnem razmerju	0.1	0.3
- v podjetjih in organizacijah	0.2	0.4
- proizvodne dejavnosti (A–F)	-1.5	-1.5
- storitve (G–P)	1.3	1.7
- pri samozaposlenih	-0.9	-0.8
Formalno samozaposleni	-9.2	4.9
- obrtniki in podobno	-1.8	-0.6
- samostojni poklici	3.4	2.1
- kmetje	-20.0	13.6
Neformalno delovno aktivni (ocena)	-5.6	41.7

Vir: SURS; preračuni in ocene UMAR.

Opomba: ¹po novi metodologiji (gl. Okvir 4).

zaposlenih v podjetjih in organizacijah se sicer še naprej povečuje, vendar samo v storitvah (z izjemo prometnih storitev), v proizvodnih dejavnostih pa se zmanjšuje. Že tretje leto zapored se je zmanjšalo tudi število zaposlenih v drobnem zasebnem sektorju (pri samozaposlenih), že osmo leto zapored pa tudi število samostojnih podjetnikov posameznikov. Po drugi strani je bilo povprečno število delovno aktivnih oseb **po anketi o delovni sili** v letu 2004 kar za 5.1% višje kot leto poprej, kar kaže na močno povečanje različnih oblik **neformalne delovne aktivnosti**, ki jih je mogoče vsaj delno zajeti z anketo⁶⁴. Neformalna delovna aktivnost je očitno tista oblika zaposlenosti, ki se, ob relativni togosti formalnega zaposlovanja in samozaposlovanja, najhitreje odziva na spremenjene gospodarske razmere. Izkušnje zadnjih let kažejo, da je njeno gibanje tesno povezano z dinamiko gospodarske rasti.

Zaposlenost še vedno najhitreje narašča v poslovnih in javnih storitvah, v industriji in gradbeništvu pa skupaj še naprej upada. Po prvih podatkih statistike nacionalnih računov je upadlo tudi število delovno aktivnih v kmetijstvu, medtem ko anketa o delovni sili in na njej temelječa mesečna statistika kažeta obratno – porast števila delovno aktivnih v kmetijstvu, kar bi glede na povečano kmetijsko pridelavo v letu 2004 tudi pričakovali. Med storitvami se je zaposlenost najbolj povečala v poslovnih storitvah, javni upravi in socialnem varstvu. Povečala se je tudi v nekaterih podpodročjih predelovalnih dejavnosti, medtem ko je bil v dejavnosti skupaj zabeležen padec (0.8 %). V avtomobilski in strojni industriji se je povečala celo za več kot 4%, v proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas za 2.2%, v proizvodnji kemikalij in kemičnih izdelkov pa za 0.3%. V ostalih podpodročjih predelovalnih dejavnosti se je število delovno aktivnih v letu 2004 zmanjšalo, najbolj v tekstilni

⁶⁴ Zaradi pomanjkanja ustrežnejših podatkov obseg neformalne delovne aktivnosti poenostavljeno ocenjujemo kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih (gl. tudi Okvir 4).

(za 7.0%), usnjarski (za 6.2%) in živilskopredelovalni industriji (za 3.3%).⁶⁵ V tekstilni industriji se je število zaposlenih od leta 2000, ko jih je bilo več kot 32 tisoč, zmanjšalo že za četrtno, na dobrih 24 tisoč.

Po statistiki nacionalnih računov je bila **rast produktivnosti dela v letu 2004 visoka**. Merjena z bruto domačim proizvodom na delovno aktivnega po statistiki nacionalnih računov se je povečala za 4.5% in dosegla 6.9 mio SIT⁶⁶ oziroma 29,020 EUR na zaposlenega. Po dejavnostih so bile najvišje stopnje rasti produktivnosti dosežene v kmetijstvu⁶⁷, finančnem posredništvu, oskrbi z elektriko, plinom in vodo ter v predelovalnih dejavnostih.

Ocenjujemo, da bo nekoliko nižja gospodarska rast v **letu 2005** dosežena ob nekoliko nižji rasti produktivnosti in višji rasti zaposlenosti kot v letu 2004. **Število delovno aktivnih** bi se povečalo za približno 0.4%, kar naj bi bil rezultat povečanja števila zaposlenih v gradbeništvu in v storitvenih dejavnostih, nadaljevalo pa se bo zniževanje zaposlenih v kmetijstvu, rudarstvu, predelovalnih dejavnostih in oskrbi z elektriko, plinom in vodo. Napovedano gospodarsko rast bi tako lahko dosegli ob 3.4-odstotni **rasti produktivnosti dela**. Z nadaljevanjem ugodnih gospodarskih razmer naj bi se število delovno aktivnih v **letu 2006** povečalo za nadaljnjih 0.5% in produktivnost za 3.6%.

V letu 2004 se je nadaljevalo upadanje števila registrirano brezposelnih, zmanjšujeta se tudi stopnji registrirane in anketne brezposelnosti. Povprečno **število registriranih brezposelnih** v letu 2004 je znašalo 92,826 (decembra 90,728), povprečna stopnja registrirane brezposelnosti je bila 10.3-odstotna, stopnja brezposelnosti ob koncu leta pa 10.1-odstotna (primerljivi stopnji registrirane brezposelnosti v letu 2003 sta bili 10.9% in 10.7%)⁶⁸. **Število brezposelnih po anketi** o delovni sili je v letu 2004 v povprečju ostalo enako kot leto poprej (64 tisoč). Zaradi višjega števila delovno aktivnih pa se je stopnja anketne brezposelnosti zmanjšala s 6.7% v letu 2003 na 6.3%.

Število registriranih brezposelnih se je v obdobju od januarja do decembra 2004 zmanjšalo za 5,265 oseb ali 5.5%. Prvič po štirih letih se je povečal **odliv brezposelnih v zaposlitev** (gl. tabelo 8 v statistični prilogi). Delo je dobilo 54,257 brezposelnih (7.4% več kot leto poprej), od tega približno 12,900 s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja (6,100 zaposlenih v okviru programov javnih del in

⁶⁵ Stopnje rasti so izračunane na osnovi novih revidiranih podatkov mesečne statistike delovno aktivnega prebivalstva in se zato razlikujejo od stopenj, objavljenih v Poročilu o razvoju 2005 (Indikator – Stopnja zaposlenosti), kjer so bili izračuni opravljeni še na starih podatkih.

⁶⁶ Po prvi objavi nacionalnih računov za leto 2004, 15. 3. 2005.

⁶⁷ Rast produktivnosti v kmetijstvu močno niha in je, kot kažejo izračuni statistike nacionalnih računov, odvisna predvsem od vremenskih razmer, ki določajo letino. Tako je bila v zadnjih letih najvišja leta 2002, ko je bila zaradi odlične letine kar 18.7-odstotna. Zaradi dobre letine je bila, ob 3.6-odstotnem zmanjšanju zaposlenosti po statistiki nacionalnih računov, visoka (kar 15.4-odstotna) tudi v letu 2004, medtem ko je bila leto prej zaradi suše negativna (-12.6%).

⁶⁸ Z novo metodologijo zajemanja formalno delovno aktivnega prebivalstva se je povečalo tudi število aktivnega prebivalstva po formalnem statusu (ki ga tvorijo formalno delovno aktivni in registrirani brezposelni), ki je osnova za izračun stopnje registrirane brezposelnosti. Ta je po novem izračunu za leto 2004 za 0.3 odstotne točke nižja kot po starem.

6,800 v okviru ostalih, večinoma ciljno usmerjenih programov za subvencioniranje zaposlovanja težje zaposljivih oseb). Po drugi strani se je ponovno nekoliko povečal **priliv v brezposelnost zaradi izgube dela** (že šesto leto zapored). Delo je izgubilo 69,577 zaposlenih (1.1% več kot leta 2003). Med razlogi za izgubo zaposlitve je še vedno najpomembnejša izguba dela za določen čas (47.5%), povečujejo pa se tudi izgube zaposlitve zaradi poslovnih razlogov (15.8% vseh izgub dela v letu 2004). Ponovno se je povečal tudi **priliv iskalcev prve zaposlitve**, ki jih je bilo 25,988. Med njimi je bilo 14.8% iskalcev z visoko izobrazbo (v letu 2003 13.8%). Število registriranih brezposelnih se je tako tudi v letu 2004 zmanjšalo predvsem zaradi nadaljevanja visokega **črtanja iz evidence** iz razlogov, ki niso povezani z zaposlitvijo brezposelnih. Teh je bilo 46,573, le za 1.6 % manj kot leto poprej. Še naprej prevladujejo črtanja zaradi nezglašanja na zavodih za zaposlovanje in izpis po lastni volji (skupaj preko 17.5 tisoč), naslednji pomemben razlog pa je ponovna vključitev brezposelnih v redno šolanje (7,250 oseb)⁶⁹. V evidenco po drugih zakonih je bilo v letu 2004 preneseno le še 2,268 oseb⁷⁰, 4,337 brezposelnih pa je bilo upokojenih.

Okvir 4: **Podatki o številu zaposlenih in delovno aktivnih**

SURS objavlja tri različne vrste podatkov o številu zaposlenih in delovno aktivnih. Mednarodno usklajena anketa o delovni sili opredeljuje kot delovno aktivne poleg oseb v delovnem razmerju in samozaposlenih tudi vse druge osebe, ki so v referenčnem tednu opravile kakršnokoli delo za plačilo, dobiček ali družinsko blaginjo. Anketa se redno izvaja od leta 1993 dalje. V letih 1993–1996 se je izvajala enkrat letno (za april), od drugega četrletja 1997 pa se izvaja štirikrat letno.

Mesečna statistika delovno aktivnega prebivalstva je omejena na ugotavljanje števila zaposlenih (oseb v delovnem razmerju) in samozaposlenih oseb. Do decembra 2004 je bil osnovni vir podatkov za zaposlene v podjetjih in organizacijah raziskava Mesečno poročilo o plačah in zaposlenih (ZAP/M). Število kmetov je bilo ocenjeno na podlagi podatkov anket o delovni sili za preteklo četrletje, vir za podatke o drugih samozaposlenih in pri njih zaposlenih osebah pa je že od leta 1999 dalje Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Z januarjem 2005 je SURS nekoliko spremenil metodologijo ugotavljanja teh kategorij. Sedaj upošteva statistični register delovno aktivnega prebivalstva tudi kot vir za podatke o zaposlenih v podjetjih in organizacijah. Ker se ta register vodi na podlagi prijav v obvezno socialno zavarovanje, zajema širši krog oseb kot prejšnja raziskava ZAP/M, ki je bila omejena na podjetja s 3 in več zaposlenimi. Spremenjena je tudi metodologija ocenjevanja mesečnega števila kmetov, ki je sedaj napovedano s pomočjo ARIMA-modela na osnovi četrletnih podatkov o

⁶⁹ Večinoma preko "Programa 10,000", to je skupnega programa ministrstev za šolstvo in šport ter za delo, družino in socialne zadeve z namenom vključiti brezposelne v izobraževanje po javno veljavnih programih s ciljem povečanja njihovih zaposlitvenih možnosti ter izboljšanja izobrazbene sestave brezposelnih.

⁷⁰ Gre za delovne invalide – prejemnike denarnega nadomestila iz ZPIZ-a, ki so na ZRSZ prijavljeni najmanj dve leti, in se v tem času zaradi svoje zaposlitvene oviranosti, kljub naporitvam k delodajalcem, niso uspeli zaposliti tudi po vključitvi v programe aktivne politike zaposlovanja ali za njih ni bilo primernih delovnih mest. V tej evidenci, ki se vodi na podlagi Pravilnika o vsebini in načinu vodenja uradnih evidenc s področja zaposlovanja, ki je bil objavljen 4. oktobra 2002 na podlagi sprememb in dopolnitev Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, je bilo decembra 2004 14,306 oseb.

kmetih iz preteklih anket o delovni sili. Po novi metodologiji so preračunani tudi podatki za pretekla leta, in sicer od januarja 2000 dalje.

Poleg teh dveh statistik SURS izračunava še **statistiko zaposlenosti po nacionalnih računih**. Ta temelji na Statističnem registru delovno aktivnega prebivalstva in številu kmetov, ki plačujejo socialne prispevke, ter določenem statistično ugotovljenem razmerju med številom teh kmetov in številom delovno aktivnih po registru ter številom drugih delovno aktivnih oseb.

Do razlike med temi tremi statistikami prihaja zaradi razlik v obsegu kategorij delovne aktivnosti, ki jih vključujejo. Anketa o delovni sili zajema poleg formalnih (osebe v delovnem razmerju ali z urejenim statusom samozaposlene osebe) tudi različne oblike neformalne delovne aktivnosti (neplačani pomagajoči družinski člani ali osebe, ki delajo po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji), ki jih mesečna statistika ne zajema, statistika po nacionalnih računih pa jih ocenjuje. Anketa o delovni sili se namreč izvaja na relativno majhnem vzorcu (približno 8 tisoč oseb štirikrat letno), kar je lahko tudi vzrok za nesorazmerno velika nihanja v dinamiki podatkov, ki jih nudi. Po drugi strani pa anketa zaradi metode vzorčenja ne more zajeti tujcev, zaposlenih v Sloveniji, ki so zajeti v mesečni statistiki in statistiki nacionalnih računov.

Z upokojevanjem in drugimi črtanji iz evidence ter s subvencioniranjem zaposlovanja težje zaposljivih oseb se počasi spreminja struktura registrirane brezposelnosti. Deleži starejših, dolgotrajno brezposelnih in brezposelnih brez izobrazbe so se zmanjšali tudi v letu 2004, povečali pa so se deleži iskalcev prve zaposlitve, žensk in brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo. Povprečno trajanje brezposelnosti se še naprej skrajšuje (v letu 2004 na 23 mesecev, kar je dva meseca manj kot v letu 2003). Zaradi prepisa v posebno evidenco (gl. opombo 70) se še naprej znižuje tudi število invalidov med brezposelnimi. Po drugi strani obe stopnji brezposelnosti žensk (registrirana in anketna) ostajata še naprej višji kot za moške (gl. tabelo 9 v statistični prilogi). Brezposelnost mladih (v starosti 15–24 let) ostaja še naprej relativno visoka, zlasti brezposelnost mladih žensk, pri moških pa se znižuje. Že od leta 2002 se povečuje tudi število brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo, zaradi upadanja skupnega števila brezposelnih pa s tem hitro narašča tudi njihov delež v skupnem številu brezposelnih. Število prejemnikov denarnih nadomestil se je v letu 2004 močno zmanjšalo (za 11.0%), naraščanje števila prejemnikov denarnih pomoči za brezposelnost pa se je v letu 2004 ustavilo.

Vlada si s ciljno usmerjenimi ukrepi aktivne politike zaposlovanja še naprej prizadeva za zmanjšanje brezposelnosti. V ta namen je sprejela **Nacionalni akcijski program zaposlovanja 2004**⁷¹, pripravljen v skladu z Evropsko strategijo zaposlovanja, ter na njem temelječ **Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leto 2005**. Ključni ukrepi se nanašajo na dvig izobrazbene ravni aktivnega prebivalstva oziroma njegove poklicne usposobljenosti; zmanjševanje strukturnih neskladij, kar pomeni zniževanje deleža dolgotrajno brezposelnih oseb in deleža brezposelnih oseb brez

⁷¹ To je nov program, ki zadeva uresničevanje strateških ciljev na področju trga dela in zaposlovanja v letu 2005 in se razlikuje od istoimenskega programa, ki ga je Vlada RS sprejela decembra 2003 za uresničevanje ciljev strategije zaposlovanja v letu 2004.

Tabela 20: **Značilne skupine registriranih brezposelnih (v % od povprečnega števila brezposelnih)**

	2003	2004
Ženske	52.8	53.1
Iskalci prve zaposlitve	23.2	25.2
Mladi do 26. leta	26.1	26.2
Z višjo in visoko izobrazbo	6.1	7.2
Brez izobrazbe	44.2	41.6
Brezposelni več kot 1 leto	48.6	46.2
Starejši od 40 let	44.1	42.8
Starejši od 50 let	21.4	21.0
Invalidi	10.7	9.2
Prejemniki denarnih nadomestil in pomoči	24.8	24.0
Vključeni v programe aktivne politike zaposlovanja	53.4	57.5
- izobraževanje in usposabljanje	27.7	25.9
- subvencije za nove zaposlitve	5.8	10.8
- ukrepi za invalide	13.0	14.2
- javna dela	6.9	6.6

Vir podatkov: preračuni UMAR na osnovi mesečnih podatkov ZRSZ.

poklicne izobrazbe; vključevanje v programe aktivne politike zaposlovanja vseh mladih brezposelnih, ki v 6 mesecih niso našli zaposlitve, oziroma vseh ostalih brezposelnih, ki se niso uspeli zaposliti v roku 12 mesecev; zmanjševanje regijskih neskladij na trgu dela; nadzor nad izpolnjevanjem obveznosti brezposelnih oseb; preprečevanje dela in zaposlovanja na črno; ter nadaljnji razvoj socialnega partnerstva.

Regionalne razlike v brezposelnosti so se zmanjšale tudi v letu 2004. Na to kažeta tako razlika med najvišjo in najnižjo regionalno stopnjo brezposelnosti kot koeficient variacije⁷², ki se znižuje že od leta 2002 dalje. V letu 2004 se je stopnja brezposelnosti zmanjšala v vseh statističnih regijah, z izjemo goriške, ki ima že vrsto let najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti v Sloveniji, vendar ta že od leta 2002 počasi, a vztrajno narašča. Najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti je imela v letu 2004 pomurska regija, slovensko povprečje pa so presegle še podravska, zasavska, spodnjeposavska, savinjska in koroška regija. Za večino teh regij so še vedno značilne tudi nadpovprečno visoka dolgotrajna brezposelnost in nizka izobrazbena struktura brezposelnih. Regije s podpovprečno stopnjo brezposelnosti, med temi osrednjeslovenska, goriška, obalno-kraška, notranjsko-kraška in gorenjska, pa se v zadnjih letih srečujejo z novim strukturnim problemom, to je naraščanjem deleža brezposelnih z višjo oz. visoko izobrazbo.

V letih 2005 in 2006 se bo brezposelnost še naprej zniževala. Ocenjujemo, da se bo stopnja registrirane brezposelnosti ob ugodnih razmerah za zaposlovanje v letu 2005 znižala na 9.8% in v letu 2006 na 9.3%, stopnja anketne brezposelnosti pa na 6.2%

⁷² Merjen kot razmerje med standardnim odklonom in aritmetično sredino regionalnih stopenj brezposelnosti.

oziroma 6.0%. Pri tem bodo še posebno pomembni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki bodo morali reševati zlasti probleme nadaljnjih odpuščaj zaposlenih v delovno intenzivnih panogah predelovalnih dejavnosti.

3.5. Politika javnih financ

Javnofinančna politika je eden glavnih instrumentov za uravnavanje makroekonomskih razmerij. Z vodenjem javnofinančne politike preko njenih instrumentov, ki po eni strani uravnavajo javnofinančne prihodke (davki, prispevki), po drugi strani pa javnofinančne odhodke, določamo njihov obseg in strukturo ter s tem sooblikujemo makroekonomsko okolje. V nadaljevanju najprej analiziramo javnofinančne prihodke in odhodke ločeno po štirih javnofinančnih blagajnah (državni proračun, občinski proračuni, zdravstvena in pokojninska blagajna). Najširši vpogled v ekonomsko vlogo države pa omogoča račun sektorja države kot celote, ki poleg štirih javnofinančnih blagajn vključuje še javne sklade. Prednost tega pogleda je, da se vklaplja v nacionalne račune in je zato skladen z metodologijo evropskega sistema računov, ki se med drugim uporablja tudi za ugotavljanje izpolnjevanja maastrichtskih meril na področju javnih financ. Njegova slabost pa je sorazmerno slaba razpoložljivost zlasti bolj dezagregiranih podatkov, zato ekonomski račun sektorja država predstavljamo na koncu poglavja.

3.5.1. Javnofinančni prihodki

V letu 2004 je bilo v davčnem sistemu in instrumentariju le nekaj sprememb, ki so poleg makroekonomskega okolja vplivale na obseg in strukturo javnofinančnih prihodkov. Zaradi prilagajanja evropski zakonodaji so se januarja in julija 2004 povečale trošarine na tobak in tobačne izdelke. Vse leto je Vlada v skladu s protiinflacijskimi cilji prilagajala višino trošarin na mineralna olja. Prispevki za socialno varnost so se vplačevali po enakih prispevnih stopnjah od mase bruto plač (38.2%) kot leto poprej. Davek na izplačane plače je ostal davčni vir tudi v letu 2004, zvišala se je le spodnja meja obdavčitve plač, njegova progresivna obdavčitvena lestvica pa ni bila spremenjena. V letu 2004 sta bila sprejeta nova zakona o dohodnini in o davku na dohodek pravnih oseb, ki sta s člani, ki se nanašajo na vstop Slovenije v EU, začela veljati ob vstopu v EU, v celoti pa z letom 2005.

*V letu 2004 so se **obvezne dajatve skupaj** glede na leto 2003 realno povečale za 3.2%, njihov delež v BDP pa se je znižal za 0.3 strukturne točke (na 40.2%). V tem so se prihodki od **davka na dodano vrednost** realno znižali, kar je predvsem posledica vstopa Slovenije v EU, ki je s spremenjenim načinom obračunavanja in plačevanja davka povzročil likvidnostne izpade prihodkov iz tega davčnega vira v mesecih neposredno po vstopu in nekoliko manjše prihodke v celem letu (za 0.7%). Prihodki iz davka na dodano vrednost so v letu 2004 dosegli 8.7% BDP, kar je za približno 0.5 strukturne točke manj kot leto prej.*

*Prihodki od **trošarin** so se po skromni rasti v letu 2003 (realno za 0.4%) v letu 2004 realno povečali za 6.2%. Hitreje od celote so se povečali prihodki od trošarin na tobak in tobačne izdelke (realno za 14.5%), pri katerih so se zaradi prilagajanja zakonodaji EU povečali zneski specifične in stopnje proporcionalne trošarine,*

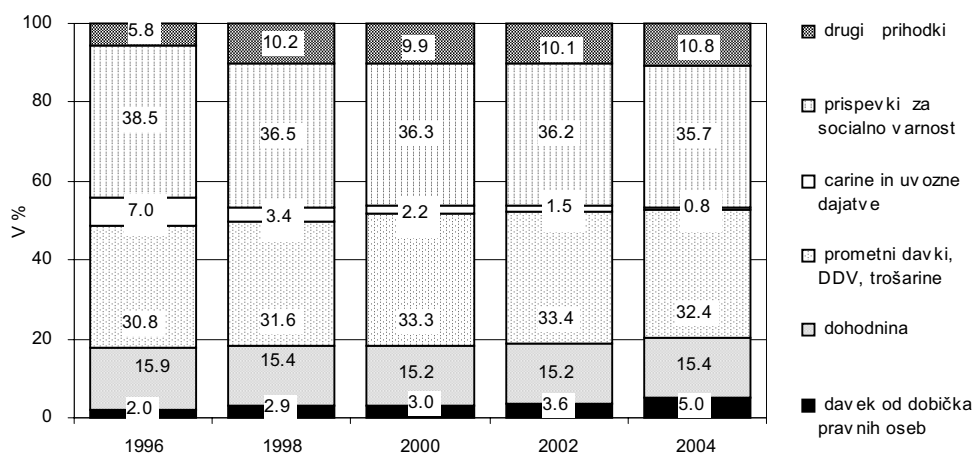
nekoliko počasneje pa prihodki od trošarin na mineralna olja (za 4.3%), medtem ko so se prihodki od trošarin na alkohol in alkoholne izdelke realno zmanjšali (za 2.6%). Delež prihodkov od trošarin v BDP je v letu 2004 dosegel 3.5%, kar je le za 0.1 strukturne točke več kot leto prej.

V letu 2004 so se prihodki od **davkov in prispevkov, ki so vezani na plače**, glede na leto 2003 realno povečali za 3.9%. Njihov delež v BDP je dosegel 22%, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot leto prej. Med davki in prispevki vezanimi na plače so se hitreje kot celota realno povečali prihodki iz **davka na izplačane plače** (za 6.1%), kjer se je zaradi progresivne lestvice, kljub zvišanju spodnje meje obdavčitve plač (septembra 2004), povečala povprečna obremenitev, in sicer s 4.7% v letu 2003 na 5% od mase bruto plač v letu 2004. Prihodki od **prispevkov za socialno varnost** so se ob nespremenjenih prispevnih stopnjah v letu 2004 realno povečali za 3.6%. V letu 2004 so bili celotni prihodki od **dohodnine** glede na leto 2003 realno višji za 4.5%. V tem so bili prihodki od davka iz plač realno večji za 4.2%, prihodki iz drugih podvrst dohodnine pa za 6.2%. Poračuni dohodnine so bili negativni in na enaki realni ravni kot leta 2003. Zaradi sprememb zakona o davku od **dobička pravnih oseb** so bili prihodki davka od dobička pravnih oseb v letu 2004 realno višji za 11.8%.

Pomen carin in uvoznih dajatev kot proračunskega vira se je v letu 2004 zmanjšal. Po vstopu Slovenije v EU se carine in uvozne dajatve nanašajo le še na uvoz iz držav izven EU, zato so bili v letu 2004 prihodki od carin glede na leto 2003 realno nižji za dobrih 46%, njihov delež v BDP je dosegel le še 0.3% (gl. II. del, str. 120).

Dejanski javnofinančni prihodki so bili v letu 2004 nižji od predvidenih ob sprejetju državnega proračuna. Nižji so bili prihodki od davka na dodano vrednost in malenkost tudi prihodki od carin in uvoznih dajatev. Precej manjša od pričakovanih v proračunu pa so bila črpanja sredstev iz proračuna EU (gl. II. del, str. 120). Prihodki od trošarin in od davka od dobička pravnih oseb so bili nekoliko višji od predvidenih.

Slika 12: **Struktura javnofinančnih prihodkov, v %**

Vir podatkov: APP, UJP, Obrazec B-2, metodologija in preračuni UMAR.

V letu 2005 sta v celoti začela veljati nova zakona o dohodnini in o davku na dohodek pravnih oseb, kar bo še nekoliko spremenilo strukturo javnofinančnih prihodkov, nadaljevalo pa se bo tudi usklajevanje trošarinskih dajatev z evropskimi direktivami. Med neposrednimi davki se bodo, zaradi skromnejših olajšav od dosedanjih ter zaradi na novo določenih odhodkov, povečali prihodki od davka na dohodek pravnih oseb, zaradi sprememb v dohodninskem zakonu, ki povečujejo olajšave in spreminjajo dohodninske lestvice in osnove, pa zmanjšali prihodki od dohodnine. Uskladitev z evropskimi direktivami bo v letu 2005 in 2006 še povečala trošarinske dajatve na tobak in tobačne izdelke.

*V letih 2005 in 2006 se bo, glede na predvideno makroekonomsko okolje in ob veljavnem davčnem sistemu in instrumentariju **delež obveznih dajatev v BDP** gibal okoli ravni 40%. Nadaljevala se bo celo tendenca rahlega zmanjševanja; od doseženih 40.2% BDP v letu 2004 na približno 40% v letu 2005 in na 39.7% v letu 2006. Pri tem se bodo **prispevki za socialno varnost** ob nespremenjenih stopnjah prispevkov povečevali skladno z rastjo mase bruto plač, ki pa bo, zaradi zaostajanja rasti bruto plač na zaposlenega za rastjo produktivnosti in ob zelo skromni rasti števila prejemnikov plač, zaostajala za rastjo BDP. Njihov delež v BDP se bo od 14.4% v letu 2004 znižal na 14.2% v letu 2005 in na 14.0% v letu 2006. Zaradi uveljavitve novega zakona o dohodnini se bo delež prihodkov od **dohodnine** v letu 2005 zmanjšal, in sicer po napovedi od 6.2% BDP v letu 2004 na približno 5.9% v letu 2005 in 5.8% v letu 2006. Prihodki od **davka na dodano vrednost in od trošarin** se bodo povečevali približno skladno z napovedano rastjo BDP in tako zadržali delež iz leta 2004 tudi v letih 2005 in 2006 (približno 12.5%). Prihodki od **carin** se bodo zaradi vstopa v EU v tem obdobju še zniževali, tako da bo njihov delež upadel na 0.1% BDP. Nekoliko hitreje od gospodarske rasti se bodo v letu 2005 povečali **prihodki od davka na dohodek pravnih oseb**, kjer se z uveljavitvijo novega zakona pričakuje povečanje efektivne davčne stopnje od sedanjih slabih 13% na približno 19%. Delež prihodkov od tega davka v BDP pa se bo povečal od 2% v letu 2004 na približno 2.5% v letih 2005 in 2006.*

3.5.2. Javnofinančni odhodki

Državni proračun

V letu 2004 so odhodki državnega proračuna skupaj s plačili sredstev v proračun EU v primerjavi z BDP dosegli 25.8% oz. za 0.4 strukturne točke več kot v letu 2003. Brez plačil sredstev v proračun EU pa so dosegli 25.1% BDP ali za 0.3 strukturne točke manj kot leta 2003. Po predhodnih podatkih so celotni odhodki državnega proračuna znašali 1,596 mrd SIT, kar je skupaj s sredstvi v proračun EU realno za 5.4% več kot v letu prej, brez upoštevanja teh sredstev pa za 2.7% več. Realizirani odhodki državnega proračuna so bili nižji od odhodkov po sprejetem državnem proračunu za približno 52 mrd SIT, zlasti zaradi nižjih prihodkov državnega proračuna od predvidenih; dosti nižja od predvidenih pa so bila tudi sredstva, ki jih je Slovenija pridobila iz evropskega proračuna (gl. II. del, str. 120).

Tabela 21: **Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v bruto domačem proizvodu v %**

	Struktura, v %				Delež v BDP, v %			
	2002	2003	2004	2005*	2002	2003	2004	2005*
SKUPAJ ODHODKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA	100.0	100.0	100.0	100.0	24.7	25.4	25.8	26.7
Tekoči odhodki	31.0	31.1	28.4	27.8	7.6	7.9	7.3	7.4
V tem:								
Plače in drugi izdatki zaposlenih v državnih organih	13.5	13.6	13.4	12.7	3.4	3.5	3.4	3.3
Izdatki za blago in storitve v drž. organih	10.7	10.1	9.0	9.3	2.6	2.6	2.3	2.5
Plačila domačih in tujih obresti	6.1	6.1	5.5	4.9	1.5	1.5	1.4	1.3
Tekoči transferi	60.7	59.8	60.3	58.6	15.0	15.2	15.5	15.7
V tem:								
Subvencije	4.3	4.4	4.6	4.4	1.1	1.1	1.2	1.2
Transferi posameznikom in gospodinjstvom	13.6	13.8	13.5	12.6	3.4	3.5	3.5	3.4
Transferi v javne zavode	21.8	21.4	21.5	20.5	5.4	5.4	5.5	5.4
Transferi v PIZ	17.2	16.3	15.5	15.5	4.3	4.1	4.0	4.0
Investicijski odhodki in transferi	8.3	9.2	8.7	9.4	2.0	2.3	2.2	2.5
Plačila sredstev v proračun EU	-	-	2.5	4.3	-	-	0.7	1.1

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR.

Opomba: *ocena po izhodiščih za pripravo rebalansa proračuna za leto 2005.

V letu 2004 so se med odhodki državnega proračuna hitreje kot skupni odhodki realno povečali izdatki za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih in v javnih zavodih, ki so v deležu v BDP pridobili 0.1 strukturne točke. Za toliko se je povečal tudi delež sredstev za subvencije. Transferi posameznikom in gospodinjstvom so v letu 2004 ohranili delež v BDP iz leta 2003. V letu 2004 se je zmanjšal delež transferov v občine, delež transferov v PIZ, delež sredstev za obresti ter delež sredstev namenjenih investicijam in investicijskim transferom (vsak za 0.1 strukturne točke). Delež sredstev za izdatke za blago in storitve v državnih organih in javnih zavodih v BDP se je zmanjšal za 0.4 strukturne točke.

Vlada bo v Državni zbor vložila predlog rebalansa državnega proračuna za leto 2005. Po sprejetih izhodiščih za pripravo rebalansa bo delež odhodkov državnega proračuna skupaj s sredstvi, ki jih bo Slovenija vplačala v proračun EU, v ocenjenem BDP dosegel 26.7%, kar je za 0.9 strukturne točke več kot v letu 2004, brez plačil v proračun EU pa bodo odhodki višji za 0.5 strukturne točke. Odhodki spremenjenega državnega proračuna za leto 2005 bi znašali 1,756 mrd SIT, kar je skupaj s sredstvi za proračun EU nominalno za 10% več, brez upoštevanja teh sredstev pa za 8.1% več, kot so znašali realizirani odhodki proračuna za leto 2004. Odhodki predvidenega rebalansiranega državnega proračuna bodo glede na veljavni državni proračun skupaj višji za 1.4%, nekoliko pa se bo spremenila tudi struktura proračuna po ekonomskih namenih.

Občinski proračuni

V primerjavi z BDP se bodo v letih 2005 in 2006 odhodki občinskih proračunov zadržali približno na ravni iz leta 2004 (5%). Odhodki občinskih proračunov so se po predhodnih podatkih v letu 2004 realno povečali za 2.9%, njihov delež v primerjavi z BDP pa je dosegel 5%, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot v letu 2003. Hitreje kot celotni odhodki so naraščali izdatki za blago in storitve in transferi posameznikom in gospodinjstvom, počasneje pa sredstva za plače in prispevke v občinskih organih in javnih zavodih ter sredstva za investicije. Realno so se zmanjšala plačila domačih obresti in subvencije. Za leti 2005 in 2006 je še predvidena upočasnjena rast odhodkov občinskih proračunov, ki bo v obeh letih manjša od rasti BDP.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Za realizacijo pravic iz zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) je bilo v letu 2004 porabljenih realno za 2.4% več sredstev kot v letu 2003 oziroma 12.4% BDP (za 0.2 strukturne točke manj kot leto prej). Ob upoštevanju sedanje zakonodaje in makroekonomskih predpostavk se bo zmanjševanje deleža odhodkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje nadaljevalo tudi v **letih 2005 in 2006**, ko bo z nadaljnjim zmanjšanjem odmerne stopnje in ob predvideni rasti števila upravičencev (1.6% v 2005 in 1.7% v 2006) po oceni v letu 2005 za te odhodke namenjeno približno 12.2% BDP in v letu 2006 12% BDP.

Obvezno zdravstveno zavarovanje

V letu 2004 so bili odhodki v obveznem zdravstvenem zavarovanju realno za 3.4% višji kot v preteklem letu in dosegli 6.6% BDP. Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2004 sicer niso bistveno spremenile, sprejete pa so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. Kljub temu so se izdatki za zdravstvene storitve povečali realno za 3.7%, in sicer najbolj v bolnišničnem zdravljenju (realno za 4.2%). Sredstva za zdravila in tehnične pripomočke so se realno povečala le za 1%. Znatno so se povečala predvsem sredstva za boleznine, in sicer realno za 4.3%.

V letu 2005 se bo delež odhodkov za obvezno zdravstveno zavarovanje v BDP glede na predhodno leto zmanjšal za 0.2 strukturne točke (na 6.4% BDP), kar je raven iz leta 2000. Po sprejetem finančnem načrtu Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije za leto 2005 je predvideno da se bodo v tem letu sredstva v obveznem zdravstvenem zavarovanju realno povečala le za 1.6% (nominalno za 4.1%). Pri tem se bodo izdatki za zdravstvene storitve realno povečali za 1.4%, odhodki za zdravila in delo lekarn za 2.7% in sredstva za boleznine za 4.4%. Začrtan program bo v letu 2005 zahteval pospešene aktivnosti za nadaljnjo racionalizacijo odhodkov v obveznem zdravstvenem zavarovanju. V letu 2006 bodo po projekcijah, ki upoštevajo makroekonomske predpostavke, sredstva za obvezno zdravstveno zavarovanje rasla skladno z rastjo BDP in ohranila predvideni delež v BDP iz leta 2005.

3.5.3. Javnofinančni primanjkljaj

Z ukrepi ekonomske politike se je v **lanskem letu** sicer blažilo pritiske na javnofinančne odhodke in zagotavljalo čim bolj stabilne vire financiranja, vendar je kljub temu **javnofinančni primanjkljaj**⁷³ dosegel 1.4% BDP, kar je toliko kot v letu 2003.

Tabela 22: **Konsolidirana bilanca javnega financiranja, po metodologiji GFS-IMF (MF) (deleži v primerjavi z bruto domačim proizvodom v %)**

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ¹	2003	2004	2005 napoved
Javnofinančni prihodki	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.3	41.7	42.3
Javnofinančni odhodki	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.1	42.7	43.1	43.6
Presežek/primanjkljaj	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-2.9	-1.4	-1.4	-1.3

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR.

Opombe: Prispevki delodajalcev za socialno varnost so konsolidirani. ¹V letu 2002 so se celoletni odhodki državnega proračuna realizirali z enajstmesečnimi prihodki davka na dodano vrednost in trošarin, s čimer je bilo proračunsko leto usklajeno s koledarskim letom, izkazani javnofinančni primanjkljaj za leto 2002 pa se je povečal za t. i. izravnalni proračunski primanjkljaj v višini 1.5% BDP.

Po konsolidirani bilanci javnega financiranja za **leto 2005** je primanjkljaj javnih financ ocenjen na 1.3% bruto domačega proizvoda, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot v letu 2004.

Okvir 5: **Dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja**

Predvideno zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja v naslednjem obdobju bo odvisno predvsem od dokončanja strukturnih reform povezanih s fiskalnim sektorjem. Ob predvidenih ugodnih gospodarskih gibanjih bo namreč ciklični primanjkljaj relativno majhen, za leto 2009 pa predvidevamo, da bomo imeli ciklični presežek. Strukturni del primanjkljaja javnofinančnega sektorja se bo tako v letu 2005 zmanjšal za približno 0.25 odstotne točke oz. iz 87.5 mrd SIT, kolikor je znašal konec leta 2004, na 76.8 mrd SIT ob koncu leta 2005.

Tabela 23: **Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj, v % BDP**

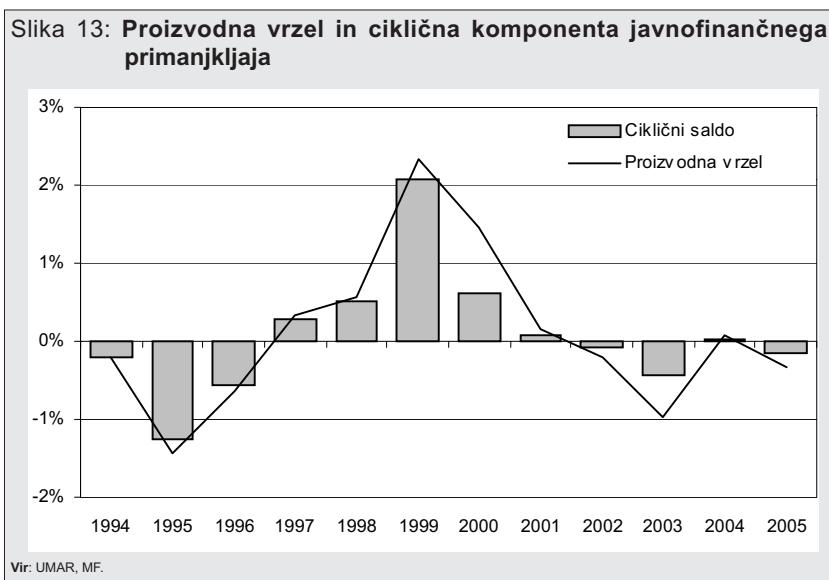
	Dejanski saldo	Ciklični saldo	Strukturni saldo
2000	-1.29	0.63	-1.91
2001	-1.33	0.06	-1.39
2002	-2.94	-0.08	-2.85
2003	-1.37	-0.43	-0.94
2004	-1.38	0.03	-1.41
2005	-1.31	-0.15	-1.16

Vir: UMAR, MF.

Opomba: primanjkljaj sektorja države je izračunan po spremenjeni metodologiji GFS (prispevki delodajalcev za socialno varnost se ne konsolidirajo).

⁷³ Javnofinančni primanjkljaj je definiran kot razlika med konsolidiranimi prihodki in odhodki državnega in občinskih proračunov ter pokojninske in zdravstvene blagajne.

3.5.4. Primanjkljaj institucionalnega sektorja država

Po vstopu v Evropsko unijo veljajo za Slovenijo določila Pakta stabilnosti in rasti, po katerih delež primanjkljaja sektorja država v BDP ne sme presegati 3%. Za preverjanje javnofinančnega stanja je Slovenija v okviru postopka za ugotavljanje presežnega primanjkljaja in dolga države dolžna dvakrat letno posredovati Evropski komisiji »Poročilo o primanjkljaju in dolgu države«. Poročilo je sestavljeno skladno z enotno metodologijo Evropskega sistema računov iz leta 1995 (ESA-95)⁷⁴, ki jo morajo dosledno spoštovati vse države članice. Zgornja dovoljena meja primanjkljaja sektorja država (3% BDP) je tudi maastrichtski konvergenčni kriterij, ki ga mora Slovenija izpolniti za vstop v EMU (predvidoma v začetku leta 2007). V obdobju od leta 2001 do 2003 je Slovenija ta kriterij izpolnjevala, po predhodnih podatkih pa je bil izpolnjen tudi v letu 2004.

V letu 2000 je delež primanjkljaja sektorja država v BDP znašal 3.4% in se je v naslednjih treh letih postopoma zmanjševal. V obdobju od leta 2000 do 2003 se je delež primanjkljaja sektorja država v BDP zmanjšal za 1.4 odstotne točke, in sicer od doseženih 3.4% BDP v letu 2000 na 2% BDP v letu 2003. Zmanjšanje je bilo največje v letu 2001, ko se je delež primanjkljaja zmanjšal za 0.6 odstotne točke (na 2.8% BDP), v letih 2002 in 2003 pa se je vsako leto zmanjšal še za nadaljnje 0.4 odstotne točke (na 2.4% BDP v letu 2002 in na 2% BDP v letu 2003).

⁷⁴ Sektor država institucionalno poleg štirih javnofinančnih blagajn (državni in občinski proračuni, obvezno zdravstveno ter pokojninsko in invalidsko zavarovanje) zajema še javne sklade, med njimi tudi Kapitalsko družbo (KAD) in Slovensko odškodninsko družbo (SOD) ter javne agencije. Metodologija ESA – 95 temelji na obračunskem principu, kar pomeni, da vse prihodke in izdatke zajame v trenutku nastale terjatve in obveznosti, ne glede na to, kdaj so plačani.

Tabela 24: **Delež primanjkljaja sektorja država po podsektorjih po metodologiji ESA – 1995, v % BDP**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Ocena	Napoved
Primanjkljaj sektorja država (prihodki minus izdatki)	-3.5	-2.8	-2.4	-2.0	-1.9	-1.9
Od tega:						
Centralna država	-3.0	-2.5	-2.1	-1.9	-1.8	-2.7
Lokalna država	0.1	0.0	-0.2	0.0	0.0	0.0
Skladi socialnega zavarovanja	-0.5	-0.3	-0.1	-0.1	-0.1	0.8

Vir: SURS, MF – Poročilo o primanjkljaju in dolgu države, marec 2005.

V letu 2004 je po predhodnih podatkih delež primanjkljaja sektorja država znašal 1.9% BDP; glede na preteklo leto se je zmanjšal za 0.1 strukturne točke. Tudi za leto 2005 je bilo v Poročilu o primanjkljaju in dolgu države na podlagi veljavnega proračuna za leto 2005 ocenjeno, da se bo delež ohranil na ravni 1.9% BDP.

3.6. Denarni trg in gibanje kapitala

3.6.1. Denarna gibanja in politika

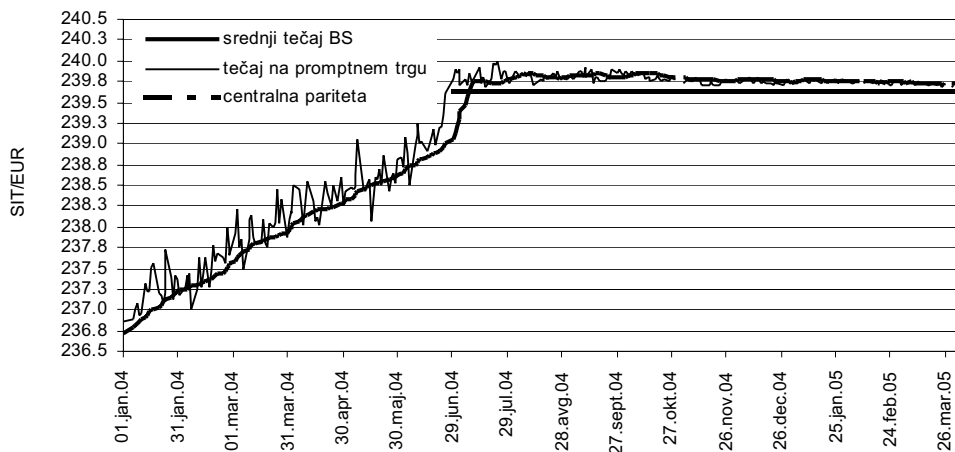
Denarna politika Banke Slovenije je bila v letu 2004 zaznamovana s pripravami na vstop in vstopom v mehanizem deviznih tečajev ERM II. BS je v prvih šestih mesecih leta 2004 nadaljevala s politiko, predstavljeno v Programu vstopa v ERM II in prevzema evra, v skladu s katero je nadaljevala s postopnim zmanjševanjem stopnje depreciacije tolarja ter hkratnim zniževanjem obrestnih mer svojih ključnih instrumentov. Počasnejša rast tečaja je, ob upoštevanju praktično popolnega prenosa rasti tečaja na rast cen, prispevala k nadaljevanju postopnega zniževanja inflacije, in omogočila neproblematično stabilizacijo tečaja tolarja.

Po manj kot dvomesečnem članstvu v EU se je Slovenija konec junija 2004 priključila mehanizmu deviznih tečajev ERM II. BS je v prvem polletju leta 2004 nadaljevala s politiko enakomerne in postopne depreciacije tolarja, zaradi česar se je tečaj znižal za 1.0%, na medletni ravni pa je depreciacija tolarja konec junija lani znašala 2.3%. Po določitvi centralne paritete v razmerju 239,640 tolarjev za 1 evro ob vstopu v ERM II junija lani je tečaj tolarja na deviznem trgu (merjeno na podlagi tečajev, ki jih sporočijo banke) nihal v ozkem razponu pod tako določeno pariteto, ki ni presegel 0.15%⁷⁵.

Stabilizacija nominalnega tečaja tolarja ni značilno spremenila dinamike realnega tečaja tolarja. Hkratno znižanje inflacije po vstopu v ERM II, ki jo je v pretežni meri omogočila stabilizacija tečaja, je namreč omogočilo ohranjanje stabilnega realnega tečaja tolarja do evra. Ta je v 12 mesecih pred vstopom v ERM II depreciiral za 0.5%, po vstopu v ERM II pa je njegova depreciacija do marca 2005 znašala

⁷⁵ Pravila sodelovanja določajo, da odstopanja dejanskega tečaja od centralne paritete ne smejo preseči 15%.

Slika 14: Stabilizacija tečaja tolarja

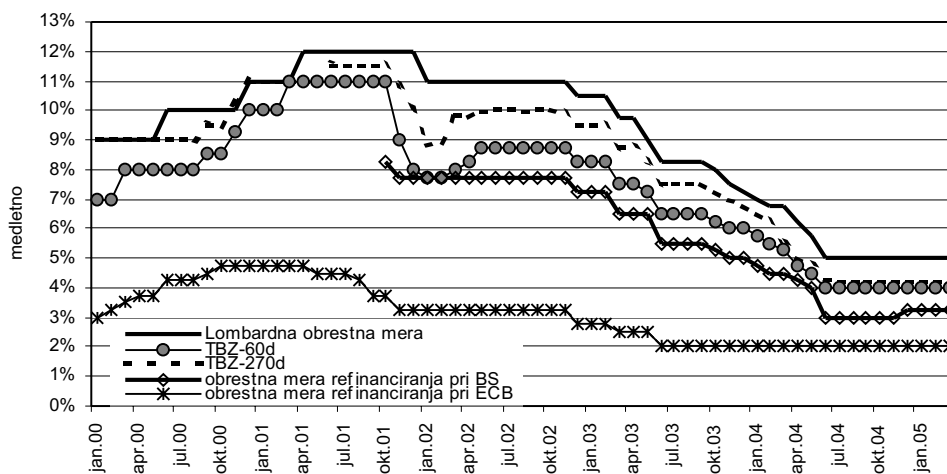

Vir: Banka Slovenije.

0.2%. Ob nadaljevanju nihanj tečaja ameriškega dolarja pa se je realni efektivni tečaj tolarja, merjen z indeksom cen življenjskih potrebščin, v letu 2004 povešal za 0.8%, v prvih treh mesecih letos pa se je povešal za 0.2%.

Po zniževanju v prvi polovici leta je Banka Slovenije po vstopu v ERM II svoje ključne obrestne mere večinoma ohranjala nespremenjene. V prvih šestih mesecih leta je BS v več korakih znižala svoje ključne obrestne mere, ki so bile tako konec junija 2004 v primerjavi z decembrom 2003 nižje za 2.0 odstotne točke (60-dnevni tolarški blagajniški zapisi, začasni odkup deviz oziroma obrestna mera pri swap poslih), 2.25 odstotne točke (lombardna) oz. za 2.5 odstotne točke (270-dnevni

Slika 15: Gibanje ključnih obrestnih mer Banke Slovenije in Evropske centralne banke

Vir: Banka Slovenije, Evropska centralna banka.

tolarski blagajniški zapisi). Konec decembra 2004 je BS povišala ceno začasnega odkupa deviz za 0.25 odstotne točke (na 1.25%) in s tem za enak znesek tudi obrestno mero refinanciranja (na 3.25%), zaradi česar se je povečal razkorak do primerljive obrestne mere Evropske centralne banke (ki je konec marca znašala 2.0%). V prvem četrtletju leta 2005 pa BS ni več spreminjala obrestnih mer svojih ključnih tolarskih instrumentov, hkrati pa tudi ni predstavila poteka procesa harmonizacije obrestnih mer z obrestnimi merami evro območja, ki naj bi se zaključil ob prevzemu evra, predvidoma v začetku leta 2007.

Za leto 2004 je bilo značilno povečanje razlik med stopnjami rasti denarnih agregatov. Medletna rast ožje opredeljenega denarnega agregata M1 se je v letu 2004 povišala za 17.1 odstotne točke in konec decembra 2004 znašala 27.8%, medtem ko se je medletna rast denarnega agregata M2 znižala za 1.3 o. t., na 4.0%. Rast širše opredeljenega denarnega agregata M3 se je povišala za 1.8 o. t. na 6.8%. Visoka rast M1 je bila predvsem posledica naraščanja tolarskih naložb, k počasnejši rasti širše opredeljenih denarnih agregatov pa so prispevale tudi spremenjene razmere na deviznem trgu, saj je neto finančni pritek v letu 2004 znašal 52 mio EUR (v letu 2003 pa 159 mio EUR).

Okvir 6: **Izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev**

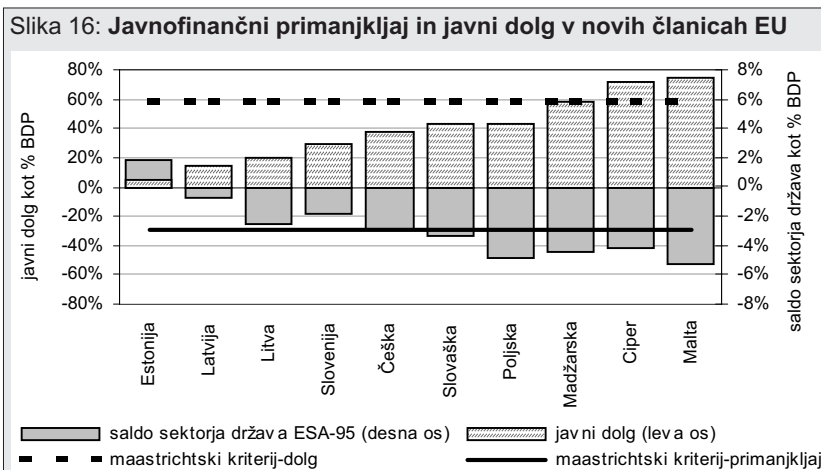
Za prevzem evra v začetku leta 2007 bo najkasneje v sredini leta 2006 treba izpolniti maastrichtske kriterije. Dvoletno uspešno sodelovanje v ERM II je ob izpolnjevanju kriterijev glede inflacije, obrestnih mer ter javnega dolga in primanjkljaja sektorja države pogoj za prevzem evra in s tem izkoriščanja prednosti, ki jih zagotavlja sodelovanje v denarni uniji.

Slovenija trenutno izpolnjuje oba kriterija na področju fiskalne politike. Javnofinančni primanjkljaj je v letu 2004 dosegel 1.9% BDP, kar je tudi ob upoštevanju varnostne meje⁷⁶ pod 3%, kot zahteva maastrichtski kriterij; javni dolg pa je znašal 29.4% BDP⁷⁷, kar je pod mejo 60% BDP, kot jo določa maastrichtski kriterij.

Med maastrichtskimi kriteriji, ki se nanašajo na denarni del ekonomije, inflacija še vedno presega dovoljeno vrednost, kriterij dolgoročne obrestne mere pa je že izpolnjen. Maastrichtski kriterij, ki se izračunava na podlagi povprečne inflacije v treh državah z najnižjimi stopnjami rasti cen, povečane za 1.5 odstotne točke, je ob upoštevanju dosedanje prakse pri njegovem izračunavanju decembra 2004 znašal 2.2%, kar je bilo 1.4 odstotne točke manj, kot je znašala povprečna (HICP) inflacija v Sloveniji. Slovenija pa že izpolnjuje tudi kriterij glede dolgoročne obrestne mere. Ta zahteva, da povprečna dolgoročna obrestna mera v letu pred preverjanjem izpolnjevanja meril ne sme presežati referenčne obrestne mere, ki je določena kot povprečje obrestnih mer v treh državah z najboljšimi rezultati na področju

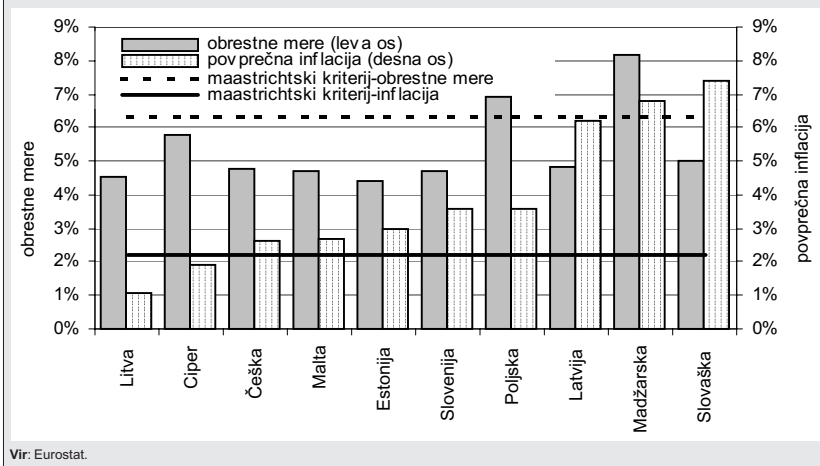
⁷⁶ Varnostna meja je ocenjena na podlagi preteklih nihanj proračunskega salda in torej upošteva odstopanja dejanskega salda od načrtovanega.

⁷⁷ First notification of deficit and debt data for 2004, Eurostat, 18. marec 2005.

stabilnosti cen, za več kot dve odstotni točki. Dvanajstmesečno povprečje dolgoročne obrestne mere treh držav EU je decembra 2004 znašalo 4.3%, maastrichtski kriterij pa je tako dosegal 6.3%, kar je 1.6 odstotne točke nad dvanajstmesečnim povprečjem donosnosti do dospelja desetletnih državnih obveznic v Sloveniji. Zadnji kriterij se nanaša na stabilnost tečaja; čeprav se tečaj tolarja po vstopu v ERM II giblje v precej nižjem razponu od dovoljenih $\pm 15\%$, pa Slovenija trenutno še ne izpolnjuje pogoja stabilnosti tečaja, saj v mehanizmu deviznih tečajev ERM II sodeluje šele devet mesecev, kriterij pa zahteva stabilen tečaj v obdobju najmanj dveh let pred prevzemom evra.

Slika 17: Inflacija in obrestne mere v novih članicah EU

V prvem četrtletju leta 2005 je Banka Slovenije nadaljevala z izvajanjem politike, ki je bila značilna že za drugo polletje leta 2004. BS je po vstopu v mehanizem deviznih

tečajev ERM II predvsem ohranjala stabilen tečaj tolarja, ki je v prvem četrtletju leta 2005 nihal še v ožjem razponu kot v drugi polovici lanskega leta. Ob tem BS v letošnjem letu tudi ni spreminjala svojih ključnih obrestnih mer, s čimer je, ob nespremenjenih obrestnih merah Evropske centralne banke, ohranjala nominalni razkorak med obrestnimi merami. Dinamika sprememb denarnih agregatov pa je bila tudi v prvem četrtletju letos še naprej odvisna predvsem od gibanj plačilnobilančnih tokov.

Večjih sprememb usmeritev denarne politike ne pričakujemo niti v času do prevzema evra. Ob skrbi za stabilen tečaj bo pred prevzemom evra treba predvsem nadalje znižati nominalne obrestne mere BS in jih s tem uskladiti s primerljivimi obrestnimi merami Evropske centralne banke, ki so trenutno še približno 1.25 odstotne točke nižje. Pri tem ocenjujemo, da je verjetnost šokov, ki bi prizadeli slovensko ekonomijo v večji meri kot ostale ekonomije EU, majhna; kljub temu pa lahko v povezavi s članstvom v ERM II identificiramo predvsem tveganje neprimerne osrednjega menjalnega razmerja, tveganje prekomernih kapitalskih pritokov, tveganje prekomerne kreditne ekspanzije in z njo povezanega vpliva na trošenje in inflacijo ter tveganje poslabšanja konkurenčne sposobnosti gospodarstva (gl. str. 129, III del in Glavna tveganja za uresničitev Pomladanske napovedi na str. 29).

3.6.2. Finančni tokovi in trg kapitala

Varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih

Nizka rast varčevanja prebivalstva v bankah se je nadaljevala tudi leta 2004. Vse do novembra je bila rast še nižja od rasti iz leta 2003, ki je bila najnižja doslej. Decembrski visoki prilivi, povezani tudi s spremembo davčne zakonodaje⁷⁸, so imeli za posledico najvišjo mesečno rast po decembru 2001⁷⁹. V letu 2004 so bila sproščena tudi sredstva iz prve petletne stanovanjske sheme (NSVS), ki so precej vplivala na ročnostno strukturo tolarkega varčevanja prebivalstva.

*Pomen **tolarskega varčevanja** v bankah kot oblika varčevanja prebivalstva se zmanjšuje. Tudi lani so se podobno kot leto poprej najbolj krepile vpogledne tolarske vloge, kar je posledica zniževanja obrestnih mer za vezane vloge⁸⁰, ki dosegajo zgodovinsko najnižje ravni in v nekaterih primerih niti ne ohranjajo realne vrednosti prihrankov. Tako je obseg tolarskih vpoglednih vlog predstavljal že 45.2% vseh tolarskih vlog (za 9.1 odstotne točke več kot decembra 2003). Obseg vezanih vlog se je med letom pretežno zniževal. Izjema so bile le tolarske vezane vloge od 31–90 dni (realno porasle za več kot 40%), kar lahko povežemo s sprostitev sredstev iz NSVS⁸¹. Celotni neto prilivi tolarskega varčevanja so v preteklem letu znašali 129.2*

⁷⁸ Ta predvideva trajno obdavčenje kapitalskih dobičkov pretežnih deležev v podjetjih, ki presežajo 60 mio SIT v družbah z več kot 200 mio SIT kapitala. Zato so fizične osebe, ki presežajo to mejo, svoje deleže prodale in denar deponirale na banki.

⁷⁹ Visoki prilivi povezani z menjavo evropskih valut v evre.

⁸⁰ Predvsem zaradi zniževanja inflacije; gl. str. 92.

⁸¹ Celotni znesek privarčevanih sredstev v okviru NSVS je presegel 43 mrd SIT. Tovrstni vezani depoziti pa so samo julija beležili neto priliv v višini 30.9 mrd SIT, kar predstavlja približno tretjino letnih neto prilivov.

Tabela 25: Prihranki prebivalstva v bankah in realne medletne stopnje rasti

	V mrd SIT	Realna rast stanja (v %)					
	Stanje 31. 12. 2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celotno varčevanje	2,341.3	7.5	14.8	28.1	7.0	5.3	7.5
Tolarsko varčevanje	1,422.3	10.9	14.2	24.7	12.6	6.6	6.6
Vpogledne vloge	642.8	18.2	6.4	14.1	12.8	10.6	33.6
Kratkoročne vloge	632.1	8.5	22.9	27.3	2.3	5.7	0.7
Dolgoročne vloge	146.2	-1.2	5.8	49.4	53.2	1.4	-35.1
Devizno varčevanje	919.0	3.7	15.5	32.1	0.9	3.6	8.7
Kratkoročne in vpogledne vloge	829.6	3.2	11.0	34.5	1.2	6.6	8.2
Dolgoročne vloge	89.4	8.4	55.6	16.9	-0.9	-18.2	13.3

Vir: BS, preračuni UMAR.

mrd SIT (od tega vpogledne vloge 176.6 mrd SIT – za skoraj 1.7-krat več kot leta 2003) in so bili realno za 6.6% nižji kot leto poprej.

V preteklem letu se je kljub nižji donosnosti kot pri tolarskih vlogah krepilo **devizno varčevanje**. V tem so se poleg kratkoročnih v nasprotju z letom 2003 krepile tudi dolgoročne devizne vloge. Neto priliv deviznega varčevanja je znašal 73.5 mrd SIT, kar je realno skoraj trikrat toliko kot v letu 2003.

V prvih dveh mesecih leta 2005 se je obseg celotnega varčevanja prebivalstva v bankah realno ohranjal na ravni iz konca lanskega leta. Še naprej so se krepile devizne vloge, ki so v tem obdobju realno porasle za 0.3%, tolarske pa so realno upadle za 0.2% (brez upoštevanja vpoglednih vlog pa bi bilo to znižanje še za 0.7-odstotne točke večje).

Relativno visoki donosi **vzajemnih skladov** so ob hkrati nizkih obrestnih merah za bančne depozite spodbujali finančne naložbe v vzajemne sklade. Neto prilivi so na letni ravni dosegli kar 81.2 mrd SIT, kar je več kot v vseh preteklih letih skupaj. Število vzajemnih skladov se je od konca leta 2003, ko jih je bilo 20, povečalo že na 33, poleg tega pa so se pričeli tržiti tudi tuji vzajemni skladi. Obseg sredstev v upravljanju vzajemnih skladov (207.8 mrd SIT) se je lani več kot podvojil. Tako je varčevanje v vzajemnih skladih predstavljalo že 8.9% varčevanja prebivalstva v bankah (4.3% v 2003). Čeprav se je medletna donosnost vzajemnih skladov v drugi polovici leta pretežno zniževala, pa je bila le-ta ob koncu leta na ravni 17.7% (16.8% v 2003)⁸². Ob rasti cen delnic (gl. str. 93, trg vrednostnih papirjev) so bili najbolj donosni delniški vzajemni skladi (17.7-odstoten donos), najmanj obvezniški vzajemni skladi (6.9%), medtem ko je bila obrestna mera za dolgoročne depozite ob koncu leta 2003 na ravni 5.7%.

Vzajemni skladi so v prvem četrtletju letos beležili neto priliv v višini 14.2 mrd SIT, kar je približno petino manj od istega obdobja lani. Takšno gibanje je predvsem

⁸² Tehtano povprečje donosov, kjer se kot utež uporablja vrednost sredstev v upravljanju posameznega sklada.

posledica nizkih neto prilivov v marcu, ki so najverjetneje odziv na negativna gibanja cen delnic na domačih in tudi tujih kapitalskih trgih (gl. str. 93).

Krediti

K rasti tolarskih kreditov so največ prispevali krediti prebivalstvu. Realni obseg tolarskih kreditov se je v letu 2004 pretežno povečeval in bil ob koncu leta za 7.0% višji kot ob koncu leta 2003, k čemur je največ prispevala rast tolarskih kreditov prebivalstvu (kar 5.2 odstotne točke). Ti so zabeležili tudi najvišjo rast po letu 1999. Tudi po ročnostni strukturi so k rasti največ prispevali dolgoročni krediti, ki so realno porasli za 10.2%, od tega večji del prebivalstvu. Neto tokovi vseh tolarskih kreditov so v letu 2004 znašali 190.8 mrd SIT, kar je realno za 15.8% več kot v predhodnem letu.

V letu 2004 se je zadolževanje podjetij in DFO doma ter v tujini realno okrepilo za skoraj tretjino. Neto tokovi so dosegli vrednost 530.5 mrd SIT, od tega je bilo skoraj 90% deviznih kreditov najetih pri domačih bankah in v tujini.

Rast obsega tolarskih kreditov podjetij in DFO je obratno kot leta 2003 v večji meri izhajala iz rasti okvirnih in kratkoročnih kreditov. Rast tolarskih dolgoročnih kreditov podjetjem je bila lani skromna, medtem ko se je rast kratkoročnih in okvirnih kreditov po znižanju v letu 2003 okrepila (gl. tabelo 26). Neto prilivi tolarskih kreditov podjetij in DFO so v preteklem letu znašali 69.4 mrd SIT, kar je realno za dobro petino manj kot leto poprej.

Podjetja in DFO so tudi lani pospešeno najemala devizne kredite na domačem trgu. Rast teh kreditov se je kljub že prejšnja leta visoki rasti še povečala, na 45.4% (gl.

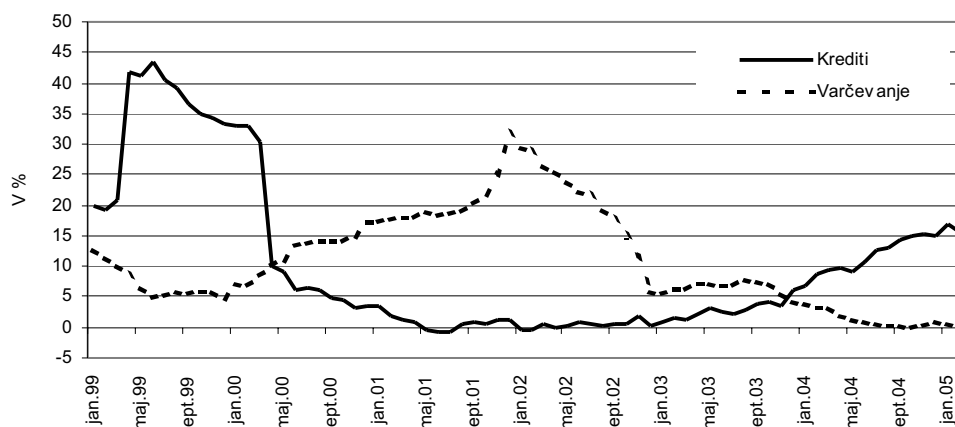
Tabela 26: Stanje kreditov domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi in realne stopnje rasti

	V mrd SIT	Realna rast stanja kreditov (v %)					
	Stanje 31. 12. 2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Tolarski krediti skupaj	2,021.9	14.4	5.8	7.7	-1.2	4.6	7.0
gospodarstvu in DFO	1,132.3	9.7	6.6	11.2	-4.9	3.9	3.2
Okvirni, kratkoročni	600.2	10.7	11.5	10.4	-7.6	-0.2	5.1
Dolgoročni	532.0	8.4	0.9	12.2	-1.5	8.7	1.1
prebivalstvu	756.9	33.4	3.6	1.1	0.4	6.3	15.0
Okvirni, kratkoročni	135.8	42.7	5.8	7.1	-1.1	2.9	3.1
Dolgoročni	621.1	31.3	3.1	-0.4	0.8	7.1	18.0
državi	132.7	-26.3	13.7	14.0	28.5	2.8	-1.6
Okvirni, kratkoročni	4.3	-6.8	59.9	-5.9	-2.5	-19.5	-81.9
Dolgoročni	128.3	-31.4	-2.4	25.4	41.7	9.3	15.7
Devizni krediti							
gospodarstvu in DFO	910.1	42.8	33.1	33.3	34.5	39.9	45.4
prebivalstvu	22.9	2,067.1	-2.8	8.5	18.4	47.1	261.3
državi	43.5	-33.7	-5.4	-77.5	242.0	-36.2	238.6

Vir: BS, preračuni UMAR.

Slika 18: Medletne realne stopnje rasti obsega varčevanja (brez tolarskih vpoglednih vlog) in realna rast obsega tolarskih kreditov prebivalstva v bankah

Vir podatkov: Banka Slovenije, preračuni UMAR.

Opomba: Poleg uvedbe DDV-ja je do skoka v letu 1999 prišlo tudi zaradi nove metodologije zajemanja podatkov, ki je med prebivalstvo vključila tudi samostojne podjetnike.

tabelo 26). Neto prilivi so znašali 284.3 mrd SIT, kar je realno za skoraj dve tretjini več od neto prilivov iz leta 2003. Ugodnejši devizni krediti pri domačih bankah tako še naprej ostajajo najpomembnejša oblika dolžniškega financiranja podjetij (več kot 50% celotnega zadolževanja), kar je verjetno tudi posledica sklepa BS konec oktobra 2003, ki omogoča, da banke v tujem denarju kreditirajo rezidente za kakršenkoli namen. Bolj uveljavljena podjetja pa lahko v **tujini** najamejo kredite še pod ugodnejšimi pogoji. Neto tokovi teh kreditov so lani znašali 176.8 mrd SIT, kar je realno za dobrih 30% več kot leta 2003.

V okviru zadolževanja prebivalstva se je okrepila predvsem rast dolgoročnega zadolževanja (gl. tabelo 26). Podatki Banke Slovenije (za 8 največjih bank) kažejo, da so velik del dolgoročnega zadolževanja predstavljali potrošniški krediti⁸³, zaradi nizke osnove iz preteklega leta pa so se najbolj okrepili stanovanjski krediti, izraziteje v drugi polovici leta, ko so bila sproščena sredstva iz NSVS. Kljub temu pa ocenjujemo, da je velik del kreditnega potenciala še vedno neizkoriščenega⁸⁴. Neto tokovi tolarskih kreditov prebivalstva v celotnem bančnem sistemu so v preteklem letu dosegli vrednost 119.4 mrd SIT, kar je za dobre tri četrtine več kot v letu 2003,

⁸³ V višini 61.3 mrd SIT, kar pa zaradi kriterijev glede poročanja (Ur. l., št. 45, 16. 5. 2003, str. 5183, točka 4) po ocenah predstavlja le tretjino vseh pogodb za potrošniške kredite. Znesek vseh novonajetih stanovanjskih kreditov v teh osmih bankah je lani znašal 56.7 mrd SIT. V letu 2003 je bilo novoizdanih potrošniških kreditov 51.2 mrd (ni neposredno primerljivo s podatkom za leto 2004 zaradi zajetja, ki je posledica kriterijev poročanja), stanovanjskih pa 35.8 mrd.

⁸⁴ Podatki za osem največjih bank kažejo, da so se zaradi sprostitve sredstev iz NSVS tovrstni krediti krepili predvsem v drugi polovici leta in so tako v tem obdobju znašali 13.2 mrd SIT, iz česar lahko sklepamo, da je velik del kreditnega potenciala iz NSVS, ki je presegel vrednost 80 mrd SIT še vedno neizkoriščenega. Najverjetneje se je del varčevalcev raje odločil za najem kreditov z devizno klavzulo in deviznih kreditov, ki so ugodnejših od tolarskih (zlasti od tistih vezanih na TOM) in so v drugi polovici leta beležili priliv v višini 9.1 mrd SIT in 6.4 mrd SIT.

od tega je bilo kar za 111.3 mrd SIT neto prilivov iz naslova dolgoročnih kreditov. Z odpravo zgoraj omenjenih omejitev pa se je okrepilo tudi zadolževanje prebivalstva v obliki deviznih kreditov, ki so v preteklem letu neto najemali tovrstne kredite v višini 16.5 mrd SIT, kar je realno 8.2-krat več kot leto pred tem.

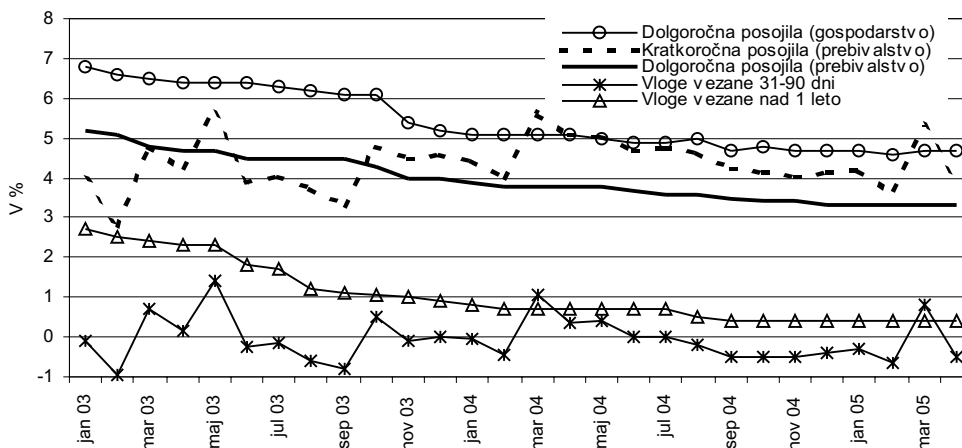
V letu 2004 se je obseg zadolževanja države pri domačih bankah nekoliko okrepil, neto tokovi kreditov državi so tako dosegli vrednost 32.7 mrd SIT, leto pred tem pa so tokovi znašali le slabi 2 mrd SIT. Več kot 90% teh tokov predstavljajo devizni krediti, med tolarškimi pa prevladujejo dolgoročni, medtem ko je država kratkoročne kredite neto odplačevala.

Letos v prvih dveh mesecih, zlasti v februarju, se je rast obsega tolarških kreditov nekoliko umirila, ne drugi strani pa so se še naprej močno krepili devizni krediti, ki so samo v prvih dveh mesecih realno porasli za skoraj desetino. Slednje je večinoma posledica zadolževanja podjetij in DFO, čeprav so najvišje stopnje rasti zabeležili devizni krediti prebivalstvu, ki pa imajo sicer majhen delež (manj kot 3% vseh deviznih kreditov).

Obrestne mere

Zniževanje inflacije in tudi inflacijskih pričakovanj ter upadanje realnih obrestnih mer je potisnilo obrestne mere na najnižje ravni doslej. Povprečne obrestne mere za vezane tolarške vloge so se v letu 2004 znižale za 1.0 do 3.4-odstotne točke. Velik del znižanja je posledica nižje vrednosti TOM-a (povprečna vrednost v letu 2004 je bila 3.9%), ki se vse manj uporablja pri določanju dolgoročnih pasivnih obrestnih mer, realni del pri npr. dolgoročnih obrestnih merah pa se je znižal za približno 1.2 odstotne točke. Medtem ko so se zlasti v letih 2002 in 2003 hitreje zniževale pasivne obrestne mere, je bilo v letu 2004 zniževanje aktivnih in pasivnih obrestnih mer dokaj skladno. Tako so se iz enakih razlogov kot pri pasivnih obrestnih merah prav tako hitreje zniževale tudi dolgoročne aktivne obrestne mere (v povprečju za 3.4-odstotne točke, gl. sliko spodaj). Padanje se je v zadnjem četrtletju upočasnilo.

Slika 19: Gibanje realnih obrestnih mer

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

Skladno z gibanji ostalih obrestnih mer so se zniževale tudi medbančne obrestne mere SITIBOR-ji, ki so v preteklem letu v povprečju upadli za 2 odstotni točki. Krivulja medbančnih obrestnih mer je bila konec leta še nekoliko položnejša kot je bila leto pred tem. Zaradi plitkosti medbančne trga pa njihovo gibanje ni analitično uporabno.

Trg vrednostnih papirjev

Ob koncu leta 2004 je vrednost osrednjega indeksa (SBI20) dosegla raven 4,904.5 točk in se je na medletni ravni okrepila za 24.7%. To je nekoliko več kot leta 2003 in druga najvišja rast v zadnjih desetih letih.

Skladno s tem je porasla tudi **tržna kapitalizacija** vseh vrednostnih papirjev (vključno z delnicami investicijskih družb), ki kotirajo na Ljubljanski borzi in je tako beležila 24.9-odstotno rast. Najbolj se je okrepila tržna kapitalizacija delnic, kar je v veliki meri posledica rasti cen delnic, ki je tako ob koncu leta 2004 dosegla vrednost 1,705.8 mrd SIT in dosegla 27.6% BDP. Rast tržne kapitalizacije obveznic je bila v veliki meri posledica novih izdaj obveznic. Delež nerezidentov v tržni kapitalizaciji se je lani pretežno zniževal in je konec oktobra dosegel najnižjo vrednost v zadnjih letih (3.8%), do konca leta pa se je nekoliko povišal, na 4.5% (konec leta 2003 5.9%).

*V letu 2004 se je z izjemo indeksa hrane in pijače vrednost ostalih panožnih indeksov povečala. Rasti posameznih indeksov, ki so beležili pozitiven donos, so se gibale v velikem razponu. Tako je indeks nafte porasel za slabo desetino, indeks transporta pa za skoraj 40%⁸⁵. Rast **indeksa obveznic BIO** (4.1%) je bila nekoliko nižja kot leta 2003, kar pa je predstavljalo še vedno visoko rast, saj je od leta 1996 njegova vrednost na letni ravni v povprečju porasla le za 1.8%.*

*Promet na Ljubljanski borzi se je okrepil. Dosegel je vrednost 396.7 mrd SIT, kar je za 16.6% več kot v letu 2003, a še vedno za slabo petino zaostajal za najvišjo vrednostjo iz leta 2002. Ker se je lani vrednost delnic pretežno krepila, pa je prišlo do premika v strukturi prometa; vrednost prometa z delnicami se je močno povečala in je predstavljala že 56.2% celotnega prometa na Ljubljanski borzi (12.3 odstotne točke več kot leto pred tem). Vrednost prometa z obveznicami je v letu 2004 na medletni ravni upadla za 12.4% in je tako predstavljala dobro četrtino celotnega prometa. **Promet tujcev na borzi** je lani dosegel vrednost 18.8 mrd SIT, kar je za dobro polovico več kot leto pred tem. Ob nizki vrednosti prometa ostaja likvidnost vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi še naprej na nizki ravni: kazalca tržnosti delnic in obveznic (določena sta kot razmerje med letnim prometom in tržno kapitalizacijo) sta v letu 2004 dosegla raven 0.17 in 0.10.*

V letu 2004 so vsi pomembnejši svetovni indeksi beležili rast, ki pa je bila precej nižja od rasti iz leta 2003, kar gre najverjetneje v veliki meri pripisati visokim cenam nafte. Najvišjo rast je dosegel indeks NASDAQ (8.5%), najmanj pa indeks Dow Jones (3.1%). Odraz takšnega gibanja je tudi vrednost indeksa MSCI World, ki je lani porasla za 4.7%. Hitreje od teh indeksov pa so rasli indeksi na vzhodnoevropskih

⁸⁵ Kar je največ doslej, čeprav je tudi v zadnjih treh letih presegel 30-odstotno rast.

borzah. Vrednost indeksa CESI, sestavljen je iz nekaterih pomembnejših delnic, ki kotirajo na srednjeevropskih borzah (Ljubljana, Budimpešta, Praga, Varšava in Bratislava), pa je v preteklem letu porasla kar za 65.4%.

Po neprekinjeni četrtni rasti od tretjega četrletja 2003 se je v prvem četrtnetju letos vrednost osrednjega indeksa na Ljubljanski borzi (SBI20) znižala. Njegova vrednost je kljub 4.6-odstotni januarški mesečni rasti upadla za 0.9%. Tako je tržna kapitalizacija vseh vrednostnih papirjev le malenkost porasla, kar je posledica 5.1-odstotne rasti tržne kapitalizacije obveznic, medtem ko je tržna kapitalizacija delnic upadla za 1.9%. Obseg prometa na Ljubljanski borzi je v prvem četrtnetju dosegel vrednost 104.7 mrd SIT in bil glede na isto obdobje lani večji za 7.7%.

Poslovanje bank in hranilnic

Konec leta 2004 je v Sloveniji delovalo 20 bank, od tega sta bili dve podružnici tujih bank (brez upoštevanja banke v likvidaciji). Velik del trga še vedno obvladujejo velike banke, a se njihov delež postopoma zmanjšuje predvsem na račun hitre rasti majhnih bank. Tako je imelo 5 največjih bank ob koncu leta 66.3-odstotni tržni delež, kar je približno 2 odstotni točki manj kot leta 2003.

Bilančna vsota bančnega sektorja je v preteklem letu porasla za 11.6%, kar je 0.5 odstotne točke več kot leto pred tem. Obseg bančnih sredstev je tako konec preteklega leta znašal 5,644.7 mrd SIT in je dosegel 91.2% BDP (88% v 2003). V bilančni vsoti bančnega sektorja pa je zaradi spremenjene denarne politike Banke Slovenije (gl. II. del, str. 115) prišlo do relativno velikih strukturnih sprememb. Tako je delež dolžniških vrednostnih papirjev, ki niso namenjeni trgovanju, upadel za 5.4 odstotne točke, in sicer na raven 24%, kar je posledica zniževanja obsega kratkoročnih vrednostnih papirjev Banke Slovenije. Pretežen del teh sredstev so banke preusmerile v dolgoročni depozit pri Banki Slovenije, tako je obseg kreditov bančnemu sektorju dosegel najvišjo kar 44.9-odstotno rast, njihov delež pa je porasel za 2.1 odstotne točke, na raven 8.9%, njihov prispevek k rasti bilančne vsote je bil na ravni treh odstotnih točk. Del likvidnosti pa so banke namenile tudi za kreditiranje nebančnega sektorja, se je delež teh kreditov porasel za 3.7 odstotne točke na 53.9%. Ti so nominalno porasli za 19.8%, kar je največ po letu 1999, k rasti bilančne vsote pa so prispevali skoraj 10 odstotnih točk.

Uspešnost bank se je krepila tudi leta 2004. Dobiček bank po obdavčitvi je porasel že četrto leto zapored in je bil za 17.3% višji kot leta 2003. Takšno gibanje je na eni strani rezultat višjih neobrestnih prihodkov, na drugi strani pa rezultat nižje rasti operativnih stroškov, ki so porasli le za 2.7%, kar je najnižja rast doslej ter nižjih stroškov rezervacij, ki so upadli za približno 5%. Večjo uspešnost potrjujejo tudi ostali kazalci. Tako je bil donos na aktivo na ravni 1.1% (leta 2003 1.0%), donos na kapital pa je bil na ravni 14.2%, kar je 1.7 odstotne točke več kot leto pred tem.

3.7. Srednjeročne projekcije do leta 2010

Srednjeročne projekcije v Pomladanskem poročilu izhajajo iz izračunov potencialne gospodarske rasti in veljavnih usmeritev ekonomske politike ter predstavljajo

realistično podlago za srednjeročno načrtovanje. Izračuni potencialne gospodarske rasti na podlagi podatkov in trendov iz preteklega desetletja kažejo, da lahko Slovenija glede na kakovost svojih razpoložljivih produkcijskih tvorcev in inštitucionalnega okolja, ob nadaljevanju sedanjih usmeritev ekonomske politike in ob stabilnem mednarodnem okolju dosega stopnje gospodarske rasti v povprečju na ravni okoli 3.8%. Srednjeročne projekcije Pomladanskega poročila zato predstavljajo najverjetnejši oziroma najmanj tvegan scenarij bodočega razvoja. Kot takšne so tudi najbolj realistična podlaga za srednjeročno načrtovanje fiskalne politike (javnofinančni prihodki in odhodki) in drugih ekonomskih politik.

Gospodarska rast naj bi se v obdobju 2007–2010 ohranjala na ravni nekoliko pod 4%. Poleg domačih dejavnikov je pogoj za doseganje te rasti tudi stabilno in ugodno mednarodno okolje, saj je Slovenija kot majhno in odprto gospodarstvo ter članica Evropske unije močno vpeta v mednarodne gospodarske tokove. Ob stabilni gospodarski rasti pričakujemo nadaljevanje visoke rasti investicijske aktivnosti, ki bo v večji meri usmerjena v zasebne investicije; v opremo in stroje pa tudi stanovanjsko gradnjo. Boljša opremljenost bo pozitivno vplivala na konkurenčnost slovenskega gospodarstva in na rast produktivnosti, ki se bo ohranjala na ravni 3.5%. To bo omogočalo tudi nekoliko hitrejšo rast plač, ki naj bi za rastjo produktivnosti dela zaostajala manj kot v zadnjem obdobju (približno 0.5 odstotne točke). Izboljševanje konkurenčnosti bo temeljilo tudi na povečanju deleža visoko tehnološke proizvodnje, kar bo terjalo večje vlaganje v človeški kapital v zasebnem sektorju kot celoti in ne samo v povečanju deleža visoko usposobljenih strokovnjakov v najboljših podjetjih. Glede na to, da je delež visoko izobraženih v kadrovski strukturi javnega sektorja že sedaj visok, bo posledično rast realne plače na zaposlenega v zasebnem sektorju hitrejša kot v javnem sektorju.

Inflacija se bo v obdobju 2007–2010 ohranjala na ravni okoli 2.5%. Ohranjanje dosedanjih usmeritev ekonomskih politik; plačne, politike reguliranih cen, davčne in deindeksacije finančnih trgov, bodo ob stabilnem tečaju tolarja, omogočili

Tabela 27: Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev

	Realne stopnje rasti v %			
	2007	2008	2009	2010
Bruto domači proizvod	3.8	3.8	3.9	3.9
Produktivnost dela (rast v %)	3.3	3.5	3.5	3.5
Bruto plača na zaposlenega	2.8	3.0	2.9	2.9
Izvoz proizvodov in storitev	6.7	6.9	6.6	6.6
Uvoz proizvodov in storitev	6.6	6.6	6.5	6.4
Končna potrošnja (zasebna in državna)	2.9	2.9	3.2	3.2
- zasebna potrošnja	3.0	3.1	3.4	3.4
- državna potrošnja	2.6	2.3	2.5	2.5
Investicije v osnovna sredstva	6.0	5.5	5.0	5.0
Primanjkljaj tekočega rač. plačilne bilance (% v primerjavi z BDP)	0.7	0.5	0.6	0.7
Stopnja inflacije (povprečje leta, v %)	2.4	2.4	2.5	2.5
Stopnja brezposelnosti (v % po ILO)	5.9	5.8	5.8	5.7

Vir: Napoved UMAR.

nadaljnje zniževanje rasti cen na na 2.3-odstotno raven v letu 2006. To bi pomenilo izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev in omogočilo prevzem evra v letu 2007. Različna rast produktivnosti med menjalnim in nemenjalnim sektorjem⁸⁶ kot posledica strukturnih neskladij pa bo ohranjala pritiske na rast cen, zaradi česar bo inflacija še naprej višja kot v povprečju EU. Za nadaljnje znižanje inflacije bo treba ta neskladja odpraviti, predvsem v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Za doseganje višjih stopenj gospodarske rasti, ki bi omogočile hitrejše dohitevanje povprečne ravni EU, pa bi bila potrebna korenitejša sprememba razvojnih politik. Izračuni, ki so bili pripravljani v okviru priprave Strategije razvoja Slovenije, kažejo, da bi z ustreznimi ukrepi lahko gospodarsko rast pospešili na raven nad 5% in s tem v desetih letih dosegli cilj realne konvergence, to je doseganja povprečne ravni ekonomske razvitosti EU. Tak razvojni preskok bi zahteval prestrukturiranje gospodarstva v smeri močnejših storitvenih dejavnosti (povečanje deleža v strukturi dodane vrednosti na 67% do leta 2013), kjer bi se obseg na znanju temelječih storitev povečeval znatno hitreje od obsega ostalih storitev. V okviru storitev, ki temeljijo na znanju, bi najhitreje naraščale finančne, poslovne in telekomunikacijske storitve. Hkrati bi z optimalno implementacijo ukrepov ekonomske politike tudi v slovenski predelovalni industriji lahko spodbudili razvojni preboj v smeri uveljavitve visoko in srednje visoko tehnoloških panog. Te panoge bi se približale 50-odstotnemu deležu v skupni ustvarjeni dodani vrednosti predelovalne dejavnosti; skupni delež predelovalnih dejavnosti kot celote pa naj se v okviru proizvodne strukture BDP-ja ne bi povečeval. Podoben razvojni preboj sta izpeljali Finska in Madžarska, slednja s pomočjo neposrednih tujih investicij, prva pa z angažiranjem človeškega kapitala in velikimi ter učinkovitimi vlaganji v raziskave in razvoj. Tudi v Sloveniji bi morali zato doseči evropski cilj vlaganja v raziskave in razvoj na ravni 3% bruto domačega proizvoda ter hkrati okrepiti tudi vlaganja v izobraževanje. Predvsem pa je pomembno povečati gospodarsko učinkovitost teh vlaganj, ki morajo prispevati k povečanju konkurenčnosti in blaginje. Takšen ugoden gospodarski razvoj bi omogočil tudi hitrejšo rast zaposlovanja, tako da bi vsaj do leta 2013 lahko dosegli ciljno 70-odstotno stopnjo zaposlenosti prebivalstva.

3.8. Primerjava napovedi drugih institucij

Napovedi domačih institucij so zelo podobne. Ob zaključku priprave je bila Pomladanska napoved predstavljena tudi predstavnikom drugih prognostičnih institucij (ARC Banke Slovenije, SKEP Gospodarske zbornice Slovenije) in primerjana z rezultati modela vodilnih indikatorjev, ki ga je razvila EPF Univerze v Mariboru (gl. Okvir 2 na str. 52). Pričakovanja teh institucij, tudi če svojih uradnih napovedi še niso objavile, so zelo podobna; letos umiritev gospodarske rasti glede na lani in prihodnje leto rahla pospešitev. Napovedi inflacije predvidevajo njeno nadaljnje zniževanje in so praktično identične. Ekonometrični model EPF podobno kot naša napoved predvideva umirjanje industrijske dejavnosti do konca leta in pospešitev v začetku prihodnjega leta, le da je umirjanje po naši napovedi nekoliko bolj izrazito.

⁸⁶ Gre za t. i. Balassa-Samuelsonov učinek, katerega velikost ocenjujemo na 1–1.5 odstotne točke. Podobne so tudi ocene za druge tranzicijske države.

Tabela 28: Primerjava objavljenih pomladanskih napovedi gospodarskih gibanj za Slovenijo

	Realne stopnje rasti v % (razen, kjer je posebej navedeno)					
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
	Banka Slovenije		UMAR		Evropska komisija	
BDP	3.9	4.0	3.8	4.1	3.7	4.0
INFLACIJA (XII/XII predhodnega leta, v %)	-	-	2.5	2.3	-	-
INFLACIJA (I–XII/I–XII povprečje leta, v %)	2.5	2.5	2.5	2.3	2.5	2.5
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	6.7	7.3	7.5	7.9	8.0	7.5
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	7.2	6.8	6.5	6.6	8.2	7.6
SALDO tekočega računa plačilne bilance, v % BDP	-1.6	-1.3	-0.9	0.2	-1.0	-0.8
BRUTO INVESTICIJE	7.0	6.0	3.3	4.1	-	-
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	-	-	6.7	4.9	5.9	6.3
ZASEBNA POTROŠNJA	3.5	3.2	3.4	3.1	3.5	3.3
DRŽAVNA POTROŠNJA	2.4	2.1	2.5	2.5	3.0	3.2
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	0.6	0.3	0.4	0.5	0.1	0.2
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO (%)	-	-	6.2	6.0	5.9	5.6

Vir: BS, UMAR, EK.

V času priprave Pomladanskega poročila 2005 so svoje napovedi za Slovenijo objavili *Evropska komisija (EK)*, *Mednarodni denarni sklad (IMF)* in *Banka Slovenije (BS)*. V primerjavi z našo napovedjo EK prihodnje leto pričakuje višjo inflacijo (gl. tabelo 28). Drugo večje odstopanje predstavlja dinamika mednarodne menjave: EK napoveduje rast izvoza na sicer rahlo višji ravni, vendar za razliko od UMAR v prihodnjem letu predvideva njeno upočasnitev. Podobno dinamiko ima po EK tudi napoved uvoza, ki glede na našo napoved še bolj odstopa navzgor. S tem se bo po EK višina letošnjega primanjkljaja tekočega računa plačilne bilance ohranila tudi v prihodnjem letu.

Napoved **IMF** (World Economic Outlook) za letošnje leto je nekoliko bolj optimistična od ostalih: 4-odstotna, enako tudi prihodnje leto. Rast bo glede na druge napovedi še v večji meri temeljila na domačem povpraševanju, saj v letošnjem letu pričakujejo večji primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance (1.4% BDP), ki se bo za razliko od drugih napovedi prihodnje leto še povečal (na 2.2% BDP). Hkrati napovedujejo še hitrejše zniževanje inflacije: na 2.3% v 2005 in 2.0% v 2006 (v povprečju).

Tudi po napovedi **BS** naj bi gospodarska rast v 2005, podobno kot po EK in IMF, izvirala iz domačega trošenja ob negativnem prispevku menjave s tujino h gospodarski rasti. Prihodnje leto bo ta prispevek nevtralen (za razliko od drugih dveh napovedi, kjer se ohranja negativen prispevek). Tako je tudi primanjkljaj tekočega računa precej višji in se bo v 2006 le rahlo zmanjšal. Inflacija se bo tudi v prihodnjem letu ohranila na ravni 2.5% (gl. tabelo zgoraj).

Napoved gospodarske rasti je v maju pripravil tudi SKEP **Gospodarske zbornice Slovenije**. V obeh letih pričakuje gospodarsko rast na ravni 4%, pri čemer SKEP glede na napoved UMAR napoveduje nekoliko bolj izenačene stopnje pri rasti izvoza in uvoza, ter nekaj bolj živahno investicijsko aktivnost. Napoved glede gibanja plač za letos je v SKEP skladna z UMAR, medtem ko je za leto 2006 nekoliko bolj zadržana. V SKEP napovedujejo povprečno letno stopnjo inflacije 2.9% za letos in 2.3% za prihodnje leto.

Ekonomski inštitut pravne fakultete (EIPF), ki svoje napovedi objavlja le na plačljivi spletni strani družbe ISI Emerging Markets⁸⁷, napoveduje letos 3.8-odstotno gospodarsko rast in prihodnje leto večji pospešek, na 4.4%. Napoved primanjkljaja tekočega računa je največja med vsemi napovedmi (-1.9% BDP in -1.6% BDP), napoved inflacije pa je za letos podobno kot po SKEP nekoliko višja (2.8%) in prihodnje leto nižja (2.2%) od ostalih napovedi.

⁸⁷ <http://www.securities.com/macro/editor.html?pc=SI&view>

II. del

***Učinki vstopa Slovenije v EU
na gospodarska gibanja v letu
2004***

1. Ključne ugotovitve

Slovenija je 1. maja 2004 postala polnopravna članica EU. Na splošno lahko rečemo, da se z vstopom v EU za večino gospodarskih subjektov razmere niso bistveno spremenile oziroma da sam vstop ni prinesel strukturnega preloma in da je bil temu primerno ocenjeni učinek vstopa na agregatni ravni relativno majhen. Slovensko gospodarstvo, zlasti njegov menjalni del, se je že v predpristopnem procesu v veliki meri prilagodilo zahtevam skupnega trga. Poleg tega je bil velik del sprememb v slovenskem gospodarstvu v zadnjih letih povezan tudi s tranzicijo in prestrukturiranjem in bi jih težko enoznačno pripisali le prilagajanju zahtevam EU.

Kljub temu je po enem letu že možno narediti prvo oceno učinkov, ki jih je vstop imel na gospodarskem področju. Na gospodarske učinke vstopa v EU je možno gledati z več plati. Nedvomno je pomemben učinek harmonizacije slovenske zakonodaje na gospodarskem področju z evropsko, ki je že v predpristopnem procesu odigrala pomembno vlogo pri vključevanju na skupni trg. Na dolgi rok pa je vstop v EU za Slovenijo pomemben predvsem zaradi pričakovanega pozitivnega učinka na gospodarsko rast, toliko bolj, kolikor bo slovensko gospodarstvo uspelo izkoristiti razvojne priložnosti, ki jih ponuja polnopravno članstvo. Skupni trg in nato tudi skupno valutno območje namreč nedvomno dajeta možnosti za povečanje obsega mednarodne trgovine in prenosa tehnologij ter olajšan dostop do znanja in virov. V tej analizi se osredotočamo predvsem na oceno učinkov vstopa v EU, ki so že v letu 2004 vplivali na gibanja osnovnih makroekonomskih agregatov in gospodarsko aktivnost nekaterih dejavnosti.

V podrobnejši analizi smo učinke vstopa v EU na gospodarska gibanja v letu 2004 razdelili na neposredne in posredne, značilnost obeh pa je, da se močno prepletajo z učinki drugih dejavnikov gospodarskih gibanj v istem letu (gl. poglavje 1 na str. 17), zato je njihov vpliv dostikrat težko izločiti in ustrezno kvantificirati. Med neposrednimi učinki so najpomembnejši trije: sprememba zunanjetrgovinskega režima, vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II in javnofinančne posledice. Posebna podskupina so še učinki enkratnega značaja, ki so povezani predvsem s prevzemom skupne trgovinske politike in spremenjenimi pravili vplačil DDV, ki so poleg dolgoročnejšega vpliva na evazijo DDV vplivala tudi na likvidnostni izpad prihodkov iz tega davčnega vira v letu 2004. Posredni učinki vstopa v EU na gospodarska gibanja pa so bili prisotni dlje časa in so vidni na številnih področjih. Obe skupini učinkov podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

Neposredni učinki. Prvič, prevzem skupne trgovinske politike EU, ki je vplival na regionalno strukturo zunanjetrgovinske menjave (krepitev menjave z EU, padec izvoza v BIH in Makedonijo), na obseg menjave s kmetijskimi proizvodi (padec izvoza in rast uvoza), na cene hrane in na znižanje carinskih prihodkov v proračunu (za približno 15 mrd SIT), z odpravo carinskih formalnosti pa je tudi poenostavil pogoje poslovanja. Kar zadeva večjo izpostavljenost konkurenci, vstop za večji del izvoznikov ni prinesel bistvenih sprememb, s tem pa so se tudi bistveno zmanjšali

* Razširjena analiza učinkov vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004 je objavljena v Delovnem zvezku UMAR št. 5/2005.

potencialni negativni učinki vstopa v carinsko unijo EU v obliki odvratanja trgovine⁸⁸. Nekoliko večji so bili predvsem učinki zaradi odprave carinske zaščite za večji del kmetijskih in živilskih proizvodov po vstopu, kar je vplivalo na strukturo menjave s temi proizvodi in posledično tudi na proizvodno aktivnost v živilsko-predelovalni industriji (padec za 6.8% v letu 2004). Slednja je bila dodatno prizadeta zaradi odprave prostotrgovinskih sporazumov z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije, saj je to pomenilo dvig carinskih dajatev za slovenske kmetijske in živilske proizvode v teh državah, ki sicer predstavljajo pomemben delež v izvozu na tamkajšnje trge. *Drugič*, med neposredne učinke vstopa v EU štejemo tudi možnost hitrega vstopa v ERM II, ki jo je Slovenija izkoristila v prvi skupini držav že konec junija 2004, kar je privedlo do sprememb v denarni in tečajni politiki. Neposredni vpliv vstopa v ERM II se je odrazil v stabilizaciji tečaja in ugodnem vplivu na inflacijo, za nosilce makroekonomskih politik pa pomeni predvsem zavezo za nadaljevanje oziroma krepitev koordiniranega delovanja in zagotavljanje pogojev za vstop v EMU. *Tretjič*, z vstopom v EU je prišlo do sprememb pri obveznosti vplačevanja in črpanja sredstev iz evropskega proračuna, kar je vplivalo tudi na obseg javnofinančnih prihodkov (priliv iz EU proračuna je znašal 44 mrd SIT) in odhodkov (plačila v EU proračun so znašala 40.6 mrd SIT). *Četrtoč*, v posebno podskupino neposrednih učinkov lahko združimo učinke enkratnega značaja, ki so vplivali predvsem na dinamiko uvoznih in izvoznih tokov ter na dinamiko vplačil davka na dodano vrednost v proračun med letom (likvidnostni izpad; glej tudi str. 77). Na letoletni ravni je bil njihov učinek, zlasti na izvozno-uvozne tokove, razmeroma majhen, vendar bodo zaradi lanske spremenjene dinamike vplivali tudi na dinamiko medletnih rasti teh tokov v letošnjem letu.

Posredni učinki. Med posredne učinke vstopa v EU lahko uvrstimo celo vrsto sprememb na področjih, ki potekajo že dalj časa in so vezane na večletni proces vključevanja Slovenije v EU, poleg tega pa se prepletajo s procesom prestrukturiranja, ki bi potekal ne glede na članstvo Slovenije v EU. Gre predvsem za spremembe v strukturi predelovalnih dejavnosti in reformo nacionalne kmetijske politike, za harmonizacijo trošarin na tobačne izdelke, ki je vplivala na dinamiko gibanja cen, ter na strukturo in dinamiko zaposlovanja v javnem sektorju. V sklopu posrednih učinkov je pomembna tudi liberalizacija trgovine z EU po letu 1997 in postopno odpravljanje kapitalskih omejitev po uveljavitvi pridružitvenega sporazuma leta 1999, kar je večjemu delu slovenskega gospodarstva že pred formalnim vstopom v EU omogočilo enakopravno vključevanje v evropske gospodarske in finančne tokove. Zaradi dlje trajajočega vpliva lahko med posredne učinke štejemo tudi zniževanje obrestnih mer, ki je bilo sicer vezano na pričakovani vstop v ERM II, vendar se je začelo že leta 2003 in je spodbudilo kreditno aktivnost bank ter posledično rast domače potrošnje, ki pa je ostala v pričakovanih okvirih.

Z vstopom v EU so bila povezana tudi nekatera makroekonomska tveganja, ki pa se v letu 2004 niso uresničila. Prvo je bilo morebitno izrazito in naglo padanje konkurenčnosti delovno intenzivnih panog v letu 2004, ki bi se odrazilo na nižji rasti domače proizvodnje ter večjem številu brezposelnih. Drugo tveganje je bila možnost močno pospešene rasti domače potrošnje kot posledice znižanja nominalnih

⁸⁸ Tudi analize prejšnjih razširitev v okviru EU kažejo, da je bil učinek ustvarjanja trgovine veliko pomembnejši od učinka odvratanja trgovine (razen za trgovino s kmetijskimi proizvodi). (Ješovnik, 2003, str. 12).

obrestnih mer ob vstopu v ERM II, kar bi lahko povzročilo makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Podatki o proizvodnji in številu zaposlenih v delovno intenzivnih panogah v letu 2004 kažejo, da se tveganje še hitrejšega padanja njihove konkurenčnosti ni uresničilo, saj so bila sicer neugodna gibanja v skladu s predvidevanji osnovnega scenarija (Pomladansko poročilo 2004 in Jesensko poročilo 2004). Kar zadeva tveganje močno pospešene rasti domače potrošnje, podatki za leto 2004 kažejo, da se to tveganje prav tako ni uresničilo oziroma, da so bila gibanja skladna s pričakovanji.

V nadaljevanju predstavljamo podrobnejšo analizo učinkov vstopa Slovenije v EU po naslednjih področjih: (i) *spmemba zunanjetrgovinskega režima*, kjer obravnavamo vpliv na regionalno in deloma tudi proizvodno strukturo menjave ter gibanja tržnih deležev; (ii) *vplivi vstopa v EU na predelovalno dejavnost*, vključno z gibanjem zaposlenosti, in tudi na *kmetijstvo, promet in turizem*; (iii) *vstop v ERM II*, ki vključuje analizo spremembe denarne politike, vpliv vstopa v EU in ERM II na inflacijo in cenovno konkurenčnost, v povezavi s spremembami obrestnih mer pa tudi vpliv na kreditno aktivnost bank ter varčevanje in rast zasebne potrošnje; (iv) *javnofinančni rezultati vstopa v EU*, ki so posredni in neposredni; (v) *vpliv vstopa v EU na tokove neposredne tuje investicije (NTI)*, kjer ugotovljamo, da povečanega priliva NTI zaradi vstopa v EU ni bilo zaznati, kar je bilo v veliki meri pričakovano, saj se ti učinki navadno pokažejo v daljšem obdobju.

1.1. Sprememba zunanjetrgovinskega režima

Vstop Slovenije v EU 1. maja 2004 je prinesel spremembo v zunanjetrgovinskem režimu, saj je s tem slovenski trg postal del notranjega trga EU, Slovenija pa je prevzela skupno trgovinsko politiko kot eno od ključnih področij, kjer je pristojnost posameznih držav članic prenesena na nadnacionalno raven. Prevzem skupne trgovinske politike EU vključuje vse trgovinske sporazume s tretjimi državami, ki jih je EU sklenila do tega dneva, pri tem sta za Slovenijo najpomembnejša stabilizacijsko-pridružitvena sporazuma s Hrvaško in Makedonijo in evropska sporazuma z Romunijo in Bolgarijo, poleg tega pa še evro-mediteranski in drugi sporazumi⁸⁹. Prevzem zunanjetrgovinskega režima EU 1. maja 2004 je za Slovenijo poleg sprejema skupne carinske tarife EU in sprostitev medsebojne trgovine z občutljivimi proizvodi pomenil tudi odpravo mejnih kontrol in formalnosti ter s tem znižanje trgovinskih stroškov. Vplival pa je tudi na obseg proračunskih prihodkov iz naslova carin (več o tem v poglavju o javnofinančnih rezultatih vstopa, str. 120).

Liberalizacija slovenske trgovine z EU se je dejansko začela že s podpisom Sporazuma o pridružitvi leta 1996, zato vstop Slovenije v EU ni prinesel drastičnih sprememb na področju mednarodne menjave, ki bi imele značilnosti strukturnega preloma. Regionalno prestrukturiranje slovenske zunanje trgovine se je začelo že po izgubi jugoslovanskega trga v začetku devetdesetih let. Pred uveljavitvijo Sporazuma o pridružitvi Slovenije k EU 1. februarja 1999 je trgovanje med podpisnicama potekalo na osnovi začasnega sporazuma, ki je začel veljati leta 1997.

⁸⁹ Slovenija sodeluje pri pogajanjih za sklenitev trgovinskih sporazumov z državami Mercosurja, zalivskimi državami, Albanijo in drugimi državami, ki jih v imenu EU vodi Evropska komisija.

Tako so bile 1. januarja 1997 odpravljene carinske dajatve in količinske omejitve pri izvozu slovenskih industrijskih izdelkov v EU, za nekatere posebno določene izdelke pa 1. januarja 2000. Pri uvozu izdelkov EU v Slovenijo so bile carinske dajatve za blago, ki se v Sloveniji ne proizvaja, odpravljene 1. januarja 1997. Za ostale izdelke so se carinske dajatve zniževale postopno do 1. januarja 2001⁹⁰. Na področju menjave s kmetijskimi pridelki in proizvodi, ki sodijo med najbolj občutljive, ni bilo dogovorjenih večjih koncesij. Večina uvoznih dajatev za občutljive kmetijske in živilske proizvode iz EU je bila odpravljena šele z vstopom Slovenije v EU. Tudi z večino novih članic je imela Slovenija že pred vstopom v EU sklenjene prostotrgovinske sporazume (izjemi sta le Ciper in Malta, ki pa sta leta 2004 skupaj predstavljali le 0.04% skupnega izvoza in 0.1% skupnega uvoza), na osnovi katerih so bile medsebojno ukinjene carine za industrijske proizvode in del kmetijskih proizvodov. Delež menjave Slovenije z EU v skupni zunanjetrgovinski blagovni menjavi je tako že pred vstopom v EU dosegel relativno visoke ravni (v obdobju 1996–2004 v povprečju 69% izvoza in 76% uvoza), tako da večje spremembe po vstopu niso bile pričakovane. Pri tem je delež izvoza v EU 25 po letu 2000 upadal, delež uvoza pa je nihal okoli povprečja in se okrepil v letu 2004. V celotnem obdobju sta se na izvozni in uvozni strani relativno krepila deleža novih članic.

Analiza regionalne strukture izvozno-uvoznih gibanj pred in po vstopu Slovenije v EU kaže na nekatere premike, ki pa jih ne smemo pripisovati le spremembi zunanjetrgovinskega režima. Lažji pogoji poslovanja zaradi odprave carinskih formalnosti in večja prepoznavnost Slovenije, zlasti v državah, s katerimi smo imeli v preteklosti relativno skromen obseg menjave, so ugodno vplivali na krepitev menjave z EU. V omejenem obsegu je odprava prostotrgovinskih sporazumov po vstopu vplivala na zmanjšanje izvoza na trge nekdanje Jugoslavije. Vendar pa so na mesečno dinamiko skupnega izvoza in uvoza v letu 2004 vplivali tudi različni drugi dejavniki, predvsem lanska konjunktura v trgovinskih partnericah, pa tudi nekateri drugi razlogi, ki niso bili povezani s samim vstopom Slovenije v EU⁹¹.

Razpoložljivi podatki o menjavi Slovenije z EU v letu 2004 kažejo, da se je po vstopu relativno hitreje krepila rast izvoza v stare članice EU v primerjavi z izvozom v nove članice EU. K temu je v veliki meri prispevala pospešena rast izvoza v Francijo (posledica večjega izvoza avtomobilov iz Revoza, na kar vstop ni imel neposrednega vpliva) in Italijo, poleg tega se je skozi vse leto močno krepila tudi rast izvoza v nekatere stare članice EU, ki v preteklosti niso bile tradicionalne trgovinske partnerice (Grčija, Belgija, Danska, Irska, Švedska, Portugalska), kar je verjetno tudi posledica polnopravnega članstva Slovenije v EU. Rast izvoza v nove članice se je upočasnila predvsem zaradi počasnejše rasti izvoza na Poljsko, v Slovaško in baltske države.

⁹⁰ S posebnima protokoloma sta bila urejena režima trgovanja z železom in jeklom in s tekstilom (izvoz slovenskih izdelkov v EU je bil sproščen, carinske dajatve za uvoz izdelkov EU v Slovenijo pa so bile odpravljene 1. januarja 2001).

⁹¹ V primeru ZDA, kjer vstop v EU prav tako ni imel nikakršnega vpliva na dinamiko menjave (režim je ostal nespremenjen), je bil padec medletne stopnje slovenskega uvoza v obdobju maj–november v veliki meri posledica uvoza gorilnikov za jedrsko elektrarno v različnih mesecih v letih 2003 (maj) in 2004 (april).

Tabela 29: Deleži EU v izvozu in uvozu Slovenije v obdobju 1996–2004 (v %)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
IZVOZ									
EU 15	64.6	63.6	65.5	66.1	63.9	62.2	59.3	58.4	-
EU 10	5.4	5.7	6.0	6.8	7.4	7.3	8.0	8.5	-
EU 25	70.0	69.3	71.5	72.9	71.3	69.6	67.3	66.9	66.1
UVOZ									
EU15	67.6	67.4	69.4	68.6	67.8	67.6	68.0	67.3	-
EU 10	6.5	7.3	6.7	7.6	8.1	8.4	8.3	8.4	-
EU 25	74.1	74.7	76.1	76.2	75.9	76.1	76.3	75.6	82.2

Vir: SURS.

Opomba: *Preračun deležev na osnovi popravljenih agregatnih podatkov o izvozu in uvozu v letu 2004 (SURS, 31. 3. 2005), podrobnejših podatkov še ni na razpolago.

Prevzem zunanjetrgovinskega režima EU je neposredno vplival predvsem na izvoz v Makedonijo in BIH, s katerima sta po vstopu prenehala veljati prostotrgovinska sporazuma. Prenehanje veljave prostotrgovinskega sporazuma pa ni bistveno vplivalo na slovenski izvoz na Hrvaško, saj je večina trgovine med EU in Hrvaško že prosta. Rast izvoza v BIH je bila v vsem letu 2004 skromna (3.5%), izvoz v Makedonijo je celo upadel (-2.6%), vendar pa je na samo mesečno dinamiko izvoza v obe državi močno vplival učinek odprave prostotrgovinskih sporazumov po vstopu Slovenije v EU. Tako so bile v prvih štirih mesecih dosežene zelo visoke stopnje rasti izvoza (prevladovala so živila in pijače, usnjeni, lesni in papirnati izdelki ter električni stroji), ki so po maju 2004 naglo upadle. Odprava prostotrgovinskega sporazuma pa na izvoz na Hrvaško, nasprotno, ni imela vidnejšega vpliva, saj ima Hrvaška z EU sklenjen t. i. vmesni trgovinski sporazum, v skladu s katerim je velik del uvoza industrijskih izdelkov iz EU, ki prevladujejo v slovenskem izvozu na Hrvaško, že od začetka leta 2004 prost carine. Čeprav ima tudi Makedonija z EU sklenjen stabilizacijsko-pridružitveni sporazum, pa je bil učinek prevzema skupne trgovinske politike EU na slovenski izvoz v Makedonijo večji. V izvozu v Makedonijo namreč relativno večji delež predstavljajo kmetijsko-živilski proizvodi, za katere veljajo carinske dajatve, ki so se po 1. maju 2004 za uvoz iz Slovenije večinoma spremenile. BIH z EU še nima sklenjenega stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma z EU, zato so slovenski izvozniki po vstopu v EU soočeni s polnimi carinami pri izvozu na ta trg, vendar je učinek po oceni Ministrstva za gospodarstvo⁹² relativno majhen, saj gre v osnovi za nizke carinske stopnje. Čeprav torej ocenjujemo, da je bil učinek prenehanja veljavnosti prostotrgovinskih sporazumov na rast skupnega izvoza razmeroma majhen, pa je relativno močnejše vplival na panoge, ki so bile močno odvisne od izvoza na te trge (predvsem živilska industrija; več o tem v nadaljevanju).

Tudi na uvozni strani je po vstopu prišlo do krepitve medletnih stopenj rasti. Med opaznejšimi neposrednimi učinki vstopa v EU, ki so vplivali zlasti na mesečno dinamiko uvoza, sta predvsem visoka rast uvoza iz Rusije pred vstopom (najbolj se

⁹² Evropska unija in države zahodnega Balkana: Analiza stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov in avtonomnih trgovinskih ukrepov EU za države, ki sodelujejo v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu. (2004). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo.

Tabela 30: Rast izvoza (izraženega v EUR) po državah in skupinah držav pred in po vstopu Slovenije v EU (medletne stopnje v %)*

	Delež v skupnem izvozu (2004, v %)	IZVOZ		
		I–IV 2004/I–IV 2003	V–XII 2004/V–XII 2003	I–XII 2004/I–XII 2003
Avstrija	7.4	20.9	8.3	12.5
Belgija	1.1	43.9	49.4	47.8
Danska	1.0	19.3	23.2	21.9
Finska	0.2	6.9	6.0	6.3
Francija	6.4	-4.2	41.7	25.6
Grčija	0.5	89.6	41.3	56.4
Irska	0.2	51.3	-1.1	14.2
Italija	12.9	-4.7	17.9	9.6
Luksemburg	0.3	23.3	36.3	31.8
Nemčija	21.3	3.6	2.0	2.5
Nizozemska	1.5	-6.4	-6.3	-6.3
Portugalska	0.2	12.2	14.7	13.9
Španija	1.5	51.5	3.4	15.9
Švedska	1.0	13.7	15.6	15.0
Velika Britanija	2.2	-3.0	19.7	11.3
EU 15	57.7	4.8	12.2	9.6
Ciper	0.0	21.5	136.5	86.2
Estonija	0.1	53.8	13.8	25.1
Latvija	0.1	101.8	-38.5	-2.9
Litva	0.2	2.2	-13.0	-8.1
Malta	0.0	-17.5	-14.4	-15.6
Češka republika	1.9	13.7	17.1	16.0
Madžarska	1.9	11.0	7.9	8.8
Poljska	2.7	14.4	4.5	7.6
Slovaška	1.3	17.7	-1.4	4.4
EU 10**	8.3	14.9	5.9	8.7
EU 25**	66.1	6.0	11.4	9.5
BiH	3.9	20.2	-3.5	3.9
Hrvaška	9.3	13.2	16.7	15.6
Makedonija	1.1	28.6	-15.2	-2.6
Srbija in ČG	3.6	16.9	36.9	31.3
Drž. nekd. Jug.	17.9	16.6	13.2	14.3
Rusija	3.3	14.5	23.0	20.6
ZDA	3.2	-9.5	1.2	-2.7
Ostale države	9.6	16.8	20.1	19.0
IZVOZ SKUPAJ	100.0	8.2	12.5	11.1

Vir: SURS.

Opomba: *Preliminarni podatki o regionalni strukturi izvoza v letu 2004 v tabeli 30 še niso v celoti usklajeni z naknadno popravljenimi agregatnimi podatki o izvozu blaga v letu 2004 (SURS, 31. 3. 2005). Razlike so v indeksu rasti izvoza v države EU 25, ki je po kasnejši objavi višji za 0.7 odstotne točke. Na uvozni strani so razlike bistveno večje, zato regionalne strukture uvoza v tabeli ne prikazujemo; **brez Slovenije.

Tabela 31: Mednarodna trgovina s kmetijskimi in živilskimi proizvodi, 2003 in 2004

	2003		2004		2004/2003	
	Izvoz mio EUR	Uvoz mio EUR	Izvoz mio EUR	Uvoz mio EUR	Izvoz rast v %	Uvoz rast v %
01 Žive živali	3.6	6.1	2.9	11.8	-20	93
02 Meso in drugi klavniški proizv.	28.2	49.9	30.2	64.7	7	29
03 Ribe, raki	1.0	22.3	1.4	24.0	44	8
04 Mlečni izdelki, jajca, med	48.6	17.4	50.8	25.8	5	48
05 Proizvodi živalskega porekla	0.2	4.0	0.4	4.1	96	2
06 Živo drevje, čebulnice, cvetje	2.3	25.5	2.8	24.8	23	-3
07 Užitarine	1.2	49.8	1.4	53.5	14	7
08 Užitarne sadje	8.7	71.8	6.4	76.9	-26	7
09 Kava, čaj, začimbe	2.0	15.5	1.8	17.1	-7	11
10 Žitarice	1.8	52.1	2.4	60.9	31	17
11 Proizvodi mlinke industrije	1.4	22.1	1.4	19.3	1	-13
12 Oljna semena in plodovi	11.5	11.3	12.8	15.1	11	34
14 Rastl. material za pletarstvo	0.1	0.4	0.1	0.3	-2	-11
15 Masti in olja	7.3	41.6	6.0	38.7	-17	-7
16 Izdelki iz mesa	47.9	15.3	46.7	18.2	-3	18
17 Sladkor in sladkor. proizv.	13.3	29.5	18.8	35.0	42	19
18 Kakav in kakavovi izdelki	6.3	43.9	8.4	47.4	33	8
19 Izdelki iz žit, moke, škroba	19.9	53.3	20.3	58.2	2	9
20 Izdelki iz vrtnin, sadja	14.0	44.0	13.1	42.9	-6	-2
21 Razna živila	24.8	63.3	24.3	65.9	-2	4
22 Pijače, alkoholi in kis	123.8	34.7	77.8	44.0	-37	27
23 Ostanke in odpadki, krma	12.5	62.7	13.5	67.0	8	7
24 Tobak	19.7	29.8	8.0	44.7	-59	50
S k u p a j 0 1 – 2 4	403.2	772.9	353.5	866.1	-12	12

Opomba: Kmetijski in živilski proizvodi so v kombinirani nomenklaturi carinske tarife uvrščeni od 1. do 24. skupine. Podatki za leto 2004 so začasni.

je povečal uvoz aluminija, za katerega je do 1. maja 2004 veljala ničelna carinska stopnja, poslej pa je obremenjen s 6-odstotno carinsko stopnjo) in odlaganje uvoza blaga iz držav EU 25 do vstopa Slovenije v EU zaradi likvidnostno ugodnejših pravil plačila davka na dodano vrednost, kar je tudi prispevalo k močni krepitvi uvoza iz EU 25 po vstopu. Sicer pa je na hitrejšo rast skupnega uvoza po vstopu močno vplivala tudi rast domače potrošnje in izvoza v tem obdobju.

Vstop Slovenije v EU – zaradi velike usklajenosti zunanjetrgovinske strukture Slovenije s tisto v EU⁹³ – ni imel izrazitejšega neposrednega vpliva na strukturo

⁹³ Primerjava izvoznih struktur Slovenije in EU 15 na ravni dvomestne SMTK klasifikacije, ki je bila narejena leta 1995, torej še pred uveljavitvijo trgovinskega sporazuma, je že kazala na veliko podobnost med obema. Slovenska izvozna struktura je s korelacijskim koeficientom usklajenosti z EU 12, ki znaša 68, podobno usklajena s tisto v EU kot denimo nizozemska (66) in bistveno bolj usklajena kot grška (18), portugalska (44), irska (34) ali danska (36). Hkrati pa je močno usklajena tudi s posameznimi razvitimi članicami EU, denimo z Italijo (75), Nemčijo (65), Francijo (61) ter Belgijo in Luksemburgom (62). Podobno raven usklajenosti med tranzicijskimi državami z EU dosega le še Češka (64), ostale države pa so bolj zaostajale (Ješovnik, 2003, str. 15–16).

proizvodov v menjavi. Večji učinki pristopa Slovenije k EU so bili opazni predvsem v mednarodni trgovini kmetijskih in živilskih proizvodov. Tako se je na eni strani povečal uvoz in na drugi strani hkrati zmanjšal izvoz teh proizvodov. V letu 2004 se je skupna blagovna menjava teh proizvodov povečala za 3.7%. Njihov skupni uvoz je bil višji za 12.1%, pri čemer se je med uvozno pomembnejšimi proizvodi predvsem povečala vrednost uvoza skupin mlečnih izdelkov in jajc, mesa in izdelkov iz njega ter pijač (48%, 29%, 18% in 27%). Izvoz je upadel za 12.3%, relativno močno se je zmanjšal izvoz predvsem v skupinah pijače (za 37%), nekoliko tudi pri izdelkih iz mesa (za 3%), izvoz mlečnih izdelkov in jajc pa se je nasprotno povečal (za 5%). Na takšna gibanja je vplivala sprememba zunanjetrgovinskega režima, kar kažejo spremembe v strukturi blagovne menjave s posameznimi skupinami držav. Izvoz na trge držav bivše Jugoslavije se je zmanjšal za 15% zaradi ukinitve prostotrgovinskih sporazumov in velikega dela izvoznih spodbud. Izvoz na trge EU 15 se je zmanjšal manj, le za 4%, hkrati pa se je za več kot četrtino povečal uvoz iz teh držav, ki tradicionalno predstavljajo glavnega partnerja v uvozu kmetijskih in živilskih proizvodov. Sprememba relativne uvozne obremenitve kmetijskih in živilskih proizvodov ima tako določen učinek na preusmeritev uvoza teh proizvodov od ostalih držav k članicam EU, ki pa vendarle ne pomeni večje strukturne spremembe, saj je Slovenija že pred vstopom v EU približno 90% uvoza kmetijskih in približno 80% uvoza živilskih proizvodov uvažala iz držav EU 25.

Tržni deleži

Sprememba zunanjetrgovinskega režima po vstopu v EU je na rast tržnih deležev Slovenije na najpomembnejših izvoznih trgih v letu 2004 vplivala le v omejenem obsegu, saj so spremembe tržnih deležev rezultat rasti slovenskih izvoznih tokov (na katere so relativno bolj vplivali drugi dejavniki mednarodnega okolja) in rasti gibanja skupnega uvoza najpomembnejših trgovinskih partneric. Upočasnjena rast

Tabela 32: Rast slovenskega tržnega deleža v pomembnejših EU trgovinskih partnericah (letne stopnje rasti v %)

	2000	2001	2002	2003	2000–2003	2004	I–IV 2004	V–XII 2004
Skupaj 15*	-6.4	4.4	5.7	0.0	0.8	1.7	2.5	1.3
EU 12	-5.4	1.6	3.7	-0.3	-0.2	0.4	1.4	-0.1
Nemčija	-13.7	4.6	4.7	-6.7	-3.1	-4.9	1.3	-7.9
Italija	-6.3	-2.0	3.5	11.0	1.3	3.7	-3.4	8.0
Francija	17.9	4.6	10.2	-14.2	3.9	18.7	-3.4	29.6
Avstrija	4.4	1.9	0.7	0.6	1.9	4.6	13.9	-0.1
Nizozemska	-0.6	6.6	6.4	6.9	4.8	-14.5	-7.9	-17.5
Belgija	-31.8	1.7	-17.6	-2.8	-13.7	33.7	36.2	32.2
Španija	-3.7	8.0	14.4	34.0	12.3	6.8	47.0	-6.9
Velika Britanija	3.9	42.8	-6.0	-0.5	8.5	4.2	-7.8	11.3
Češka	-14.6	-2.7	0.8	-4.1	-5.3	-3.5	2.0	-5.8
Slovaška	0.7	2.7	33.2	8.1	10.5	-12.4	0.4	-17.7
Madžarska	1.5	-11.3	5.2	7.5	0.5	-4.9	-2.4	-6.0
Poljska	11.0	4.8	7.6	-1.1	5.5	-9.5	-4.1	-11.8

Vir: SURS, Eurostat, WIW, U.S. Census Bureau.
Opomba: *vključno z ZDA, Hrvaško in Rusijo.

slovenskega tržnega deleža na notranjem trgu EU 25 po vstopu je namreč zelo verjetno tudi posledica pospešene rasti uvoza v pomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije iz EU oziroma tudi omejitvev na slovenski ponudbeni strani. Zelo podobno je tudi v letih 1999–2000, ko je bilo uvozno povpraševanje na območju EU 25 nadpovprečno visoko, prišlo do upadanja slovenskih tržnih deležev na teh trgih.

Glede na to, da je proces liberalizacije slovenske zunanje trgovine potekal že leta pred vstopom v EU, je smiselno oceniti spremembe tržnih deležev tudi v nekoliko daljšem časovnem obdobju. V štiriletnem obdobju pred vstopom v EU je na trgu pomembnejših trgovinskih partneric iz EU (EU 12) slovenski tržni delež v povprečju rahlo padel, in sicer predvsem zaradi upadanja slovenskega tržnega deleža na nemškem trgu. Sicer je dogajanja na trgu EU 12 možno povzeti s tremi ključnimi ugotovitvami: (1) z zmerno krepitvijo slovenskega tržnega položaja na za slovenske izvoznike najpomembnejših trgov iz evro območja, razen na nemškem (francoskem, italijanskem in avstrijskem); (2) z rastjo tržnih deležev na za Slovenijo do sedaj manj pomembnih EU trgov, tako tistih, ki so zajeti v preračun slovenskega agregatnega tržnega deleža (britanskem, nizozemskem in španskem trgu), kot tudi tistih, ki v preračun slovenskega agregatnega tržnega deleža niso zajeti (luksemburškem, irskem, portugalskem, švedskem, finskem, pa tudi grškem)⁹⁴; (3) z okrepitvijo slovenskega tržnega položaja na za slovenske izvoznike pomembnejših novih trgov EU (še posebno slovaškem in poljskem).

Po rahlem zmanjšanju v povprečju let 2000–2003 je bila v letu 2004 zabeležena skromna rast slovenskega tržnega deleža na trgu pomembnejših trgovinskih partneric iz EU 12 (z izjemo Nemčije, kjer je tržni delež padel). V tabelah 32 in 33 so sicer

Tabela 33: Rast tržnih deležev novih članic na svetovnem trgu in trgu EU-25

Letne stopnje rasti v %	Svet	EU 25*			
	2000–2003	2000–2003	2004	I–IV 2004	V–XII 2004
Slovenija	3.2	0.9	1.8	2.8	1.4
Češka	9.0	8.4	15.8	14.3	16.4
Estonija	8.9	8.1	9.5	13.1	7.7
Ciper	-8.4	-2.7	-	7.7	-
Latvija	6.2	6.7	11.0	14.9	9.2
Litva	16.3	12.9	18.8	10.3	21.8
Madžarska	6.6	6.4	3.8	8.6	1.5
Malta	-1.5	-3.8	-4.0	-3.9	-4.0
Poljska	10.3	10.4	13.6	19.0	11.1
Slovaška	12.9	11.5	6.5	12.2	3.8

Vir: Eurostat Newcronos.

Opomba: *tržni deleži so izračunani kot deleži izvoza posamezne države v EU-25 v skupnem uvozu EU-25 (notranjem in zunanjem).

⁹⁴ Kriterij za zajem trgovinskih partneric v preračun slovenskega agregatnega tržnega deleža je 1-odstotni delež partnerice v slovenskem skupnem izvozu blaga v obdobju 2000–2003. Med vsemi EU trgovinskimi partnericami je bilo v tem obdobju 12 takšnih držav (gl. tabelo 32). Delež ostalih držav EU v slovenskem skupnem izvozu blaga je bil manjši od 1%, zato v preračun agregatnega tržnega deleža niso zajete.

prikazani tržni deleži v najpomembnejših partnericah pred in po vstopu Slovenije v EU, kar v precejšnji meri odraža tudi izvozna gibanja v teh obdobjih, vendar so enoznačni zaključki na osnovi teh podatkov lahko tudi zavajajoči, zaradi vrste dejavnikov, ki so vplivali na rast tržnih deležev v tem času in niso povezani z vstopom. Zato je na tem mestu bolj ustrezna analiza gibanja tržnih deležev v celem letu 2004, ki kaže na nadaljnjo krepitev tržnega deleža na francoskem in avstrijskem trgu ter do sedaj manj pomembnih EU trgov in na padec tržnega deleža v Nemčiji in novih članicah EU.

V letu 2004 je bila letna rast slovenskega tržnega deleža na notranjem trgu EU 25 ponovno najnižja med novimi članicami (tako pred vstopom v EU kot po vstopu), z izjemo Malte, katere tržni delež na notranjem trgu EU 25 je še naprej upadal⁹⁵. Takšna gibanja opozarjajo predvsem na relativno slabšo slovensko izvozno konkurenčnost v primerjavi z novimi članicami EU.

1.2. Vplivi vstopa v EU na predelovalne dejavnosti, kmetijstvo, promet in turizem

Predelovalne dejavnosti

Polnopravno članstvo v EU slovenskim predelovalnim dejavnostim na ravni celotne panoge ni prineslo večjih novosti. Z vstopom povezane institucionalne spremembe zunanjetrgovinskih režimov niso pomembneje spremenile pogojev poslovanja. Tako so na njihovo gospodarsko aktivnost v letu 2004 ob dejstvu, da predstavljajo najbolj izvozno usmerjeno panogo slovenskega gospodarstva, v največji meri vplivala ugodna konjunkturna gibanja v naših najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah.

Učinki vstopa so bili parcialni in so se pokazali le v določenih podpodročjih. Z namenom identifikacije parcialnih učinkov na raven gospodarske aktivnosti po vključitvi Slovenije v notranji trg EU je smiselno celotno panogo predelovalnih dejavnosti v skladu z SKD dezagregirati in analizirati na ravni štirinajstih podpodročij, nato pa jih glede na dosežene rezultate združiti v 4 večje skupine⁹⁶.

- *v prvo skupino lahko uvrstimo podpodročja, ki so že v celotnem obdobju vključevanja Slovenije v EU povečala obseg proizvodnje in izvozno aktivnost, po formalnem vstopu v EU pa so nadaljevala s podobno dinamiko proizvodnih in izvoznih gibanj. Gre za proizvodnjo kemikalij in kemičnih izdelkov (DG), proizvodnjo kovin in kovinskih izdelkov (DJ), proizvodnjo električne in optične*

⁹⁵ Podatkov za Ciper za leto 2004 še ni na razpolago, v obdobju 2000–2003 pa je tržni delež Cipra na trgu EU 25 upadal.

⁹⁶ Podpodročje obdelave in predelave lesa (DD) bi kljub izboljšanim proizvodnim in izvoznim rezultatom v letu 2004 težko uvrstili v katero od navedenih skupin. Rezultati poslovanja so bili v zadnjem petletnem obdobju zelo spremenljivi. Običajno je letu, v katerem sta se obseg proizvodnje in izvoz povečala, sledilo leto, kjer je gospodarska aktivnost zanihala v negativno smer. V letu 2004 se je tako obseg proizvodnje, po predlanskem 3.5-odstotnem upadu, povečal za 4.0%, vrednost izvoza pa je presegla vrednost iz leta 2003 za 0.7%.

opreme (DL), pogojno pa lahko v to skupino uvrstimo tudi proizvodnjo izdelkov iz gume in plastičnih mas (DH), ki je z manjšimi odkloni tendenčno izboljševala poslovne rezultate. Z izjemo slednje lahko navedena podpodročja v skladu z metodologijo OECD⁹⁷ uvrstimo v skupino visoko in srednje visoko tehnoloških podpodročij.

- za drugo skupino podpodročij je značilno, da so v obdobju po vstopu Slovenije v EU izboljšala raven proizvodne in izvozne aktivnosti: gre za proizvodnjo vlaknin, papirja in založništvo (DE), proizvodnjo drugih nekovinskih in mineralnih izdelkov (DI), proizvodnjo strojev in naprav (DK) ter proizvodnjo vozil in plovil (DM). Vendar bi pospešeno rast gospodarske aktivnosti v teh dejavnostih, upoštevajoč dinamiko rasti obsega proizvodnje in izvoznih tokov v preteklem petletnem obdobju, težko opredelili kot izključno posledico vstopa v EU. Zelo verjetno je, da se ta učinek močno prepleta z višjo rastjo domačega trošenja, ugodnim mednarodnim konjunktornim impulzom, ki je v drugem in tretjem četrtletju spodbujal rast izvoza v navedenih podpodročjih.
- v tretjo skupino lahko uvrstimo nekatere delovno intenzivne panoge, ki jih je proces vključevanja v notranji trg EU zaradi strukturne neprilagojenosti najbolj prizadel, sam vstop pa razmer ni pomembneje spremenil: gre za podpodročja, ki se zaradi nizke ravni izobraženosti delovne sile in nizke tehnološke zahtevnosti poslovnih procesov že daljše obdobje srečujejo s strukturnimi problemi in upadanjem konkurenčnosti. Sem sodita predvsem proizvodnja tekstilij in tekstilnih izdelkov (DB)⁹⁸, proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov (DB) ter proizvodnja pohištva, druge predelovalne dejavnosti in reciklaža (DN), s podobnimi strukturnimi problemi pa se sooča tudi, sicer kapitalno intenzivna, proizvodnja koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva (DF).
- izrazito negativni učinki na gospodarsko aktivnost po vstopu Slovenije v EU so se pokazali v proizvodnji hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA): v letu 2004 se je obseg proizvodnje v tej dejavnosti v primerjavi s predhodnim letom znižal za 6.8% (v obdobju od maja do decembra 2004 na medletni ravni celo za 9.1%), medtem ko je bila v prvih štirih mesecih leta 2004 na medletni ravni še zabeležena 0.1-odstotna rast. Znotraj živilsko-predelovalne industrije sta bili najbolj prizadeti proizvodnja mleka in mlečnih izdelkov ter proizvodnja pijač. Podobno sliko nam pokažejo izvozna gibanja. V letu 2004 se je vrednost izvoza (izražena v evrih) v proizvodnji hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) zmanjšala za 13.8% (v obdobju od maja do decembra 2004 celo za 23.3%), medtem ko je bila v obdobju od januarja do aprila 2004 na medletni ravni še zabeležena 8.1-odstotna rast. Slednja je bila predvsem posledica aprilskega »izvoza na zalogo« (v evrih izražena vrednost izvoza se je v primerjavi z istim mesecem leta 2003 povečala za 37.3%, potem ko je v januarju, februarju in marcu medletna rast že bila negativna), ko so podjetja iz te dejavnosti z večjim enkratnim kontingentom izvoženega blaga poskušala vsaj deloma nadomestiti pričakovano zmanjšanje izvozne aktivnosti, ki je sledilo ob spremembi zunanjetrgovinskih režimov z državami nekdanje Jugoslavije s 1. 5. 2004

⁹⁷ Več o tem v Hatzichronoglou (1997).

⁹⁸ Predvidevamo, da se bodo določeni dodatni negativni učinki na raven proizvodne in izvozne aktivnosti v tekstilni industriji pokazali šele v letih 2005 in 2006, predvsem zaradi sproščanja trgovanja v okviru pravil Svetovne trgovinske organizacije po 1. 1. 2005.

Zaposlenost v predelovalnih dejavnostih

Vpliv vstopa Slovenije v EU na zaposlenost je v splošnem težko zaznati, še težje kvantificirati, ker se v razpoložljivih podatkih kažejo istočasno po eni strani tudi dolgoročnejši, po drugi pa sezonski procesi. Kljub temu pa so bili v letu 2004 že opazni učinki vstopa Slovenije v EU na zaposlenost po podpodročjih in nekaterih večjih panogah predelovalnih dejavnosti: v negativnem smislu zlasti v živilsko-predelovalni industriji, v pozitivnem smislu pa v proizvodnji vozil in plovil, proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas ter v kovinsko-predelovalni industriji in proizvodnji pohištva. K slednjemu so prispevali tudi drugi dejavniki, predvsem visoka izvozna aktivnost teh panog, povezana s konjunkturo izvoznih trgov. Zaposlenost je sicer upadla tudi v tekstilni industriji (zlasti v proizvodnji tekstilij), od drugih panog pa v usnjarski industriji, obdelavi in predelavi lesa, vseh panogah papirništva, založništva in tiskarstva. To pa bi težko pripisali neposrednim učinkom vstopa v EU, saj gre tu predvsem za panoge, ki se soočajo s problemi prepočasnega prestrukturiranja. Z vstopom v EU težko povežemo tudi padec zaposlenosti v kemični in znotraj nje v farmacevtski industriji, saj gre za enega izmed propulzivnih podpodročij, kjer se je rast izvoza po vstopu v EU na medletni ravni še nekoliko okrepila.

Tabela 34: Stopnje rasti zaposlenosti po podpodročjih predelovalnih dejavnosti v obdobju 2000–2004 (%)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004			
							Q1/Q4	Q2/Q1	Q3/Q2	Q4/Q3
Podpodročja predelovalnih dejavnosti										
DA. Pr. hrane, pijač, tobač. izd.	-1.4	-0.1	-1.2	-1.4	-1.3	-3.0	-0.8	-0.6	-2.2	-0.7
DB. Pr. tekstilij, tekst. izd., krzna	-3.7	-5.5	-3.8	-4.9	-8.8	-6.6	-2.0	-1.9	-1.8	-1.1
17. Tekstilije	-4.3	-4.8	1.8	-4.2	-5.2	-4.5	-0.6	-2.0	-2.8	-2.3
18. Oblačila	-3.1	-6.1	-8.4	-5.6	-11.8	-9.1	-3.5	-1.9	-0.9	-0.4
DC. Pr. usnja in usnjenih izd.	-11.6	-4.0	0.6	-0.3	-5.9	-5.0	-0.2	0.6	-1.9	-5.3
DD. Obdelava in predelava lesa	2.1	1.8	-0.8	-2.1	-2.1	-2.0	-1.2	0.0	0.1	-2.1
DE. Pr. papirja, založništvo, tisk.	-1.8	-0.2	-0.4	2.3	-1.4	-0.7	0.0	-0.2	-0.7	-1.9
21. Papir	-6.2	-2.7	-3.3	-1.7	-0.6	-1.1	-1.6	0.2	-0.7	-2.6
22.1 Založništvo	7.5	2.8	0.2	3.9	1.4	0.8	1.8	0.4	-2.0	-1.6
22.2 Tiskarstvo	-0.9	0.6	2.8	5.9	-3.7	-1.1	0.8	-1.1	0.0	-1.4
DF. Pr.koksa in naftnih derivatov	93.9	8.1	-3.2	-3.0	-61.2	-62.8	-19.2	-38.1	-1.6	0.4
DG. Pr. kemikalij in kem. izd.	-2.4	-1.7	0.0	1.9	4.1	0.2	0.9	0.7	-0.4	-1.2
24.4 Farmacija	-0.7	-0.9	2.3	2.9	5.6	2.0	0.6	0.4	-0.1	-0.9
DH. Izd. iz gume in plastič. mas	0.1	0.0	3.1	6.2	1.8	2.7	-0.3	2.4	0.8	1.1
DI. Pr. drugih nekovin	-2.5	0.2	0.3	-1.6	-3.3	-1.1	-0.8	0.3	-0.1	0.0
DJ. Pr. kovin in kovinskih izdel.	3.4	4.4	4.0	1.9	-0.9	-1.0	-2.3	-0.4	0.9	1.1
DK. Pr. strojev in naprav	-3.0	-0.4	1.8	3.1	1.2	4.2	2.2	1.4	-0.3	0.5
DL. Pr. elektr. in optične opreme	-1.5	4.5	2.2	3.7	-0.5	-0.4	-1.2	0.7	0.0	0.2
DM. Pr. vozil in plovil	-4.4	-6.7	6.3	2.2	0.0	5.4	1.4	2.1	2.8	2.4
DN. Druge predelov. dejavnosti	-3.5	0.2	1.6	4.3	0.9	-1.5	-0.8	0.1	-0.5	1.1
36.1 Pohištvo		2.9	2.3	5.2	0.3	-1.9	-0.4	-0.2	-0.8	1.5

Vir: SURS.

Dejanska gibanja v obsegu proizvodnje in zaposlenosti predelovalnih dejavnosti v letu 2004 so v veliki meri potrdila rezultate analize makroekonomskega modela (gl. Pomladansko poročilo 2004, str. 131), s katerim smo že pred vstopom skušali oceniti posledice, ki jih bodo eksogene spremembe v konkurenčnosti slovenskega gospodarstva zaradi spremembe zunanjetrgovinskega režima imele predvsem na sektorje z nižjo stroškovno učinkovitostjo in na njihovo zaposlenost. Tako je že analiza preteklih strukturnih sprememb na področju zunanje trgovine pokazala, da podobna znižanja zaščite domačega gospodarstva (podpis prostotrgovinskega sporazuma z EU, priključitev CEFTA območju proste trgovine, podpis trgovinskih sporazumov z republikami bivše Jugoslavije) na slovensko gospodarstvo niso delovala tako, da bi večja izpostavljenost tuji konkurenci povzročala značilne istočasne padce v povpraševanju in zaposlenosti. Na osnovi teh rezultatov smo domnevali, da je tudi verjetnost večjih negativnih makroekonomskih učinkov vstopa v EU in prevzema skupne trgovinske politike na slovensko gospodarstvo nizka, kar se je izkazalo za pravilno. Težave, s katerimi se soočajo tekstilna, obutvena in usnjarska industrija, niso posledica vstopa v EU, ampak predvsem posledica počasnega prestrukturiranja gospodarstva v preteklem desetletju. Podobno velja tudi za živilsko-predelovalno industrijo, ki pa je bila pred vstopom v EU najbolj zaščitena, zato je tudi najbolj občutila spremenjene razmere poslovanja po 1. maju 2004.

Kmetijstvo

Vstop Slovenije v EU ni prinesel večjih novosti v sami usmeritvi nacionalne kmetijske politike⁹⁹. Ta se je reformirala že v predpristopnem obdobju, sledili pa sta ji tudi harmonizacija nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU in vzpostavitev institucionalnega okvirja za izvajanje reformirane politike. V zadnjih nekaj letih se je nacionalna kmetijska politika vse bolj približevala skupni kmetijski politiki tudi v izvajanju. Postopoma sta se povečevala število primerljivih ukrepov in višina finančnih podpor kmetijskim pridelovalcem.

Višje finančne podpore so preprečile poslabšanje dohodkovnega položaja kmetov, kar je bil tudi eden izmed osrednjih ciljev kmetijske politike. Razmere se tudi po pristopu Slovenije k EU niso poslabšale, ker je izpad dohodka zaradi zaostajanja rasti odkupnih cen za rastjo inflacije v precejšnji meri nadomestila rast subvencij. V letu 2004 se je faktorski dohodek kmetijstva, ki poleg na trgu doseženega dohodka vključuje tudi subvencije na proizvodnjo po 27.7-odstotnem padcu v letu 2003 znova zvišal za 19.5%. Obseg kmetijske pridelave se je v tem letu povečal za 11.7%, odkupne cene pa so se v povprečju znižale za 1.1%. Pri rastlinskih pridelkih so bile nižje za 9.6% (najbolj pri krompirju in zelenjadnicah), cene živali in živalskih proizvodov, ki imajo v strukturi cen v odkupu večinski delež, pa so se zvišale za 3.2% (najbolj pri perutnini). Takšno gibanje odkupnih cen pa le težko pripišemo učinkom pristopa Slovenije k EU. Večinoma je posledica vremensko zopet običajnega leta, ko so se razmeroma visoke odkupne cene rastlinskih pridelkov iz sušnega leta 2003 znižale na raven iz leta 2002. Tudi porast cen v živinoreji lahko pripišemo istemu vzroku, saj se je ponudba živine po povečanem zakolu v letu 2003, ko je primanjkovalo krme, zopet zmanjšala, povpraševanje po njej pa povečalo tako v domačem kot tudi v širšem evropskem prostoru. V povprečju nižjim odkupnim

⁹⁹ Vpliv vstopa Slovenije v EU na obseg in strukturo menjave s kmetijskimi in živilskimi proizvodi je obdelan v poglavju Spremembe zunanjetrgovinskega režima.

cenam kmetijskih proizvodov se je po vstopu Slovenije v EU pridružila še odprava carinske zaščite, kar je skupaj vplivalo na nižjo rast cen hrane (več o tem pri oceni vpliva vstopa v EU na cene).

Promet, skladiščenje in zveze

Znotraj dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez je vstop v EU po pričakovanjih najbolj negativno vplival na špedicijsko dejavnost, ugodno pa na dejavnost cestnih blagovnih prevozov, kjer pa je bila rast že v začetku leta zelo visoka. Podjetja, ki se ukvarjajo z odpremo blaga, organizacijo ter izvedbo transportnih poslov, so po 1. maju 2004 zabeležila znaten upad prihodkov od storitev, povezanih s carinskim poslovanjem, s sedanjimi članicami EU¹⁰⁰. Nasprotno pa je cestni prevoz blaga vsaj od sredine leta 2004 močno naraščal. Četrtni podatki o obsegu prevozov nekoliko otežujejo natančnost določitve vplivov vstopa. Ker pa je medletna rast prevozov blaga v prvem četrtnem letu 2004 znašala 36.3%, v drugem in tretjem četrtnem letu 2004 skupaj glede na primerljivo obdobje v letu 2003 pa manj (25.2%), lahko sklepamo, da ob samem formalnem vstopu posebnega pospeška ni bilo, čeravno so bile tedaj odpravljene še nekatere preostale administrativne ovire pri mednarodnih prevozih z državami EU. Podobno kažejo tudi podatki BS o menjavi transportnih storitev¹⁰¹. Vstop v EU je verjetno pospešil tudi prihod prvega nizkocenovnega letalskega prevoznika (konec aprila 2004), ki je okrepil rast domačega letališkega prometa in nekoliko umiril rast domačega zračnega prometa. V prvih štirih mesecih leta 2004 se je glede na isto obdobje v letu 2003 obseg letališkega prometa povečal za 4.9%, obseg zračnega prometa pa za 13.6%. V obdobju od maja do novembra 2004 se je v primerjavi z istim obdobjem v letu 2003 rast obsega letališkega prometa povišala na 15.6%, rast zračnega prometa pa spustila na 5.8%.

Turizem

Ocenjujemo, da je vstop Slovenije v EU pozitivno vplival na slovenski turizem, saj je odpravil nekatere zadržke glede prihoda turistov v Slovenijo, ki so temeljili na njeni premajhni prepoznavnosti, prav tako se je povečalo prepričanje, da gre za drugim članicam EU primerljivo državo. Pri tem je bil pomemben tudi prispevek evropskih medijev, ki so novim članicam posvetili več pozornosti. Pozitivni učinki so se pokazali predvsem na turističnih trgih, ki Slovenije pred tem niso (dobro) poznali, saj je bil turistični obisk iz naših tradicionalno najpomembnejših turističnih trgov (Nemčija, Italija, Avstrija in Hrvaška) v letu 2004 sicer večji kot v letu 2003, vendar ne izven običajnih okvirov. Velikega zanimanja je bila deležna Ljubljana, kjer je bil lani zabeležen največji porast števila tujih turistov (26.4% več kot leta 2003). K temu je poleg povečanega zanimanja za prestolnico nove članice EU v veliki meri vplivalo dejstvo, da je prvi nizkocenovni letalski prevoznik uvedel redno

¹⁰⁰ Po podatkih SURS so se prihodki v pomožnih prometnih dejavnostih od januarja do aprila 2004 glede na isto predlansko obdobje povečali za 10.0%, od maja do oktobra 2004 glede na primerljivo obdobje v letu 2003 pa so se znižali za 21.5%. Medtem ko so prihodki skoraj v vseh prvih štirih mesecih medletno naraščali (-0.3%, 16.5%, 23.7%, 1.9%), so v vseh naslednjih šestih mesecih medletno upadali (-12.4%, -17.2%, -20.9%, -20.8%, -23.6%, -32.0%).

¹⁰¹ Saldo mednarodne menjave storitev cestnega transporta, merjeno v tekočih EUR, se je v prvih štirih mesecih lani glede na isto obdobje leto prej povečal za 25.8%, v obdobju od maja do oktobra pa medletno malo manj, za 21.4%.

letalsko povezavo med Ljubljano in Londonom, Britanci pa so na podlagi anket izbrali Slovenijo za najbolj priljubljeno evropsko turistično deželo. Tako je samo v maju 2004 v Slovenijo prišlo za 64.3% več Britancev kot maja leta prej, visoka rast pa se je nadaljevala v vseh mesecih do konca leta¹⁰². Novembra 2004 je bila uvedena tudi redna nizkocenovna letalska povezava med Ljubljano in Berlinom. Med evropskimi državami so nadpovprečno zanimanje za obisk Slovenije pokazali še turisti iz Skandinavije¹⁰³, Belgije in Francije. Že od začetka leta, še bolj pa od maja naprej, se je povečalo tudi število turistov iz oddaljenih držav – ZDA, Izraela, Japonske, Kanade, Avstralije in drugih neevropskih držav¹⁰⁴. Povečano turistično zanimanje v mesecih po vstopu Slovenije v EU potrjujejo tudi plačilnobilančni podatki o prilivih od potovanj, po katerih so se le-ti v prvih štirih mesecih lani glede na isto obdobje leto prej povečali nominalno za 5.5%, v obdobju od maja do decembra pa medletno za 12.3% (merjeni v tekočih EUR).

Vstop Slovenije v EU je slovenskemu turizmu prinesel tudi dostop do sredstev strukturnih skladov za sofinanciranje razvojnih projektov s področja turizma, ki so jih v veliki meri že odobrili, črpana pa naj bi bila v obdobju 2005–2007¹⁰⁵. Na osnovi javnega razpisa za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj za spodbujanje razvoja turističnih destinacij je bilo v letu 2004 odobrenih 18 vlog, do marca 2005 pa še ena vloga. V okviru vseh dosedanjih odpiranj so bila sredstva odobrena 15 projektom s področja turistične infrastrukture, katerih skupna vrednost znaša 18.7 mrd SIT, skupni znesek sofinanciranja pa 6.4 mrd SIT, ter štirim projektom razvoja organizacijskih struktur, katerih skupna vrednost znaša 369 mio SIT, znesek sofinanciranja pa 152 mio SIT. Skupna razpoložljiva sredstva za obdobje 2004–2006 z možnostjo izkoriščenja do leta 2008 so znašala 8.3 mrd SIT, za omenjenih 19 projektov pa so bila sredstva za spodbujanje turističnih destinacij odobrena v višini skoraj 80%. Sredstva iz strukturnih skladov za omenjene odobrene investicije bodo prejeta v letih 2005–2007 (različno po posameznih projektih).

1.3. Vstop v ERM II

Vlada in Banka Slovenije sta se v Programu za vstop v ERM II in prevzem evra, ki je bil sprejet novembra 2003, zavzeli za čimprejšnji vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II in čimprejšnji prevzem evra in se zavezali za nadaljevanje koordiniranega delovanja ekonomskih politik za izpolnjevanje maastrichtskih konvergenčnih kriterijev v referenčnem obdobju za prevzem evra. Odločitev za vstop v ERM II je pozitivno vplivala na ukrepe vladne ekonomske politike, predvsem na področju politike nadzorovanih cen in dohodkovne politike ter učinkovito koordinacijo z Banko Slovenije, kar se je odrazilo na znižanju inflacije v letu 2003 in še bolj v letu 2004. Banka Slovenije je v okviru priprav za vstop v ERM II, ki so bile kasneje formalizirane v Programu, od konca prvega četrletja 2003 postopno zniževala obrestne mere

¹⁰² V obdobju maj–december 2004 je Slovenijo obiskalo za 58.9% več Britancev kot v istem obdobju leta 2003.

¹⁰³ Slovenijo je maja 2004 obiskalo za 78.1% več Nizozemcev, 73% več Fincev ter za 32% več Švedov kot maja 2003.

¹⁰⁴ Število turistov iz drugih neevropskih držav je bilo v maju 2004 za 164% večje kot v maju 2003.

¹⁰⁵ Predlog spremembe načrta razvojnih programov – predlog uvrstitve projektov EPD v načrt razvojnih programov – strukturni skladi (Ministrstvo za gospodarstvo, 10. 2. 2005)

in upočasnjevala depreciacijo tolarja. S tem pa so bili zmanjšani tudi inflacijski pritiski, ki so v zadnjih letih izvirali iz depreciacije domače valute. Zniževanje ključnih obrestnih mer Banke Slovenije se je odražalo tudi na zniževanju nominalnih bančnih obrestnih mer, slednje pa je spodbudilo kreditno aktivnost bank in v kombinaciji s cikličnimi in konjunkturnimi dejavniki vplivalo na rast zasebne potrošnje.

Spremembe denarne politike zaradi vstopa v ERM II

Priključitev Slovenije mehanizmu deviznih tečajev ERM II, ki je konec junija 2004 sledila vstopu v EU, je povzročila spremembo denarne politike Banke Slovenije. BS je po vstopu v ERM II stabilizirala tečaj tolarja in prenehala z zniževanjem svojih ključnih obrestnih mer¹⁰⁶. Poleg tega je že v času priprav na vstop v ERM II prilagodila usmeritve pri poslih, povezanih z uravnavanjem drsenja tečaja. Učinki teh sprememb so bili vidni predvsem pri znižanju rasti cen, saj je inflacija v drugi polovici leta 2004 znašala le 0.4% (v istem obdobju 2003 1.1%), hkrati pa so se spremembe odrazile tudi v poslovanju bančnega sistema.

BS je po vstopu v ERM II stabilizirala tečaj tolarja. S stabilizacijo tečaja tolarja okoli centralne paritete, določene v višini 239.64 tolarjev za 1 evro, je BS nadomestila dotedanjo politiko postopne depreciacije tolarja. Po tem, ko je tečaj tolarja v preteklih letih postopno depreciiral, v letu 2003 za 2.8%, postopna depreciacija pa se je nadaljevala tudi v prvi polovici leta 2004 (na mesečni ravni je znašala med 0.1% in 0.2%), se je po vstopu v ERM II julija tolar približal centralni pariteti (in depreciiral še za dodatnih 0.3%), kar je bilo posledica določitve centralne paritete pod takratno tržno vrednostjo tečaja tolarja. Po juliju 2004 je tečaj tolarja nihal v ozkem razponu pod centralno pariteto. Njegova nihanja (na podlagi tečajev na deviznem trgu, ki jih sporočijo banke) niso presegla 0.15%, v povprečju pa so znašala 0.06%.

Spremenjena denarna politika BS ob vstopu v ERM II se je že odrazila v spremenjeni strukturi bančnih bilanc. Tako se je delež dolžniških vrednostnih papirjev, ki niso namenjeni trgovanju, v primerjavi z letom 2003, znižal za 5.5 odstotne točke na raven 23.9%. Takšno gibanje je posledica zmanjševanja obsega vrednostnih papirjev Banke Slovenije, ki je upadel za 235.6 mrd SIT (od tega samo tolarški blagajniški zapisi za 225 mrd SIT). Hkrati se je v tem obdobju zmanjšalo tudi stanje swap poslov, ki je bilo največje avgusta 2003, ko je doseglo 670 mrd SIT, do vstopa v ERM II se je znižalo na 275 mrd SIT, do konca leta 2004 pa na 226 mrd SIT. Slednje je poleg znižanja obrestnih mer tudi povečalo možnosti za povečanje kreditne aktivnosti, ki je bila v preteklosti omejena zaradi aktivnosti, povezanih s sterilizacijo deviznih pritokov in ohranjanjem depreciacije tolarja¹⁰⁷. Vendar je ta učinek omejen. Z namenom odložitve povečanja likvidnosti zaradi zapadlosti tolarških blagajniških zapiskov na obdobje po prevzemu evra pa je v drugi polovici leta Banka Slovenije bankam pričela ponujati dolgoročni depozit – njegova obrestna mera pa je za dve

¹⁰⁶ Po njihovem znižanju med 2.0 odstotne točke (60-dnevni tolarški blagajniški zapisi, začasni odkup deviz oziroma obrestna mera pri swap poslih) in 2.5 odstotne točke (270-dnevni tolarški blagajniški zapisi) v prvem polletju leta so te po vstopu v ERM II ostale na doseženi ravni. Ob koncu decembra 2004 je BS za 0.25 odstotne točke zvišala obrestno mero začasnega odkupa deviz, zaradi česar se je ob nespremenjeni obrestni meri refinanciranja Evropske centralne banke za enak znesek povišala tudi obrestna mera refinanciranja pri BS, ki je tako konec decembra znašala 3.25%.

¹⁰⁷ Na to opozarja tudi študija Jazbec in Masten (2004).

desetinki odstotne točke višja kot za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise BS in je bila marca 2005 na ravni 4.2%. Skupno stanje dolgoročnega depozita v bančnih bilancah je bilo konec leta 2004 na ravni 156.8 mrd SIT, kar predstavlja več kot dve tretjini sredstev sproščenih iz naslova tolarskih blagajniških zapiskov. V letu 2005 lahko pričakujemo, da bo ta vrednost še narasla.

Vplivi vstopa v EU in ERM II na inflacijo

Vstop v EU in ERM II sta ugodno vplivala na zniževanje inflacije. Na gibanje cen v Sloveniji je pomembno vplivala stabilizacija tečaja tolarja. Čeprav je BS postopno (in predvidljivo) depreciacijo tolarja zagovarjala z njenimi ugodnimi učinki na ohranjanje konkurenčnosti gospodarstva, saj naj bi na ta način zagotavljala stabilen realni efektivni tečaj tolarja, pa je imela takšna politika predvsem neugodne posledice na rast cen. Ob upoštevanju izračunov, da se je rast tečaja praktično popolnoma prenašala na rast cen¹⁰⁸, je depreciacija tolarja v zadnjih letih prispevala približno polovico skupne rasti cen. Stabilizacija tečaja tolarja ob koncu junija 2004 je tako odpravila pomemben dejavnik inflacije. Zaradi postopne depreciacije tolarja v prvem polletju leta 2004 je ta sicer še vedno prispevala k naraščanju cen, vendar je bil prispevek v primerjavi s predhodnimi leti za več kot polovico manjši in je znašal približno 1.0 odstotne točke. Stabilizacija tečaja je namreč poleg neposrednega učinka vplivala tudi na zmanjšanje inflacijskih pričakovanj, skupen učinek pa bo, ob upoštevanju zamika pri prenosu, viden šele v letošnjem letu. Učinek stabilizacije tečaja tolarja je vplival na večino skupin proizvodov in storitev, zajetih v indeksu cen življenjskih potrebščin, zaradi česar je bila v letu 2004 rast večine skupin cen indeksa nižja kot v predhodnem letu, izjeme pa je mogoče pojasniti z enkratnimi dejavniki (kot so na primer višje cene tekočih goriv).

K znižanju inflacije je značilno prispevala tudi sprememba trgovinskih režimov. Spremenjene konkurenčne razmere na trgu in odprava carin so vplivale na znižanje cen hrane, poleg tega pa so k temu prispevali tudi boljši vremenski pogoji v primerjavi z letom 2003. Skupni učinek teh dejavnikov se je odrazil v znižanju cen hrane v letu 2004 za 1.1%, zaradi česar je bila inflacija v tem letu nižja za 0.2 odstotne točke. Po 4.0-odstotnem povišanju cen hrane v letu 2003, kar je k inflaciji prispevalo 0.8 odstotne točke, se je prispevek sprememb cen hrane k inflaciji tako zmanjšal za 1.0 odstotne točke.

Ugodne dolgoročne učinke na znižanje inflacije pa lahko pričakujemo tudi zaradi povečanja konkurence po vstopu v EU. Zaradi učinkov, ki jih bo imel vstop v EU in predviden prevzem evra v letu 2007 na povečanje trgovinskih tokov, lahko zaradi povečane konkurence na nekaterih trgih blaga (in delno tudi storitev), pričakujemo dodatno znižanje cen na teh segmentih trga.

Med ukrepi z negativnimi učinki na gibanje cen, povezanimi z vstopom Slovenije v EU, izstopa harmonizacija trošarin na tobak. Vlada RS se je še pred vstopom v EU zavezala, da bo najkasneje do začetka leta 2008 s pravnim redom v EU uskladila raven trošarin na tobačne izdelke. Usklajevanje, ki se je pričelo v letu 2001, je do konca leta 2004 k inflaciji prispevalo 1.7 odstotne točke, v naslednjih treh letih, ko

¹⁰⁸ Coricelli, Jazbec in Masten (2003).

naj bi se trošarine izenačile z veljavnimi v EU, pa bodo njihova povišanja k inflaciji po naši oceni prispevala še dodatne 0.5 odstotne točke.

Cenovna in stroškovna konkurenčnost

Priključitev Slovenije mehanizmu deviznih tečajev ERM II zaradi hkratnega umirjanja rasti relativnih cen in stroškov ni vplivala na poslabšanje slovenske cenovne in stroškovne konkurenčnosti na valutnem območju evra (oziroma do štirih za Slovenijo najpomembnejših trgovinskih partneric iz evro območja). Čeprav je tolar do evra od vstopa v ERM II (konec junija 2004) stabilen in je od centralne paritete (239.64 SIT za 1 evro) le malenkostno odstopal, je bila slovenska cenovna konkurenčnost v lanskem drugem polletju na medletni ravni celo nekoliko boljša kot v prvem. Izboljšanje je izhajalo iz močnega umirjanja rasti relativnih cen (gl. tabela 35). Slovenska stroškovna konkurenčnost, merjena z relativnimi stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih, se je pod vplivom nihanja rasti produktivnosti dela na medletni ravni v lanskem drugem polletju sicer nekoliko poslabšala, v povprečju leta 2004 pa se je vendarle ohranila na ravni izpred enega leta. Ne glede na občasna, bolj ali manj izrazita, nihanja je bila slovenska cenovna in stroškovna konkurenčnost na valutnem območju evra v razmerah stalnega postopnega umirjanja nominalne deprecijacije tolarja do evra na medletni ravni že vse od začetka leta 2003 stabilna oziroma je zaradi hkratnega nekoliko izrazitejšega umirjanja rasti relativnih cen (predvsem življenjskih potrebščin) kazala rahlo tendenco izboljševanja.

Tabela 35: Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti na valutnem območju evra

Letne stopnje rasti (v %)	2002	2003	2004	I–VI 2004	VII–XII 2004
Tolar do evra – nominalno	-3.7	-3.2	-2.1	-2.5	-1.8
Relativne cene in stroški*					
CPI	5.8	4.0	1.7	2.0	1.3
PPI	5.0	1.8	2.1	2.7	1.7
ULC-predelovalne dejavnosti	5.4	3.7	2.3	1.9	2.5
Tolar do evra – realno					
Deflator CPI	1.8	0.7	-0.5	-0.5	-0.6
Deflator PPI	1.1	-1.5	0.0	0.2	-0.2
Deflator ULC-predelovalne dejavnosti	1.5	0.4	0.1	-0.6	0.6

Vir: BS, SURS, OECD; preračuni UMAR.

Opomba: *Rast slovenskih cen (stroškov, v nacionalni valuti) v primerjavi z rastjo cen (stroškov) v 4 najpomembnejših partnericah iz evro območja (Nemčiji, Italiji, Franciji in Avstriji, v nacionalnih valutah).

Učinki vstopa v EU na kredite in varčevanje

Bančne obrestne mere so sledile gibanju ključnih obrestnih mer Banke Slovenije. Nominalne obrestne mere za kratkoročne in dolgoročne toolarske kredite (pri slednjih se v večini primerov še vedno oblikuje na osnovi TOM-a) so v letu 2004 upadle za približno 2 odstotni točki, kar je prispevalo h krepitvi toolarskega zadolževanja prebivalstva v bankah (obseg tovrstnih kreditov se je povečal za skoraj 120 mrd

SIT in je bil realno za skoraj 15% višji kot ob koncu leta 2003). Poleg zniževanja obrestnih mer je k rasti kreditov prebivalstvu prispevala tudi sprostitvev sredstev iz NSVS, ki ni povezana z vstopom v EU, spodbudila pa jih je tudi v povprečju izboljšana posojilna sposobnost prebivalstva po odplačilu kreditov, najetih pred uvedbo DDV (1. julija 1999), kar je sprožilo nov cikel zadolževanja. Znižanje obrestnih mer je na rast tolaških kreditov podjetjem in DFO vplivalo manj, saj je bilo njihovo realno povečanje v letu 2004 nekoliko nižje kot leto pred tem (leta 2004 3.2%, leta 2003 pa 4.0%). Zaradi ugodnejših pogojev so se podjetja in DFO pri domačih bankah raje zadolževala v obliki deviznih posojil, ki so realno porasla kar za 45.4%, to pa je v veliki meri povezano z upočasnjeno depreciacijo tolarja in nato njegovo stabilizacijo po vstopu v ERM II. Možnost ugodnejšega zadolževanja podjetij je imela pozitiven vpliv na rast investicij v stroje in opremo.

Nižje obrestne mere so vplivale tudi na varčevanje prebivalstva. Obseg varčevanja v bankah narašča po izredno nizkih stopnjah rasti, hkrati pa se precej skrajšuje ročnostna struktura bančnih depozitov, kar je najverjetneje posledica zniževanja razlik med obrestnimi merami različnih ročnosti. Te razlike so že tako majhne, da za varčevalce predstavljajo premajhno premijo za manjšo likvidnost ob vezavi, zato sredstva raje držijo v likvidnejši obliki oziroma v obliki vpoglednih vlog. Takšna gibanja so spodbudila tudi večje zanimanje za druge oblike varčevanja (vzajemni skladi, neposredne naložbe v vrednostne papirje, življenjska zavarovanja in prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja), ki so v povprečju donosnejše od bančnih depozitov in namenjene predvsem dolgoročnemu varčevanju.

Zasebna potrošnja

V letu 2004 je prišlo do krepitve rasti zasebne potrošnje. Med dejavniki, ki so vplivali na trošenje gospodinjstev, pa sta bila z vstopom v EU posredno ali neposredno povezana predvsem dva: zniževanje obrestnih mer ter povečan optimizem potrošnikov, na katerega pa je verjetno vplivala tudi izboljšana konjunktura (več o dejavnikih zasebne potrošnje v letu 2004 v poglavju na str. 39). Čeprav je učinke teh dejavnikov težko kvantificirati, so nižje obrestne mere za posojila prebivalstvu vplivale na povečano zadolževanje prebivalstva v bankah, ki je najete kredite delno usmerilo tudi v potrošnjo. Obseg na novo najetih potrošniških posojil se je po podatkih BS¹⁰⁹ glede na leto prej realno povečal za 15.6%. V letu 2004 je bilo zaznati tudi povečan optimizem potrošnikov, ki ga delno lahko pripišemo izboljšanim pričakovanjem po vstopu v EU. Že mesec pred vstopom se je kazalec zaupanja potrošnikov¹¹⁰ dvignil nekoliko nad dolgoletno povprečje, v maju pa se je močno povišal in na visoki ravni ostal tudi v naslednjih mesecih. Njegova skupna vrednost se je v oktobru povzpela na najvišjo raven doslej (na -7, kar je 11 odstotnih točk nad dolgoletnim povprečjem), v zadnjih dveh mesecih leta pa je ponovno nekoliko upadla, vendar je bila decembra še vedno 2 odstotni točki nad dolgoletnim povprečjem.

¹⁰⁹ Podatki BS, ki obsegajo podatke osmih bank, izbranih po kriteriju bilančne vsote. Poročanje je pri potrošniških posojilih omejeno po kriterijih zneska posameznega posojila in/ali po številu pogodb, o katerih se poroča. Ostale vrste posojil so zajete v celoti.

¹¹⁰ Anketo o mnenju potrošnikov izvaja SURS mesečno, podatki so na voljo od meseca marca 1996. Kazalec zaupanja potrošnikov je povprečje ravnotežij odgovorov na vprašanja o pričakovanem finančnem stanju v gospodinjstvu, pričakovani ekonomski situaciji v državi, pričakovani stopnji brezposelnosti in varčevanju v prihodnjih 12 mesecih.

Pri tem v letu 2004 ni prišlo do močno pospešene rasti zasebne potrošnje, ki bi lahko vplivala na povišanje inflacije in zunanjetrgovinskega primanjkljaja, kar je predstavljalo enega izmed makroekonomskih tveganj, povezanih z vstopom v EU. Takšna gibanja so bila tudi skladna z našimi pričakovanji, saj smo na podlagi analiz, v katerih smo upoštevali več dejavnikov (predvideno gibanje obrestnih mer ECB in BS, stopnjo tveganja za prehitro rast plač, izračunane historične povezave med domačimi obrestnimi merami in potrošnjo, rezultate tujih empiričnih analiz o povezavi med obrestnimi merami in potrošnjo ter izkušnje nekaterih prejšnjih pristopnic v ERM II) ocenili, da je tveganje pospešene rasti domače potrošnje zaradi znižanja obrestnih mer relativno majhno (Pomladansko poročilo 2004, str. 133).

1.4. Javnofinančni rezultati vstopa Slovenije v EU

Tudi za javne finance pomeni vstop Slovenije v EU nova tveganja in hkrati nove razvojne priložnosti. Z vstopom smo prevzeli obveznost vplačevanja tradicionalnih lastnih virov (carine, dajatve na kmetijske izdelke), prispevkov na osnovi DDV in bruto nacionalnega dohodka ter popravka v korist Velike Britanije v proračun EU, hkrati pa nam je omogočeno črpanje sredstev za kmetijstvo, razvoj podeželja, strukturno, kohezijsko in notranjo politiko. S pogajanjem so bila dogovorjena tudi pavšalna povračila za obdobje 2004 do 2006, ki so namenjena krepitvi denarnega toka in olajšanju proračunskega položaja nove članice ob vstopu v EU.

Javnofinančne rezultate vstopa v EU lahko razdelimo na neposredne in posredne. Neposredni rezultati so izraženi s finančnimi tokovi med evropskim in državnim proračunom. Posredni vplivi pa se na eni strani kažejo kot zmanjšanje prihodkov državnega proračuna (kar povečuje tveganje za rast proračunskega primanjkljaja), na drugi strani pa kot dodaten pritisk na zmanjševanje javnofinančnih odhodkov in njihovo hkratno prestrukturiranje. V nadaljevanju so predstavljeni predvsem neposredni rezultati, ki izhajajo iz realiziranih prilivov iz EU proračuna in plačil proračuna RS v EU v letu 2004, ter ocena zmanjšanja prihodkov državnega proračuna v letu 2004, povezana z vstopom v EU.

Finančni tokovi med proračunom RS in EU

V obdobju 2004–2006 naj bi bila Slovenija neto prejemnica sredstev iz EU. Po prvi finančni perspektivi, sprejeti za obdobje 2004 do 2006, znaša neposredna obveznost Slovenije do proračuna EU 201 mrd SIT, hkrati pa je v tem obdobju omogočeno črpanje sredstev iz proračuna EU v skupni višini 343 mrd SIT. Za to obdobje je predvideno, da bo Slovenija ob optimalni absorpcijski sposobnosti v vseh letih dosegla položaj neto prejemnice evropskih sredstev (gl. tudi Dopolnitev Konvergenčnega programa 2004, januar 2005, str. 20). Obveznosti do proračuna EU je Slovenija začela poravnati redno mesečno takoj po vstopu v EU (maja 2004) in bodo poravnane do konca leta 2006. Črpanje sredstev iz evropskega proračuna pa se lahko podaljša tudi za dve leti (do leta 2008). Načini črpanja sredstev EU so natančno predpisani, zahtevajo pripravljene programe, ki so tudi deloma sofinancirani iz nacionalnega proračuna. To pa posledično pomeni prestrukturiranje odhodkov proračuna in nastanek časovnega zamika med odobrenimi pravicami porabe sredstev in dejansko porabo sredstev (gl. tudi učinke vstopa v EU na turizem).

Po prvi finančni perspektivi so Sloveniji dodeljena tudi pavšalna povračila, ki se lahko porabijo v okviru proračuna brez posebnih postopkov in brez posebno predpisanih namenov porabe.

Odhodki iz proračuna RS v proračun EU v letu 2004

V letu 2004 je bilo v primerjavi s predvidenimi sredstvi po sprejetem državnem proračunu za leto 2004 (45 mrd SIT) v evropski proračun vplačanih skupaj za približno 4.5 mrd SIT manj sredstev. Slovenija je v letu 2004 v evropski proračun vplačala skupaj 40.6 mrd SIT (0.7% BDP), od tega je bilo kar 27.8 mrd SIT ali 68.4% celotnih sredstev vplačanih iz naslova bruto nacionalnega proizvoda, nadaljnjih 6 mrd SIT ali 14.7% celotnih sredstev iz naslova DDV, skoraj 3 mrd SIT ali 7.2% vseh sredstev je bilo vplačanih iz naslova tradicionalnih lastnih sredstev (carine, posebne davščine pri uvozu kmetijskih proizvodov in živil) ter skoraj 4 mrd SIT ali 9.5% celotnih sredstev iz naslova popravka v korist Velike Britanije. Vplačila so bila manjša iz vseh naslovov, razen pri popravku v korist Velike Britanije, ki je bil realiziran na nekoliko višji ravni. Do zmanjšanja dejanskih obveznosti glede na predvidene v sprejetem proračunu za leto 2004 je prišlo, ker so se zaradi prenosa presežka evropskega proračuna iz leta 2003 v leto 2004 zmanjšale obveznosti držav in s tem tudi Slovenije do evropskega proračuna, kot tudi zaradi razlik med predhodnimi in kasnejšimi ocenami rasti cen, bruto domačega in bruto nacionalnega

Tabela 36: **Neto položaj proračuna RS do proračuna EU v letu 2004 (v mio SIT)**

	Načrtovani proračun 2004	Realizacija proračuna 2004	% realizacije glede na načrtovani proračun 2004	Struktura, v %
Prihodki iz proračuna EU v proračun RS				
Predpristopna sredstva EU	21,132.7	10,871.9	51.5	24.7
Sredstva za izvajanje skupne kmetijske politike	11,207.8	5,505.1	49.1	12.5
Sredstva za strukturno politiko	7,697.0	0.0	0.0	0.0
Sredstva za kohezijsko politiko	6,600.0	0.0	0.0	0.0
Sredstva za izvajanje notranje politike	9,193.5	0.0	0.0	0.0
Sredstva iz naslova pavšalnih povračil	24,533.2	27,023.7	110.2	61.3
Ostala sredstva iz proračuna EU	0.0	411.2	-	0.9
Sredstva od drugih evropskih institucij	0.0	245.7	-	0.6
Skupaj prihodki iz proračuna EU	80,364.2	44,057.6	54.8	100.0
Odhodki iz proračuna RS v proračun EU				
Sredstva iz naslova carin	3,603.9	2,928.0	81.2	7.2
Sredstva iz naslova posebnih davščin pri uvozu kmetijskih proizvodov in živil	0.0	25.1	-	0.1
Sredstva iz naslova davka na dodano vrednost	6,607.2	6,015.6	91.1	14.7
Sredstva iz naslova bruto nacionalnega dohodka	31,334.2	27,799.8	88.7	68.4
Sredstva iz naslova popravka v korist V. Britanije	3,503.8	3,868.3	110.4	9.5
Skupaj plačila sredstev v proračun EU	45,049.1	40,636.8	90.2	100.0
Neto položaj proračuna RS do proračuna EU	35,315.1	3,420.8	9.7	-

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR

proizvoda ter zaradi nekoliko nižje realizacije prihodkov od carin od predvidene ob sprejetju proračuna.

Prihodki iz proračuna EU v proračun RS v letu 2004

V letu 2004 je Slovenija iz evropskega proračuna dejansko prejela le dobro polovico od sredstev, predvidenih v proračunu. V državnem proračunu za leto 2004 je bilo predvideno, da bo Slovenija iz proračuna EU prejela sredstva v višini 80.4 mrđ SIT ali 1.3% BDP¹¹¹, prejela pa jih je le 44.1 mrđ SIT ali 0.7% BDP, kar je le dobra polovica (54.8%) predvidenih sredstev. Med prejetimi sredstvi jih je bilo kar 61.3% iz naslova pavšalnih nadomestil, ki so bila Sloveniji zagotovljena v Aktu o pristopu, in sicer kot pavšalna povračila za krepitev denarnega toka in kot pavšalna povračila za proračunsko izravnavo. Dejansko vplačana pavšalna nadomestila so bila višja od predvidenih, ker je bil del sredstev za leto 2005 nakazan že konec leta 2004. Iz naslova predpristopne pomoči (PHARE, ISPA, SAPARD) je bilo vplačanih 10.9 mrđ SIT, kar je le dobra polovica v državnem proračunu predvidenega zneska. Iz naslova skupne kmetijske politike je bilo vplačanih le 5.5 mrđ SIT, kar je manj kot polovica (49.1%) od zneska, predvidenega v proračunu za leto 2004.

Sredstva iz proračuna EU za strukturno, kohezijsko in notranjo politiko v letu 2004 niso bila porabljena. Poraba evropskih sredstev temelji na natančno pripravljenih programih, praviloma v določenem deležu podprtih tudi s sredstvi iz nacionalnega proračuna, ki pomenijo izvajanje skupnih evropskih politik. V letu 2004 pri črpanju evropskih sredstev zaradi slabe absorpcijske sposobnosti nismo bili uspešni. Zato bo v nadaljevanju potrebno večje angažiranje pri porabi evropskih sredstev ob hkratnem prestrukturiranju odhodkov državnega proračuna, v korist evropsko naravnanih programov.

Neto položaj proračuna RS do proračuna EU v letu 2004

V letu 2004 Slovenija ni bila uspešna pri črpanju evropskih sredstev za strukturno, kohezijsko in notranjo politiko, zato bo treba v naslednjih letih povečati absorpcijsko sposobnost črpanja evropskih sredstev in tako izboljšati neto položaj proračuna RS do proračuna EU. V sprejetem državnem proračunu za leto 2004 je bilo načrtovano, da bo RS v razmerju do proračuna EU ustvarila neto proračunski presežek v višini 35.3 mrđ SIT. V obdobju prvih štirih mesecev je Slovenija dosegla (kot pridružena članica) neto presežek v višini 6.8 mrđ SIT. V obdobju polnopravnega članstva (po maju 2004), ko je začela izpolnjevati obveznosti do proračuna EU, pa je bil neto proračunski položaj negativen (3.3 mrđ SIT). V celem letu 2004 je neto proračunski presežek tako znašal 3.4 mrđ SIT, kar je le slabih 10% od predvidenega, pa še to je bilo doseženo le zaradi nekoliko manjših dejanskih vplačil v evropski proračun od predvidenih in zaradi predčasnega nakazila pavšalnih povračil. Takšen položaj v letu 2004 predvsem opozarja na nujnost povečanja absorpcijske sposobnosti v prihodnjih letih.

¹¹¹ Predvidena sredstva iz evropskega proračuna so bila namenjena za izvajanje skupne kmetijske politike, za strukturno politiko, za kohezijsko politiko in za izvajanje notranje politike. Del predvidenih sredstev pa so predstavljale še predpristopne pomoči, dogovorjena pavšalna povračila ter sredstva iz drugih evropskih institucij.

Posredni vplivi vstopa Slovenije v EU na javne finance

Posredni vplivi vstopa Slovenije v EU na javne finance, ki niso zajeti med finančne tokove med evropskim in državnim proračunom, se kažejo kot zmanjšanje prihodkov državnega proračuna iz DDV in zmanjšanje prihodkov iz naslova carin. Slovenija je že pred vstopom v EU uskladila svojo zakonodajo na področju obdavčenja blaga in storitev z evropsko zakonodajo, kot je to določeno s šesto direktivo o harmonizaciji zakonodaje glede DDV. Po vstopu Slovenije v EU je uvoz iz EU postal notranji promet v skupnosti. Med državami članicami ni več fiskalnih meja, zato tudi ni možno uveljavljati kontrole pravilnosti obračuna DDV na meji. Kontrola je možna le kasneje pri davčnem zavezancu in pri davčnih organih držav članic, kar je zmanjšalo obveznosti carinske službe in povečalo obveznosti davčne službe. Slabša kontrola in spremenjeni sistem obračunavanja in plačevanja DDV povzroča določeno evazijo tega davka. Ocene evazije DDV zaradi vstopa v EU se razlikujejo, učinek se giblje med 0.2% in 0.4 % BDP. Z vstopom Slovenije v EU se carine in uvozne dajatve nanašajo le še na uvoz iz tretjih držav, ves promet v evropski skupnosti pa je postal notranji promet. V letu 2004 je delež EU v slovenskem uvozu znašal 79.3%, tako da so se carine in uvozne dajatve po 1. maju 2004 nanašale le še na preostalih 20% uvoza iz tretjih držav. Ocenjujemo, da je ob ocenjenih makroekonomskih gibanjih v letu 2004 in ob nekoliko znižanih carinskih stopnjah, ki sledijo iz posameznih trgovinskih sporazumov, izpad proračunskih prihodkov iz naslova carin v letu 2004 znašal približno 15 mrd SIT.

1.5. Vpliv vstopa v EU na prilive neposrednih tujih investicij

Vstop v ekonomsko integracijo na daljši rok vpliva na povečanje tokov neposrednih tujih investicij (NTI). Ekonomska teorija pravi, da ekonomska integracija pripelje do povečanja tokov NTI zaradi zmanjšanja rizika, ki odpira nove investicijske priložnosti in zaradi ekonomij obsega, do katerih pride zaradi večjega trga, vendar to drži predvsem na daljši rok. Podobno velja tudi za nove članice, ki jim bo vstop v EU na daljši rok gotovo prinesel povečanje NTI¹¹². Na kratek rok situacija ni tako jasna. Teorija in večina analiz¹¹³ zmanjšanje rizika in transakcijskih stroškov, deloma pa tudi izkušnje dosedanjih širitvev (gl. tabelo 37) govorijo v prid kratkoročnemu povečanju NTI v nove članice, vendar pa je pri slednjem vprašanje, v kolikšni meri je bilo to posledica vstopa v EU, v kolikšni meri pa splošnega povečevanja tokov NTI v teh razdobjih.

Tuji investitorji so večinoma že pred širitvijo anticipirali bodoče članstvo držav v EU, zato kratkoročnih učinkov vstopa ne moremo pričakovati. Relativno gledano (prilivi NTI v nove članice kot delež celotnih prilivov v EU) se prilivi NTI v nove članice po vstopu v EU niso povečali, ampak je do tega v glavnem prišlo že pred vstopom (gl. tabelo 38). To nakazuje, da so tuji investitorji že pred širitvijo anticipirali

¹¹² Economist Intelligence Unit ocenjuje, da se bo delež osmih srednjeevropskih držav, ki so lani vstopile v EU, ter Bolgarije in Romunije v kumulativni vrednosti svetovnih vhodnih NTI povečal od 2.2% v letu 2000 na 3.2% v letu 2007 (World Investment Prospects, 2003).

¹¹³ Bevan in Estrin, 2000; Dunning, 2004; Merlevede in Koen Schoors, 2004; Hunya, 2003; UNCTAD, 2003; UNCTAD, 2004.

Tabela 37: Povprečni letni prilivi NTI v nove države članice EU pred in po vstopu; mio USD, % prilivov v EU

		Pred vstopom		Po vstopu		
		4–6 let	1–3 leta	0–2 leti	3–5 let	6–8 let
Danska	Vrednost	-	131	240	-8	102
	Delež v EU	-	2.5	2.5	-0.1	0.7
Irska	Vrednost	-	29	87	228	275
	Delež v EU	-	0.6	0.9	2.4	1.8
Velika Britanija	Vrednost	-	1,490	3,470	3,743	7,490
	Delež v EU	-	28.5	35.7	39.2	48.6
Grčija	Vrednost	239	571	465	468	781
	Delež v EU	2.7	3.7	3.6	3.8	1.6
Portugalska	Vrednost	158	205	542	2,265	1,559
	Delež v EU	0.9	1.6	1.4	2.8	2.1
Španija	Vrednost	1,661	1,787	5,014	11,635	10,260
	Delež v EU	9.9	13.9	13.0	14.3	14.0
Avstrija	Vrednost	533	1,079	2,055	5,449	3,703
	Delež v EU	0.6	1.4	1.9	1.2	1.0
Finska	Vrednost	343	950	1,238	4,879	6,440
	Delež v EU	0.4	1.2	1.2	1.0	1.7
Švedska	Vrednost	3,382	3,323	10,030	34,643	11,431
	Delež v EU	3.9	4.2	9.5	7.4	3.0

Vir: UNCTAD.

bodoče članstvo držav v EU. Na krajši rok bodo trendi prilivov NTI v nove države članice tako precej odvisni predvsem od intenzivnosti tokov NTI v EU in v svetu nasploh. Pomembno bo tudi, kako se bodo odvijali procesi nominalne in realne konvergence v novih državah članicah, kako hitro se bodo povečevali proizvodni stroški (predvsem stroški dela) ter kako hitro in uspešno bodo nove države članice uspele prilagoditi svoje politike spodbujanja NTI novi situaciji (pravila igre glede državnih pomoči, črpanje sredstev iz EU skladov).

Tudi v Sloveniji bistveno povečanega priliva NTI v letu 2004 ni bilo oziroma ga težko pripišemo vstopu v EU. Priliv neposrednih tujih investicij je znašal 421.6 mio

Tabela 38: Letni prilivi NTI v države, ki so leta 2004 postale članice EU, v razdobju 2000–2003; mio USD, % prilivov v EU 15

	Deset držav pristopnic skupaj		Slovenija	
	Vrednost	Delež v EU 15	Vrednost	Delež v EU 15
2000	21,774	3.2	137	0.02
2001	19,325	5.4	369	0.1
2002	22,774	6.1	1,606	0.4
2003	12,670	4.3	181	0.06

Vir: UNCTAD.

Tabela 39: Tokovi in stanja vhodnih in izhodnih NTI¹ v Sloveniji v obdobju 1994–2004²; mio EUR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Vhodne NTI										
Stanje konec leta	1,376.0	1,611.6	1,999.8	2,369.5	2,675.0	3,109.8	2,952.4	3,967.9	5,069.7	-
Letni priliv ³	117.4	138.2	294.9	194.3	99.2	149.1	412.4	1,750.4	298.8	421.6
Stanje kot % BDP	9.5	10.7	12.4	13.6	14.2	15.1	13.5	16.9	20.7	-
Izhodne NTI										
Stanje konec leta	382.3	370.6	416.2	542.8	624.7	825.3	1,139.2	1,461.5	1,848.9	-
Letni odliv ⁴	7.8	-5.6	-27.7	4.9	-44.7	-71.7	-161.2	-168.1	-413.7	-400.7
Stanje kot % BDP	2.6	2.5	2.6	3.1	3.3	4.0	5.2	6.2	7.5	-

Vir: Banka Slovenije; **Opombe:** ¹Podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10-odstotni ali višji delež v kapitalu. ²Od leta 1996 naprej so vključene tudi neposredne investicije povezanih gospodarskih družb v drugem kolenu. ³Prilivi so načeloma manjši od sprememb stanj, saj je v plačilnem prometu s tujino zajet le del sprememb stanj. Glavna razlika je, da v prilivih niso zajete spremembe v neto obveznostih do tujega investitorja, poleg tega pa prilivi ne vsebujejo podatkov povezanih gospodarskih družb v drugem kolenu. Od leta 1995 naprej so v podatkih plačilne bilance vključeni tudi reinvestirani dobički. ⁴Negativni predznak pomeni odliv.

EUR, kar je sledilo skromnemu letu 2003 in rekordnemu prilivu leta 2002, ki je bil povezan s privatizacijo NLB in prevzemom Leka. Na drugi strani se odlivi NTI iz Slovenije stalno povečujejo, v letu 2003 je bila Slovenija celo neto neposredni investitor v tujino. Brez izboljšanja investicijske klime in podjetniškega okolja ter odločnejše politike privabljanja NTI tudi v prihodnje ne moremo pričakovati občutnejšega povečanja »greenfield« NTI, k čemur na kratki rok dosti ne prispeva niti članstvo v EU. Morda celo obratno, saj članstvo v ekonomski integraciji spodbuja tuje investitorje, da koncentrirajo aktivnosti na najbolj atraktivnih/konkurenčnih lokacijah znotraj integracije, kar bi za Slovenijo težko rekli. Drugo so seveda tuji prevzemi. Ti bodo odvisni predvsem od nadaljevanja privatizacije in od potrebe podjetij, da se povezujejo s tujimi strateškimi partnerji.

III. del
Izzivi ekonomskih politik do
prevzema evra

Izzivi ekonomskih politik do prevzema evra

Glavni cilj ekonomske politike v naslednjem letu in pol je doseči zadostno stopnjo nominalne konvergence, ki bo omogočila prevzem evra v začetku leta 2007. S Programom za vstop v ERM II in prevzem evra, ki sta ga novembra 2003 sprejeli Banka Slovenije in Vlada Republike Slovenije, sta se obe instituciji zavezali k hitremu vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II in prevzemu evra že v začetku leta 2007. To pomeni, da bo treba izpolniti maastrichtske kriterije, ki določajo pogoje za prevzem, že ob koncu leta 2005 (za kriterije, ki se nanašajo na fiskalno politiko) oziroma sredi leta 2006 (za kriterije, ki se nanašajo na denarno politiko).

Slovenija od petih maastrichtskih kriterijev še ne izpolnjuje kriterijev glede stabilnosti cen in tečaja. Ob koncu leta 2004 je Slovenija izpolnjevala tri od petih meril, pri čemer enega, ki se nanaša na stabilnost tečaja tolarja, ni mogla izpolnjevati zaradi tehničnih razlogov, ker sodeluje v mehanizmu deviznih tečajev le devet mesecev (kriterij določa dvoletno obdobje stabilnega tečaja). Izpolnjena sta bila oba kriterija, ki se nanašata na fiskalni položaj države, saj delež primanjkljaja sektorja širše države v primerjavi z BDP ni presegel dovoljenih 3%¹¹⁴, javni dolg pa ni presegel dovoljenih 60% BDP. Slovenija je prav tako izpolnila kriterij glede višine obrestne mere, ni pa še izpolnjevala kriterija, ki se nanaša na stabilnost cen, saj je povprečna inflacija konec leta 2004 znašala 3.6%, izpolnitev maastrichtskega kriterija pa bi zahtevala njeno znižanje na 2.2%.

Za izpolnitev vseh maastrichtskih kriterijev ter za zagotovitev vzdržnosti makroekonomskih ravnovesij tudi v obdobju po prevzemu evra je treba še dodatno prilagoditi nekatere ključne usmeritve makroekonomskih politik. Zaradi jasno določenega datuma prevzema evra je večina makroekonomskih politik usmerjena k doseganju tega cilja, vendar takšne politike ne zagotavljajo nujno tudi ohranjanja makroekonomskih ravnotežij po prevzemu evra oziroma jih bo treba za obdobje po prevzemu ustrezno prilagoditi. Pri izpolnjevanju kriterijev namreč ni pomembno le, da so ti izpolnjeni v smislu doseganja postavljenih številčnih ciljev, temveč tudi, da se to zagotovi na čim bolj vzdržan način. Ta izziv nosilec makroekonomskih politik je še toliko pomembnejši, ker se je vloga posameznih ekonomskih politik po vstopu Slovenije trajno spremenila. Možnosti denarne politike za odzivanje na spremembe v makroekonomskem okolju so se zmanjšale, pomen drugih politik, predvsem fiskalne, pa se je povečal. Za ohranjanje vzdržnosti doseženih ravnotežij je zato treba prilagoditi nekatere kratkoročne usmeritve makroekonomskih politik, sprejetih z namenom čim hitrejšega izpolnjevanja maastrichtskih kriterijev.

Spremembe nekaterih makroekonomskih politik so tako potrebne že v letošnjem letu, na spremembe drugih pa je smiselno počakati do prevzema evra. Ključen pomen za ohranjanje fiskalne stabilnosti že v obdobju do prevzema evra bo imelo na eni strani zagotavljanje stabilnosti prihodkov javnega sektorja, na drugi strani pa povečevanje fleksibilnosti javnih izdatkov, kar bo povečalo možnost odzivanja fiskalne politike na morebitne šoke. Hkrati je z reformami na strani prihodkov, ki bi posegale v

¹¹⁴ Vsi podatki o fiskalnem položaju so v tem poglavju podani v skladu z metodologijo ESA 95.

strukturo davčnega sistema in s tem povečale tveganje glede dodatnega nihanja prihodkov, smiselno počakati do obdobja po prevzemu evra. Na področju denarne politike bo najkasneje do prevzema evra treba zagotoviti uskladitev obrestnih mer, čeprav v vmesnem obdobju Banka Slovenije zaradi razlik v inflaciji ter višini rizične premije na eni strani in zaradi zagotavljanja stabilnega tečaja tolarja na drugi strani še lahko ohranja relativno višje obrestne mere. Podobno velja za zmanjševanje stanja swap poslov, ki jih bo treba odpraviti najkasneje do prevzema evra. Na področju dohodkovne politike veljavni socialni sporazum zmanjšuje tveganja neizpolnjevanja maastrichtskih kriterijev, zato je ohranjanje njegovih smernic potrebno tudi v letu 2006, po prevzemu evra pa bo določila sporazuma treba prilagoditi makroekonomsko bolj vzdržnim usmeritvam.

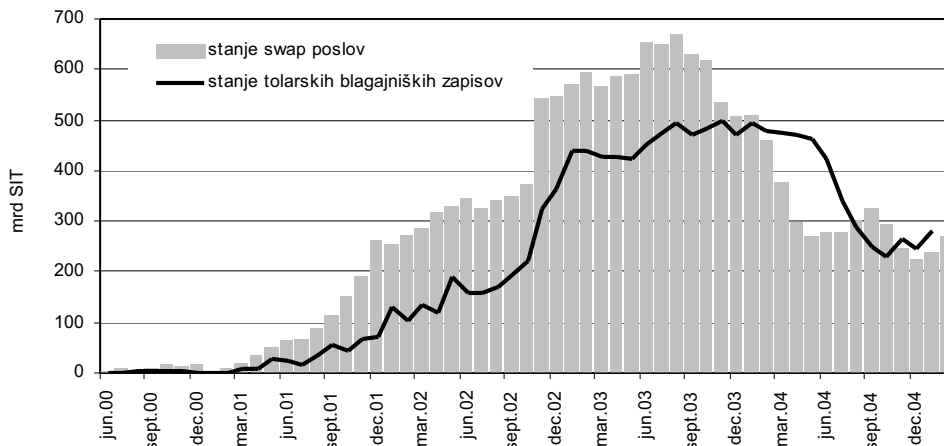
Na področju denarne politike je treba zagotoviti predvsem izpolnitev inflacijskega kriterija. Kljub postopnemu zniževanju inflacije, in še posebno osnovne inflacije, v zadnjih letih, je ključna naloga makroekonomskih politik do sredine leta 2006 zagotoviti nadaljnje znižanje rasti cen. K temu cilju lahko denarna politika prispeva predvsem preko ohranjanja stabilnega tečaja tolarja. Sedanji način zagotavljanja stabilnosti tečaja tolarja, ki jo Banka Slovenije v veliki meri dosega preko swap poslov, pa je neskladen s prakso držav evro območja, zato bo treba do prevzema evra odpraviti nakopičeno stanje swap poslov, ki je ob koncu prvega četrtertletja 2005 še vedno presevalo količino primarnega denarja v obtoku.

Ob tem mora Banka Slovenija do prevzema evra uskladiti raven obrestnih mer z obrestnimi merami evro območja. Ob koncu prvega četrtertletja 2005 je bila obrestna mera refinanciranja pri BS za 1.5 odstotne točke višja od obrestne mere refinanciranja pri Evropski centralni banki, pri čemer je treba ta razkorak odpraviti najkasneje do prevzema evra v začetku leta 2007. Razkorak je delno posledica načina uravnavanja tečaja preko swap poslov in ohranjanja njihove relativno visoke ravni tudi po stabilizaciji tečaja tolarja, saj mora Banka Slovenije za zagotavljanje sodelovanja poslovnih bank ohranjati tudi relativno višjo obrestno mero. Delno pa je razkorak posledica makroekonomskih razmer, in sicer predvsem razlik v stopnjah inflacije in višini rizičnih premij. Pri zniževanju obrestnih mer bo ključnega pomena ohranjanje skladnosti med znižanjem inflacije in obrestnih mer oziroma zagotavljanje stabilne realne obrestne mere in s tem preprečevanju pritiskov, ki bi jih znižanje inflacije lahko imelo na povečevanje trošenja in posledično na rast cen.

Ostale makroekonomske politike podpirajo zniževanje inflacije. Kljub neizpolnjevanju inflacijskega maastrichtskega kriterija so politike, ki podpirajo ukrepe Banke Slovenije za zniževanje rasti cen, v zadnjih letih dosegle visoko stopnjo medsebojne usklajenosti, zaradi česar se je inflacija v zadnjih dveh letih vsakokrat znižala za približno tretjino. Za doseglo maastrichtskega kriterija v juliju 2006 bo zato morala vlada nadaljevati z že sprejetimi politikami, predvsem z restriktivnimi politikami na področju reguliranih cen ter z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s katerimi bo blažila prekomerne (glede na druge države EU) vplive nihanja cen nafte in še zlasti njihove sekundarne učinke.

Zagotavljanje stabilnega tečaja preko swap poslov zahteva veliko vpetost poslovnih bank v operacije centralne banke, zaradi česar poslovne banke relativno manj pozornosti namenjajo razvoju drugih oblik poslovanja, to pa ima negativen vpliv

Slika 20: Stanje swap poslov in tolarskih blagajniških zapisov Banke Slovenije

Vir: Banka Slovenije.

tako na razvoj finančnega sektorja kot tudi na gospodarsko rast (v zadnjih letih je bila gospodarska rast zaradi tega po ocenah vsakokrat nižja do 1.0 odstotne točke; Jazbec in Masten, 2004, str. 95). V drugi polovici leta 2004 se je stanje swap poslov sicer pričelo zmanjševati, vendar je Banka Slovenije z namenom odložitve povečanja likvidnosti zaradi zapadlosti tolarskih blagajniških zapisov na obdobje po prevzemu evra bankam pričela ponujati dolgoročni depozit z obrestno mero, ki je za dve desetinki odstotne točke višja kot za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise, s tem pa je nadomestila približno dve tretjini zmanjšanja swap poslov. To pa pomeni nadaljevanje izrinjanja drugih naložbenih aktivnosti bank in zaviranje poglobljanja finančnega sektorja.

Povečanje konkurence in manjša odvisnost bank od poslovanja s centralno banko bo zlasti po vstopu v EMU povečala tveganja bančnega poslovanja. Nadaljnje znižanje obrestnih mer in povečana konkurenca na bančnem trgu na eni strani ter prenehanje zagotavljanja stabilnosti tečaja preko swap poslov in dolgoročnih depozitov bodo spremenili razmere, v katerih delujejo poslovne banke. Zaradi njihovega dolgoletne vpetosti v poslovanje z Banko Slovenije pa obstaja tveganje, da banke niso zadosti pripravljene na opravljanje finančnega posredništva v tako spremenjenih razmerah. Bančni trg v Sloveniji je namreč še vedno plitek, saj je obseg bančne aktive v primerjavi z BDP še vedno pod ravnijo, ki bi po ocenah bil ravnovesen za našo gospodarsko razvitost (Jazbec in Masten, 2004, str. 93). To tudi pomeni, da banke še niso sposobne zagotoviti vseh potrebnih storitev, ki bi podpirale hitrejšo gospodarsko rast, zato je poglobljanje bančnega in sploh finančnega sektorja pomemben razvojni izziv, ki bo tudi prispeval k višji gospodarski rasti.

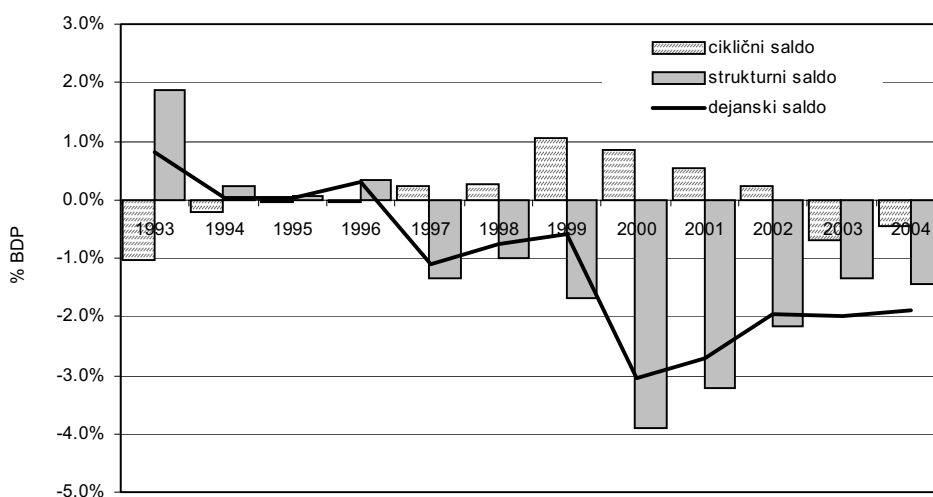
Na fiskalnem področju so kljub izpolnjevanju maastrichtskih kriterijev potrebne spremembe. Oba fiskalna kriterija bosta ob uresničitvi osnovnega scenarija pomladanske napovedi (gl. I. del) tudi v letošnjem in prihodnjem letu ostala v dovoljenih okvirih pravil Pakta stabilnosti in rasti. Uresničitev nekaterih makroekonomskih tveganj v letu 2005 (gl. Glavna tveganja Pomladanske napovedi

str. 29), ki jih ocenjujemo kot možne, čeprav manj verjetne od predpostavk osnovnega scenarija, bi lahko poslabšala fiskalni položaj in primanjkljaj sektorja država približala zgornji dovoljeni meji 3% BDP, vendar je tudi v tem primeru malo verjetno, da bi bila ta meja presežena. Vendar to še ne pomeni, da spremembe na fiskalnem področju niso potrebne. Izračuni kažejo, da bi podobna nihanja v stopnjah gospodarske rasti zaradi dejavnikov mednarodnega okolja, kot smo jim bili priča v zadnjih petih letih, ob drugih nespremenjenih okoliščinah lahko že pomenila preseganje dovoljene meje 3%. Podrobnejša analiza sedanje fiskalne situacije namreč opozarja na nekatere strukturne probleme, ki predstavljajo izziv fiskalni politiki in zahtevajo njen čimprejšnji odziv, še zlasti, ker fiskalna politika po vstopu v ERM II in EMU nosi relativno večje breme zagotavljanja makroekonomske stabilnosti.

Na nujnost spremembe usmeritev fiskalne politike kaže predvsem naraščanje strukturnega primanjkljaja v zadnjih letih. V letu 2004 je primanjkljaj sektorja države ostal na skoraj enaki ravni kot leta 2003, kar ob visoki doseženi gospodarski rasti (4.6%, gl. Gospodarska gibanja v letu 2004) implicira, da se je strukturni proračunski primanjkljaj, ki ga ima Slovenija že od leta 1996, v preteklem letu povišal za približno polovico, na 1.4% BDP. Pri tem pa je manevrski prostor fiskalne politike zaradi visokega deleža z zakonom določenih proračunskih odhodkov zelo omejen. Če bi se, na primer, zaradi zunanjih šokov med letom spremenile makroekonomske okoliščine, lahko fiskalna politika v takšnih okoliščinah aktivno ukrepa le v skromnem okviru, ki predstavlja med 10 in 20 odstotkov proračunskih odhodkov, kar v praksi navadno pomeni zmanjševanje investicijskih sredstev države ob koncu proračunskega leta.

Fleksibilnost javnofinančnih izdatkov je potrebna tudi zaradi sofinanciranja prilivov iz evropskega proračuna. Poleg zgoraj omenjenih razlogov sedanja majhna fleksibilnost izdatkov, celo ob uresničevanju makroekonomskih predpostavk osnovnega scenarija, predstavlja resno omejitev sposobnosti črpanja evropskih

Slika 21: Dekompozicija primanjkljaja širšega sektorja države

Vir: Ministrstvo za finance, preračun UMAR.

strukturnih sredstev v prihodnjih letih (tudi ob predpostavki izboljšanja administrativne absorpcijske sposobnosti). Upoštevajoč stroge omejitve glede dovoljene višine primanjkljaja na eni strani in nujnost sofinanciranja evropskih virov iz domačega proračuna na drugi strani, lahko premajhen manevrski prostor v variabilnem delu proračuna v končni fazi onemogoči realizacijo priliva iz evropskega proračuna, to pa lahko zavre rast investicij. Vse to opozarja na nujnost prestrukturiranja proračunskih odhodkov v smeri večje fleksibilnosti, kar bo zlasti pomembno v obdobju naslednje finančne perspektive.

Ključni problem javnofinančnih izdatkov je poleg njihove rigidnosti tudi visok delež izdatkov za plače. V letu 2004 je delež odhodkov za plače v strukturi proračunskih odhodkov ostal na visoki ravni kljub realnemu zmanjšanju povprečne plače na zaposlenega, kar je bila posledica še vedno visoke rasti zaposlovanja. To pa opozarja, da zgolj s spremembami uskladitvenih obrazcev ni mogoče reševati problematike izdatkov za plače kot enega izmed glavnih razlogov za povečevanje odhodkov. Zato bo treba povečati prilagodljivost zaposlovanja v javnem sektorju in določanje plače v večji meri povezati z učinkovitim upravljanjem s človeškimi viri.

Na področju socialnih transferov bi bilo treba predvsem povečati njihovo ciljno učinkovitost. Transferi prebivalstvu so bili v zadnjih letih poleg plač najhitreje rastoči del javnofinančnih odhodkov. Sorazmerno visok delež transferov je po eni strani značilnost socialne države, po drugi strani pa povzroča nevarnost oblikovanja t. i. pasti revščine oziroma pasti brezposelnosti¹¹⁵ ter kaže, da skušamo z instrumenti prazideljevanja dosegati tudi cilje, ki niso nujno povezani z zagotavljanjem socialne varnosti. V tem smislu bi bilo treba preučiti merila oziroma zakonske podlage, ki določajo upravičenost, pravila usklajevanja in tudi višino transferov. Treba bi bilo zagotoviti tudi njihovo večjo preglednost z inštrumentom enotnih oziroma povezanih evidenc. V tem kontekstu pa bo nujno tudi nadaljevati pripravo projekcij, ki bodo ovrednotile dolgoročno finančno vzdržnost javnega financiranja in potrebo po spremembi sedanje ureditve sistema pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja.

Na področju javnofinančnih prihodkov je v obdobju do prevzema evra treba zagotoviti predvsem njihovo čim večjo stabilnost. Ključna naloga ekonomske politike v času do prevzema evra je, da v okviru danih zakonskih možnosti zagotovi čim manjša nihanja javnofinančnih prihodkov in s tem zmanjša verjetnost neizpolnitve maastrichtskih fiskalnih kriterijev. Korenitejše spreminjanje obstoječega davčnega sistema v času sodelovanja v mehanizmu deviznih tečajev ERM II bi zaradi možnosti izpada prihodkov proračuna namreč le povečalo negotovost glede doseganja fiskalne konvergence.

V občutljivem obdobju bivanja v ERM II breme ohranjanja makroekonomske stabilnosti nosi tudi politika trga dela, predvsem plačna politika. Socialni partnerji so leta 2003 sklenili Socialni sporazum za obdobje 2003–2005, kjer so kot cilj postavili zaostajanje realne rasti bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti za eno odstotno točko z namenom preprečevanja prekomerne rasti plač, ki bi lahko

¹¹⁵ Gre za situacijo, v kateri sistem socialnih transferov in obdavčenja omogoča, da imajo brezposelne oziroma neaktivne osebe podobno raven neto dohodkov, kot bi jo imele ob zaposlitvi na enostavnih delovnih mestih, zato takšne osebe niso motivirane za prehod v delovno aktivnost, tudi če bi za to imele možnost.

povečala inflacijske pritiske, poslabšala stroškovno konkurenčnost in povzročila previsoko rast javnofinančnih izdatkov za plače. V socialnem sporazumu je hkrati navedeno, da naj bi takšna rast plač prispevala k povečevanju oziroma ohranjanju zaposlenosti ter k povečevanju investicij, vendar pa niso predvideni mehanizmi, s katerimi bi se uresničevanje tega cilja dejansko preverjalo.

V letu 2003 je bil cilj socialnega sporazuma izpolnjen, v letu 2004 pa je prišlo do povečanja razkoraka med rastjo plač in rastjo produktivnosti na 2.5 odstotne točke. Takšno oddaljevanje od zapisanih usmeritev socialnega sporazuma je bilo tudi posledica povečevanja razkoraka med rastjo plač v posameznih sektorjih. Ob zaostajanju rasti plač v zasebnem sektorju za skoraj poldrugo odstotno točko so se namreč plače v javnem sektorju znižale za 0.8 odstotne točke in tako za skupno produktivnostjo dela zaostajale za 5.3 odstotne točke. Rast plač v javnem sektorju tako zdaj tudi v bolj dolgoročni perspektivi ne prehitava več rasti plač v zasebnem sektorju, kar je bilo značilno za obdobje od leta 1999 do leta 2001 (gl. tabelo 17 na str. 68).

Do vstopa v EMU je smiselno ohraniti smernice iz socialnega sporazuma, vendar hkrati preprečevati ustvarjanje prevelikih neravnotežij, saj povečevanja razkoraka med rastjo plač in produktivnosti povečuje makroekonomska tveganja po prevzemu evra. Omejevalna plačna politika v obdobju bivanja v ERM II pozitivno prispeva k ohranjanju makroekonomske stabilnosti in doseganju inflacijskega cilja, zato je priporočljivo, da se določila Socialnega sporazuma za obdobje 2003-2005, ki predvidevajo usklajevanje plač z bodočo inflacijo v Sloveniji in evro območju, ohranijo tudi v letu 2006. Ob predpostavki, da je rast skupne produktivnosti posledica rasti produktivnosti tako v zasebnem kot v javnem sektorju, je smiselno predpostaviti tudi skladnost rasti plač v javnem in zasebnem sektorju. Pri tem je treba upoštevati pričakovano hitrejšo zaposlovanje visoko izobraženih ljudi v zasebnem sektorju, v javnem sektorju pa odpravljanje notranjih nesorazmerij in stimulatивно nagrajevanje ter javnofinančne zmožnosti. Vendar pa je po drugi strani treba upoštevati tudi, da lahko prevelika restriktivnost plačne politike, to je povečevanje razkoraka med rastjo plač in produktivnosti nad določili socialnega sporazuma ali povečevanje razkoraka med sektorji v obdobju do vstopa v EMU pripelje do makroekonomskih neravnotežij, s tem da takoj po vstopu v EMU sproži zahteve po prekomernem dvigu plač.

Dolgoročno zaostajanje plač za rastjo produktivnosti tudi ne bi bilo v skladu s splošnimi priporočili Širokih smernic ekonomske politike, po katerih naj bi bila rast plač v srednjeročnem obdobju konsistentna s stabilnostjo cen in hkrati skladna s trendnim povečevanjem produktivnosti, pri čemer pa naj upošteva posebnosti nacionalnih trgov dela in razlike v izobrazbi. To pomeni, da bo v obdobju po prevzemu evra treba sedanje usmeritve glede oblikovanja plač prilagoditi usmeritvam, ki prevladujejo v območju EMU.

Visoka davčna obremenitev dela ima pomemben vpliv na stroškovno konkurenčnost. V Sloveniji je stopnja obremenitve dela, izračunana po metodologiji OECD¹¹⁶, med najvišjimi v Evropi (Vodopivec, 2005), kar poslabšuje stroškovno konkurenčnost, merjeno s stroški dela na enoto proizvoda. Leta 2002 je davčna obremenitev dela v

¹¹⁶ Razmerje med dohodnino, skupnimi prispevki za socialno varnost in davkom na izplačane plače na eni strani in bruto plačo, delodajalčevimi prispevki za socialno varnost in davkom na izplačane plače na drugi strani.

Sloveniji znašala 48.2%, višja je bila le v Belgiji in Nemčiji. Pri tem je davek na izplačane plače posebnost Slovenije (imata ga sicer tudi Madžarska in Poljska, vendar so tamkajšnje stopnje bistveno nižje), ki kljub zvišanju spodnje meje obdavčitve plač septembra 2004 s 130 tisoč SIT na 165 tisoč SIT, ostaja pomemben strošek za delodajalca. Visoke stopnje davčne obremenitve so delno tudi posledica zapletenosti dohodninskega sistema, ki povzroča uhajanje in s tem ožanje davčne osnove, ter neustrezne strukture obdavčitve. Potrebne bodo spremembe davčnega sistema v smeri njegove poenostavitve, nadaljnje razbremenitve dela ter spodbujanja zaposlovanja in konkurenčnosti.

Politika trga dela bo morala več pozornosti posvetiti večji fleksibilnosti trga delovne sile. V okviru izzivov, s katerimi se sooča politika trga dela, je poleg plačne politike, pomembno tudi zagotavljanje fleksibilnosti trga dela za učinkovitejšo odzivanje na zunanje šoke in povečanje prilagodljivosti gospodarstva ob vedno večji izpostavljenosti konkurenčnim pritiskom na skupnem trgu. Pri tem potrebe po večji fleksibilnosti ne gre razumeti negativno, saj fleksibilna zakonodaja na eni strani omogoča podjetjem hitro prilagajanje spremenjenim pogojem poslovanja, vendar po drugi strani ustvarja tudi razmere za pospešeno ustvarjanje delovnih mest, saj je novo zaposlovanje stroškovno bolj učinkovito. Nizka fleksibilnost trga dela se pogosto povezuje s togo regulativo na tem področju, ki naj bi bila glavni vir rigidnosti trga dela. Analiza indeksa varovanja zaposlitve za Slovenijo¹¹⁷ po njegovih komponentah kaže, da v mednarodnih primerjavah po togosti izstopamo samo na področju urejenosti kolektivnega odpuščanja, ki ocenjuje opredelitev skupinskega odpuščanja, obveščanje sindikatov in pristojnih javnih institucij, zahtevano obliko pogajanj, kriterije za odpuščanje in višino odpravnine.

Pomembno je ravnovesje med fleksibilnostjo in varnostjo dela. Slovenija po razširjenosti zaposlitve za določen čas v mednarodnih primerjavah sicer ne izstopa, vendar pa analiza tokov na trgu dela kaže, da si delodajalci prilagodljivost števila zaposlenih zagotavljajo predvsem z zaposlovanjem za določen čas¹¹⁸. Glavni vzrok za takšne razmere, v katerih je zaposlovanje za določen čas praktično edini kanal zaposlovanja brezposelnih in neaktivnih oseb, so visoki stroški odpuščanja (odpravnin). Slovenija namreč po indeksu varovanja stalne zaposlitve ne odstopa od drugih držav EU 15 tako močno kot pri indeksu varovanja zaposlitve v primeru kolektivnega odpuščanja, vendar pa primerjava višine odpravnin pokaže, da so te v Sloveniji relativno visoke, saj jih v številnih državah zakon sploh ne določa. V okviru iskanja ravnovesja med fleksibilnostjo in varnostjo bi bilo zato treba odpreti predvsem vprašanje višine odpravnin, saj analize kažejo, da toga delovna zakonodaja na področju varnosti zaposlitve ščiti obstoječe zaposlitve in lahko zmanjšuje zaposlitvene možnosti brezposelnih in povečuje dolgotrajno brezposelnost.

¹¹⁷ Za Slovenijo so indeks varovanja zaposlitve (Employment Protection Legislation Index – EPLI), ki ga je razvil OECD (OECD Employment Outlook, 1999 in OECD Employment Outlook, 2004) leta 2002 izračunali strokovnjaki Svetovne banke in je znašal ocenjujoč staro zakonodajo 3.5, ocenjujoč predlog sedanje zakonodaje pa 2.3 (Silva-Jauregui, C. et al., 2002). Podobno EPLI (2.4) za Slovenijo ocenjuje tudi Vodopivec (2005). Po tem indeksu, ki omogoča mednarodno primerjavo delovne zakonodaje se Slovenija uvršča okoli povprečja, ki so ga EU 15 dosegale konec devetdesetih let, vendar pa je naša delovna zakonodaja bolj toga kot na Češkem (2.1), Madžarskem (1.7) in na Poljskem (2.0).

¹¹⁸ Nekateri avtorji uporabljajo izraz »numerična fleksibilnost«, ki označuje prilagajanje števila zaposlenih v podjetjih glede na spremembe povpraševanja na trgu dela in blaga.

IV. del
Ocena uspešnosti napovedi
UMAR

Ocena uspešnosti napovedi UMAR

Na podlagi primerjave napovedi različnih institucij, tudi tokrat ugotavljamo, da smo na UMAR pri napovedovanju ekonomskih kategorij uspešni. Izračunane vrednosti absolutnih mer točnosti napovedi gospodarske rasti – tako vrednosti povprečne absolutne napake (MAE) kot vrednosti korena povprečne kvadratne napake (RMSE) – so za UMAR med vsemi institucijami, ki se ukvarjamo z napovedovanjem slovenskih gospodarskih gibanj, najnižje, pri napovedi inflacije pa nekoliko boljše rezultate dosegajo le napovedi Banke Slovenije. Enako velja tudi za njihove standardizirane vrednosti (MAE/sd in RMSE/sd). V primerjavi z napovedmi Evropske komisije za stare članice EU so absolutne mere točnosti nekoliko višje, medtem ko pri relativnih merah točnosti ni bistvenih razlik (za metodološka pojasnila gl. Pomladansko poročilo 2004, okvir na str. 142).

Za leto 2004 smo vse institucije realno gospodarsko rast podcenile. Napake jesenskih napovedi 2003 so bile na intervalu med 0.7 in 1.6 odstotne točke, medtem ko so bile napake pomladanskih napovedi 2004 na intervalu med 0.8 in 1.5 odstotne točke. Na UMAR smo spomladi 2004 ohranili jeseni 2003 napovedano 3.6-odstotno realno stopnjo rasti BDP in s tem dejansko stopnjo rasti podcenili za 1.0 odstotne točke oz. za 22%. V tabeli 1 je razvidno, da je pri napovedi slovenske gospodarske rasti boljše od UMAR napovedal le WIIW, ki je pri jesenski napovedi za prihodnje leto gospodarsko rast podcenil za 0.7 odstotne točke oz. 15%, pri pomladanski napovedi za tekoče leto pa za 0.8 odstotne točke oz. 17%. V primerjavi z ostalimi institucijami je bila napaka pri napovedi gospodarske rasti najmanjša. Manjše so bile napake pri napovedi nominalne gospodarske rasti, ki jo napovedujemo le na UMAR: jeseni 2003 smo jo precenili za 0.3 odstotne točke (oz. za 4%), spomladi 2004 pa podcenili za 0.5 odstotne točke (oz. za 6%). Manjše napake pri napovedi nominalne rasti so ugodne z vidika proračunskega planiranja, razlike pa so posledica napake pri oceni deflatorjev.

Tabela 40: **Napake v napovedani realni gospodarski rasti posameznih institucij za leto 2004**

Realna gospodarska rast	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	4.6	-	-	4.6	-	-	4.6
UMAR ¹	3.6	1.0	22	3.6	1.0	22	4.0
SKEP ²	3.5	1.1	24	3.5	1.1	24	3.9
BS ³	3.2	1.4	30	3.1	1.5	33	3.8
IMF ⁴	3.0	1.6	35	3.5	1.1	24	3.9
EC ⁵	3.1	1.5	33	3.2	1.4	30	4.0
WIIW ⁶	3.9	0.7	15	3.8	0.8	17	3.8

Viri:

¹Pomladansko poročilo, 1997–2004; Jesensko poročilo, 1997–2004.

²Konjunktorna gibanja, 2003–2004.

³Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike, 2003–2004; Poročilo o denarni politiki 2004.

⁴World Economic Outlook, 2003–2004; Country Report, 2003–2004.

⁵Economic Forecasts, 2003–2004; Economic Forecasts for the Candidate Countries, 2003.

⁶Research Reports, 2003–2004.

Tabela 41: **Napake posameznih institucij pri napovedani medletni inflaciji konec leta za leto 2004**

Medletna inflacija	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	3.2	-	-	3.2	-	-	3.2
UMAR	4.5	-1.3	-41	3.3	-0.1	-3	3.5
SKEP	n.p.	-	-	n.p.	-	-	n.p.
BS*	3.5	-0.1	-3	3.2	0.2	6	3.5
IMF	5.0	-1.8	-56	3.7	-0.5	-16	3.7
EC	n.p.	-	-	n.p.	-	-	n.p.
WIIW	n.p.	-	-	n.p.	-	-	n.p.

Vir: glej tabelo 40.

Opomba: *BS medletno inflacijo objavlja v obliki % spremembe zadnjega četrletja tekočega leta glede na zadnje četrletje predhodnega leta, primerljiva realizacija, uporabljena pri vseh primerjavih, znaša 3.4.

Vse institucije smo jeseni 2003 medletno inflacijo za leto 2004 precenile, napake so znašale med 0.1 in 1.8 odstotne točke oz. med 3% in 41%. Spomladi 2004 so vse institucije svojo napoved znižale. Iz tabele 41 je razvidno, da je znižanje znašalo med 0.3 in 1.6 odstotne točke, storjene napake so bile na intervalu med 0.1 in 0.5 odstotne točke oz. 6% in 16%. Na UMAR smo jeseni 2003 napovedali 4.5-odstotno medletno inflacijo, pri obeh naslednjih napovedih pa smo napoved popravili. Najprej smo spomladi napoved povprečne inflacije znižali za 1.2 odstotne točke na 3.3%, jeseni 2004 pa ponovno zvišali, in sicer na 3.5%. Pri zadnji napovedi smo tako na UMAR medletno inflacijo precenili za 0.3 odstotne točke oz. 9%.

Enako kot pri medletni inflaciji je tudi povprečno inflacijo za leto 2004 večina institucij jeseni 2003 precenila, spomladi 2004 pa smo vse svoje napovedi znižale. V tabeli 42 je razvidno, da so bile napake v napovedih jeseni 2003 po absolutni vrednosti na intervalu med 0.1 in 1.6 odstotne točke, medtem ko so bile napake v napovedih za tekoče leto spomladi 2004 nižje, po absolutni vrednosti na intervalu

Tabela 42: **Napake posameznih institucij pri napovedani povprečni inflaciji za leto 2004**

Povprečna inflacija	Prihodnje leto jesenska napoved			Tekoče leto pomladanska napoved			Tekoče leto jesenska napoved
	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved	Napaka v o. t.	Napaka v %	Napoved
Realizacija	3.6	-	-	3.6	-	-	3.6
UMAR	4.9	-1.3	-36	3.3	0.3	8	3.6
SKEP	4.5	-0.9	-25	3.7	-0.1	-3	3.7
BS	4.0	-0.4	-11	3.4	0.2	6	3.6
IMF	n.p.	-	-	n.p.	-	-	n.p.
EC	5.2	-1.6	-44	3.6	0.0	0	3.9
WIIW	3.5	0.1	3	n.p.	-	-	4.0

Vir: glej tabelo 40.

med 0.0 in 0.3 odstotne točke. Na UMAR smo jeseni 2003 napovedali 4.9-odstotno povprečno inflacijo, pri obeh naslednjih napovedih pa smo napoved popravili. Tako smo spomladi povprečno inflacijo podcenili za 0.3 odstotne točke, za kolikor smo jo jeseni 2004 popravili navzgor (Jesensko poročilo, 2004) in tako dejansko povprečno inflacijo napovedali točno.

V obdobju od leta 1997 do leta 2004 so bile napake v napovedih gospodarske rasti nizke, njihovo povprečje je tako za realno kot za nominalno stopnjo rasti blizu nič. V obravnavanem obdobju smo sicer realno stopnjo rasti pri napovedovanju za tekoče leto večkrat precenili kot podcenili (pri čemer je povprečje napak znašalo -0.04 odstotne točke), realno stopnjo rasti za prihodnje leto ter nominalno stopnjo rasti BDP za tekoče in prihodnje leto, pa smo precenili in podcenili približno v enakem številu (povprečja napak so znašala 0.01, -0.08 in 0.14 odstotne točke).

Pri napovedovanju za prihodnje leto smo v obravnavanem obdobju tako medletno kot povprečno inflacijo večkrat precenili kot podcenili. Enako velja za napovedi povprečne inflacije za tekoče leto, medtem ko smo medletno inflacijo večkrat podcenili kot precenili. Povprečje napak je višje od povprečja napak pri napovedih gospodarske rasti, in sicer znaša pri napovedih povprečne inflacije za prihodnje leto 0.34 odstotne točke, za tekoče leto pa 0.13 odstotne točke. Povprečne napake pri napovedih medletne inflacije so bile nekoliko višje, in sicer 0.69 odstotne točke za prihodnje leto in 0.15 odstotne točke za tekoče leto.

Mere točnosti napovedi gospodarske rasti UMAR so relativno nizke, še nižje – za približno polovico – so njihove standardizirane vrednosti. Povprečne absolutne napake UMAR pri napovedih realne in nominalne gospodarske rasti znašajo med 0.64 in 0.89 odstotne točke, koreni povprečnih kvadratnih napak UMAR pa so le nekoliko višji, med 0.84 in 1.06 odstotne točke, kar kaže na našo uspešnost pri napovedovanju teh spremenljivk. Relativne mere točnosti napovedi realne gospodarske rasti so sicer malenkost višje, vendar je to značilno za vse institucije, ki so v obravnavanem obdobju napovedovale realno gospodarsko rast. Nasprotno pa so relativne vrednosti mer točnosti napovedi nominalne gospodarske rasti za več kot polovico nižje.

Absolutne mere točnosti napovedi inflacije UMAR za obdobje od leta 1997 do 2004 so v primerjavi z merami točnosti napovedi gospodarske rasti nekoliko višje. Tudi v tem primeru so relativne mere točnosti napovedi UMAR za približno polovico nižje. Povprečne absolutne napake so nižje pri napovedih povprečne inflacije, in sicer znašajo 0.48 odstotne točke pri napovedih za tekoče leto oz. 0.94 odstotne točke pri napovedih za prihodnje leto. Koreni povprečnih kvadratnih napak UMAR pri povprečni inflaciji znašajo 0.61 odstotne točke za tekoče leto oziroma 1.26 odstotne točke za prihodnje leto. Povprečna absolutna napaka pri napovedih medletne inflacije za tekoče leto je znašala 1.05 odstotne točke, za prihodnje leto pa 1.63 odstotne točke. Prav tako so nekoliko višji koreni povprečnih kvadratnih napak pri napovedih medletne inflacije, in sicer 1.38 odstotne točke za tekoče leto ter 2.23 odstotne točke za prihodnje leto.

Mere točnosti napovedi inflacije za krajše obdobje, od leta 2001 dalje, so precej nižje, kar kaže na izboljšano metodologijo napovedovanja te spremenljivke. Zgolj

Tabela 43: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za tekoče leto

	Tekoče leto – pomladanska napoved				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
Realna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2004 ¹	-0.04	0.64	0.71	0.84	0.93
UMAR, 2002–2004 ¹	0.03	0.63	0.55	0.74	0.64
SKEP, 1997–2004 ²	0.13	0.73	0.80	0.87	0.96
BS, 2002–2004 ³	0.30	0.77	0.66	0.96	0.83
IMF, 1998–2004 ⁴	0.11	0.88	0.90	0.95	0.97
ECFIN 1969(70)–2001 ⁵	-0.09	0.51	0.29	0.75	0.42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.69–0.4	0.55–1.66	0.28–0.57	0.75–1.99	0.37–0.78
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0.10	0.34	0.53	0.52	0.81
Nominalna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2004 ¹	-0.08	0.89	0.38	1.06	0.46
Povprečna inflacija					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.13	0.48	0.25	0.61	0.32
UMAR, 2001–2004 ¹	0.23	0.28	0.13	0.34	0.16
SKEP, 1997–2004 ²	0.30	0.65	0.34	0.78	0.41
ECFIN 1969(70)–2001 ⁵	-0.02	0.35	0.11	0.51	0.16
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.26–0.15	0.32–1.04	0.11–0.24	0.43–1.40	0.16–0.31
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0.04	0.16	0.57	0.23	0.82
Medletna inflacija					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.15	1.05	0.50	1.38	0.66
UMAR, 2001–2004 ¹	-0.08	0.58	0.30	0.66	0.34
BS, 2002–2004 ³	0.03	0.17	0.09	0.17	0.09
IMF, 1998–2004 ⁴	0.78	1.12	0.60	1.68	0.90

Viri:

¹Pomladansko poročilo, 1997–2004; Jesensko poročilo, 1997–2004.

²Konjunktura gibanja, 1997–2004.

³Usmeritve denarne politike, 2001; Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike, 2002–2004; Poročilo o denarni politiki, 2004.

⁴World Economic Outlook, 1998–2004; Country Report, 1998–2004.

⁵Keereman, F. (2003). Podatki so v primeru napovedi za tekoče obdobje od leta 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od leta 1970 do 2001 (podatki ne vključujejo Avstrije, Finske in Švedske, za Dansko Irsko in Veliko Britanijo so podatki od leta 1973(74) dalje, za Grčijo od leta 1981(82) dalje, za Španijo in Portugalsko pa od leta 1986(87) dalje); izračuni UMAR.

Opomba: Negativne vrednosti pomenijo precenitev, pozitivne vrednosti pa podcenitev.

Oznake:

ME ... aritmetično povprečje napak (angl. Mean Error)

MAE ... povprečna absolutna napaka (angl. Mean Absolute Error)

SDR ... standardni odklon realizacije (angl. Standard Deviation of Realizations)

MAE/sd ... standardizirana povprečna absolutna napaka (angl. Standardised Mean Absolute Error)

RMSE ... koren povprečne kvadratne napake (angl. Root Mean Square Error)

RMSE/sd ... standardiziran koren povprečne kvadratne napake (angl. Standardised Root Mean Square Error)

informativno navajamo tudi mere točnosti napovedi inflacije za krajše obdobje, in sicer od leta 2001 dalje. Razloga sta dva, in sicer: prvič, zaradi spremenjene metodologije, ki jo pri napovedovanju uporabljamo, in drugič, zaradi primerljivosti z napovedmi Banke Slovenije, ki svoje napovedi objavlja šele krajše obdobje. Tako absolutne kot relativne mere točnosti napovedi inflacije so za obdobje od leta 2001 do leta 2004 precej nižje kot v celotnem obdobju in primerljive z merami točnosti napovedi gospodarske rasti. V primerjavi z Banko Slovenijo so mere točnosti napovedi inflacije UMAR nekoliko višje, kar je glede na specifični položaj Banke Slovenije pričakovano.

Tabela 44: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije posameznih institucij za prihodnje leto

	Prihodnje leto – jesenska napoved				
	ME	MAE	MAE/sd	RMSE	RMSE/sd
Realna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.01	0.81	0.83	0.91	0.93
UMAR, 2002–2004 ¹	-0.27	0.93	0.81	1.02	0.88
SKEP, 1997–2004 ²	-0.05	0.98	1.00	1.18	1.21
BS, 2002–2004 ³	0.17	0.97	0.83	1.08	0.93
IMF, 2000–2004 ⁴	-0.18	1.14	1.11	1.20	1.17
ECFIN 1969(70)–2001 ⁵	-0.32	0.89	0.54	1.28	0.78
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-0.76–0.63	0.32–1.04	0.50–0.68	1.05–2.82	0.63–0.88
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0.20	0.52	0.80	0.76	1.16
Nominalna gospodarska rast					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.14	0.84	0.39	1.03	0.48
Povprečna inflacija					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.34	0.94	0.51	1.26	0.67
UMAR, 2001–2004 ¹	0.13	0.78	0.36	0.90	0.42
SKEP, 1997–2004 ²	0.64	1.16	0.62	1.53	0.82
ECFIN 1969(70)–2001 ⁵	0.25	0.91	0.27	1.41	0.42
ECFIN, napoved za države članice ⁵	-1.21–0.18	0.72–1.89	0.21–0.46	0.78–2.84	0.31–0.58
ECFIN, 1997–2001 ⁵	-0.18	0.26	0.89	0.32	1.10
Medletna inflacija					
UMAR, 1997–2004 ¹	0.69	1.63	0.83	2.23	1.13
UMAR, 2001–2004 ¹	-0.08	0.83	0.43	1.02	0.53
BS, 2002–2004 ³	0.23	0.63	0.34	0.81	0.43
IMF, 2000–2004 ⁴	1.70	2.26	1.03	2.65	1.21

Opomba: Oznake in viri: glej tabelo 43.

V. del
Statistična priloga

Kazalo tabel

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije (<i>realne stopnje rasti, v %</i>)	148
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>v mio SIT, stalne cene 2000</i>)	150
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>realne stopnje rasti v %, stalne cene 2000</i>)	151
Tabela 3 :	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>v mio SIT, stalne cene 2000</i>)	152
Tabela 4:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>v mio SIT, tekoče cene in struktura v %</i>)	153
Tabela 5:	Temeljni agregati nacionalnih računov (<i>v mio SIT, tekoče cene</i>)	154
Tabela 6:	Plačilna bilanca (<i>v mio EUR</i>)	155
Tabela 7:	Zaposlenost (po metodologiji nacionalnih računov) in produktivnost	156
Tabela 8:	Tokovi formalno aktivnega prebivalstva med letom	157
Tabela 9:	Prebivalstvo in aktivnost	158
Tabela 10:	Indikatorji mednarodne konkurenčnosti (<i>letne stopnje rasti v %</i>)	159
Tabela 11:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (<i>bilanca prihodkov, v mio SIT, tekoče cene in deleži v primerjavi z BDP v %</i>)	160
Tabela 12:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (<i>bilanca odhodkov, v mio SIT, tekoče cene in deleži v primerjavi z BDP v %</i>)	162

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2006	
											2005	napoved
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4.1	3.6	4.8	3.6	5.6	3.9	2.7	3.3	2.5	4.6	3.8	4.1
BDP v mio SIT (tekoče cene)	2,372,657	2,728,199	3,110,075	3,464,889	3,874,720	4,252,315	4,761,815	5,314,494	5,747,168	6,191,161	6,571,200	7,039,800
BDP v mio EUR	15,496	16,093	17,240	18,602	20,011	20,740	21,925	23,492	24,592	25,919	27,414	29,369
BDP v mio USD	20,019	20,154	19,476	20,856	21,317	19,096	19,616	22,121	27,749	32,182	35,869	38,343
BDP na prebivalca v EUR	7,797	8,082	8,677	9,383	10,088	10,425	11,007	11,775	12,319	12,979	13,722	14,695
BDP na prebivalca v USD	10,073	10,122	9,802	10,519	10,746	9,599	9,848	11,088	13,900	16,115	17,954	19,185
BDP na prebivalca (PPS)*	10,400	11,200	12,000	12,700	13,700	14,700	15,900	16,800	16,400	-	-	-
MENJAVA S TUJINO – PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA¹												
Izvoz proizvodov in storitev ²	1.1	2.8	11.3	7.4	1.6	13.0	6.3	6.7	3.2	12.6	7.5	7.9
Izvoz proizvodov	3.0	2.4	13.1	9.4	2.7	12.9	7.0	6.5	4.4	13.2	8.1	8.2
Izvoz storitev	-6.3	4.4	3.8	-1.9	-3.7	13.6	3.1	7.9	-2.4	9.4	5.2	6.5
Uvoz proizvodov in storitev ²	11.3	2.3	11.5	10.3	8.0	7.6	3.0	4.9	6.8	12.4	6.5	6.6
Uvoz proizvodov	13.1	2.1	13.0	10.8	8.6	7.7	3.2	4.4	7.3	13.2	6.7	6.7
Uvoz storitev	-1.2	3.5	1.9	6.5	4.2	6.9	1.9	8.1	3.3	6.6	5.4	6.2
Izvoz proizvodov in storitev v mio EUR	8,021	8,375	9,248	9,893	9,867	11,626	12,632	13,522	13,883	15,529	16,760	17,998
Delež v BDP v %	51.8	52.0	53.6	53.2	49.3	56.1	57.6	57.6	56.5	59.9	61.1	61.3
Uvoz proizvodov in storitev v mio EUR	8,302	8,534	9,372	10,154	10,701	12,364	12,781	13,174	13,890	15,697	16,973	17,848
Delež v BDP v %	53.6	53.0	54.4	54.6	53.5	59.7	58.4	56.1	56.5	60.6	61.9	60.8
Saldo menjave s tujino v mio EUR	-281	-160	-123	-261	-835	-738	-149	-347	-7	-168	-213	150
Delež v primerjavi z BDP v %	-1.8	-1.0	-0.7	-1.4	-4.2	-3.6	-0.7	1.5	0.0	-0.6	-0.8	0.5
Saldo tekočega računa plačilne bilance v mio EUR	-52	32	43	-108	-664	-583	38	335	-91	-238	-243	69
Delež v primerjavi z BDP v %	-0.3	0.2	0.3	-0.6	-3.3	-2.8	0.2	1.4	-0.4	-0.9	-0.9	0.2
Devizne rezerve v mio EUR	2,703	3,326	3,965	4,080	4,104	4,705	6,514	7,842	7,703	7,484	-	-
Bruto zunanji dolg v mio EUR	4,275	5,381	6,165	6,459	8,012	9,490	10,403	11,455	13,305	15,355	-	-
Delež v primerjavi z BDP v %	27.6	33.4	35.8	34.7	40.0	45.8	47.4	48.8	54.1	59.2	-	-

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	- Realne stopnje rasti, v %											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 napoved
ZAPOSLTENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST												
Zaposlenost po SNA	1.0	-2.0	-2.1	0.0	1.4	0.8	0.5	-0.4	-0.3	0.1	0.4	0.5
Št. registriranih brezposelnih (povpr. leta, v tisoč)	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0	106.6	101.9	102.6	97.7	92.8	88.0	83.5
Stopnja registrirane brezposelnosti ³ v %	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	11.8	11.2	11.3	10.9	10.3	9.8	9.3
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.0	6.4	6.4	6.7	6.3	6.2	6.0
Bruto plača na zaposlenega	5.1	5.1	2.4	1.6	3.3	1.6	3.2	2.0	1.8	2.0	2.1	2.6
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega)	3.1	5.6	6.9	3.6	4.2	3.1	2.2	3.7	2.8	4.5	3.4	3.6
DOMAČE POVPRASEVANJE – STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV												
Končna potrošnja	7.4	2.8	2.5	3.6	5.2	0.9	2.7	0.7	2.7	3.0	3.2	2.9
Delež v BDP v %	79.3	78.6	77.0	76.7	76.9	76.9	76.8	74.8	74.7	73.8	73.7	72.6
v tem:												
Zasebna potrošnja	9.1	2.6	2.5	3.0	5.9	0.4	2.3	0.3	2.7	3.5	3.4	3.1
Delež v BDP v %	59.6	58.9	57.7	57.3	57.6	57.1	56.3	54.6	54.4	54.0	54.0	53.2
Državna potrošnja	2.5	3.4	2.4	5.4	2.9	2.3	3.9	1.7	2.6	1.7	2.5	2.5
Delež v BDP v %	19.7	19.7	19.4	19.4	19.3	19.8	20.5	20.2	20.3	19.8	19.7	19.4
Investicije v osnovna sredstva	16.8	11.3	13.5	9.9	21.0	0.6	4.1	3.1	6.3	6.8	6.7	4.9
Delež v BDP v %	20.6	21.7	22.8	23.8	26.3	25.1	24.5	23.3	23.9	24.7	25.8	25.8
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF												
Javnofinančni prihodki, v primerjavi z BDP v %	40.4	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.3	41.7	-	-
Javnofinančni odhodki, v primerjavi z BDP v %	40.4	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.1	42.7	43.1	-	-
Presežek (primanjkljaj), v primerjavi z BDP v %	0.0	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-2.9	-1.4	-1.4	-	-
TEČAJ IN CENE												
Tečaj USD (povprečje leta)	118.5	135.4	159.7	166.1	181.8	222.7	242.7	240.2	207.1	192.4	183.2	183.6
Tečaj EUR ⁴ (povprečje leta)	153.1	169.5	180.4	186.3	193.6	205.0	217.2	226.2	233.7	238.9	239.7	239.7
Efektivni tečaj tolarja ⁵	10.3	-2.9	0.7	4.0	-0.7	-1.9	-0.1	2.7	3.7	0.9	1.4	0.8
Inflacija (konec leta) ⁶	8.6	8.8	9.4	6.5	8.0	8.9	7.0	7.2	4.6	3.2	2.5	2.3
Inflacija (povprečje leta) ⁷	12.6	9.7	9.1	7.9	6.1	8.9	8.4	7.5	5.6	3.6	2.5	2.3

Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, Eurostat - New Cronos, napovedi UMAR.
Opombe: ¹Podatki BS za leto 2004 niso povsem usklajeni s četrtletnimi nacionalnimi računi SURS; ²Plačilnobilančna statistika (izvoz F.O.B.; z izračunom realnih stopenj rasti je izločen vpliv mevalutnih sprememb in cen na tuji trg); ³Spremenjena metodologija od leta 2000 dalje; ⁴Podatki do leta 1999 v ECU, kasneje v EUR; ⁵Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolarja in obratno; ⁶Do leta 1998 merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin; ⁷Spremenjena metodologija od leta 2000 dalje.

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- v mio SIT, stalne cene 2000

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
								napoved	
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	118,746	104,272	120,446	101,842	113,222	114,411	115,555	
B.	Ribištvo	732	743	712	748	727	727	727	
C.	Rudarstvo	25,567	24,172	22,145	23,429	22,211	21,989	21,769	
D.	Predelovalne dejavnosti	1,013,226	1,064,428	1,115,848	1,159,400	1,222,437	1,278,058	1,340,043	
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	105,521	112,897	119,751	116,032	121,773	123,052	125,574	
F.	Gradbeništvo	237,291	232,127	233,595	241,492	245,344	254,054	261,802	
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	421,961	431,909	447,215	460,104	477,770	497,120	514,271	
H.	Gostinstvo	87,811	93,518	96,735	100,168	102,466	106,616	111,467	
I.	Promet, skladiščenje in zveze	264,215	277,298	285,786	295,508	306,881	319,310	333,839	
J.	Finančno posredništvo	186,798	198,686	210,216	222,939	246,182	261,049	278,110	
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	559,948	582,945	602,379	624,736	648,275	677,771	711,999	
L.	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	230,632	242,794	250,784	261,763	269,769	280,155	287,159	
M.	Izobraževanje	206,452	210,929	216,427	221,514	226,835	232,620	238,668	
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	191,869	196,781	204,589	210,867	221,210	230,611	240,528	
O.	Druge skupne in osebne storitve	134,172	137,986	134,936	136,968	142,286	148,049	154,018	
P.	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	1,369	1,540	1,388	915	843	843	843	
Pripisane bančne storitve (PBS)		-106,919	-119,970	-128,382	-144,202	-156,003	-169,654	-181,530	
1. DODANA VREDNOST (A...P + PBS)		3,679,390	3,793,055	3,934,570	4,034,223	4,212,229	4,376,781	4,554,841	
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)		572,924	573,166	576,845	591,080	624,666	642,019	668,158	
a) Davki na proizvode in storitve		597,109	596,482	601,697	615,785	650,353	668,207	694,936	
b) Subvencije		24,185	23,315	24,853	24,705	25,687	26,188	26,777	
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		4,252,315	4,366,221	4,511,414	4,625,302	4,836,895	5,018,800	5,223,000	
SKUPAJ DODANA VREDNOST		3,679,390	3,793,055	3,934,570	4,034,223	4,212,229	4,376,781	4,554,841	
v tem:									
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)		119,478	105,016	121,158	102,590	113,949	115,137	116,282	
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)		1,381,604	1,433,625	1,491,339	1,540,354	1,611,765	1,677,152	1,749,188	
- industrija (C+D+E)		1,144,313	1,201,498	1,257,744	1,298,862	1,366,421	1,423,099	1,487,386	
- gradbeništvo F		237,291	232,127	233,595	241,492	245,344	254,054	261,802	
3. Storitve (G...P)		2,285,227	2,374,384	2,450,455	2,535,480	2,642,518	2,754,145	2,870,901	
4. Pripisane bančne storitve		-106,919	-119,970	-128,382	-144,202	-156,003	-169,654	-181,530	

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Realne stopnje rasti v %, stalne cene 2000

		2001	2002	2003	2004	2005	2006
		napoved					
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-12.2	15.5	-15.4	11.2	1.0	1.0
B.	Ribištvo	1.6	-4.2	5.1	-2.9	0.0	0.0
C.	Rudarstvo	-5.5	-8.4	5.8	-5.2	-1.0	-1.0
D.	Predelovalne dejavnosti	5.1	4.8	3.9	5.4	4.5	4.8
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	7.0	6.1	-3.1	4.9	1.0	2.0
F.	Gradbeništvo	-2.2	0.6	3.4	1.6	3.5	3.0
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	2.4	3.5	2.9	3.8	4.0	3.4
H.	Gostinstvo	6.5	3.4	3.5	2.3	4.0	4.5
I.	Promet, skladiščenje in zveze	5.0	3.1	3.4	3.8	4.0	4.5
J.	Finančno posredništvo	6.4	5.8	6.1	10.4	6.0	6.5
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4.1	3.3	3.7	3.8	4.5	5.0
L.	Javna uprava, obramba, soc. zavarovanje	5.3	3.3	4.4	3.1	3.8	2.5
M.	Izobraževanje	2.2	2.6	2.4	2.4	2.5	2.6
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	2.6	4.0	3.1	4.9	4.2	4.3
O.	Druge skupne in osebne storitve	2.8	-2.2	1.5	3.9	4.0	4.0
P.	Zasebna gospodinjstva z zaposlen. osebjem	12.5	-9.8	-34.1	-7.8	0.0	0.0
	Pripisane bančne storitve (PBS)	12.2	7.0	12.3	8.2	8.8	7.0
1. DODANA VREDNOST (A...P + PBS)		3.1	3.7	2.5	4.4	3.9	4.1
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)		0.0	0.6	2.5	5.7	2.8	4.1
	a) Davki na proizvode in storitve	-0.1	0.9	2.3	5.6	2.7	4.0
	b) Subvencije	-3.6	6.6	-0.6	4.0	2.0	2.3
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)		2.7	3.3	2.5	4.6	3.8	4.1
SKUPAJ DODANA VREDNOST		3.1	3.7	2.5	4.3	4.0	3.9
v tem:							
1.	Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	-12.1	15.4	-15.3	9.7	1.0	0.9
2.	Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	3.8	4.0	3.3	5.3	4.5	4.3
	- industrija (C+D+E)	5.0	4.7	3.3	5.9	4.6	4.5
	- gradbeništvo F	-2.2	0.6	3.4	2.5	4.0	3.5
3.	Storitve (G...P)	3.9	3.2	3.5	3.7	4.1	4.0
4.	Pripisane bančne storitve	12.2	7.0	12.3	8.3	8.8	7.0

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 3: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- v mio SIT, stalne cene 2000

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
							napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	4,252,315	4,366,221	4,511,414	4,625,302	4,836,895	5,018,800	5,223,000
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,387,289	2,537,244	2,707,409	2,794,195	3,146,263	3,382,232	3,649,429
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,538,115	2,614,934	2,742,110	2,927,676	3,290,043	3,503,896	3,735,153
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-150,826	-77,690	-34,701	-133,482	-143,780	-121,663	-85,724
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	4,403,141	4,443,912	4,546,115	4,758,784	4,980,675	5,140,463	5,308,724
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	3,269,505	3,358,774	3,381,022	3,471,855	3,576,597	3,689,360	3,797,708
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2,426,039	2,482,266	2,489,914	2,557,919	2,647,519	2,737,055	2,821,595
	- Gospodinjstva	2,373,578	2,427,231	2,431,984	2,499,588	2,587,514	2,675,490	2,758,430
	- Izdatki zasebnih neprofitnih institucij	52,461	55,035	57,931	58,332	60,005	61,565	63,165
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	843,466	876,508	891,107	913,936	929,078	952,305	976,113
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	1,133,636	1,085,138	1,165,093	1,286,929	1,404,078	1,451,103	1,511,016
10	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1,066,779	1,110,612	1,144,797	1,216,528	1,298,901	1,385,927	1,453,838
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	66,857	-25,474	20,296	70,401	105,177	65,176	57,178

Realne stopnje rasti v %

1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	-	2.7	3.3	2.5	4.6	3.8	4.1
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	-	6.3	6.7	3.2	12.6	7.5	7.9
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	-	3.0	4.9	6.8	12.4	6.5	6.6
4	SALDO ¹ (izvoz - uvoz)	-	1.7	1.0	-2.2	-0.2	0.5	0.7
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	-	0.9	2.3	4.7	4.7	3.2	3.3
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	-	2.7	0.7	2.7	3.0	3.2	2.9
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	-	2.3	0.3	2.7	3.5	3.4	3.1
	- gospodinjstva	-	2.3	0.2	2.8	3.5	3.4	3.1
	- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	-	4.9	5.3	0.7	2.9	2.6	2.6
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	-	3.9	1.7	2.6	1.7	2.5	2.5
9	BRUTO INVESTICIJE	-	-4.3	7.4	10.5	9.1	3.3	4.1
	v tem:							
	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	-	4.1	3.1	6.3	6.8	6.7	4.9
	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI ¹	-	-2.2	1.0	1.1	0.8	-0.8	-0.2

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: ¹Kot prispevek k realni rasti BDP (v odstotnih točkah).

Tabela 4: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- v mio SIT, tekoče cene

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
							napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	4,252,315	4,761,815	5,314,494	5,747,168	6,191,161	6,571,200	7,039,800
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,387,289	2,744,468	3,060,345	3,245,428	3,710,849	4,018,235	4,315,022
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,538,115	2,776,503	2,981,749	3,247,262	3,748,543	4,067,177	4,276,966
4	SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-150,826	-32,035	78,596	-1,834	-37,694	-48,943	38,057
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	4,403,141	4,793,849	5,235,897	5,749,003	6,228,855	6,620,142	7,001,744
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	3,269,505	3,656,738	3,973,047	4,293,961	4,569,106	4,842,486	5,107,601
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2,426,039	2,682,049	2,900,011	3,127,977	3,341,843	3,547,432	3,742,141
	- Gospodinjstva	2,373,578	2,621,790	2,830,439	3,053,907	3,261,294	3,461,483	3,650,871
	- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	52,461	60,259	69,572	74,070	80,549	85,949	91,270
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	843,466	974,689	1,073,036	1,165,984	1,227,263	1,295,054	1,365,460
9	BRUTO INVESTICIJE (9=10+11)	1,133,636	1,137,111	1,262,851	1,455,041	1,659,749	1,777,657	1,894,143
10	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1,066,779	1,164,431	1,239,153	1,373,343	1,529,058	1,694,237	1,819,018
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	66,857	-27,320	23,698	81,698	130,691	83,420	75,125

Struktura v %

1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1=4+5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	56.1	57.6	57.6	56.5	59.9	61.1	61.3
3	UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	59.7	58.3	56.1	56.5	60.5	61.9	60.8
4	SALDO (izvoz - uvoz) (4=2-3)	-3.5	-0.7	1.5	0.0	-0.6	-0.7	0.5
5	DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	103.5	100.7	98.5	100.0	100.6	100.7	99.5
6	KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	76.9	76.8	74.8	74.7	73.8	73.7	72.6
7	DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	57.1	56.3	54.6	54.4	54.0	54.0	53.2
	- gospodinjstva	55.8	55.1	53.3	53.1	52.7	52.7	51.9
	- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	1.2	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3
8	DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	19.8	20.5	20.2	20.3	19.8	19.7	19.4
9	BRUTO INVESTICIJE	26.7	23.9	23.8	25.3	26.8	27.1	26.9
10	BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	25.1	24.5	23.3	23.9	24.7	25.8	25.8
11	SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	1.6	-0.6	0.4	1.4	2.1	1.3	1.1

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 5: Temeljni agregati nacionalnih računov

- v mio SIT, tekoče cene

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
							napoved	
1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4,252,315	4,761,815	5,314,494	5,747,168	6,191,161	6,571,200	7,039,800
2	Neto primarni dohodki s tujino	6,009	9,333	-34,427	-41,152	-27,268	-33,079	-42,187
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	4,258,323	4,771,148	5,280,067	5,706,016	6,163,893	6,538,121	6,997,614
4	Neto tekoči transferji s tujino	25,746	31,166	32,180	22,073	7,406	25,648	22,772
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	4,284,070	4,802,314	5,312,247	5,728,090	6,171,299	6,563,769	7,020,386
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	3,269,505	3,656,738	3,973,046	4,293,961	4,569,106	4,842,486	5,107,601
	- zasebna potrošnja	2,426,039	2,682,049	2,900,011	3,127,977	3,341,843	3,547,432	3,742,141
	- državna potrošnja	843,466	974,689	1,073,036	1,165,984	1,227,263	1,295,054	1,365,460
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	1,014,565	1,145,575	1,339,201	1,434,129	1,602,193	1,721,283	1,912,786
8	BRUTO INVESTICIJE	1,133,636	1,137,111	1,262,852	1,455,041	1,659,749	1,777,657	1,894,143
	v tem:							
	- investicije v osnovna sredstva	1,066,779	1,164,431	1,239,153	1,373,343	1,529,058	1,694,237	1,819,018
	- spremembe zalog	66,857	-27,320	23,698	81,698	130,691	83,420	75,125
9	Saldo tekočih transakcij s tujino (9=7-8)	-119,071	8,464	76,349	-20,912	-57,556	-56,373	18,642

Struktura, v %

1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Neto primarni dohodki s tujino	0.1	0.2	-0.6	-0.7	-0.4	-0.5	-0.6
3	BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3=1+2)	100.1	100.2	99.4	99.3	99.6	99.5	99.4
4	Neto tekoči transferji s tujino	0.6	0.7	0.6	0.4	0.1	0.4	0.3
5	BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5=3+4)	100.7	100.9	100.0	99.7	99.7	99.9	99.7
6	Končna potrošnja gospodinjstev in države	76.9	76.8	74.8	74.7	73.8	73.7	72.6
	- zasebna potrošnja	57.1	56.3	54.6	54.4	54.0	54.0	53.2
	- državna potrošnja	19.8	20.5	20.2	20.3	19.8	19.7	19.4
7	BRUTO VARČEVANJE (7=5-6)	23.9	24.1	25.2	25.0	25.9	26.2	27.2
8	BRUTO INVESTICIJE	26.7	23.9	23.8	25.3	26.8	27.1	26.9
	v tem:							
	- investicije v osnovna sredstva	25.1	24.5	23.3	23.9	24.7	25.8	25.8
	- spremembe zalog	1.6	-0.6	0.4	1.4	2.1	1.3	1.1
9	Saldo tekočih transakcij s tujino (9=7-8)	-2.8	0.2	1.4	-0.4	-0.9	-0.9	0.3

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

Tabela 6: **Plačilna bilanca**

- V mio EUR

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
										napoved	
I. TEKOČI RAČUN	32	43	-108	-664	-583	38	335	-91	-238	-243	69
1. BLAGO	-671	-684	-708	-1,164	-1,227	-684	-269	-546	-840	-928	-635
1.1. Izvoz blaga F.O.B.	6,671	7,438	8,088	8,103	9,574	10,454	11,082	11,414	12,736	13,789	14,770
1.2. Uvoz blaga F.O.B.	7,342	8,122	8,796	9,267	10,801	11,139	11,351	11,960	13,576	14,717	15,405
2. STORITVE	511	561	447	330	489	536	616	538	672	716	785
2.1. Izvoz storitev	1,704	1,810	1,804	1,763	2,052	2,178	2,440	2,469	2,793	2,971	3,228
- Transport	384	412	481	490	534	559	635	680	807	849	906
- Potovanja	989	1,048	971	900	1,045	1,105	1,143	1,186	1,312	1,394	1,511
- Ostalo	331	350	352	373	473	514	663	603	674	729	811
2.2. Uvoz storitev	1,193	1,249	1,357	1,434	1,562	1,642	1,823	1,930	2,121	2,256	2,443
- Transport	327	327	366	357	385	356	385	418	486	510	543
- Potovanja	481	463	501	512	556	601	635	667	732	764	804
- Ostalo	385	459	490	565	621	685	804	845	903	982	1,096
1-2. SALDO BLAGA IN STORITEV	-160	-123	-261	-835	-738	-149	347	-7	-168	-213	150
Izvoz blaga in storitev	8,375	9,248	9,893	9,867	11,626	12,632	13,522	13,883	15,529	16,760	17,998
Uvoz blaga in storitev	8,534	9,372	10,154	10,701	12,364	12,781	13,174	13,890	15,697	16,973	17,848
3. DOHODKI	122	66	49	58	29	43	-154	-178	-101	-138	-176
3.1. Prejemki	330	346	368	400	471	511	480	517	547	552	564
- Od dela	187	182	183	194	204	197	206	207	202	211	215
- Od kapitala	143	165	184	206	268	314	274	310	345	341	349
3.2. Izdatki	208	281	319	342	442	468	634	695	648	690	740
- Od dela	19	23	24	23	29	30	36	43	46	50	50
- Od kapitala	189	257	294	319	413	438	597	652	602	640	690
4. TEKOČI TRANSFERJI	70	101	104	112	125	144	142	94	31	107	95
4.1. Prejemki	200	230	266	316	371	436	478	448	543	772	785
4.2. Izdatki	130	129	162	203	245	293	336	354	513	665	690
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	-34	-111	53	625	542	-148	-142	26	369	-	-
A. KAPITALSKI RAČUN	-1	1	-1	-1	4	-4	-164	-165	-178	-	-
1. Kapitalski transferji	1	2	0	0	1	1	-163	-164	-179	-	-
2. Patenti in licence	-2	-1	-1	-1	3	-5	-1	-2	0	-	-
B. FINANČNI RAČUN	-32	-112	54	625	538	-144	21	192	547	-	-
1. Neposredne naložbe	133	267	199	55	77	251	1,582	-115	21	-	-
- Tuje v Sloveniji	138	295	194	99	149	412	1,750	299	422	-	-
- Domače v tujini	-6	-28	5	-45	-72	-161	-168	-414	-401	-	-
2. Naložbe v vrednostne papirje	508	212	82	324	185	80	-69	-218	-619	-	-
3. Finančni derivativi	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	-	-
4. Ostale naložbe	-209	549	-81	159	462	964	393	788	890	-	-
4.1. Terjatve	-344	230	-405	-540	-576	248	-703	-836	-1,368	-	-
4.2. Obveznosti	134	319	324	699	1,038	716	1,097	1,624	2,258	-	-
5. Mednarodne denar. rezerve (BS)	-463	-1,141	-146	88	-187	-1,439	-1,885	-264	256	-	-
III. STATISTIČNA NAPAKA	2	68	55	40	41	110	-193	65	-130	-	-

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

Tabela 7: Zaposlenost (po metodologiji nacionalnih računov) in produktivnost

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
						napoved	
DELOVNO AKTIVNI po metodologiji nacionalnih računov (tisoč)	894.8	898.9	895.3	892.6	893.2	897.1	901.6
Letna rast (v %): Skupaj	0.8	0.5	-0.4	-0.3	0.1	0.4	0.5
Proizvodne dejavnosti (A do F)	-0.2	-0.7	-2.0	-2.2	-1.7	-1.0	-1.0
Pretežno tržne storitve (G do K)	2.4	1.3	1.1	0.8	0.7	1.4	1.7
Javne in osebne storitve (L do P)	0.8	1.9	1.3	2.6	3.2	2.4	1.9
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	-3.2	-3.3	-2.7	-3.3	-3.6	-2.4	-1.9
B Ribištvo	0.0	0.0	0.0	-1.0	-2.2	-0.1	-0.1
C Rudarstvo	-16.2	-7.0	-5.7	-6.0	-8.4	-6.4	-6.4
D Predelovalne dejavnosti	0.0	0.4	-1.9	-2.3	-1.0	-0.8	-0.9
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-3.2	-0.8	0.8	0.0	-1.9	-0.7	-1.0
F Gradbeništvo	6.5	0.0	-1.2	-0.3	-1.1	0.5	0.2
G Trgovina, popravila motornih vozil	1.5	-0.3	0.4	0.1	0.1	0.3	0.3
H Gostinstvo	7.1	-0.3	-1.0	-1.3	0.5	0.5	1.5
I Promet, skladiščenje, zveze	1.2	1.5	1.1	-0.6	-1.5	0.4	0.8
J Finančno posredništvo	4.2	2.5	1.5	0.0	2.2	1.6	2.1
K Nepremičnine, najem, posl. stor.	2.2	4.4	3.0	4.1	2.9	3.9	4.3
L Javna uprava in obramba	4.1	3.4	2.9	3.9	4.9	2.9	2.1
M Izobraževanje	1.9	1.5	1.6	1.4	1.6	1.6	1.3
N Zdravstvo in socialno varstvo	0.5	1.6	2.4	3.0	4.9	2.9	2.5
O Druge javne, skupne in os. stor.	-5.6	1.0	-3.4	2.8	1.1	1.9	1.9
P Zasebna gospodinjstva	14.3	0.0	0.0	-36.8	-8.2	-3.8	-3.8

PRODUKTIVNOST DELA

a) BDP na delovno aktivnega

v tisoč SIT (tekoče cene)	4,752	6,489	5,936	6,439	6,932	7,325	7,808
v EUR (tekoče cene)	23,178	29,879	26,239	27,551	29,020	30,557	32,575
Realna* letna rast (v %)	3.1	2.2	3.7	2.8	4.5	3.3	3.6

b) Dodana vrednost na delovno aktivnega

v tisoč SIT (tekoče cene)	4,112	5,640	5,138	5,579	5,904	6,297	6,673
v EUR (tekoče cene)	20,055	25,968	22,712	23,873	24,719	26,272	27,841
Realna* letna rast (v %)	3.5	2.6	4.1	2.8	4.3	3.4	3.6
Skupaj A:K	3.4	3.2	5.0	3.9	5.6	4.2	4.3
Agrarni sektor (A+B)	4.1	-9.1	18.6	-12.4	15.3	3.5	3.0
Industrija in gradbeništvo (C do F)	6.3	3.6	5.9	5.2	5.8	4.7	5.1
Storitve (G do P)	1.0	2.3	2.0	2.0	2.5	2.4	2.4
- pretežno tržne storitve (G do K)	-0.7	2.8	2.6	2.9	3.9	3.1	3.0
- javne in osebne storitve (L do P)	4.0	1.4	1.0	0.4	0.2	1.3	1.3

Vir podatkov: SURS, napovedi in preračuni: UMAR.
Opomba: *realne stopnje rasti v SIT v stalnih cenah 2000.

Tabela 8: Tokovi formalno aktivnega prebivalstva med letom

- Števila v tisoč, kazalci v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
						napoved	
FORMALNO AKTIVNO PREBIVALSTVO ob koncu leta	873.1	886.4	881.5	870.7	873.9	871.6	873.3
Formalno delovno aktivni	768.5	782.1	781.9	774.7	783.0	786.6	793.3
Registrirani brezposelni	104.6	104.3	99.6	96.0	90.9	85.0	80.0
Stopnja registrirane brezposel. ob koncu leta	12.0	11.8	11.3	11.0	10.4	9.8	9.2
Prilivi iz šol	24.9	21.3	24.3	23.9	26.3	25.4	23.5
od tega med brezposelne	20.5	21.9	21.4	25.4	26.0	23.1	20.0
- v % od generacije	82.4	102.6	88.1	106.3	98.8	90.9	85.1
Dodatno število delovnih dovoljenj za tujce	2.9	-6.4	2.1	3.5	0.9	0.5	0.6
Delež tujcev v formalno aktivnem prebivalstvu	4.6	4.3	4.0	4.5	4.6	4.7	4.8
Zaposleni, ki so izgubili delo	61.8	65.8	66.0	68.8	69.6	66.7	64.5
- na 100 formalno delovno aktivnih	7.7	8.2	8.2	8.6	8.6	8.2	7.9
Registrirani brezposelni, ki so dobili delo	60.2	52.7	52.2	50.5	54.3	56.2	57.9
- na 100 formalno delovno aktivnih	7.5	6.5	6.5	6.3	6.7	6.9	7.1
Upokojitve (-)	14.8	14.6	14.8	15.1	15.4	15.8	16.3
od tega brezposelnih	7.0	7.6	6.9	5.0	4.3	4.1	3.9
Umrli (-)	2.6	2.7	2.6	2.6	2.5	2.5	2.5
Drugi prilivi v formalno aktivnost (neto)	-17.8	15.6	-13.9	-20.5	-6.1	-10.0	-3.6
od tega drugi, ki so dobili delo (neto)	6.8	43.0	18.8	21.6	35.7	25.2	23.9
drugi črtani brezposelni (-)	24.6	27.4	32.8	42.1	41.8	35.1	27.4
- na 100 registrirano brezposelnih	23.1	26.9	31.9	43.1	45.0	39.9	32.9
Izobrazbena sestava priliva iz šol (v %)							
- z nižjo izobrazbo ali manj	28.9	18.0	18.8	22.6	17.8	17.5	13.6
- s srednjo poklicno izobrazbo	18.5	19.4	15.9	19.1	15.7	15.6	15.8
- s srednjo splošno ali strokovno izobrazbo	26.0	31.3	31.6	21.3	30.4	29.7	30.2
- redni diplomanti	26.6	31.3	33.6	37.0	36.1	37.2	40.4

Viri: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Tabela 9: **Prebivalstvo in aktivnost**

- Števila v tisoč, kazalci v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
						napoved	
PREBIVALSTVO (v tisoč)	1990.3	1992.0	1995.7	1996.8	1997.0	1997.8	1998.6
Starostna sestava (v %): 0–14 let	15.9	15.6	15.2	14.8	14.5	14.2	14.0
15–64 let	70.1	70.1	70.2	70.4	70.4	70.4	70.3
65 let in več	14.0	14.3	14.6	14.9	15.2	15.4	15.7
AKTIVNO PREBIVALSTVO (A) (A=B+C1)	968.0	979.0	971.0	962.0	1007.0	998.2	1001.7
Delovno aktivni po anketi o delovni sili (B)	901.0	916.0	910.0	897.0	943.0	936.1	941.2
Osebe v delovnem razmerju (B1)	715.4	722.1	721.4	722.1	724.4	730.5	734.9
Formalno samozaposleni (B2)	85.1	84.2	87.3	79.2	83.1	81.0	80.2
Neformalno delovno aktivni (B3=B-B1-B2)**	100.5	109.7	101.3	95.6	135.5	124.5	126.1
Brezposelni po merilih ILO (C1)	68.0	63.0	62.0	64.0	64.0	62.2	60.5
Registrirani brezposelni (C2)	106.6	101.9	102.6	97.7	92.8	88.0	83.5
KAZALCI TRGA DELA (v %)							
Stopnja aktivnosti (15–64 let)	67.8	68.3	67.8	67.1	69.8	69.0	69.4
moški	72.2	73.1	72.5	72.0	74.4	73.8	74.0
ženske	63.2	63.5	63.0	62.1	65.0	64.1	64.6
Stopnja aktivnosti (65 let in več)	8.3	8.2	7.2	6.2	8.9	9.2	8.4
Stopnja zaposelnosti (15–64 let)	62.9	63.9	63.4	62.6	65.6	64.6	65.1
moški	67.2	68.7	68.2	67.4	70.4	71.2	71.4
ženske	58.5	58.9	58.6	57.6	60.3	60.0	60.6
Stopnja zaposelnosti (55–64 let)	22.5	25.0	24.4	23.5	28.3	30.0	31.5
Stopnja anketne brezposelnosti (C1/A)	7.0	6.4	6.4	6.7	6.3	6.2	6.0
moški	6.8	5.9	5.9	6.4	5.9	5.7	5.5
ženske	7.3	7.0	6.8	7.1	6.9	6.9	6.6
mladi (15–24 let)	16.8	18.1	16.7	17.4	15.6	15.4	15.0
St. registrirane brezposelnosti (C2/(B1+B2+C2))	11.8	11.2	11.3	10.9	10.3	9.8	9.3
moški	10.6	10.1	10.0	9.4	8.8	8.6	8.3
ženske	13.1	12.6	12.7	12.6	12.1	11.3	10.5
Struktura delovno aktivnih po anketi							
v agrarnem sektorju	9.8	10.2	9.1	8.3	9.9	9.2	9.0
v industriji in gradbeništvu	37.4	37.9	38.2	37.3	35.8	36.3	35.8
v storitvah	50.9	50.2	51.4	53.0	52.6	54.6	55.3
LETNE STOPNJE RASTI (v %)							
Zaposelnost (po anketi o delovni sili)	1.7	1.7	-0.7	-1.4	5.1	-0.7	0.5
Osebe v delovnem razmerju*	1.8	0.9	-0.1	0.1	0.3	0.8	0.6
Formalno samozaposleni	-2.7	-1.1	3.6	-9.2	4.9	-2.5	-1.1
Neformalno delovno aktivni**	-21.2	9.1	-7.6	-5.6	41.7	-7.8	0.9
Registrirani brezposelni	-10.4	-4.5	0.8	-4.8	-5.0	-5.2	-5.1
Aktivni po anketi	0.9	1.1	-0.8	-0.9	4.7	-0.9	0.3
Delovno sposobno prebivalstvo	0.5	0.1	0.3	0.3	0.0	0.0	0.0
Prebivalstvo	0.2	0.1	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0
Prebivalstvo v starosti 65 let in več	2.2	2.4	2.5	1.7	2.0	1.8	1.7

Viri: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Opomba: *po mesečni statistiki; z januarjem 2005 je SURS prešel na novo metodologijo ugotavljanja formalno delovno aktivnega prebivalstva. Novi vir podatkov za zaposlene in samozaposlene razen kmetov je Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), podatki o kmetih pa so napovedani s pomočjo ARIMA-modela na osnovi četrtletnih podatkov o kmetih iz Ankete o delovni sili. Po novi metodologiji so preračunani tudi podatki za pretekla leta od januarja 2000, **ocena UMAR.

Tabela 10: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

	- Letne stopnje rasti v %										
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ocena	2005 napoved
Efektivni tečaj tolarja ¹											
Nominalno	-0,5	-9,8	-5,4	-2,6	-5,5	-8,1	-5,8	-2,9	-0,2	-0,7	0,5
Realno ²	10,3	-2,9	0,7	4,0	-0,7	-1,9	-0,1	2,7	3,7	0,9	1,4
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih ³											
V SIT nominalno	10,0	7,1	7,4	5,9	7,4	4,2	8,5	6,3	3,4	1,9	1,9
V košarī valut ⁴	9,5	-3,4	1,6	3,2	1,5	-4,2	2,2	3,2	3,2	1,2	2,4
V košarī valut - relativno ⁵	10,2	-5,2	4,3	4,4	0,8	-3,1	0,0	2,9	3,2	1,8	1,6
Komponente ⁴											
Stroški dela na zaposlenega – realno ⁶	4,9	3,9	3,4	3,4	2,9	2,6	1,8	2,3	1,2	4,0	2,4
Čiste plače in drugi prejemki	6,8	7,7	4,3	3,1	2,5	1,9	0,8	1,6	0,3	4,2	2,5
Davčna obremenitev plač ⁷	-0,6	-2,6	-0,5	0,6	0,4	0,6	0,6	0,4	0,3	0,1	-0,1
Produktivnost dela	8,2	6,6	4,3	5,4	1,7	7,2	1,8	3,4	3,4	5,7	3,1
Cene/devizni efektivni tečaj	12,9	-0,8	2,5	5,1	0,3	0,1	2,1	4,3	5,4	2,9	3,0

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, napoved in preračuni UMAR.

Opombe:

- ¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti tolarja in obratno.
- ² Merjen z relativnimi cenami zvišnjih potrebščin.
- ³ Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi (ZAP-M).
- ⁴ Samo domaći faktorji.
- ⁵ Glede na rasti stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric.
- ⁶ Deflacirano s cenami zvišnjih potrebščin.
- ⁷ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalčeviste plače.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

BILANCA PRIHODKOV	- v mio SIT, tekoče cene									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 prech.
SKUPAJ PRIHODKI	958,186	1,091,815	1,222,587	1,397,903	1,590,017	1,726,724	1,987,786	2,083,860	2,375,840	2,584,354
DAVČNI PRIHODKI	916,328	1,032,285	1,156,099	1,302,752	1,499,430	1,599,594	1,798,344	1,909,595	2,189,486	2,348,196
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160,370	196,930	227,624	252,936	273,818	311,429	357,877	395,045	460,520	506,878
Dohodnina	147,429	174,639	194,062	213,342	231,641	259,634	289,102	319,822	353,126	382,523
Davek od dobička pravnih oseb	12,941	22,291	33,562	39,593	42,177	51,795	68,775	75,223	107,394	124,355
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	363,000	376,184	400,630	448,398	496,371	552,574	620,908	681,816	737,632	800,702
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3,829	18,259	37,491	45,905	55,416	68,071	83,369	93,897	107,424	117,676
Davek na izplačane plače	809	14,943	33,994	42,058	51,454	63,849	79,031	88,994	102,968	113,189
Posebni davek na določene prejemke	3,020	3,316	3,497	3,847	3,962	4,222	4,338	4,903	4,456	4,487
DAVKI NA PREMOŽENJE	12,343	14,628	19,589	27,722	26,597	26,513	32,965	34,428	34,419	39,513
DOMAČI DAVKINA BLAGO IN STORITVE	298,159	349,451	412,094	479,713	601,470	602,895	673,380	672,703	814,577	856,604
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	78,176	76,593	58,463	47,291	45,657	38,089	29,607	31,341	34,653	19,339
DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	23	238	365	261	7,484
NEDAVČNI PRIHODKI	39,564	56,851	60,924	88,230	79,825	110,035	148,455	144,877	157,113	169,522
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	2,294	2,678	5,565	6,920	10,762	17,095	20,987	29,388	29,241	22,798
SREDSTVA PREJETA IZ PRORAČUNA EU										43,838
Prispevki delodajalcev za socialno varnost (se v globalni bilanci konsolidirajo)	42,687	43,894	47,491	52,723	59,212	66,804	80,439	92,540	101,585	98,703

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 11: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

BILANCA PRIHODKOV	- Delež v primerjavi z BDP, v %									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 prech.
SKUPAJ PRIHODKI	40.4	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.3	41.7
DAVČNI PRIHODKI	38.6	37.8	37.2	37.6	38.7	37.6	37.8	35.9	38.1	37.9
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	6.8	7.2	7.3	7.3	7.1	7.3	7.5	7.4	8.0	8.2
Dohodnina	6.2	6.4	6.2	6.2	6.0	6.1	6.1	6.0	6.1	6.2
Davek od dobička pravnih oseb	0.5	0.8	1.1	1.1	1.1	1.2	1.4	1.4	1.9	2.0
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	15.3	13.8	12.9	12.9	12.8	13.0	13.0	12.8	12.8	12.9
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	0.2	0.7	1.2	1.3	1.4	1.6	1.8	1.8	1.9	1.9
Davek na izplačane plače	0.0	0.5	1.1	1.2	1.3	1.5	1.7	1.7	1.8	1.8
Posebni davek na določene prejemke	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
DAVKI NA PREMOŽENJE	0.5	0.5	0.6	0.8	0.7	0.6	0.7	0.6	0.6	0.6
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	12.6	12.8	13.3	13.8	15.5	14.2	14.1	12.7	14.2	13.8
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	3.3	2.8	1.9	1.4	1.2	0.9	0.6	0.6	0.6	0.3
DRUGI DAVKI	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
NEDAVČNI PRIHODKI	1.7	2.1	2.0	2.5	2.1	2.6	3.1	2.7	2.7	2.7
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	0.6	0.5	0.4
SREDSTVA PREJETA IZ PRORAČUNA EU										0.7
Prispevki delodajalcev za socialno varnost (se v globalni bilanci konsolidirajo)	1.8	1.6	1.5	1.5	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8	1.6

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilanji javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

B I L A N C A O D H O D K O V	- v mio SIT; tekoče cene									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 predh.
S K U P A J O D H O D K I	957,273	1,083,586	1,256,668	1,423,494	1,613,314	1,781,444	2,030,977	2,239,883	2,454,309	2,669,457
TEKOČI ODHODKI	169,751	192,816	223,184	262,658	298,448	342,767	406,696	449,259	491,297	512,296
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	66,826	81,983	96,725	104,147	116,560	131,911	155,275	174,026	195,541	217,902
IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	76,102	77,928	90,037	106,076	130,943	149,900	178,612	191,705	203,095	202,453
PLAČILA OBRETI	25,598	31,121	34,686	41,721	50,945	60,956	72,809	83,528	92,661	91,941
TEKOČI TRANSFERI	694,218	783,390	914,039	1,031,185	1,147,096	1,267,732	1,425,336	1,583,717	1,730,010	1,872,463
SUBVENCJE	41,747	34,547	39,961	49,239	63,088	58,951	63,161	60,435	69,470	77,581
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM	391,785	444,184	519,109	573,820	648,071	731,077	821,358	910,382	986,100	1,053,367
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	251,597	294,132	341,157	379,320	398,925	441,645	508,292	566,881	613,995	668,443
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	10,315	12,311	13,813	28,806	37,012	36,059	32,525	46,009	60,445	73,072
INVESTICIJSKI ODHODKI – SKUPAJ	93,304	107,379	121,181	140,364	167,770	170,945	198,945	206,907	233,002	244,061
INVESTICIJSKI ODHODKI	57,376	63,643	67,637	82,206	109,476	111,003	127,996	128,733	142,131	151,051
INVESTICIJSKI TRANSFERI	35,928	43,736	53,545	58,158	58,294	59,942	70,949	78,174	90,871	93,010
PLAČILA SREDSTEV V PRORAČUN EU										40,637
JAVNOFINANČNI PRESEŽEK/PRIMANJKLJAJ (prilodki - odhodki)	913	8,230	-34,081	-25,591	-23,297	-54,720	-63,191	-156,023	-78,469	-85,103
Prispevki delodajalcev za socialno varnost (se v globalni bilanci konsolidirajo)	42,687	43,894	47,491	52,723	59,212	66,804	80,439	92,540	101,585	98,703

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 12: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS – IMF

	- Delež v primerjavi z BDP, v %									
BILANCA ODHODKOV	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 predh.
SKUPAJ ODHODKI	40.4	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.1	42.7	43.1
TEKOČI ODHODKI	7.2	7.1	7.2	7.6	7.7	8.1	8.5	8.5	8.5	8.3
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	2.8	3.0	3.1	3.0	3.0	3.1	3.3	3.3	3.4	3.5
IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	3.2	2.9	2.9	3.1	3.4	3.5	3.8	3.6	3.5	3.3
PLAČILA OBRETI	1.1	1.1	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.5
TEKOČI TRANSFERI	29.3	28.7	29.4	29.8	29.6	29.8	29.9	29.8	30.1	30.2
SUBVENCJE	1.8	1.3	1.3	1.4	1.6	1.4	1.3	1.1	1.2	1.3
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM	16.5	16.3	16.7	16.6	16.7	17.2	17.2	17.1	17.2	17.0
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	10.6	10.8	11.0	10.9	10.3	10.4	10.7	10.7	10.7	10.8
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	0.4	0.5	0.4	0.8	1.0	0.8	0.7	0.9	1.1	1.2
INVESTICIJSKI ODHODKI – SKUPAJ	3.9	3.9	3.9	4.1	4.3	4.0	4.2	3.9	4.1	3.9
INVESTICIJSKI ODHODKI	2.4	2.3	2.2	2.4	2.8	2.6	2.7	2.4	2.5	2.4
INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.5	1.6	1.7	1.7	1.5	1.4	1.5	1.5	1.6	1.5
PLAČILA SREDSTEV V PRORAČUN EU										0.7
PRESEŽEK/PRIMANJLJAJ (prihodki - odhodki)	0.0	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-2.9	-1.4	-1.4
Prispevki delodajalcev za socialno varnost (se v globalni bilanci konsolidirajo)	1.8	1.6	1.5	-0.8	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8	1.6

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilanji javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Literatura in viri

Bevan, Alan A. in Estrin, Saul. (2000). *The Determinants of Foreign Direct Investment in Transition Economies*. William Davidson Institute Working Paper 342. Ann Arbor: University of Michigan Business School, William Davidson Institute.

Bilten. (2004–2005). Ljubljana: Banka Slovenije. 1991-. ISSN 1318-0762.

Bilten javnih financ. (2004–2005). Ljubljana: Ministrstvo za finance. ISSN 1580-2248

Commission Recommendation on the Broad Guidelines of the Economic Policies of the Member States and the Community; for the 2003–2005 period. (2003). Bruselj: European Commission.

Consensus Forecasts. (2004–2005). London: Consensus Economics Inc. ISSN 0957-0950.

Coricelli F., Jazbec B. in Masten, I. (2003). *Exchange Rate Pass-Through in Candidate Countries*. CEPR Discussion Paper No. 3894. London: Centre for Economic Policy Research.

Country Report. (1998–2004). Washington: International Monetary Fund.

Dopolnitev Konvergenčnega programa 2004. (januar 2005). Ljubljana: Ministrstvo za finance. Pridobljeno januarja 2005 na http://www.gov.si/mf/slov/tekgib/konvergenčni_programi.htm

Dunning, John H. (2004). *Institutional Reform, FDI and European Transition Economies*. (mimeo).

Economic forecasts for the Candidate Countries. (2003). *European Economy*. Bruselj: European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs.

Economic forecasts. (2004–2005). *European Economy*. Bruselj: European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs.

Evropska unija in države Zahodnega Balkana: Analiza stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov in avtonomnih trgovinskih ukrepov EU za države, ki sodelujejo v stabilizacijsko-pridružitvenem procesu. (2004). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo.

Hatzichronoglou, T. (1997). *Revision of the High-Technology and Product Classification*. STI Working Papers. Pariz: OECD.

Hunya, G. (2003). *Impact of EU Enlargement on FDI in Accession Countries*. CEPPI-WIIW conference "Economic Consequences of European Enlargement". Dunaj: Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche.

ISI Emerging Markets.

Pridobljeno aprila 2005 na <http://www.securities.com/macro/editor.html?pc=SI&view>

Jagrič, T. (2003). A nonlinear approach to forecasting with leading economic indicators. *Studies in nonlinear dynamics and econometrics* 7 (2).

Jagrič, T. in Ovin, R. (2004). Method of analyzing business cycles in a transition economy: the case of Slovenia. *Developing economies*, 42(1). 42-62.

Jazbec B. in Masten I. (2004): Razvoj slovenskega bančno-finančnega sektorja z vidika vstopanja v EMU: pričakovani učinki na makroekonomsko stabilnost in gospodarsko rast. *Razvojnoraziskovalna dejavnost ter inovacije, konkurenčnost in družbena odgovornost podjetij* (str. 83-97). Ljubljana: časnik Finance.

Jesensko poročilo. (1997–2004). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

- Ješovnik P. (Ur.). (2003). *Ocena mikro in makroekonomskih učinkov vstopa Slovenije v Evropsko unijo*. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije. Pridobljeno 15. 10. 2003 na <http://www.gzs.si/DRNivo2.asp?ID=10418&IDpm=110>
- Keereman, F. (2003). *External assumptions, the international environment and the track record of the Commission Forecasts*. ECFIN Economic papers No. 189. Bruselj: European Commission, ECFIN.
- Kovač Konstantinovič, L. (2005). Brez investicij ni napredka. *Turizem*, IX/77. 2-3.
- Konjunktorna gibanja (2004–2005). Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, SKEP. ISSN 1408 - 1806.
- Main Economic Indicators. (2004–2005). Pariz: OECD. ISSN 0474-5523
- Mesečno statistično poročilo. (2004). Ljubljana: Ljubljanska borza.
- Merlevede, Bruno in Schoors, Koen. (2004). *Determinants of Foreign Direct Investment*. Gent University, Department of Economics and CERISE, Mimeo. Gent.
- New Cronos. Database. Luxembourg: Eurostat.
- OECD Employment Outlook. (1999). Paris: OECD.
- OECD Employment Outlook. (2004). Paris: OECD.
- Pomladansko poročilo*. (1997–2004). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
- Poročilo o denarni politiki. (2004–2005). Ljubljana: Banka Slovenije.
- Poročilo o primanjkljaju in dolgu države. (marec 2005). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
- Pregled gibanj v plačilni bilanci Slovenije. (2004–2005). Ljubljana: Banka Slovenije.
- Program vstopa v ERM II in prevzema evra. Skupno grafivo Vlade Republike Slovenije in Banke Slovenije. (2003). Ljubljana: Banka Slovenije in Vlada RS.
- Proračunski memorandum za leti 2004 in 2005. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
- Prva statistična objava. (različne objave do 15. 4. 2005). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Silva-Jauregui C. et al (2002). Does Eurosclerosis matter? Institutional Reform and labour market performance in Central and Eastern European countries in the 1990s. Washington D.C.: World Bank.
- Statistične informacije. (različne objave do 15. 4. 2005). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Statistično raziskovanje o izplačanih čistih plačah in osebnih prejemkih. (2005). Ljubljana: Agencija RS za javno-pravne evidence in storitve
- UNCTAD. (2003). *World Investment Report 2003*. New York in Ženeva: United Nations, United Nations Conference on Trade and Development.
- UNCTAD. (2004). *World Investment Report 2004*. New York in Ženeva: United Nations, United Nations Conference on Trade and Development.
- Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike Banke Slovenije. (2002–2004). Ljubljana: Banka Slovenije.
- Usmeritve denarne politike Banke Slovenije. (2001). Ljubljana: Banka Slovenije.
- Vodopivec, M. (2005). Analiza mobilnosti dela in fleksibilnosti sistema plač. Koper: Fakulteta za

management. (neobjavljeno).

WIIW Research Reports. (2003–2004). Dunaj: Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche.

World Economic Outlook. (1998–2004). Washington: International Monetary Fund.

World Investment Prospects. (2003). London: Economist Intelligence Unit (EIU).

Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbence, Uradni list RS, št. 126/2003.

Zakon o dohodnini, Uradni list RS, št. 54/2004, št. 56/2004, št. 62/2004.

Druge publikacije UMAR		Pomladansko poročilo	UMAR
		2005	
Zbirka Delovni zvezki letnik 2005	<p>6/2005: Izzivi makroekonomskih politik do prevzema evra, B. Vasle, M. Bednaš, J. Šušteršič, A. Kajzer</p> <p>5/2005: Učinki vstopa Slovenije v EU na gospodarska gibanja v letu 2004, Uredila: M. Bednaš. Avtorji prispevkov: B. Ferk, M. Hafner, S. Jurančič, J. Kondža, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, G. Kovačič, T. Kraigher, J. Markič, J. Povšnar, M. Rojec, B. Vasle</p> <p>4/2005: Vpliv cene nafte na inflacijo, M. Hafner</p> <p>3/2005: Regulirane cene v Sloveniji 1992–2004, B. Vasle</p> <p>2/2005: Značilnosti finančnih ukrepov industrijske politike v Sloveniji, A. Murn</p> <p>1/2005: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2003, J. M. Novak</p>		
Pomladansko / Jesensko poročilo	Pomladansko poročilo 2005 Jesensko poročilo 2004		
Zbirka Analize, raziskave in razvoj	<p>Poročilo o razvoju 2005</p> <p>Slovenia – On the Way to the Information Society, 2004</p> <p>Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU – povzetek</p> <p>Slovenia in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU – summary</p> <p>Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2001–2006)</p> <p>Slovenia in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU</p>		
IB revija	<p>IB revija 4/2004</p> <p>VSEBINA: <i>Bojan Radej:</i> K trajnostni obravnavi ekonomske multifunkcionalnosti; <i>Anton Komar:</i> Triplet, ki kodira današnji svet; <i>Iztok Ostan:</i> Znanje in razredna struktura kot dejavnika trajnostnega razvoja v Sloveniji; <i>Marjan Ravbar:</i> Razpotja naselbinskega omrežja v Sloveniji: težnje, razvojne dileme in možni scenariji; <i>Branka Hlad, Renata Slabe Erker:</i> Ekonomski razvoj in ohranjanje biotske raznovrstnosti; <i>Art Kovačič:</i> Trajnostni izzivi slovenske konkurenčnosti po vključitvi v Evropsko unijo; <i>Miroslav Verbič:</i> Razkrivanje preferenc kot pristop k ekonomskemu vrednotenju okoljskih vrednot ter naravne in kulturne dediščine: analiza predpostavk in uporaba ekonometričnih tehnik; <i>Matej Matija Grobelšek:</i> Zasebni sektor ni panacea za težave prestrukturiranja vodopreskrbe; <i>Tjaša Bole:</i> Trajnostni razvoj in pristno varčevanje; <i>Aleksandra Murks:</i> Trgovanje z emisijami in uresničevanje toplogrednega protokola; <i>Renata Slabe Erker, Bojan Radej:</i> Eksperimentalna identifikacija okoljskega implementacijskega deficita v Sloveniji s pomočjo indeksa okoljske trajnosti Svetovnega ekonomskega foruma; <i>Janez Filiplič:</i> Okoljska regulacija in konkurenčnost države. PREDSTAVITVE (pripravil Bojan Radej):</p> <p><i>Juan Martinez-Alier in Klaus Schlüpmann:</i> Uvod k ekološki ekonomiji: energija, okolje in družba; <i>Richard B. Norgaard:</i> Za metodološki pluralizem; <i>Smith Gerald Alonzo:</i> Teleološki pogled na bogastvo: zgodovinski oris; <i>Dung Tran Huu:</i> Poraba, produkcija in tehnološki napredek: enoten entropični pristop.</p>		
Journal for Institutional Innovation, Development and Transition	<p>IB Review, Vol. 7/2003</p> <p><i>Ansgar Belke, Ralph Setzer:</i> On the Benefits of a Stable Exchange Rate for the EU Accession Countries; <i>Thomas Dufhues:</i> Transformation of the Financial System in Vietnam and its Implications for the Rural Financial Market - an update; <i>Bruno S. Frey:</i> Direct Democracy for Transition Countries; <i>Maurizio Bovi:</i> The Nature of the Underground Economy - some Evidence from OECD Countries; <i>Dennis C. Mueller, Helmut Dietl, Evgeni Peev:</i> Ownership, Control and Performance in Large Bulgarian Firms.</p> <p>Summaries.</p>		
Internet	http://www.gov.si/umar		

Naročilnica	Pomladansko poročilo	UMAR
	2005	

Ime, priimek, podpis		
Naslov naročnika		
ID št. za DDV	Zavezanec za DDV ☐ DA ☐ NE	Datum:
Označiti z X	Periodika	SIT
	Pomladansko/Jesensko poročilo. Letna naročilna za eno publikacijo 2.500 SIT. Analiza gospodarskih gibanj v Sloveniji s ciljno projekcijo razvoja v prihodnjih letih, ocenami nacionalnih računov in obsežno dokumentacijo.	5.000
	Spring/Autumn Report. Letna naročilna za eno publikacijo 3.500 SIT.	7.000
	Poročilo o razvoju. Prikaz in ocena usmeritev ciljnih aktivnosti SGRS 2001-2006 s pomočjo izbranih krovnih indikatorjev.	3.000
	Development Report	3.000
	Info UMAR/IMAD Info. 1 izvod brezplačno. Koristne informacije o UMAR. Slovensko, angleško.	
	Delovni zvezki. Objave detaljnih rezultatov analiz, podatkovnih serij in metodoloških razprav.	2.200
	IB revija. Štiri številke letno (vključuje mednarodno IB Review). Revija za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja. Enojna št. 3.000 SIT.	13.000
	IB Review (Journal for Institutional Innovation, Development, and Transition)	3.500
	Ekonomsko ogledalo. 12 številik letno. Cena za en izvod 1.500 SIT.	16.000
	Slovenian Economic Mirror. 12 številik letno. Cena za en izvod 1.500 SIT.	16.000
	Knjižne izdaje	SIT
	M. Stare, R. Kmet Zupančič, M. Bučar: Slovenia – On the Way to the Information Society , 2004	4.600
	Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga in CD).	2.500
	Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2002–2003 (knjiga ali CD).	1.900
	Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga in CD).	5.000
	Human Development Report Slovenia 2002–2003 (knjiga ali CD).	4.300
	Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2001–2006) – povzetek	1.000
	Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU – summary	1.500
	Slovenija v novem desetletju: trajnost, konkurenčnost, članstvo v EU (SGRS 2001-2006)	3.500
	Slovenija in the New Decade: Sustainability, Competitiveness, Membership in the EU	7.000
	B. Radej, A. Pirc Velkavrh, L. Globevnik: Indikatorji o okolju in razvoju / Indicators on environment and development , 1999, 216 str.	1.880
	J. Seljak: Kazalec uravnovešenega razvoja / Sustainable Development Indicators , 2001	3.000
	Matija Rojec: Prestrukturiranje z neposrednimi tujimi investicijami: Slovenija/Restructuring with foreign direct investment: The Case of Slovenia , 1998.	2.000
	Strategija R Slovenije za vključitev v Evropsko unijo , ekonomski in socialni del, 1998.	2.500
	J. Potočnik, B. Majcen: Slovenija in EU , 1996, 290 str. Koristi in stroški približevanja EU, tudi na panožni ravni. Izračuni z modelom splošnega ravnotežja.	2.500
	F. Cimperman, A. Kožar, F. Kuzmin, L. Pfajfar, B. Plešec, M. Simončič, I. Strmšnik, A. Strojani: Kvartalni ekonometrični model slovenskega gospodarstva , 1996, 164 str.	1.900
	Strategija gospodarskega razvoja (SGRS) , 1995.	12.500
	Zbirka sedmih knjig (knjige je možno naročiti tudi posamezno).	
	B. Radej: Onesnaženje napredaj , 1994, 166 str.	1.900
Davek	8,5 % DDV v ceno še ni vključen.	
Popusti	Na količino – po dogovoru (pri naročilu večjega števila izvodov ene publikacije do 25%).	
Naročilo in informacije	UMAR, Gregorčičeva 27, 1000 Ljubljana; telefon 01-478-1043; fax 01-478-1070. E-mail: gp.umar@gov.si. Naročene publikacije in račun vam bomo poslali po pošti.	
Obnavljanje	Naročilo se avtomatično obnavlja za naslednje leto.	
Odpoved	Pisna odpoved naročilnice velja po izteku leta, za katero je bila naročilnica obnovljena.	